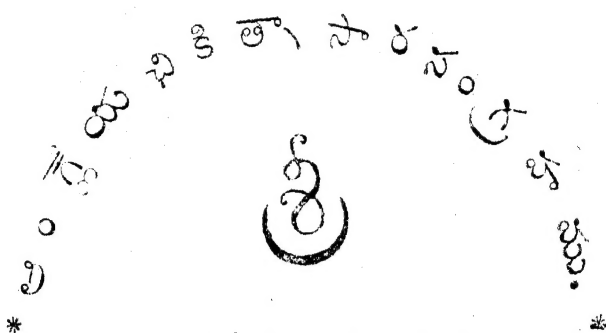

* శ్రీ దత్త శ్రీ *

* శ్రీ కృష్ణ పర బ్రహ్మ షోడశ మః *

ఉ॥ శ్రీరమణేశునిన్ విబుధశేవితపాదని శేవతల్పునిన్ వారదముఖ్య సమ్మ
నిగతాదనమస్కృతు భక్తవత్సలున్ సారసలోచనున్ మదగజారిరిమా
రుమధానయాద్ధికావేరినివాసుడైన కరివేల్పుగునంబెరుమాళ్లగొల్పేడన్॥

* ఆ న నీ వైద్య గ్రంథ ము *

విన్న శ్రీనివాసరావు గారిచే,

తెలుగున రదియింపబడి,

శ్రీశ్రీ బొబ్బిలి మహారాజావారి సెలవు ప్రకారము

శ్రీరంగారాయ విలాస ముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రింపబడి ప్రకటింపబడియె.

రెండవ కూపు ౧౦౦౦ ప్రతులు..

కాపీరైటు,

PREFACE TO THE SECOND EDITION

The first edition of this book which was approved by the District Surgeon, Vizagapatam, as a useful work, was published under the orders of the President, District Board Vizagapatam.

There being no book of this kind in Telugu, H. H. the Rajah of Bobbili is kindly pleased to encourage the author to bring out this edition with several alterations in view to its meeting the wants of the Telugu people, who do not understand English and helping them in cases of emergency, when qualified medical men are not available.

A general index and prescriptions for the diseases mentioned in this book are added at the end of the book, and some diseases as Leprosy, Anaemia, Impotency & are now introduced.

There is, of course, hardly any original matter in this book. It is mostly a translation of what is contained in the standard works of Eminent Authors. The numbers of prescriptions referred to in the treatment of diseases, are given opposite the names of the diseases in the index. Most of the prescriptions are taken from Tanner, Robert and Lancet

The writer craves the indulgence of the public for any short comings in this work which is his first attempt.

Any suggestions or corrections will be thankfully received.

Bobbili
15th January 1894

}

Ch. Sreenivasarau
Hospital assistant

ప్రకటన.

అది సర్వేశ్వర కరుణాకటాక్షంబున విశాఖపట్టణపు డి॥ ప్ర॥ వారు
నెం 302 రుస 2-2-25 సం॥న డి॥సర్జెన్ ను వారు యీ గ్రంథము
బాగా నున్నదనియు సువియోగ కారియనియు తెలియజేసినట్లు వ్రాయు
స్తూ గ్రంథమును సమస్తము చేయవలసినదిగా అడగరు వేయించిన పైయిని
యిండుల వ్రథను యడివను ప్రచురింపబడినది.

కొన్ని నవీనహంశములను చేర్చి కొంతమాపుగా చేసి, యీ రెండవ
యడివను త్రివిధముగా బొట్టిలి మహారాజావారి శైలపుష్పిని తెయ్య
రు శాయగా తెనుగు భావలో, ఇంగ్లీషు శాస్త్రపడికట్టునా॥ రోగనిదా
నములు యడివటకు వ్రాసియుండుటలేక, అంగ్లేయభాష తెలియనివారల
కు, దానియొక్క మార్గమును బోధించుటకు అపువధ విశిష్టములను నవీ
రణ చేయవలసి రోగములు శుభముగా తెలియబడున్న, శాస్త్రజ్ఞులను
లగు వైద్యులు లేనచో యీ గ్రంథసహాయముంబున కొంతసాధనము చేసికొ
నగలరనియు, క్రిమహారాజావారు అచ్చువేయించి ప్రకటనచేయుటకు నెం
గీకరించిరి.

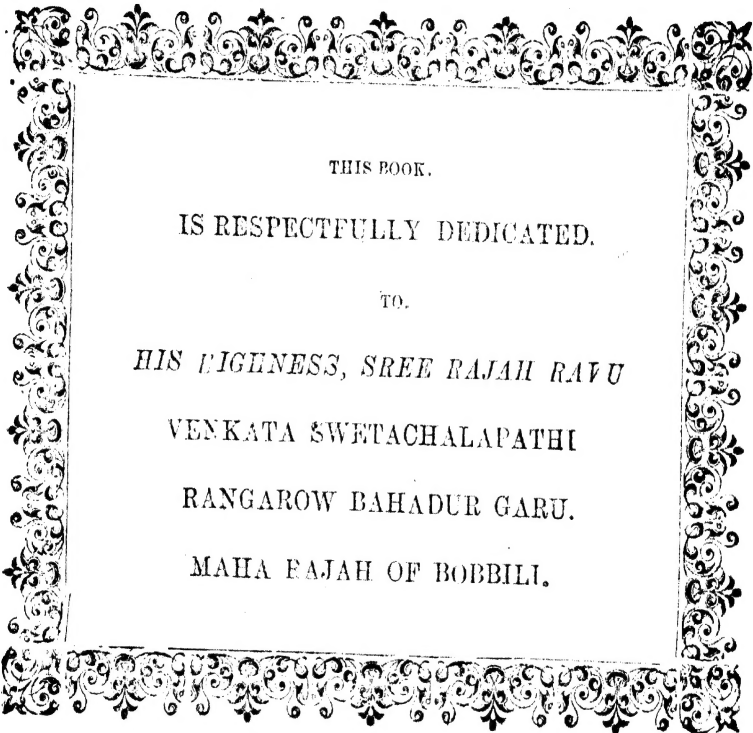
ఈ యడివనుకు తెనుగు, ఇంగ్లీషుగల విషయసూచికయును, రోగ
ములలో వాడెడు యోగములును, నంబరువారీగా వ్రాసేకొంది గ్రంథం
తయిన జేవకబడెను.

పాండరొగము, కష్టము, నపుంసకశ్యము మొదలగు రోగములు చేర్చ
బడెను. అంగ్లేయ వైద్యులలో గొప్ప డాక్టరులువ్రాసిన గ్రంథములలోని
హితములుకొన్ని కూర్చి యీ గ్రంథము వ్రాయబడినది. ఇండెక్సులోనే
రోగమునకు యెదురుగా ఆ రోగములో వాడెనుండు నంబరు వ్రాయబడి
యున్నది. ఈ యోగములు తెన్నెట్లు అను పేపరునుంచి బానెరు రాబ
గ్గువారి గ్రంథములనుంచి వ్రాయబడినవి.

Ch. Sreenivasarow

Hosp. Assistant

Member of Bodhanandany Sabha, Bobbili. 1894

THIS BOOK.

IS RESPECTFULLY DEDICATED.

TO.

HIS HIGHNESS, SREE RAJAH RAVU

VENKATA SWETACHALAPATHI

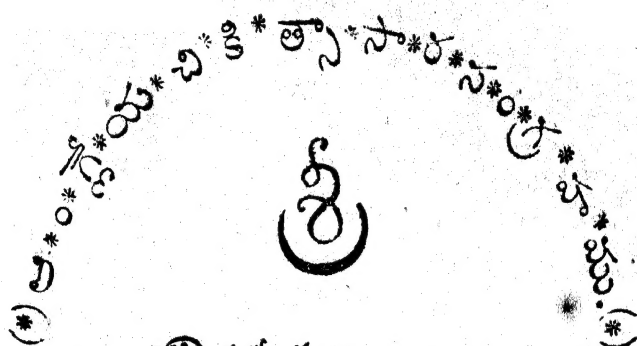
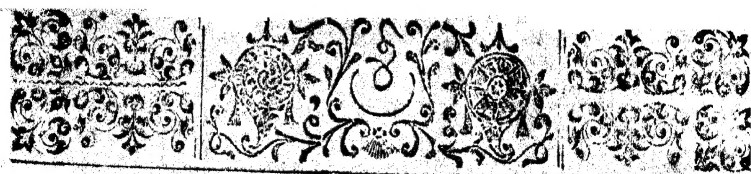
RANGAROW BAHADUR GARU.

MAHA RAJAH OF BOBBILI.

ERRATA.

Page No.	Line No.	Prescription No.	Read	For
9	14		Febricula.	Febricula.
13	1		Small Pox.	Smallpox.
32	8		Hæmoptysis.	Hæmoptysis.
44	8		Scrofulous Constitutions	Scrophulous constitutions.
48	9		Heart disease.	Heart disease.
54	3		Infantile Aphthæ.	Infantile Aphthoe.
	12		Convulsions.	Convulsions.
62	17		(Hepatic Abscess) Abscess of Liver.	(Hepatic Abscess) Abscess of Liver.
63	2		Hepatic Abscess (Abscess of Liver.)	Hepatic Abscess (Abscess of Liver.)
74	20		Diarrhœa.	Diarrhea.
76	12		Cholera.	Cholera.
81	8		Lead Colic.	Lead Colic.
82	20		Malæna.	Malena.
83	6		Round Worm.	Round worm.
90	1		Diabetes Mellitas	Diabetes Mellitus
99	11		Impotency.	Impotency.
107	19		Epilepsy.	Epilepsy.
113	22		Infantile Tetanus.	Infantile Tetanitis.
133	2		Impetigo.	Impetigo.
142	14		Puerperal Peritonitis.	Puerperal Peritonitis.
151	8		Gonorrhœa.	Gonorrhea.
153	15		Gonorrhœa.	Gonorrhea.
154	17		Chancre.	Chancre.
157	18		Hereditary Syphilis.	Hereditary Syphilis.
158	7		Anæmia.	Anemia.
160	2		Ferrum Reductum.	Ferrum Reductum.
161	24		Leprosy.	Leprosy.
164	1	5	Pill Scilla.	Pillscilla.
165	1	6	Best effects.	Best effects.
165	5	7	Rhei	Rhi.
166	1	12	Granulated Sulphate of Iron.	Granulated Sulphate of iron
"	3	14	Digitalis.	Dietalis.
"	6	14	In dropsical.	ns dropsical.
167	7	15	Jaundice.	Jaundice.
"	1	17	(Knoll.)	(Knoll).
"	3	20	Extract Rhei.	Extract Rhei.
169	2	21	Quinia Sulphatas.	Quenia sulphatas.
171	6	33	Secondary syphilitic Eruptions.	Secondary syphilitic Eruptions

		Præpar.	Num.		
172	2	38	Sodii Salicyl.	Sodii Salicyl.	
173	4	39	Decoct Cinch.	Decoct Cinch.	
"	6	41	Cutaneous.	Cutaneous.	
"	2	42	Liquid.	Liquid.	
174	5	46	Cough.	Cough.	
176	5	50	Table spoonful.	Table spoonfuls.	
178	18		Pleurisy	Pleurisy.	
179	1	59	Cholera drops.	Cholera drops.	
"	8		Cinnamon.	Cinnamon.	
"	1	60	Juniper.	Juniper.	
180	3	63	8 Ounces.	6 Ounces.	
181	6	67	Fever.	Fever.	
182	6	69	Soaked.	Soaked.	
"	6	71	Soaked	Soaked.	
"	6	71	Salivation.	Salivation.	
"	2	72	Glycerine	Glycerine.	
183	5	73	Ounce.	Ounces.	
"	6		Anæmia.	Anæmia.	
"	2	76	Camphor.	Campher.	
184	10	78	Septicæmia.	Septicocœmia	
185	4	81	Cinnamon water.	Cinnamon.	
186	6	84	Fevers.	Fevers.	
192	6	106	Brain and Spinalcord	Brainspinalcord.	
"	6	107	Neuralgia.	Neuralgia.	
"	5	108	Days	Dexys.	
"	6		Expected.	Expected.	
193	6	112	Keep.	Keep.	
194	4	116	Divide.	Divide.	
"	5		Habitual.	Habitual.	
195	5	117	Congestion.	Congestion.	
"	"	"	Bilious.	Bilious.	
197	4	126	Pregnancy.	Pregnancy.	
198	7	129	Diarrhoea.	Diarrhea.	
199	2	2	Pepper	Peper.	
"	5	5	Meals.	Mals.	
200	1	7	Appetite.	Appetite.	
"	1	9	Diarrhoea.	Diarrhoea.	

తీ సర్వేశ్వరాయ నమః.

శ్రీ॥ సర్వలోకైకవంద్యుండు సర్వశక్తిః సర్వసంపన్నుడలికృపా
శాలిః సూరి యెల్లలోకంబులేలేడు నీశ్వరుండు । నెఱుజనుల కొసంగుత
మఃము తెల్పుడు॥

శాస్త్రసంబంధియైనట్టి చర్చవిడచి, యెల్లజనులకు దెలియునట్టి చ
ట్రీంద వ్రాయబడియున్న వారిశాస్త్రములయొక్క భాగములు దెల్లుభా
షచే బల్కబడియె.

జేటర్, బారో. } వీరిచే రచియింపబడిన సంక్షేపము.
జీ, డేబెస్సు.

డాక్టరు హూపరు వైద్యశాస్త్రము.

డాక్టరు టానెరు డిటో.

డి॥ రాబట్టు. — డిటో.

డి॥ చెర్చెలు ప్రసవవైద్యశాస్త్రము.

డి॥ ఫ్లేపేరు. — డిటో.

(౨)

తూముటకు మానము.

- ౨—ధాన్యపుగింజలు. ... ౧—శేవు.
 ౬౦—శ్రేణులు. ... ౧—కామి.
 ౩—దామిలు. ... ౧—తులము.
 ౮—దామిలు. ... ౧—బేస్సు.
 ౧౬—బేస్సులు ... ౧—పాను.

ఊష్ణములు. Fevers.

తమకాక విస్తారముగానుండు సకలరోగములు ఊష్ణములనబడును.

విధములు— ఇతరు స్వతవలనకలుగనదిన్న కలిగినదియును, ఇందులో మొనటివిధముయొక్క హేతువుదృశ్యముకానిది.

రెండవది— దెబ్బవల్లనుగాని కురుపులు వరుపులు మొదలగువానివలన కలుగుచున్నది ఇందువల్లనే దీనిని (Symptomatic) అందురు.

జ్వరభేదములు ౧ అహికజ్వరములు.

౨ పాళిజ్వరములు.

౩ బడివేలుష్ణములు.

౪ సన్నిపాతజ్వరములు.

౫ దష్టరూప్యములు.

గుణములు— కొంచముగాగాని విశేషముగాగాని చలికలిగి శరీరము వెచ్చపడును నాది జ్వరగానుండును శరీరముకడుల్పుటకు ఆసక్తికలిగియుండును విశేషముగా సస్యత్తువ ఆకలి లేకపోవుట కడుపులో దెముల్పుట యొకానొకప్పుడు వాంతి- పిశ్చింతి లేకుండుట- నిద్రవట్టుకుండుట నాలుక తెల్లగా బెరడుగట్టియుండుట గాఢమయినరంగుగలిగి కొంచముమూత్రము పిరోచనమందము గలిగుండును.

హేతువులు— ఆధారహేతువు- ప్రజ్వలహేతువు.

ఆధారహేతువు— నాజాకయినతత్వము కలిగిఉండుట చలిగాలి మొదలయినవాటికి నోర్చనిశరీరము కలిగియుండుట దుర్బలముగానుండుట మనస్సునందు సంతోషము లేకుండుట.

ప్రజ్వలములు- గాయములు- దబ్బలు భోజనంక్రమంగా చేయకబోవుట నాయువునందు భేదముకలుగుట ఇవి సాధారణమయిన ప్రజ్వలములు హేతువులనుగురించి విస్తారముగా తెలియచేయుటకు శరీరం అందరికీ తెలిసివుండదు.

(చికిత్స- రెండుసంగతులు ఆలోచించవలయును.)

౧- చలవనుకలుగ చేసేటటువంటిగాని- చమటను పుట్టించేటటువంటిగాని వాంతులకుగాని ఓకరింపును కలుగచేసేటట్లుగాని ఓరోచనంకలుగజేసేసాధనంనుగాని చేసి దేహమందుండురక్తంయొక్క వేగమును తగ్గించవలెను.

౨ శరీరమునకుబలం, ఉష్ణవాశనం, సత్తువకలుగజేసెడు పత్యముతో తీరుగాజ్వరం కాకుండునట్లు కాపాడవలయును.

ఆహారజ్వరము మన్యప్రజ్వరము. (Ague)

మూత్ర- ఒకవిధమయిన చెమటవాయువులన కలిగినదై పాళీగావచ్చుచుండును.

గుణములు- ఇవిమూడువిధములుగా పాళీయొక్క మూడురూపములనుసృష్టి చేయబడినవి.

రూపములుయేవైన- చలిరూప- కాకరూపం- స్వేదరూపం.

చలిరూపం- సన్నత్వం- వెన్నువెంటడి చలిపుట్టులు- వణుకు- నోరరుచికడుపులోదిప్పులు- వాంతి, గుండెభారం- నిట్టూర్పులు- వడలువిరుచుకొనుట- ఆవలింతలు- న్రాపరితొండరయి, నాడిశ్వరగాను, స్వల్పంగాను- నాలుక తెల్లగాను, మూత్రంస్వచ్ఛముగాను, ఓరోచనబద్ధగలిగియుండును, ఈరూపం మూడునాలునిముషములు మొదలుకొని నాలుగుమూడు ఘంటలవరకుండును. తను కాక స్వాభావకమునకుతగ్గును అప్పుడప్పుడు కఫవాతములుచేయును.

కాకరూపము కొంచెంకొంచెంజిక్కిలి శరీరంక్రమంగా విశేషవేడినిపొందును- సోష్ణంలేకుండును, తలభారం నొప్పికలిగియుండును- ఉపరిధిపొదిగాను- నాడిబలంగాను, శ్వరగానుండును- దాహాధికం- మూత్రం ది

శేషకంఠ విగ్నిము - డడము, అప్పుడపుడు పరాకుమాటలున్న కలిగియుండు ను లనుకాక ౧౦౫, ౧౦౬వరకుండును.

స్వేదరూపము, మొట్టమొదట కొంతశరీరం పిదపశరీరమందంతట విశేష మెనుబలుండును- వేడితగ్గును- నాడి స్వాభావికముగా నుండును- నాలుక శుభ్రముగా నుండును- దాహముండదు ఆకలివేసును- విరోచనముగును- విస్తారం శిరుడగును- మనస్సు ఖులాసాగా నుండును- నిద్ర సముత్తంకలుగును- ఈరూప మొక ఘంట మొదలుకొని యారుఘంటలవరకుండును ఉపగుణములు గాఢనిద్ర- చయితన్యముతప్పిన నిద్రవాతనొప్పులు- దగ్గు వడలుచుట్టుకు పోవుట- విరోచనములు, కామెర్ల, వాంతి యొకానొక రోగియందు కానబడును

ఆహికము, కొంతకాలంవరకూష్ణము లేకుండునట్లుండి తిరిగి వయిః చెప్పిన లక్షణములతో రావడం- ఆహిక మనబడును.

(ఇవి మూడువిధములు.)

౧ ఏకాహికమనగా ౨౪ ఘంటల కొకపరియాయంవచ్చునది.

౨ ద్వాహికము ఇది ౪౮ ఘంటల కొకపరియాయంవచ్చునది.

౩ త్ర్యాహికము ఇది ౭౨ ఘంటల కొకపరియాయంవచ్చునది.

ఫీటిలో ద్యాహికం సాధారణంగా కలుగుచున్నది ఈ యూష్ణమునందు మేకాహికం ద్యాహికంగాను ద్యాహిక మేకాహికంగా నొకానొకప్పుడగును. ఇందు మొదటివిధంగా రూపభేదంనొందినప్పుడు మంచిగుణంగా నెంచబడును. రెండవవిధమందిగాదు.

ఈ యూష్ణంవల్ల కలిగే ఫలితములు జ్వరబల్ల, పులదబ్బ (Liver) పెద్దది కావడం (కుడిపక్కలోబల్ల) ఈ రెంటిలో జ్వరబల్ల సాధారణం సాధ్యాసాధ్యవివేకం- ఈ దేశమందు నీచలిజ్వరం విశేష కాలమై తేనేతప్ప నుపద్రవము ను కలుగజేయునది కాదు. అయితే పురాణింతుటవల్ల శరీరం నుంచి దీనితోలగించుట దుస్సరము.

సాధారణము ఏకాహిక జ్వరము హెక్జాటిక్ జ్వరంవలెనుండును, ఈ దిగువనుడహరించబడిన సుంగతులవలన దీనిని తెలుసుకొనవచ్చును హెక్జాటిక్

జ్వరంతోనుష్టం సాయంత్రముండు ఎక హికమందు నుదయమందును కలుగును హెక్టాజ్వరంతో స్వేదరూపము చాలాసేపుండి రాత్రియందు చెమటను పుట్టించును- ఏకాహికమందంతసేపుండదు హెక్టాజ్వరమందు ముఖము గాదరించుచుండును ఏకాహికమందు ముఖమువాడిపోయి చమురు కన్పింపుచును హెక్టాజ్వరం విడిచినతరువాతను నాడిస్వరణం గానే యుండును ఏకాహికమందు తిరిగి నాడిస్వభావసిద్ధముగానుండును హెక్టాజ్వరము కురుపుపుట్టుటవల్లగాని చీము దేహములో ప్రవహించుటవల్లగాని కలుగచున్నది, ఏకాహికమితరవ్యాధి జన్యముకాదు హెక్టిక్కులో ౧౦౧, ౧౦౨, ౧౦౩ కాక యెక్కువుండదు.

హేతువులు- సాధారణంగానుష్టంకలిగే హేతువులవల్లను, ముఖ్యముగా విషవాయువు వల్లను.

ఈ వాయువు చచ్చగలపల్లపు భూములనుండివచ్చెడియు నుద్భిజ్జపదార్థములును జంతుపదార్థములును కుళ్లుటవల్లను పుట్టెడివాయువైయున్నది. ఈవిషయవాయువు శరీరమునందు ప్రవేశించిన తరువాత నుష్టమును కలుగ చేయుటకు రెండుదినము మొదలుకొని ముప్పదిరోజులువట్టును.

చికిత్స- శౌంతిలని- ఉపశౌంతిలని రెండువిధములు- ఉపశౌంతి యాస్థమన్నపుడున్న శౌంతి యాస్థమువిడిచినపుడున్న చేయవలసివుండును ఉపశౌంతియందు మొదట చెయ్యవలసినది రూపములను త్వరగా అంతపుచ్చడమున్న చుర్గుణములను పోగొట్టడమునై యున్నది శౌంతి యందు మొదట యుష్ణమురాకుండా కాపాడవలెను- తరువాత శరీరమునకు బలముకలుగ చేయవలెను.

ఉపశౌంతి- చలిరూపమునందు కాకచేసే అవుషధములను పైకి లోపలికిన్ని త్వరగా శరీరమునందు కాకపుట్టుటకై యివ్వవలెను- వాంతికిచ్చుటవలన సీహాపము త్వరగాపోవుచున్నది- విశేషకాక చెయ్యకూడదు.

యిపిక్యూర్ ౨౦ వడ్లగింజలెత్తు.

టార్టర్ యమిటిక్. ౧ వడ్లగింజెత్తు.

వేడినీళ్లు ౧ గిడ్డెడు.

కలిపి వెంటనే యిచ్చితే వానగియ్యే ప్రాణమునిచ్చును. .

స్పిరిట్స్ అమోనియా. . . . ౧౫ చుక్కలు.

టించర్ ఓపీయమ్ ౧౦ చుక్కలు.

కర్బూరపునీళ్లు. ౧ గిడ్డెడు.

కలిపి యిచ్చినయడల కాకపుట్టును.

కాకి రూపము- ఈ రూపమును చలవయకలుగ చేసేటటువంటిన్నీ చేసుటను పుట్టిం చేటటువంటి నామధములన్నవివలెను జేయుపాడరు ౧ వడ్లగింజలెత్తు రెండేసి ఘ. లుకొకపర్యాయం యివ్వవలెను అంటున్న పాడరు ౨ వడ్లగింజలెత్తు రెండేసి ఘ. లుకొకపర్యాయం యివ్వవలెను.

స్వేదరూపము ఇందులో చలిగాలి తగలకుండా దహమును గాపాడవలెను. — — — — —

శాంతి- ఉష్ణం రాకముందు ౫, ౧౦, ౨౦, ౩౦, వడ్లగింజలెత్తు క్లౌనన్ అనే యాషధం మాత్రజేసిగాని, ౧౨ వంతులు నీళ్లలో వకవంతు గంధకపు దృతివేసి క్లౌనన్ ౧ వడ్లగింజలెత్తుకు వకొకటిచుక్క చొప్పున కలిపే నీళ్లతో ౨ ఘంటలకొకపరియాయం జ్వరం తిరిగి తగలకముందే యివ్వవలెను, ఈ జ్వరమునందిది ముఖ్యమయిన యాషధము లైకర్, ఆర్పిని, కేలను, అనపాహాణపు అరఘు ౫ చుక్కలు మొదలు ౧౦ చుక్కలు వరకు పృథ్వి చేసి యోగముగా గాని, నల్లమందరఘులో కలిపిగాని, ౪ ఘంటల కొకపరియాయ ముష్ణము లేనపుడే యివ్వవలెను- ఈ ముఖ్యమయిన వికీర్ణకు పూర్వమే — — —

పాటామ్- టాట్ రేటీస్. — — — — —

డికాక్టమ్- ఆలోజు- కంపాండు- — — — — —

ఈ రెండూ కలిపి యివ్వవలెను- ఇందువల్ల కరోచనములు బాగాయగును. — — — — —

పార్శ్వ వాతిము- పార్శ్వనొప్పి- పడింట అయిడింట కలిగెడు వాంతియేమి పిరోచనము లేమి యీజ్వరమునకు చేయు ముఖ్యదిగిత్సవలన కుదురును నల్లమందరఘున్నూ యీతిరున్నూ యిచ్చినయడల చలిరూపం త్వరగావిడు

చును. ఇవి దాగిన మోతాదు చొప్పున నివ్వవచ్చును, ఈ మందు కాకరూప మునందు నున్న సుణమిచ్చును- పుష్టము లేనివెళ్ళ నిచ్చేమందులు.

ఫెరైయెట్ = క్వయిన్సి పేట్రన్ ౫ వడ్లగంజలు.

సిరపై ఆరేన్సియై ౧ డ్రామ్.

దాల్చినీ అరిఖు వేసినీళ్ళు. ౧ గ్లాసు.

కలిపి ఘంటఘంటకు యియ్యవలెను. — —

ఎక్సాట్టాక్వి కాలాసంతు ౫ గ్రా

కేల్ మిల్ ౫ గ్రా

కలిపి రెండుమాత్రలు చేసి విరోచనమును కావడమునకై యష్టద్రుతి వ్వవలెను.

రోగం రాకుండా చేసే పాధనములు ఉదయ సాయంత్రములయందుండు గాలి శరీరమునకు తగలనివ్వకూడదు భూమిమీదను పడుకుండకూడదు కొం డ ప్రదేశములయందు- జోబస్థలములయందుండు తోటలకుగాని నదలుకు గాని యవతలబస చేయవలెను అట్టిజోబస్థలములందు పాటుపడుటకు డెన్ల కనుందు సత్తువైన వేడిపదార్థములుభుజించి- మరిచెళ్లవలెను. వైస్కన్ రెండుమాడు వడ్లగంజలెత్తు రోజూపుచ్చుకొనుచుండవలెను వాసస్థలము లు బహుశుభ్రముగా నుండవలెను, ఈ రుగ్మవల్ల కలిగెడు పాండువజ్వరబ ల్ల అతిసారము మొదలైనవి దీనియందు కలుగుచున్నవి వీటిపాధనములు వెను కనుండి చెప్పబడును.

నెం॥ ౧, ౨, ౨౨, ౨౬, ౩౧, ౪౨, ౪౯, ౫౦, ౬౨, ౮౨, యిచ్చేడి.

(పాల్సీజ్వరములు.)

(Remittent Fever)

సూత్రం- స్పృశ్యవల్ల కలిగినదై యొకపుడు కొంచగానున్న మరియొక పుడు విస్తారంగాను జ్వరం కలిగి యెప్పుడువిడువక యుండునది.

ఇది రెండువిధములు- ౧ జ్వరము వైత్యజ్వరము.

గణములు- ఆహారజ్వరమునందు మొదటగల సుణములే కలిగియుండును

గాని చలి విస్తారముగానుండదు-కుదుపు సాధారణగామునుండదు-తలకొ
 ప్పి భారవిస్తారముగానుండును- మొగం కాండ్రగించుండును, అప్పుడవు
 డు పరాకుమాటలుండును- కడుపులోనున్న ప్రక్క లందున శూలకలిగివుం
 డును. కడుపులోతిప్పు పసరువాంతి- విరోచనబద్ధం- స్వల్పఅల్పచమానం
 యివి మొదటకలిగెడుగుణములు పురీషమువల్లగాను, ఆకుపత్నగాను, విశేష
 వాసనగలిగుండును- విశేషంగా నుష్ణముండును- వాలుక బూడెదవూచిన
 ట్లుండును- * వాడి వకరీతిగానటించదు జ్వరం తగ్గగానే శరీరమందు చమట
 పట్టును, ఇప్పుడు చిన్నపాళీఅనబడును. రోగి స్వల్పయూష్ణమువల్ల బాధపడు
 ను, యిప్పుడు తలతిప్పు- సుస్తీకలిగుండును- యీలాగున రెండుఘంటల పా
 యంతముండి తిరుగా నుష్ణము హెచ్చును, యీలాగు చిన్నపాళీతరువాత
 పెద్దపాళీతిరుగా చిన్నపాళీవరుసగా యేడు గిర, ౨౦, ౨౦, రోజులువచ్చి
 అటుపయిని విస్తారం చమటపట్టి రోగము తొలుగును జబ్బుచేసే సంగతుల
 యందు చిన్నపాళీకనుగొనుటకు అవకాశముచిక్కకుండును చర్మము పచ్చి
 బడును, నాలుకవత్సనై శ్లేష్మముచే కప్పబడియుండును, విరోచనందర్గంధము
 కలిగుండును, బలముడుగును, నాడిచేతిక్రింద త్రాడులాగున క్షేయిండును,
 పల్లయందునరములు లాక్కొనిపోవును, మైకముకప్పును అటుపైని హానికర
 మైన ఒడలు తెలియకుండా నిద్రలాగువుండే స్థితిలోకి తెచ్చును, దీనిపరిమితి
 ౫, ౬, రోజులుగాని ౫, వారములుగాని సాధారణముగా ౧౫, దినములైవు
 న్నుది- పైత్యూష్ణమునందు పైచెప్పిన గుణములుగాక కడుపులో బాధయ
 న్ను పసరువాంతి విశ్రాంతి లేకుండుట మైకముగాని పరాకుమాటలుగాని
 కలిగుండడము ముఖము కాండించియుండును.

నిధానించుట- ఆహికజ్వరమునుంచి జ్వరం పూర్వంగా విడచిపెట్టక
 పోవడంవల్లను బడివేటుజ్వరమునుంచి చిన్నపాళీ పెద్దపాళీ కలిగుండుట
 వల్లను, ఈ జ్వరమునుపోల్చనగును.

సాధ్యసాధ్యవివేకము- చిన్నపాళీవిస్తారపు సేపుండినయెడలను త
 డపాళీ విశేషతక్షణముగా లేకుండినను మంచిగాను సాధ్యముగాను యెం

• స్వాభావికముకంటే, ౨౦౦ పటము కాక హెచ్చును.

చేబడును. ఆహికజ్వరముకంటే నీజ్వరమిబ్బంది పెట్టును, ఈ జ్వరములో వట్టి జ్వరము మైన్యజ్వరమంత తొందరను కలుగజేయును.

చికిత్స- ఆహికజ్వరమువలెనే చిన్నపొరి కలిగినప్పుడు క్వైన్సినా గాని, పాపాన సంబంధమైన యాషములుగాని నివ్వవలెను. ఈ జ్వరము విశేష నిరసమును గలుగజేయునది గనుక—విరోచనసాధనము వస్త్రాణాలు జాగ్రత్తగా చేయవలెను. ఈ రుగ్మత సంభవించిన స్థలమునుండి మితర స్థలమునకు రోగిని పంపించుటజ్వరమందు ముఖ్యము, జ్వరము తగ్గినపుడు—క్వైన్సినను Quinine ౧౦ లేక, ౧౫ గ్రేనులు రెండు ఘంటలకోకొక మారు యిచ్చేది. వార్బర్గుసు, అరఖు, Warburg's tincture. ఈ జ్వరమునందు—మంచి గుణము యిచ్చును.

ఈ జ్వరమువల్ల విరోచనములు, గ్రహణి, జ్వరబల్లలు. పొందువు సంభవించును. (నెం ౧, ౨౨, ౩౧, ౨౫, ౨౬, ౪౮, ౫౦, ౬౭. ౮౮,) ఇచ్చేది.

—(*)—

(బడివేటు డొస్టము.)

(Febricula)

ఎడతెగక విశేష ప్రజ్వలముగా కొంచముసేపులో పొయ్యెత్త యున్నది. తరుచుగా అర ఘంటలు కాస్తున్నది.

గుణములు, శరీరము విశేషవేడి, నాడి వేగము, మొగము కాండ్రించియుండుట, నాలుకయందు తెల్లగగానుండుట. విదాహము, ఆకలి, మందము, నిస్త్రాణి, తల, నడుము, అవయవములలోను స్థిరముగాని నొప్పులు సాధారణముగా గలిగియుండును. అప్పుడప్పుడీజ్వరము, చలితోవచ్చి చముటతో విడిచిపోవును.

హేతువులు, దాహము, చలిగాలి, శరీరమున, బట్టకప్పుకోకుండా వట్టించడము. కాకై నగదులు భోజనమందుగాని, దాహమందుగాని మితిమించుట, విస్తారముతాగుట, అంటువ్యాధియైన (సిస్టెన్ ఫీవర్) బలవంతులయందు ప్రవేశించినపుడుగాని, మశూచకము మొడలగు అంటువ్యాధులవల బాధను పొందినవాడు తిరుగా ఆ రోగము అంటినపుడుగాని, యీ

జ్వరము కలుగుచున్నది. నిరూపించుట, యితరజ్వరములనుండి భాద స్వల్పముగా నుండుటవల్లను, మశూచిక జ్వరమునుంచి నడుములో నొప్పివీరేషముగా యిందులో లేకుండుటవలన యీజ్వరము కనుగొనబడును. సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఇబ్బంది కలుగజేయునది కాదు చికిత్స- పిస్తారతిడివల్లగాని, తాగుటవల్లగాని, వచ్చినజ్వరమునకు వాంతికి యివ్వవలెను, డోష్టముయొక్క గుణములు సాధారణంగా (F నెం ౮, ౨౨, ౩౧, ౪౮, ౪౪, ౮౮)

ఇచ్చుటవల్ల పోవును. యిందువల్ల పిరోచనముగను, బలము చేయని హారము యివ్వవలెను. పిస్తారముగా, జ్వరము గలిగినపుడు (డోవర్సుపాడరు) ౧౦ గింజ లెత్తు రాత్రి పడుండు నపుడిచ్చి యిదయమున పైని చెప్పిన పిరోచన మయ్యే మందు యివ్వవలెను. రోగి వక రోజు వరుండవలెను. తేయాకునీళ్లు ఉద్బిజ్యపదార్థములతో సత్తువలేనివిచలవ కలుగజేసే దాహవస్తువులు పథ్యంగా నివ్వవలయును. జ్వరమున్నంతవఱకు. F నెం ౮౮, ౮౪, ఝాముఝాముకు యిచ్చేది.

సన్నిపాతజ్వరం Typhoid Fever.

దీనిని ౨౧ రోజు ఉష్ణమని అందురు. (గుణములు) బుగ్గలు యెఱ్ఱగాను, మొగమునందొక విధమైన, అశగానుండే లక్షణముండును, తొందరగాను, స్వల్పంగాను, దుర్బలంగాను, వాడి యుండును, నాలుక నల్లగాగాని గోధుమివణముగాగాని యుండి యెండిపోయియుండును. పల్లయందు. పల్ల కుదుర్లయందు మలినము గలిగుచును. పిరోచనం చెడువాసనగా నుండును, తరుచుగా తెలియకుండా పిరోచనముగనును, మూత్రంకొంచము చిక్కగా కొంచముగానగును శరీరమొత్తముకూ *దర్శమెండిపోయి

* కాక నాలుగైదు రోజులు వలకు గ్రహంగా హెచ్చును. సాయంత్రము, ౨డి ఉదయముకంటెయెక్కువగా వచ్చును. ప్రతి వుదయము, ౧డి తక్కువ యుండును. గమక—ప్రతిరోజు ౧డి లోకయెక్కువగా నుండెను ౧౦౪ వఱకు యెక్కును, ౧౦౮వఱకు కాక హెచ్చుట కలదు. జ్వరంతగ్గునప్పుడు ప్రతిరోజు వుదయం ౧ లేక, ౨ కాక తగ్గుచుండును.

నట్లు పాడిగానుండును. విశేష గాఢమైన జబ్బు చేసినపుడు, ప్రలాపము-
చేతులు, కాళ్లు, పుణుకొనుటవక్కా బట్టలు తీసివేయుట విశ్రాంతిలేకుం
డుట, మైకము, తెలివిదప్పియుండుట, శరీరంమీద నల్లనిచుక్కలు, వెక్కె-
ళ్లు, కడుపుపొంగు మూత్రం బంధించుట, గొంతులో గురుకు కలిగియుం
డుట- ఊపిరిన్నీ, రోగియొక్క దేహమున్ను, పీనుగవాసన వేసుటయు, క
డుపుపైని నొప్పి, వాంతి, కడుపులో తిప్పు, విరోచనములు కలియుండును.

హేతువు- చెడిపోయిన జంతు పదార్థములను భుజించుట వల్ల-
వేసవిలో విశేషంగా గలుగుచున్నది. చెడిపోయిన జంతు పదార్థములు
కలిసి నీళ్లుయేమి, గాలియేమి, శరీరమున ప్రవేశించుటవల్లను గలుగును.

చికిత్స- నరములకున్న, రక్తముగల నాళ్లకున్న, సత్తువ గలుగున
ట్లు చేయవలెను. ఇందుకు వైనుసత్తువగల వస్తువు, (పథ్యము) క్షైనను-
నల్లనుండు, అమోనియా, మొదలైన వాటివల్ల కుదరచేసగును. ఈ రుగ్మ
తయందు విరోచనబద్ధం గలిగినపుడు అథోమార్గం గుండా పిచ్చకారితో
నామిద మివ్వవలెను. అటుపైని గ్రేపాడరు తెరుచుగా నోరు, స్వల్పం
గా పట్టేవఱకు యివ్వవలెను. నొక్కు పీడచలు గాని—గట్టి పదార్థము
లుగాని—తినకూడదు- కోడిగుడ్లు, సాలు, అరదూటు, అనేక తరహాలు
గా నివ్వవచ్చును. ఇందులో నేచి పుచ్చకు నేవారవే పుచ్చకొనవచ్చును.
గుడ్లు కొంచముడకబెట్టి కాపీతో గాని—శేనీళ్లతో గాని—కలిపి యివ్వ
వలెను. (బీఫేటీ) యనే గోమోంఘము నొక్కటి పుచ్చకొనవచ్చును. పో
టువైను మొదలునుంచి కొంచము మొదలుకొని క్రమంగా మూడర్థపా
వుల వఱకు నివ్వవచ్చును. ఇందువల్ల బలము కలుగును, రుగ్మత బాగా ప్ర
వేశించుచున్నపుడు, విరోచన బద్ధమైనయడల నరగిదైదు ఆముదంలో ౧౦
చుక్కలు (నల్లమందరఖు) వేసి యిప్పించవలెను. కడుపులో తిప్పు, సోడా
వాచరులో మంచున్ను, హైడ్రోపైసి, కేసిడ్, అనేయరఖు రెండుచుక్క
లు, కలిపి యిచ్చినయడల కుదురును. కడుపుపైని నొప్పి విస్తారంగా నుం
డిన, నెలడబా జలగలు, నాభికి కుడివ్రక్కను గాని—గుడస్తానము చుట్టు
న్ను గాని—కటిపంది రక్తము పీర్చించవలెను. నొప్పి పుట్టినయడల వేడి.

నీళ్లలో గుడ్డ మంచి పిండి చానితో కాచుట, ఆవపిండి, పోర్టీసు, వేయి
ట, బర్బెంటాయిలు, కడుపుకు వ్రాసి ఆ పైని వేడినీళ్లు, కాచుటవల్లనున్న
పోషన్నది. విరోచనము కట్టుటకు యాదిగువ నుదహరించిన మందు యి
వ్వవలెను. (F) నెం ౪౭ యిచ్చేది.

కంపాండు సినమో పాడర్. ౨౦ గ్రే.

నల్లమందరఖు. ౫ చుక్కలు.

చాకుమిక్చర్. ౧ గిద్దెడు.

ఇవి కలిపి రోజుకు మూడుసార్లుగు వర్షాయములు, నివ్వవలయును-
ప్లంబైకం ఓపియోపిల్, ౩, ౫, గింజలెత్తు రోజుకు మూడు వర్షాయము
లు నివ్వచ్చును. రక్తము పడుట కలిగినపుడు కనగలిగిన వస్తువులు, నివ్వవ
చ్చును. నల్లమందు, మెలతుత్తం, కలిపి యివ్వవచ్చును. ౫ గ్రేనులు, గేలి
కేసిడ్, మూడు వర్షాయములు రోజుకు యిచ్చిన రక్తము కట్టును. బర్బెం
టాయి. ౧౦, ౨౦ చుక్కలు యిచ్చుటవల్ల రక్తము కట్టుటయే కాక కడుపు
పొంగును. తీసును- వెక్రి-స్ట్ క్లోరిఫారమ్, వానజాచుటవల్ల పోవును.
విశేష దుగుణములు లేనపుడు క్వెనా, అలగింజయెత్తు- ౧౫ చుక్క
లు నీళ్లతో జేర్చి గంధకపు ధృతిలో కలిపి గిద్దెడు సింకోనా కమాయంతో
రోజుకు రెండుమూడు వర్షాయములు రోగము కుదిరేవలకు నివ్వవచ్చు
ను. రోగము కుదిరిన తరువాత, భోజనమునంను కొద్దికాలము బహుజా
గ్రతగా నుండవలెను. అజీర్ణవస్తువులేమాత్రము తిరిగినను, రోగముతిథ
గబడుచున్నది. జ్వరము తగ్గేసాధనములు. (F) నెం ౪౮ యిచ్చేది.
నెం ౨౫, ౨౬, ౩౦, ౪౮, ౬౭, ౭౯, ౯౬ లు యీ జ్వరముకు సాధనము
లుగా తెలియవలయును.

దడరు డొడ్డము. Eruptive Fevers,

జాతులు. ౧ హశూచికము, ౨ చిన్నమ్మవారు, ౩ వేపపువ్వు- ౪-
అడ్డపుట్టి- ౫ జడుపు.

౧ మనుచకము- లేక—స్ఫోటకము. Smallpox,

దీని విషము శరీరములో ప్రవేశించిన తరువాత, ౧౦ దినములకు-
 డోష్టము తగులును. అందునడుసు నొప్పి విశేషముగా నుండును. జ్వరము
 నకుండు గుణములన్నీ యుండును. జ్వరము తగిలిన, ౪౮ ఘంటలకు దద్దు
 రు మొదట నుడుటను, మణికట్టు యుండును, కానబడి శరీరమందంతట-
 క్రమముగా వ్యాపించును. రూరవీ, ౩౬ ఘంటలకు దద్దురు బాగా క
 టగును. అపుడు జ్వరము తగ్గును. (తరహాలు-) ౨- స్ఫువ్తము. ౨-మిథిత
 ము. ౩-భీతోత్పత్తి-౪-బలహీనము. (స్ఫోటకమందు) గుణములు ముఖ్య
 ముగా- ౧- స్ఫువ్తమునందు చలి వేసిన తరవాత-౪౮ ఘంటలకు, దద్దురు
 కలుగును. ఇది మొదట యెట్టుగాను, స్వల్పమైన చిన్న బొటిలలాగు లేచు
 ను. మూడవ దినమున ముత్యములగును. అనగా—కుండలగును. వీటికింద
 ఘట్టిగాను మధ్యను, గుంటయుండును, వీటియందు నిమలమైన రసము
 కలిగియుండును. ౫- దినమున ప్రతికుండచుట్టు యట్టికి మచ్చ కలుగును-
 ఈ మచ్చ వృద్ధిపొందగా- ౬- వ నాడు, కుండ మధ్యనుండు గుంట లేకుం
 డా మొనకలిగి యుండును. ఇప్పుడు వాటియందు చీముండును. ౭వ నాడు
 కుండలు పగిలి మాడలు కట్టుటకు ఆరంభించును. ఈ ౮ది రోజులవఱకు
 కొంచము గొప్ప జ్వరము కలిగియుండును గాని—ఇప్పుడు విడివిడి యెట్టును-
 కుండలు విస్తారంగా వేసినట్లయిన తరుగా పూర్ణమువచ్చి, ౮- ౫- దినము
 లుండును. అటుపైని, ౧౦ దినముల వఱకు మాడలు కట్టుచుండును. దద్దు
 రారంభించినది మొదలు, ౧౮ వ నాటినుండి మాడలు రాలుటకు ప్రారం
 భించును ప్రతికుండయందు- ౫- ౬ గదులును వాటి మధ్య త్రాడును కలిగి
 యుండును. ఈ గదులలో రసముండును. తాళిడు కుండయొక్క పైభా
 గమును లోపలికి అణచి పట్టియుండును. ఇందువల్ల మధ్యను గుంట కాకుం
 డును. చీము పట్టినపుడీ తాళిడుపోచున్నది- అందువల్లనే మొస లేరును. ఈ
 లాగు గదులు కలిగినందుకు దృష్టాంతము మాడ రాలగానే మత్తయందు
 గుంటలు చూచుచున్నాము.

౨- మిథితము- దీనియందు మొదటి దినము, ౨ దినముపైని చెప్పి

న గుణములే యుండును. గాని—జ్వరము తీవ్రముగా నుండును. ౩ వ దినమున నోటియందు గొంతుకయందు ముకు-మొదలైన అపాయస్థలములందు కుండ దద్దురు కానబడును రుగ్గత విశేషతీవ్రమై దద్దురు విస్తారమైనయడల పరాశుమాటలు, మైకము, సంధిగుణములు పుట్టించును.

౩- భీతోత్పత్తి- ఇది భయంకరమైనది. ఈ పైని చెప్పిన గుణములు గాక—విశేషతొందర గుణములు కలిగియుండును. శరీరం యావత్తు నల్లగా కానబడును. ఇందువల్లనిది- (బ్లాక్ ఫాక్) కుండలు మాడినవని అందురు. ఈ జాతి, ౫- ౬ వ దినమున రోగిని చంపును. తిరిగి వచ్చే జ్వరము కుండలు చీము పట్టినపుడు, డొడ్డము తిరుగా తగులును. తరుచుగా గాఢముగా కాచును, కుండలు మోకటికొకటి కలిసిపోయి 'అసహ్యకరమైన కురుపులు కలుగజేయును. ఒకానొకపుడు వీటియందు కుళ్లుపుట్టి రోగిని చంపును. డొపిరి, తిత్తులు, గుండెకాయ, నెదడు వీటియందు వరపు కలుగజేయును. అన్యవారు విడిచిన నీబాధలువల్ల జీవించుటకు రోగికి అయిష్టమగును.

౪- బలహీన- ఇది వడ్డిటికాలు పడ్డతరవాత గాని— ఇంగ్లీషు టికాలు పడ్డతరవాత గాని— వచ్చేరుగ్గత యిది సూక్ష్మముగా నున్నది. ఇందువల్ల మనుష్యునికి యిబ్బంది కలుగదు.

చికిత్స- జ్వరమునకు సాధారణముగా డొడ్డములో చేయు చికిత్స యే దీనికిని చేయవలెను. అయితే గాఢచికిత్స గూడదు.

కాబోన్ నేటు పొటాష్... .. ౨౦ గింజలు-

నిమ్మపండ్ల రసము. || అర అవునును.

ఈ రెండూ రెండుగిడ్డెలు నీళ్లలో ప్రత్యేకముగా కలిపి యొక దానితోనొకటి కలిపికొంచము పొంగినప్పుడిచ్చేది, కుండలు పోస్తున్నపుడు నిద్ర కలుగుటకున్నా కుండలయందుండు బాధ పోవుటకున్న నల్లమందివ్వవలెను. పత్యము సత్తువును కలుగజేసేటట్టున్న కాకవస్తువు కానివిన్ని యివ్వవలెను|| బలహీనమైనపుడు వంటికి సత్తువిచ్చే ఔషధములు నివ్వవలెను. పోటాష్ వైను, అమోనియా, బారకు మొదలైనవి యివ్వవచ్చును. రుగ్గత

మధునపుడును, తిరుగా జ్వరము కలిగినపుడు సత్తువ వచ్చినట్లు సాధనం చేయవలెను. స్వల్పముగా విరోచనసాధనం చేయవలెను. కేల్ మైక్, గాని — బారకుగుండ గాని — కుండలుపైని జల్లవలెను. విశేష సుస్థితి బ్రాంది, నల్లమందు, క్లెవ్ న్, అరతికదూరం, పోటువైను యిచ్చి పో గొట్టవచ్చును. నెం ౩౨, ౪౦ అగత్యమగుచో నచ్చేది.

చిన్నవ్వవారు, లేక అట్లవ్వ. Chicken Pox.

గుణములు- స్వల్పమైన ఉష్ణము, అర ఘంటలు కాదును, అటుపై ని వీడిన పటానీ గింజలంత లేని కుండలు లేచును, అవి బహునిమోలము గానుండును. వేడినీళ్ల చిన్నకలు దేహమందు వడుటవల్ల కలిగిన పాకులు వలెనుండును. ప్రతికుండచుట్టు యజ్జనిమచ్చ కలిగివుండును. వీటిని యింగ్లీషులో (ఎరియోలా) అందురు- కుండలన్నీ యొక్క పర్యాయము గలుగవు మొదట కానబడుకుండలు యెండిపోయి ముడుచుకొని మూడు నాలుగు రోజులలో పక్క-లుకట్టును- యామాడలట్లుపైని మూడురోజులలో రాలును కాబట్టి యీరు స్వత వారమురోజులకంటె నెక్కువ మితిగలది కాదు- తిరుగా నుష్ణమిందులోతగలదు ఈయుష్ణమునకు (శెకెండరీటీవర్) అనిపేరు ఈ తుష్ణతకు చికిత్స లేకుండనే కుదురుచున్నది- విరోచన బద్ధమైతే సాధారణ ముగానయ్యేలాగు కంపాండురూబర్బపాదకు ౧ ట్రాము నీళ్లలో కలిపి యివ్వవచ్చును. — — — — —

హేతువు- ఇది అంటురు స్వతే గాని మనుచకము పుట్టించే హేతువ ఈరు స్వతనుపుట్టించదు- మిది చిన్నపిల్లలయందును దుర్బల శరీరముకలిగి నల్లగానుండేవారియందును కలుగుచున్నది- పెద్దవాళ్లయందు సాధారణముగా కలుగును దీనియొక్క రోగములో టీకాలు పోస్తే యీరు స్వతయొక్క లక్షణములు కానబడవు అనగా కార్యకారి కాదు టీకాలు వేయుటవల్ల యీరు స్వతరాకుండా కాపాడలేదు నెం ౪౦ వాడేది.

(౧౬)

(వేపపువ్వు.)

(Measles,)

గుణములు- ముందుగా శైత్యము చేసినను గుణములు కలుగును చలి నిస్తాఁది, శిరోభారము, తలనొప్పి, ముక్కు-డము, దద్దుగుంతుకు యెలుగు రాయడము డోపిరితీయుటకు యిబ్బంది, తుమ్ములు, ముఖము మరద, కండ్లముం ట, కన పొట్టలుబ్బు, కండ్లునుంచి ముక్కునుంచి నీళ్లు కారడము, వాంతి, కడుపులోతిప్ప, విదాహము, నాలుకయందు మలినము, కలిగియుండి జ్వర ములో సాధారణముగానుండే గుణములుండును తనుకాక ౭౨ ఘంటలై నతరవాత దగ్గి వంటియందు స్వల్పబొటిమలు పుట్టును- యిది మొదట ముఖముమీద ముందుగా దోమకాటులాగు కానబడును యిది మొదట ప్రశ్నే కముగానుండే గుండ్రని మత్తులుగానుండును క్రమంగా నివి కూడుకొని గుంపుగుంపుగానగును మొఖమొనందు మెడయందుతప్ప ఈబొటిమలు చేహమునకంటనేయుండును- సాధారణముగా నీదద్దురు కలిగిన మరునాడు జ్వర ముపోతున్నది మూడవ దినమునుంచీ బొటిమలు తగ్గుటకు ఆరంభించును ౫వనాటికి బొట్టిగాపోవును- అప్పుడు చర్తంమీద పుల్లిపొరలాగు పొట్టులాగురానిపోవును- ఇప్పుడేస్థితిలో ఒకావొకపుడు విరోచనములుపట్టుకొనునా దద్దురు కనపడగా నేయుష్ణము శైత్యగుణమున్న పోవుచున్నది గాని సాధారణముగా అనేకమందికి హెచ్చయి దద్దురు పొట్టులాగు రాలుసమయము, పోవుచున్నది- ఈరుగ్గత సాధారణముగా ౯ రోజులు మొదలు ౧౨ రోజుల వరకునుండును- కొందరు వేగమే తెరిపిగానుందురు.

నిధానింతులు- అడ్డపుటియందు దద్దురు అర్థవందాకృతిగాను మిక్కిలి యెరుపుగానుండును- వేపపువ్వులో మొదట జలుబుగుణంలన్న గలిగియుండును అడ్డపుట్టిలో నుష్ణంవచ్చిన నాల్గవదినమున దద్దురు పుట్టును- గొంతుకు పచ్చిపుంఠుచేసియుండును- రోజియాలా అనేరుగ్గతయందు రొంపప్రథమమునగలుగదు. ఈలక్షణములవల్ల నీవేపపువ్వు నీరెండురుగ్గత లనుంచీ భేదింపవచ్చును.

సాధ్యాసాధ్య వివేకము- సాధారణముగా యిబ్బందికలుగజేసేది

కాదు, బలమైన దేహబలయందు హాని కలుగజేయుట యగుదు, దుర్బల
లైన పిల్లలయందీరు శ్మతయొక్క శైత్యగుణములు, ప్రబలములాయనా, యి
బ్బంది కలుగజేయును. దుగుణము లేవన విశేష ఆతురత, గొంతున
యలుగురాయుట, వాంతి, వెకిరిళ్లు, విరోచనములు, పరాకు మాటలు,
కాళ్లు, చేతులు, చలవలు, విస్తారము చమట- నరములు చుట్టుకుని పోవుట.

హేతువులు—మశూపకమునకువలెనే యిదిన్నీ అంటుజాతి వ్యా
ధియై యున్నది. దీని విషము శరీరములో ప్రవేశించిన పిచ్చుట- ౮ మొదలు-
౧౮ రోజులు వఱకు రుక్ష్తత కానబడదు. ఒకపర్యాయము రుక్ష్తత గలిగిన
తరవాత తిరిగి యారుక్ష్తత తరుచుగా గలుగదు. ఒకానొకపుడు రెండే
సి, అంటుజాతులయొక్క విషములు దేహములో ప్రవేశించి యొకటి పో
యిన తరవాత నొకటిగాని—యొకటి యుండగా మఱియొకటిగాని—
వచ్చును. మశూపకము వేపపువ్వు యీలాగు వచ్చును, నెంరూ-వాడు
క చేయవచ్చును.

అడ్డపుట్టి. Scarlet Fever,

సూత్రము—విశేష మెరుపుగానుండే దర్దరుతో కూడిన జ్వరము
ఇదిమూడు విధములు. ౧ సాధారణము. ౨ మధ్యమము. ౩ తీవ్రము.
ఇందులో మొదటిది యిబ్బంది చేయునది కాదు—మూడవది తరుచుగా
మృతికలుగజేయును.

—*) మధ్యమము. (*—

మైన చెప్పిన అంటువ్యాధులవలెనే జ్వరము తగిలిన రెండవరోజున
మంకినపువ్వు ధాతువు తగిలిన దర్దరు కనబడును. గొంతుకలో నుసి గలిగి
కొండనాలుక నివహించునందుకు స్థలమెట్టిబడి గులక వేయుటకు చుస్తర
ముగాను నొప్పిగాను నాబుక యెట్టిగాను చెవులయందును చెత్తెగిళ్లవైన
కను నొప్పిగానుండును. ఉష్ణము బహుతీవ్రముగా కాయును, తనకాక-
౧౦౫ డి, ఎఱుగు హెచ్చును. మైశ్యనాడికలిగి యుండును. అనగా నాడి,
త్వరగానుండును. పిశ్రాంతి తలనొప్పి బలహీనము ముఖము వెట్టికళకలిగి

౨, ౬, ౭ వ దినము నుంచి దద్దురు తగ్గును, దద్దురనగా చోమ కాటుకాటిచిన్న బొటిమలు కలిగి వుండును. ౮ వ దినము నుంచి దద్దురు యావత్తు, ఉల్లిపా రలాగు రాలిపోవును. ఈలాగు, ౨- 3- వారములు గాలును, ఇప్పుటిలో సాధారణముగా జ్వరము కలుగుచున్నది. ఇదియే (కెకెండరీఫీవర్) అని గాఢముకొందురు. ఈ సమయమందే రోగి యొక్క ముక్కులో నుంచి చెవి నుండి రక్తము పడుటారంభించును. కళ్లు కలుగును, మెడమీద భాగము, కుళ్లుట తారంభించును. అందువల్లనున్న చావును, కలుగచేసేటట్లు రక్త ము సాగును. శరీరములోని స్వల్పగుదబ్బ (లివర్) గాని- యూపిరి తిత్తులు గాని—బాధవొందును. విరోచనములు- గ్రహణ కలుగవచ్చును. ముఖముగా, ఈ రోగమువల్ల కలుగునది, ఒడలు వాపు, ఈ రుగ్మతయందు సాధారణముగా గలుగదు. అందువల్ల నురుగుదబ్బ యూపిరితిత్తులు స్వాభావికముకంటే విస్తారము పని చేయవలసి యుండును.

—*) సాధారణము. (*—

ఈ తరహాయందు గొంతును బాధకలిగి యుండును, పైనిచెప్పిన గుణముల నేకముండును గాని—విశేషము వడిగా నుండవు.

—*) తీవ్రము. (*—

ఈ తరహాయందు రుగ్మత ప్రారంభము వచ్చినంత మెడ దగ్గర కుళ్లుట విస్తార రక్తము తారుట ముక్కు-వెంటిడి, చెవులు వెంటిడి, ముక్కి వెంటిడి, పైతము- రక్తము తారును. ఇందులో గలుగు జ్వరము సన్నిపాతజ్వరము వలె నుండును. విశేష సన్నత్యపు గలిగియుండును. ఇందులో చికిత్స తార్యము లేదు.

సాధారణాద్యవివేకము—సాధారణము యబ్బుండివోడిగాను. సాధ్యము తెంచువరకు బలమైన శరీరములలోకిరిగి తే జబ్బుకలుగదు. సాధ్యము, తీవ్రమునకు చికిత్స తార్యము లేదు.

ఆధారము, చేతులు— అందిలిండి, నీళ్లు, తాగకపోవుటవల్ల నితర అంటు దద్దురు జాడ్యమువలన యిదిన్ని, అంటు రుగ్మత వున్నది. అయిరోపా ఘండులో నున్న అనేక స్థలములయందు యీ రుగ్మత కలుగ

దు. ఈ దేశమందు యిప్పుడు కానబడుచున్నది. ఈ రుగ్మతవల్ల బాధను, పొందినవారు తిరుగా బాధపడుట యరుదు. ఈ రుగ్మత వచ్చినవారికితెరుగా వచ్చినపుడు సాధారణముగా దద్దురు కనబడదు గనుక—ఇదొక తరహాగలదు.

పరిమితి—రుగ్మత ప్రారంభము మొదలు దద్దురు కలిగే వఱకు ౨౪-౪౫, ౬౨ ఘంటలగును. దద్దురు కలిగినది మొదలు యాదద్దురు పోయేవఱకు- ౬, ౮ దినములగును. దద్దురు పోయినది మొదలు రోగముయ్యే వఱకు ౩ వారములు రమారమి యగును. రోగము పరిమితి ౮, మొదలు ౩౦ రోజులై వున్నది.

చికిత్స—విశేష కాక కాకుండా శుభ్రముగానుండే స్థలములలో రోగిని నుంచవలెను. జంతుసంబంధమైన భోజనము కాకుండా సులభమైన జీవాహారములను వ్యయముగా నివ్వవచ్చును. నివ్వవంటి రసము ముద్ది నీళ్లలో కలిపి యివ్వవచ్చును. సోడా, యాసిడ్, ఇవ్వవచ్చును. దద్దురు పోయేటప్పుడు సాధారణమైన విరోచనముల మందివ్వవలెను. చికిత్సచేయుటకు నారంభించినపుడు ప్రథమతః.

ఇవికాకు..... ౨౦ గింజలు.

వైసు అంటుమసీ..... ॥ అర ఔనును.

పెచ్చురుమెంటు వాటర్ ౧౨ ద్రాములు.

ఈ మూడు కలిపియిస్తే వాంఛియగును. అటుపైని అనగా మరునాడు

మెగ్నీష్యాసల్ఫేట్ ౧ ఔనును.

సునాముఖి కహాయము..... ౨ ఔనును.

ఇవి కలిపి యివ్వవలెను. లేనియడల తల్లొముదము బాగా నివ్వవలెను. సత్తువైన రోగికివ్వడముగాచున్నయడల మొదట ౨౪ ఘంటలలో టార్టరు యిమిటిక్ బహుస్వల్పముగా కడుపులో తిప్పుపుట్టేలాగు యిచ్చేది. తను కాక పిస్తారముగా నుండినపుడు ౧౦ నిమిషములు మించకుండా చేడినీళ్లు సానిము చేయించి కాక చేయకుండా చలవను. కలుగ చేయవలెను. గొంతుకు బాధ పిస్తారముగా వుండినా, జలగలు ౬, ౧౨ గెజెవల మొదలు

మూలలందు అరటించవలెను. ఆ పైని స్లిప్తో వుడికిందిన పోటీసు వెచ్చని ది పిస్తాకముగా గొంతుకకు వేసి కట్టవలెను. సాధారణముగా నొప్పు యున్నప్పుడావపిండి పోటీసు గొంతుకమీద కట్టవలెను. ఓపోడ్బ్లాగు తైలము గొంతుకకు మదనా చేయుంచవలెను. కాస్టిక్ ౫ గింజలెత్తు || అరద్రా ముస్లిలో కలిపి రోజుకు ౨ పర్యాయములు గొంతుకలో నెట్టగానున్న భాగమునకు రాయవలెను. కంపాండు యివ్వియవ్ ఆఫ్ రోజులో మఱి కొంచము యాసిడ్ కలిపి గొంతుకకు తగిలేలాగున గండాషను చేసేది, గొంతుకయందు చెడునాసన విశేషముగానున్నపుడు పెరమేంగి నెటు పోటామ్ స్లిప్లోకలిపి పుక్కిలింపవలెను. ౨ ద్రాములు క్లోరేటు, పోటామ్ స్లిప్ ౧ టేబుల్ కలిపి || అర ద్రాము హైడ్రోక్లోరికేసేడ్ క్వీ ౬ టేబుల్ స్పూల స్లిప్లో కలిపి యిది పుక్కిలింది మింగవలెను. ఈ స్థితిలో నాలుగు రోజులు వైసు రోజుకు నివ్వలెను. ఇందుకు క్వెర్కా ప్రశస్తము. సత్తువగ లోపదాక్షాములు పశ్యించు వైసు నివ్వవలెను. దద్దురుపోయి పొరరానిన పిచ్చట, ౧౫ దినములవఱకు రోగి కాకమీద నుండవలెను. నివసించు స్వహము చల్లగానుండకూడదు. రోగికి విశేషముగా సౌఖ్యము కలుగజేయవలెను. పడుండియుండవలెను. ఈ రుగ్మతయందు సన్నిపాత గుణములు కలుగునపుడు బహుహాని కలువజేయచున్నది. అప్పట్లో (వైటు) కేసేడ్, క్వెర్కా) అయిన్దా నివ్వవలెను, కాక పుట్టింజేవైనా, నివ్వవలెను. అనగా బ్రాండి, ఈ రుగ్మతవల్ల జలోధరము నల్లు వాపు కలుగుచున్నది. అందుల చికిత్స వెనుకనుంది తెలియజేయదగును.

ఒడలు వాపు. General Dropsy.

సూత్రము—దేహమందును నీరొక విధమైన చక్షుములోపలకును దేహములో మఱికోర్చి పొరలలోను జేరుటవల్ల వా రుగ్మత కలుగుచున్నది. ఈ రుగ్మతయొక్క భేదములు తలలో నీరు జెరసపుడు హైడ్రోకేఫేలస్ చాక్లోయంహాపిరి తిత్తులను కప్పకొనియుండే పొరలో చేరినపుడు, హైడ్రోతో రేక్యయన్ని గుండకాయను కప్పేపొరలో చేరినపుడు హైడ్రో పెరికార్డియా పేగులు పైని యుండే పొరలో చేరినపుడు - జలోధర

మన్ని, యనైస్, వృషణములలా నీరు బేరినపుడు పీటిబుడ్ల హేజోస్కో ఒడలు వాపు దేహమందంతట కలిసపుడు ఒడలువాపు, అనసరా డాపిరి పీత్తులందు కలిగినపుడు యడిచానల్లోనా యన్న వాడుకొందురు. వీటి నిగురించి స్రవ్యేక ప్రత్యేకము తెలియజేయవగును.

హేతువు—దేహమందు నీరును పుట్టింజేటటువంటిన్ని ఆనీరుసీగ్ని పేసేటటువంటి రెండు విధములైన నాల్గుకలవు. ఈ నాల్గులో నీరు పుట్టింజే విస్తారముగా పనిచేసే రెండవ విధము, యప్పుటిస్థితిగా పనిచేయుడము వల్లగాని కలుగుచున్నది. ఈ రెంటిమందును సమత్వము చెడుటవలన, నీరు గ్లక కలుగుచున్నది. పీర్చే వాడులూరుకుండి నీరు కలుగజేసేది పని చేయుటవల్ల కలుగుచున్నది.

—౦) ఈ రుగ్గత రెండు విధములు. (౦—

౧ అశుభ రక్తము, ప్రవహించుటలో, ఆ ప్రవాహమునకు అడ్డు కలుగుటవల్లగాని సంపాదిగా ప్రవహించుటవల్లగాని—కలుగుచున్నది.

౨ వది—దీనియందు గుండెయున్న నిమిషాలమైన రక్తము, ప్రవహించే సరములున్న, విశేషముగా పనిచేయుచున్నవి.

మొదటి విధము—గుండెకాయ యొక్క కుడిభాగపు వాపు అని, తెలియబడిన సరములను. త్రాళ్లుతో కట్టుటవల్లగాని—కాయలు రక్తన సములమీద, నణచుటవల్లగాని—నురుగుదబ్బ, ప్లీహ-వీటియందు రక్తము, భారాళముగా ప్రవహించక పోవడమువల్లనున్న, కలుగుచున్నది. గర్భిణి గానున్నపుడిట్టి హేతువులవలనే వాపు కలుగుచున్నది. అనగా పిండమున్న సంచి రక్త సరముల మీద నొక్కుటవల్ల నా రక్తప్రవాహమున కడ్డించే నీనడై రక్తములోనుండు, ఒక విధమైన నీరు రక్త నాల్గు గుండా పైకి చ మర్చబడి దేహమునందు వ్యాపించి యీ రుగ్గత కలుగజేయుచున్నది.

రెండవ విధము—గుండెకాయ యొక్క యడమభాగమువైపు కలుగుచున్నది. ఇందులో గుండెకాయ యట్టరక్తపు సరములు, ఆర్టరీస్ వరు చుటవల్ల కలుగుచున్నది. ఉదాహరణము—పేగులుపై పొరలేక బెసరా యను పెరిటినియంయందు ఒగుపు వల్లనున్న, చేరు దిగుటవల్లనున్న, ఇలో

దరము నీటిబుడ్డ గలుగుచున్నది. గుండెకాయ పెరుగుటనల్లను కూడా, ఈ రుగ్మత పుట్టుచున్నది.

గుణములు—సాధారణముగా సాయంత్రమందు శీలగుండలందు పాదములందు, వాపుతో వచ్చుచున్నది. ఈ వాపు పరుండునపుడు పోవుచున్నది. అయితే క్రమముగా నిలిచిపోయి మైకి వ్యాపించి తొడలుమొదలగు వైభాగములకు యెక్కుచున్నది. గాఢమైన జబ్బు చేసినపుడు చేతులు, వక్షస్థలము, మెడ, ముఖము, వీటియందు వాపులు గలుగును. శరీరములోపల సహితము యిట్టిస్థితిలో నీరుగలుగుచున్నది. వాపు కలిగిన చోటను నొక్కితే గుంటపడును. రీనల్ డ్రాఫ్ట్ నీలో తప్ప అనగా - గురజాలలో జబ్బుచేసి, అందువల్ల పుట్టు ఒడలు, వాపులో తప్ప అల్పాచమానము, కొంచముగాను, విశేషరంగుగానుండును. చర్మము చల్లగాను, యండిపోయినట్లు విస్తారము వాపున్నపుడు బిగిగాను, తఱుకుగానుండును, క్రమముగా అనేకచోట్ల బద్దలై నీరు మైకి ప్రవించును. ఒకానొకపుడు పొక్కులుగాని కుళ్లడచుగాని—పుట్టును, గుండె కొట్టుకోవడము కడుపు పొంగడము, యెగవూపిరి, మైకిము, కలిగియుండును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము—దేహములో కాజాములో భాగములనల్లను పుట్టినపుడున్న పురాణైకపుడున్న విస్తారజబ్బు చేసినపుడును, తప్ప సాధ్యము.

ఒకటి, ౧ హేతువును తీసివేయవలెను. ౨ వంటియందు నీరును. తగ్గించవలెను. ౩ దుగుణములను నీరును పోగొట్టి కుదరచవలెను.

౧. ఇందుకు చూపును పుట్టిం చేటటువంటిన్ని అల్పాచమానము, అధికముగా చేసేటటువంటిన్ని, విరోచనమయ్యేటటువంటిన్ని, అపుషధము యివ్వవలెను. ముసిపియొక్క దృఢమునుపట్టి విరోచనములకు యివ్వవలెను. సురాకారము, ౧౦ గింజలెత్తు రోజుకు మూడు పర్యాయములు-నీళ్లలో కలిపి యివ్వవలెను. కంపాండు జాలఫ్, ౨౦ లేక, ౪౦ గ్రేనులు-యిచ్చి విరోచనము చేయించవలెను. లేనియడల గింజలో వ్యావవంతు సెనుదలు, ౧ గింజెత్తు, యలిటీరియమ్, యిచ్చినయడల విరోచనమగును. మందు మోతాదు రోగియొక్క స్థితినిపట్టి ఆలోచించవలెను.

పిల్ హేడాజిరై ౫ గింజలు.

పల్వన్ సిల్లా ౧ గింజ.

డిజిటేలిస్ పాడరు. || అంర గింజ.

ఇవి కలిపి మాత్రచేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను.
విశేషబలము చెడిపోయిన రోగులకు.

టింక్చరు డిజిటేలిస్ ౧౫ చుక్కలు.

టింక్చర్ ఫెర్రై ౨౦ చుక్కలు.

ఇవి గిద్దెడు స్లెన్లో కలిపి యివ్వవలెను. టింక్చర్ డిజిటేలిస్ సబ్బు
తైలములో కలిపి పైకి మదన రోజుకు రెండు పర్యాయములు చేయంత
వలెను.

పిల్ సిల్లాకో ౧౦ గింజలు.

క్యాలి మేల్ వకటి నాలుగోవంతు గింజ.

జూసిపెరాయిల్ ౧ చుక్క.

ఇవి కలిపి మాత్రలచేసి రోజుకు మూడు దఫాల నివ్వవలెను. ఈమాత్ర
లు సురుగు దబ్బ జాడ్యమువల్ల కలిగిన వాపులో నివ్వవలెను.

క్రిమిటార్బర్ ౧ || ఒకటిన్నర ఔన్సు.

సల్ఫేటు ఆఫ్ పొటాష్. || అర ఔన్సు.

సిగ్నల్ పాడరు ౨ ద్రాములు.

టూబర్ యెమిటిక్ ... ౧ గింజ.

ఇవి కలిపి నూరి మిలిగంటెలో నాల్గవంతు తీసి రోజుకు ౪- ౫ పర్యాయములు
స్లెన్లో కలిపి యివ్వవలయును.

ఎక్స్ట్రాక్ట్ కాలోసింతు... ౪౫ గ్రేములు.

గ్యాంబోజి... .. ౩ గ్రేములు.

ఎలెటిరియమ్..... ౧ || ఒకటిన్నర గ్రేము.

ఎక్స్ట్రాక్ట్ అయ్యసామిగ్న ౨ గ్రేములు.

ఇవి కలిపి బాగానూరి ౧౨ మాత్రలచేసి యుదంత, నాయంత్రములం
కు, ఒకొక్కటి చొప్పున యిస్తూ సురాకారము రోజుకు మూడుపర్యాయ

ములు యివ్వవలెను. ఈ మాత్రలో బ్లూపిత్ మాత్రవక్ర-ంటికి ॥ అరగిం జయెత్తు చేచావచ్చును. టర్పెంటైను క్యాంతారిడిన్ స్పిరిట్టు జానివర్, ఈ రుక్మతలందీవ్వవచ్చును. మెగ్నిష్యాసల్ఫస్, ౧ దాగ్రిము సురాకారము, ౧౦ గ్రేములు నీళ్లు, ౧ టౌన్సు కలిపి రోజుకు ౩ - ౪ పర్యాయములు యివ్వవలెను.

సురాకారము. ౧౫ గింజలు.

పోటాష్ ట్రి క్లార్ బో నేటివ్ ౩౦ గింజలు-

స్పిరిట్ జానివర్ ॥ అరదాగ్రిము.

ఇన్ ఫ్యూజన్ బక్కు ౧ టౌన్సు.

ఇవి కలిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములు యిచ్చేది.

ఇందుకు పత్యము, నీరుగల పదార్థములు యివ్వకూడదు. మాంసము, పాలు, రొట్టె, ఇవ్వవచ్చును- జింకా సారాయి, యీ రుక్మతలో పుచ్చుకోవడమువల్ల కాలా మేలు గలుగును. పత్యమైన కాయహారలన్ని తినవచ్చును. రుక్మత కుడివిన తరువాత పోర్టువైన మొదలగు రక్తమును- వృద్ధి పొందించే అపుషధములు యివ్వవచ్చును. F నెం ౯- ౧౪. ౧౭- ౬౦. వాడుక చేయవచ్చును.

జలోదరము, Ascitis,

సూత్రము—తెసరాలో నీరుచేరుటకు జలోదరమునివేరు.

గుణములు—అల్పచమానముకొంచును. విదాహము కాళ్లుకొంచము పొంగు, ముఖము కఠాహీనమై యుండును. కొంచము వాపువుంటేముఖమున నుండవచ్చును. కడుపు పెరిగి వుండును. కడుపుమీద, రెండు చేతులు వేసి నరచేతిచేత్తో వకవక్ర-నొక్కి-రెండో చేతివేత్తోమొదటిచేతివేత్తుకు నెరుగుగుండా కొట్టినయడల నీరు చేతికి తగిలినట్టులగును. కడుపు ఘట్టిగా నుండును, విస్తారము నీరుజేరితే యెగవూపిరి కడుపుమీద నరములు జేరడము కండ్లయందు నారు గ్రచ్చట గలిగియుండును, విరోచనబద్ధము- కలిగి యుండును కాళ్లువాపును గలుగును. కొందరిలో కంఠ పచ్చబడును. ఈ

సుఖముయొక్కదో)గ సంబంధము కొంచము దగ్గువుండును కొందరిలో కూ
త్రిమువండి తే తోడుకొనును- చిన్నపిల్లలో మిలోదరము యొక్కతు పెరుగు
టచే కలుగుచున్నది.

హేతువు- ఒడలు వాపుగలిగే హేతువులే యీరు శ్మతయందు గలుగు
చున్నవి. బిడ్డనుకన్నతరువాత బెసలోపట్టు చెడుటవల్ల గలుగును. ప్లేహ మొ
దలైనవాటిరు శ్మతలవల్ల గలుగును.

నిరూపించుట- ఇతరు శ్మతలనుంచి ప్రత్యేకించుటకు నీరు శ్మతలో రోగి
యొటుపరుంటే అటువైపుకు నుదరము విస్తారము గానుండును. యీరు శ్మత
పుట్టినపుడు ముందుగా పొత్తికడుపువద్దనుంచి వాపుపుట్టును కడుపుతోను
న్ననునిషి కడుపులోపిల్ల కదులుచుండును యిదిగాక కడుపులోగపిండము
యొక్క గుండె కొట్టుకోవడము పినపడును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఒడలుయావత్తు వాపుకలిగినపుడు జలోదర
మండడముగాని దేహమందీ ప్లేహ మొదలగు వాటివల్ల కలిగినపుడుగాని జ
లోదరమసాధ్యము రోగికి జ్వరముతగులుచున్నపుడును విస్తారముగా యెం
డిపోయినపుడు నిబ్బందిపెట్టును సత్తువుగలిగినట్టియు, వృద్ధులుకానట్టి వార్ల
యందు సంభవించి చుగ్గుణములు లేనియడల కుచుండును.

చికిత్స- దేహములోని నురుగుదబ్బు ప్లేహ మొదలగునవి చెడిపోయి యీ
రు శ్మతను కలుగజేసినపుడు నివారణ కొవడము బహులసాధ్యము అయి తే
ఉపశాంతి విరోచనసాధ్యమువల్లను, మూత్రసాధనమువల్లను, కలుగుచుం
డును దేనియందైనా వరపువల్ల నిరు శ్మతకలిగినపుడు రస సంబంధమైన
మందులివ్వనగును పొక్కుపలస్త్రీ వేయవచ్చును కడుపునందునొప్పి యుం
డునపుడు జలగలుపట్టించి ఆవపిండిపోవ్వీను వేసి నీటికావడముపెట్టేది అటు
మైన నోరుపట్టునట్లు రుచివ్వవలెను జలోదరము నురుగుదబ్బు ప్లేహగుం
డె మొదలగు వాటివల్ల కలిగినపుడు ఆస్థానములందు గుణవిచ్చే ఔషధము
లివ్వవలెను ఒడలు శ్మత చెప్పినపుషధములే యిందులోనివ్వవలెను.

—: (౦):—

సు రొక్కరము ౧౦ గింజలు.

టిం చెరుసిల్లా ౧౦ మి

కోజును మూడువార్యాయములు స్నైల్ లో కలప యిచ్చి యిదరము పైని
స్నానముగడ్డ విగించి కట్టవలెను. గుడ్డకట్టక ముందు-

అయిడర్ ౧౦ గింజలు.

కొబ్బరినూనె. ... ౧ గిడ్డెడు.

కలిపి కడుపుమీద రాయవలెను. లేనియడల టింక్చర్ డిజిటేలిస్ అయి
నా టింక్చర్ అయిడర్ అయినా సబ్బు తైలములో కలిపి కడుపుమీద మర్ద
నా చేసి స్నానముగడ్డ కట్టవలెను. ఉదయ సాయంత్రము ఒడలు వాపులో చె
ప్పిన సం ౧౨ రు మాత్రలివ్వవలెను. బోషధముఁకు లాంగనపుడు అనువ
క్రిక రోగిని తీసుకువెళ్లి కడుపు బొక్క పొడిపించి నీరు తీసి వేసేది. నెం ౧౭.
౬౦ వాడేది. — — — — —

(జలావృతశ్వాసకోశము.)

హైడ్రోథోరేక్సు. (Hydrothorax.)

సూత్రము డోపిరితిక్తులయందు కప్పే పొరలో నీరు చేరి యుండును.

గుణములు- ఎగవూపిరి- డోపిరిథ్యనులు చాతీమీద చెవిపెట్టిజూచి లే
యినీరు చేరియున్న భాగమున వినవడవు. గుండెలో భారమున్న పట్టుక
లిగియుండును. గుండె కొట్టుకోవడము యెక్కువగా నుండును. పొడిదిగ్గు
కలిగియుండును. బాధ లేనవ్రక్కను పరుండుటను రోగికి చాలా యిబ్బందిగా
నుండును. సాధారణముగా పరుండలేడు పక్షస్థలములో యిరువ్రక్కలం
దీనిని కలిగినపుడు పరుండుట అశక్యము. నీరు చేరిన వ్రక్కపైకి నుబ్బెత్తుగా
కానబడును. ఈ నుబ్బెత్తులో పలయుండే నీటి మొక్కపరిమితి కొద్దియుండు
ను. డోపిరి బాగా తీసినపుడున్నట్లే వ్రక్కయెముకలు పైకివుండును.

చికిత్స- ఈ గుర్తయందు అనువక్రిక తీసుకువెళ్లి విశేషజబ్బుగా నుండి
నయడల రంధ్రంబొడిచి నీళ్లు తీసివేయవలెను. నీళ్లు తీయించి చేసినతరువా
త గుడ్డవిగించి చాతిమట్టూ కట్టవలెను. వాపులో చెప్పిన చికిత్స యావత్తు
యీరు గ్గతయిందు చేయవచ్చును. ముఖ్యముగా డిజిటేలిస్ యివ్వవలెను
డ్రై కప్టింగు (Drycupping) చేసేది అనగా నిది గాజు ముతకాక

(ముడిమాపల్లోనం.)

డోపిరితిక్తులయందు నీరు చేరడము దీనియందుమాపిరితీసుట యిబ్బందిగా

ఇందువలన నితరవాపులు కలుగును, వక్షస్థలములోని యితరవా
తలె నిది సాధారణముగా కన్పట్టినట్లును శక్యము కాదు.

* చలావృత హృదయము. *

హైడ్రోపిక్ పెరికార్డియం. (Hydropericardium.)

గుండెకాయను కప్పియుండే పారమధ్యమ నీరు చేరుట- ఈరుగ్గత నా
కొన్ని దెబ్బలుకొట్టి యూరకుండి తిరుగా కొట్టుచుండుటవలన గుండె
ట్టుకొనుటవల్లను గుండెలో పట్టువల్లను, కన్పట్టినవచ్చును. ముఖము
శగానుండు ముఖమునందు వాపుకలిగియుండును సాధారణముగా క్రింది
నిపాట్టయందు యీ వాపు కలిగియుండును.

చికిత్స- ఈ పైని చెప్పిన రెండు రోగములు ఒడలు వాపులోనిచ్చేమందు
లవల్ల కలుగును- విరోచనములు, మూత్రము కావడమునకు హరించుటకు సా
క్షణములు చేయవలెను- హరించడము రసమువల్లను, పొటాష్ బిడకో వల్ల
ను కలుగుచున్నది. వెం ౮౨ యిచ్చేది.

సూర్య. (Scurvy)

సూత్రము- రక్తములో జబ్బువల్ల కలుగుచున్నది.

గుణములు- ఈరుగ్గత క్రమముగా ని సుత్తువతో వచ్చును మొగము
తొలిపోయిగాని పక్కగాగాని యుండును. పళ్లయొక్క కుడుపుబ్బి కొంచ
ము రాపిడి తగలగానే రక్తముకారును. ఆకుచుట్లు మెత్తగానున్న కనులి
వుండును. ఉపరి దుర్గంధముగా నుండును. చర్మము యెండిపోయినట్టునై,
తీఢుకగాను, విరుసుగాను, కమలినరంగుల మచ్చలు రక్తమువల్ల కలుగు
చున్నవి. కాళ్లు, ఒడలువాపున్న శరీరములోనుండు చుచ్చులయందు వా
వ్వులున్న చాతీలో విగించియుండునట్లుండుట యూపిరితీయుటలో బాధ
గానుండడము అల్పచనాసము విస్తారరంగుగాను, కొంచముగానై విశే
షవాసనకలిగియుండును కురుపెక్కడైననున్నయడల దానిలించుకమలిన
ట్టుండును. కురుపుమీద కుల్లినిట్టుండును అట్టికురుపునుంచి కళ్లునీరు కారు
చుండును. ఈరుగ్గత పూర్వముగా ప్రవేశించినపుడు ముడుకులువంగకుండా
లామూ పోవడము కలిగియుండును. రోగికి చుట్టకు అసాధ్యమై యుండును
శీలహిండుటవాపున్న పోట్లకలిగియుండును. ఒడ లెండిపోయి యుండును

నాశిక నుండి, నోట నుండి, పుత్రబుడ్డ వెంటడిని రక్తము కారును. విరోచనము లాను విరోచనములు దుర్గంధముగానున్న రక్తమిశ్రముగా నుండును.

నిధానించుట- ఈరుగ్గత నొకపర్యాయం జూచినతరువాత పొరపాటు ను చెంచుటకు అవకాశము చెందియుండును.

హేతువలు- సత్తువగలపదార్థములు భుజియించకపోవుటచేత నుద్భిజ్జపదార్థములు తినకుండుటవల్ల నుష్ణపెట్టిన మాంసమువగైరాలు చాలా కాలము భుజించుటవల్లను అశుభ్రమువల్ల నీరుగ్గతకలుగుచున్నది. ఇంకా అశుభ్రవాయువు విశేష మలచటపొందేలాగున పాటుపడడమువల్లనుకూడా కలుగుచున్నది. సముద్రముమీద దూరపుప్రయాణం చేయునపుడును నాటు నకూడా యీ హేతువులు తటస్థించినపుడు సాధారణముగా నీరుగ్గత కలుగుచున్నది.

పాథ్యసాధ్యవివేకము- నవీనములైనరుగ్గతలు జబ్బుచేయవు పురాణించుటవలన హానికలుగును.

చికిత్స- మంచితిండి, ఉద్భిజ్జపదార్థములతోను కొంచము పులుసుగలిగిన పండ్లతోనెవ్వవలెను- నిమ్మదబ్బ- నారించువగైరా పండ్లివ్వవలెను- సముద్రమీదను రోజుకుగిద్దెడు నిమ్మపండురసంయివ్వవలెను- చారీవ్వవచ్చును బారుక్వెనా రసము మినరల్, యాసిడ్, గోరుచెచ్చునీళ్లు స్నానము చేయించవలెను. కాళ్లు, పినగరు, సిరకా, కలిపిననీళ్లతో కడిగించవలెను. బంగాళాదుంపలపొడి, నిమ్మరసం, పంచనాచీర్లపిడి దాహముగాని వ్వడము బహుగొప్ప పాదాభిషేకమునైతి పాదారణముగా నానుపత్రియండు వాడుక చేయబడును. నీటిలో టార్ట్రాక్ మాలిక్, యాసిడ్లు, కలతల్లు వేళ్లు కెమెడలైవలె యివ్వవచ్చును బంగాళాదుంపలందు విశేషముగా సిట్రిక్ యాసిడ్, బొటామ్తో కలిసివుండను- ఈరుగ్గతకు ముఖ్యము నిమ్మపంటిరసం ౩ వేల ౬౪-౬౫-౭౦ ౮౬-౮౭ వాడుక చేసేవ.

పూరణీ. Pueris

ఉపిరితిత్తులను కప్పేపొరయందు కలిగేవరుపు (యింప్లమేషన్) అయివున్నది.

భేదములు- ఒకవైపునుండేటిది రెండువైపులనుండేటిది కొంతమట్టుకు

నండేటిదిన్నీ యివి నూతనములై గాని, దీర్ఘములై గాని, యుండును.

గుణములు దీనిలో మొదటగుణము వక్షస్థలముయొక్క చక్షు మొనలుండే భాగములో తీక్షణముగా పొడిచేకొనై యున్నది. ఈనొప్పి నోకకు బువ్వలనుగాని, దద్దుటవల్లనుగాని, యూపిరి బాగాతీయుటవల్లనుగాని, నొప్పి యున్నప్రక్కను పగుండుటవల్లనుగాని, యెక్కువగుచు ఎఱియూపిరి పొడి దద్దుయుండును- యీదద్దువల్ల రోగి బాధపడును ముఖమునందు తెరిగి శయిండును ఉష్ణము, వేగముగాను స్వల్పముగాను శ్వాసకోశములోని కురుపు చితుకుటవల్లనున్న గుర్రబాలకబ్బువల్లనున్న కూడాకలుగును అణవడముకు శక్యముకాని నాడికలగియుండును నాలుక దిట్టముగ మలిసముగలిగుండును. విదాహమువిశ్రమము లేకుండుట స్వల్పముగా గాఢమైనరంగుగల అల్పాచూనముగును.

హేతువులు- అధారహేతువు వాగదేహమునకు నడికాలపు మనుష్యులందును గలుగుచున్నది.

హేతువు- రొంప- చలవ- చర్మములో మృత్యుండునా దీర్ఘమున శస్త్రబలనగాని, హెచ్చుటవలనగాని, గలుగుచున్నది. ఇదిచేత, దెబ్బలు, పక్కెముకలు విరగడము, యుష్ణము యాకున్నప్పుడు శుభ్రముచున్నది.

చికిత్సనొప్పియున్నప్రక్కకు కావడము పెట్టవలెను. దీనిచేత దీర్ఘముగాని, అవిశపిండిపోల్చునుగాని వేయవలెను.

నల్లనందు..... ౨ గ్రే)

క్యాల్ సెల్ అర గ్రే)

టార్టర్ ఎమిటిక్ ... కటియెమిదవంతుగ్రే)

కలిపి మాత్రలుచేసి పూటకొకటిచొప్పున రోజుకు 3 వ ర్యాయములివ్వవలెను. జేమ్సుపాడరు స్వల్పమోతాదులుగా తరుచుగా నివ్వవలెను.

టార్టర్ ఎమిటిక్ వకటి నాలుగవవంతు డో

మానుపలస్త్రీ)

రెండూకలిపి నొప్పియున్నప్రక్కమీద రాయవలెను పొక్కువగాస్త్రీ కూడా చేయవచ్చును విరోచనము, నీరుడు నేర్పి వకావడముకు సాధనములు చేయవలెను. నొప్పియున్నప్రక్కను జంతులుకూడా పక్షిచడము

(30)

పాదసమైయున్నది- నెం 323 ఇచ్చిది.

కాగ్నిస్తూరసీ.

పైనిచెప్పినరుగ్గత చాలాకాలముండ అవల్లస్థిలోకితెచ్చుచున్నదిదీ
నియందు హేకోటికజ్వరమున్న నాది తొందరగాకొట్టుకోవడమునురో
గిజబ్బులేచివైపున పరుండుట అసాధ్యమున్న కలిగియుండును జబ్బుప్రకా
యెత్తుగానుండును.

చికిత్స-

క్యాల్ మేల్. 3 గ్రే

పిల్ సాహెన్ కో. ౧౦ గ్రే

౧౨ మాత్రలు చేసి 3-౪ పర్యాయములు రోజువకకంటికిచ్చి నోరుప
ట్టగానే మానివెయ్యడం విడైడుఆఫ్ పొటాశెయం పూటకు ౫ గింజలెత్తు
చొప్పన నీళ్లలోకలిపి యివ్వవలెను మనిషి విశేషనిరసించినపుడీచికిత్స పువ
మోగించుచున్నది అయిడకపలా(స్త్రీ) పైనిరాయించవలెను రోగియొక్క
బలమును, సత్తువను, కలుగచేసేయాషధములవలన భద్రపరచవలెను మా
నిషి విశేషం తూలిపోయినపుడు వైసుసత్తువగలతిండి యివ్వవలెను.

న్యూమోనియా. P neumonia.

భేదములు- ఒకయూపిరితి త్రియందుగాని, రెంటియందుగాని, యీరు
గ్గతప్రవేశించును డొపిరితి త్రి పైభాగంగాని లోభాగంగాని, బాధపాండు
ను- ఎడమవైపుకంటె కుడిభాగమందుండే తిత్తిలరుచుగా బాధనుపొం
డును.

గుణములు- విస్తారముచరికలిగి జబ్బుచేసిన యూపిరితి త్రి ముందుభాగ
మందుగాని, యావైపుభుజములోగాని, నొప్పికలిగియుండును డొపిరితీసుట
కిన్నిందిగానుండును జగురుకలిగి క్రమముగా యినపతువ్వరంగుగల కెళ్ల
గలిగిన దగ్గకలిగియుండును ఈరుగ్గతలో నిదిముఖ్యమైన గుణముగానున్న
ది. జ్వరము, చపలనాడి, పొడిగాను కాకగాను దేహము- వేడియూపిరి-
పెదివెలు నల్లగానుండుట తలనొప్పిగలిగుండును ఈకడపటిరెండుగుణము
లు శరస్సునుండి తిరుగా వచ్చురక్తప్రవాహమునకుఅడ్డుగల్గుటవల్ల గలుగు
చుండును.

చవిత్త కొన్నితలవెంటుకలు రెండువేళ్లతో నలుపుటవల్ల కలగడు ధ్వని వలెనుండును రుక్తత పురాణించుటవల్ల నూపిరితీర్తి ఘట్టిపడి యీ ధ్వని నూనిపోచున్నది. చిన్నపిల్లలయందు ముక్కుశిరములు పూపిరి తీయునపుడే గురుచుండును కాక ౧౦౦ వర కెక్కును నిమిషమునకు ౪౦ మారు లూపి రిటీయును- వారము, వదిరోజులలో తరుచుగా జబ్బుచేయనిస్తితిలో నిచ్చు చ్చించును.

నిధానించుట- ఈరుక్తతయందు దగ్గుయొక్క కెళ్లవలను యితరదగ్గుల నుండి భేదించశక్యమగును.

హేతువులు- ఆధారహేతువు విశేషధ్వనితో చాలాసేపు మాట్లాడుట వి శేష సారాతాగుట.

ప్రజ్వలహేతువులు- చలవపైనుండు వాయువయందు మార్పుగలిగినపు డు నీరుక్తతగలుగుచున్నది. వేపపువ్వువలనున్న క కాగిదగ్గు వీటివల్ల కూడా నీరుక్తత గలుగుచున్నది.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- రోగియొక్క వైస్సు చేహపటిమి రోగమునః భ వించుటకు పూర్వము రోగియొక్క ప్రవర్తనయివి యిందుకు ముఖ్యకారణ ముగానన్నది. బాల్కులు- పెద్దవాళ్లకంటె నీబాధనుతరుచుగ నొందుచుం దురు విశేషముగ కెళ్లపడిపోవడ మున్న విశ్రాంతికలగడము నీరుక్తతలో మంచిగుణములుగనన్నవి- తలచొప్పి పరాకుమాటలు, నాలుకపొంగు, పె దెవెలునల్లపడుట, కాళ్లు చేతులునల్లపడుట, చలి హెకటికు జ్వరము చికిశ్న క్షలోపడిన యెగయూపిరి నాలుకయందు మవినముగలిగి యుండడము చు ర్గుణములైయున్నవి.

చికిత్సవిరోధనములకు సాధనము చేయవలెను యిపికాకుగింజలు- టార్ థర్ ఎమిటికు గింజలో ౧వ వం తెత్తునల్లనుండు ప్రత్యేకముగా నీరుక్తత లో నివ్వకూడదు- చాతీపైని పొక్కుపలాస్త్రీగాని, టార్థర్ ఎమిటికు పలా స్త్రీగాని, రసపలాస్త్రీగాని, మర్దనాచేయవలెన.

క్యాల్ మెల్ ౨ గే)

టార్థర్ ఎమిటికు... ౨౪ గే)

మాత్రలుచేసి రోజుకు ౨-3 పర్యాయము నివ్వవలెను హెకటికు జ్వర

ము మొదలైన దుగ్ధములుగలిగినపుడు అమోనియాబాగ్రింది మొదలగున
వి యివ్వవలెను. మినరల్-ఆసిడ్ కలిపి యివ్వవలెను. ఇందుకు పశ్యము
కాక కెయ్యనవి సత్తుచైన పదార్థములివ్వవలెను. రోగియుండేగది చల్లగా
గాని వెచ్చగా గానియుండకూడదు. రోగికి సుఖమైనంతవట్టుకు తలక్రిందయె
త్తుపెట్టవలెను. రోగము దీర్ఘకాలము నిలిచినతరువాత రసముగాని బిడైడ,
ఆఫ్ పాటాష్- బారుకుకషాయముతో కలిపి గాని ఇవ్వవలెను. నెం ౨౫-౨౬
౪౫-౪౬-౪౭-౪౮-౪౯-౫౦-౫౧ ఇవ్వవలెను.

హిమాఫ్టిసిస్- రక్తకాస Hamoptysis.

గుణములు- గుండెలో భారము- పట్టు- కాక కలిగియుండును. పూపిరివి
డుచుటకెట్లుంది దగ్గు ఎగయూపిరి జ్వరముకలిగియుండును. నోటి వెంట ర-
క్తముముపడినపుడు ముందుగా గొంతుపలలో నుశిపుట్టును. వారుప్పగానుం
డును దగ్గుతోబట్ట రక్తము విస్తారముగాను ఒక్క-మారుగాను పడినపుడు
మలినమైనరంగుగలిగి ను రగగానుండును. సాధారణముగా యెక్కిరంగుం
డును చపలమైనట్టిన్ని అణచితే నూరకుండే నాడికలిగియుండును. కొంత
మందియందు దగ్గుయేమిగొంతుపలలోను ను నిలేనిచే నోట రక్తముచేరినిం
డును. పైకిపోయినరక్తముయొక్క పరిమితినిపట్టి దేహమందు గుణములుం
డును విశేషరక్తముపోతే నేతపు మృతికలుగను.

నిధానించుట- రక్తము కఠు-కోవడము- హెమిటెమిసిస్ నుంచి యుమ్మి
నరక్తము ను రగకలిగియుండుటవల్లను రక్త మెక్కిరంగుకలిగుండుటవల్లను
భేదింపనగును. కడుపులోనుంచి వాంగిచేసునన్న రక్తము నల్లగా నున్న
కొంత ముద్దకట్టినదిగానున్న జీర్ణకోశమునందు పదార్థాలతో కలసి
యుండునుగాని నురగగానుండును.

హేతువులు- ఆధారహేతువులు- తెగబలియుట- నాజుకైనదేహము
రక్తమునందొకవిధమైన జబ్బుగలుగుట- పూపిరితిత్తులయందు కాయలుపు
ట్టుట గుండెకాయయందు రోగముగలుగుట.

ప్రజ్వలయేకుపు- విశేషము కసరత్తుగాని పొటుపడుటగాని దెబ్బలువ
గైరా విశేషధ్వనిగా చాలాసేపు మాట్లాడుట కాకనుంచి చలవకు తగ్గ
ణము మారిపోవుట చల్లఃస్థూలి వైను, సారాయి, హద్దులేక తాగుట (స్త్రీ)

యందు ముట్లు కావడము ఆటంక మైనందుల రక్త మూపిరి తిత్తులలోనుం
చి నోటి వంబడవడును.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము- ఇతరరుగ్ధతవల్లను కలుగునపుడీరుగ్ధత విశేష
ఇబ్బంది కలుగచేయునదికాదు. మూలవ్యాధిగాని ముట్లుగానిపోయి యీ
రుగ్ధత కలిగినపుడు హానికలుగచేయును ఊయలోగాని ఊయకుముందుగా
ని యీరుగ్ధత కలిగినపుడు విస్తారకాలము రోగిజీవించినను హానికలుగును
గుండెకాయ జబ్బువల్ల గలిగినపుడు త్వరగా హానికలుగ చేయుచున్నది.

చికిత్స- మంచుగెడ్డ నోటియందుంచవలెను, మంచుకలిపిననీళ్లువగైరా
దాహమిచ్చుటవల్లను బహుకార్యకారి. గంధకపువృత్తి నీళ్లలోకలిపినది 30
చుక్కలు గిద్దెడు నీళ్లలోకలిపి రోజుకు ౪-౫ పర్యాయములివ్వవలెను. నల్ల
మందరఖు ౧0 చుక్కలు మోదాత్తుకు చేర్చుట కూడా మేలుకలుగచే
యును. పటికగుండచేసి ౫ గింజలెత్తు పూటకివ్వవలెను. గేలికేసిడ్ అదేప్ర
కారము రోజుకు 3-౪ పర్యాయము లివ్వవలెను. నల్లమందు ౧ గింజలెత్తు
గేలికేసిడ్ ౫ గింజలెత్తు గంధకపు వృత్తి నీళ్లలోకలిపినది ౫ చుక్కలు యినా
పూర్వక రోజీయాసిడై ౧ నెర టౌన్సుకలిపిరోజుకు మూడుపర్యాయములి
వ్వవలెను. పిల్కూలా స్లంబైకం మోపియో 2 గింజలు మొదలు ౫ గింజలె
త్తువరకు రోజుకు మూడుదఫాల నివ్వవలెను.

టింక్చరు విరాట్రివిరజిన్ ౧౫ చుక్కలు.

అక్వీఅనీతై ౧ టౌన్సు

కలిపి రోజుకు మూడుదఫాలనివ్వవలెను. మేటికోగుండ నల్లమందుతో
గాని వట్టిదిగాని అయిదుగింజలెత్తు మాత్రచేసి 3 పూటలంది వ్వవలెను-
యీసాధనములన్నీ యీరుగ్ధతయందు ముఖ్యముగా చెప్పినవిన్నీ గుణమి
చ్చేవియైయున్నవి నెం 3౨-౪౨-౪౬ యివ్వవలెను.

షయ. Phtisis.

గుణములు- ఇదిముఖ్యమైన రెండు విధములు చాలి బిగించినట్లు మొద
టనుండును. దేహములో కాకగానుండును. స్వల్పమైన నుసిగల దగ్ధకలు
గును. నిస్త్రాణ- అశక్తి- పాటుపడునపుడగుపడుచుండును, ఉన్నతస్థలము

న కెక్కునపుడొకరి ధారానముగనుండి యిరుండిగానుండును. నాడిచ
వలముగానుండును, నీలిరము వెడిగానుండును, ఈ వడి నాయంత్రమునము
ఖ్యముగానుండును. ఈగుణములు సాధారణముగా రక్తము నోటినిపడేవర
కు రోగివల్ల నలక్ష్యపెట్టబడును. ఈరక్తమువృక్షము క్షయిల్లో మొదటస్థితి
ని తెలియజేయుచున్నది. రెండవస్థితియందు దగ్గినకెళ్ల కుళ్లునట్లుండును.
దగ్గిస్థితిలో విస్తరించి రాత్రియందు విశేషముబ్బంది కలుగజేయుచుండును
వక్షస్థలముయొక్క మీదిభాగమున్నదిగువభాగము నొప్పికలిగియుండు
ను. డొపిరి తొందరగాను, ప్రక్కను పరుండునపుడిబ్బందిగాను, శుదకు
కుల్లినకెళ్ల దగ్గలలోపడమున్ను, హెక్టర్ జ్వరమున్న కలుగుచున్నది.
రాత్రియందు చాలాసేపు విశేష నములపట్టుచుండును. అయివలన రోగి
బలము చెడిపోవుచుండును. పగటియందు దేహము వేడిగాను, పొడిగా
ను, ముఖవర్చస్సు కాండ్రించి నుడుకు విరోధనములు పట్టుకొని రోగినిరూ
లోట్టి మరణమును కలగజేయును లేనియెడల రాత్రి జ్వరంబుననున్న
దగ్గ, జ్వరము తగినపుడు రెండుపరకు తాకయెప్పును. కెళ్ల, విస్తారము
గాకుల్లినపుడున్న వృత్తిబొందును. యిప్పుడు రోగిత్వరగా బాగుపడవతె
ననే యిచ్చకలిగియుండును. ఈగుత్తత ప్లూరసీతోగాని, యితర దగ్గలతో
గాని, బుడలువాపు రోగాని, అప్పునిపుడు జేరియుండును.

నిధానించట- కెళ్లవలన హెక్టర్ జ్వరమువల్ల నీరుగ్గుతను కనుగొన
వచ్చును. లైకరుపాటాసీ- యీ కెళ్లమీదను పోసినయెడల కళ్ళపైనయడల
బ్రతేపోచున్నది. దీమైతే- గట్టపడుచున్నది మొట్టమొదట కెళ్ల నురగలా
గుండును. తరువాత ముద్దవ తెరుండి నీటిలోవేస్తే అడుగుకు మునుగును.
మొత్తముమీద ఈగుత్తత రెండు సం॥ రములుకు అంత్యముగనున్నది. రో
గముబలముగానుంటే రెండు సం॥ రములలోగానే అంత్యమగును. విశేష
బలమైతే మూసములోగానే ఆభరు చెనును. దీగ్గము లైనపుడుబుట్టచుట్ట
రక్తకాసవలన పొధపడుచు చాలాకాలముండును. — — —

హేతువు- ఆధార హేతువు- తగ్గితిండులవల్ల కలుగుచున్నది. పడు
చుకనం పురుగులందు చచ్చుగల ప్రదేశమలందునది. — — —

కృష్ణలములు- న్యూమోనియా- రొంప, ఉబ్బస, రాజరోగము, సు-
 గములు, మశూచకము, వేపపువ్వు, ఈరోగములు గలుగజేయుచు
 వి. కొన్ని వరాగము లీరుగ్గతను పుట్టించును. సూమలు చేయువాం
 రాతివనివాండ్లు, ముత్యపు బొత్తాయలు చేయువాండ్లందీరుగ్గతకులు
 కున్నది. — — — — —

సాధ్యసాధ్యులవేకము- నవీనమైనవూడల నీరుగ్గతకుమగుచున్నది. వ.
 నయడల నొషధములవల్ల కార్యములేదు. — — — — —

చికిత్స- స్వేదమునుపుట్టించెడి నొషధములివ్వవచ్చును. కెళ్లను పోగొ-
 ట్లు నొషధములివ్వవలెను. హోస్కొస్టెనికేసిడ్ - 3 చుక్కలుచొ॥ నీటిలోక-
 లపి రోజుకు మూడువర్యాయములివ్వవలెను. సత్తువను కలుగజేసే మం-
 కులివ్వవలెను. మినరల్ ఆసిడ్, బాగుకు, ట్రైసెక్, ఇనససంభంధమైన
 నొషధములు- బొంకు, స్క్విట్, ఇసికాకు, అమోనియా మిగులైన నొష-
 థములివ్వవలెను. కస్మిన్లు- నల్లచుంచుతోచేసిన మునులివ్వవలెను.
 కాదులివ్వగాయలు (చాచుకూన) ఈగుడ్డతయందు ముఖ్యముగా కార్య-
 కారిగా పున్నది. చమురుగల భోజనములు, సత్తువైనది, బోర్లులైనవి,
 బ్రాండి మొదలగునవి యివ్వవచ్చును. అపువోగీరుగ్గతకుదగును.
 అనేకులు తేవలము పాలు పుచ్చుకొనుటవల్లనే బాగుపడుచు
 యు. అయిదైదాపు పాకూన్ గాని, అయిదైదాపు లియర్డ్ గాని,
 గుడ్డన హరించే కొరకెవ్వవలెను. మొదటది 5 గింజలెత్తు బాగుకు శప-
 యములో కలిపిచ్చేది. అయిదైదాపు లియర్డ్ 1 గింజలెత్తు- యిద్దెచ్చిలెన్
 షడ్ 5 గింజలెత్తులోకలిపి మాత్రలుచేసి యుదయ పాయుక్రిములందీయ-
 వలెను. చలిపూలిగాని, చలిగాని, తగలకుంట్ల పేనలుగుడ్డ చాచుమ్మమ్మక-
 ట్టవలెను. చాతీయందునొప్పి గలగోట బలగలుపట్టించువలెను. నేపాళపు వై-
 లముగాని, టూర్టర్ ఎమిలీ ఆయంటు మెంటుగాని, ప్రిసిరాయిం చవలెను
 విడ౯, ప్రిసిరాయిం చవలెను. సముద్రపుభూలి యిందను మంచిదైపున్నది.
 మైకెచ్చేన యూనికెళ్లు నూతనమును చేయువలెను గుడ్డన బలముగా
 పున్నపుడు వాంతికివ్వవలెను. సప్లేటుజింకు 20 / ఇలెత్తు ఉదయమున

లేవగానె ప్రతిరోజుగాని, రోజువిడిచిరోజుగాని, నీళ్లలోకలిపి రోగి యొక్క బలమునుపట్టి యిచ్చి కొంచము వేడినీళ్లివ్వవలెను. పొడిదగ్గు కలిగివున్నపుడు వాంతికిచ్చుటవల్ల హానికలుగును. రాత్రియందు విశేషచమట, దగ్గు, * జ్వరము, గుండెదడ, విరోచనములు, రక్తకాస, ఇవిమిక్కిలియిట్లుందిని కలుగజేయును. గుండెదడ టింక్పర్ డిజిటేలిస్ 10 లేక 20 చుక్కలు నీళ్లతో నిచ్చుటవల్ల కుదురును. దగ్గు - క సగలవస్తువలు బుగ్గనుంచుటవల్లను. నల్లనుంచు స్వల్ప మోతాదులుగా నిచ్చుటవల్లను కంపాండు సెకల్ పలు 5 గింజలెత్తు - యక్ట్రాక్టోనియంయిచ్చుటవల్లకుదురును. యక్ట్రాక్టోనియం మోనియం 1-6 గింజలెత్తు స్ట్రీమోనియం చుట్టలు కాల్చుటవల్ల దగ్గుకుదును. యక్ట్రాక్టోనియం రసవోకలిపి చిక్క చేసి బుగ్గనుంచుకుంటే దగ్గుకుదురును. ఇది ముఖ్యమైన యాషధము-జ్వరము. డిజిటేలిస్సు కలిపిక్వయినను పెద్దమోతాదులవల్లను గోరువెచ్చనినీళ్లలో గుడ్డముంచి పిండేసి ఒడలంతట తుడుచుట వల్లను అయిడోపారం చాతీకిపూయుటచేతను పోవును. దాహములివ్వవలెను రాత్రియందు చమటలు గంధకపుదృతి నీటిలోకలిపినది ౨౦ చుక్కలు నీళ్లలోకలిపి రోజుకు 3 పర్యాయములివ్వవలెను. ఈమందులో ౧-౪ వంతు గింజమార్పియా, కలుపుట శ్రేష్ఠము. ఇందుముఖ్యము జింకుఆక్సైడు ౨ గ్రేములు రాత్రియిచ్చుట దీనితో బెలడోనాగాని మార్పియాగాని కలపవచ్చును. క్వయినను గేలికేసిడ్డు యివ్వవచ్చును పిక్రోటాక్సీను (pi crotxine.) 1/60 గ్రే మాత్రలుగాయిస్తేకట్టును మసూరీను- పిలోకార్పీను- అగరికసు- చమటను, కట్టించును, వాంతి- హైడ్రోప్సె కేసిడు, బిస్మితు యిచ్చుటవల్ల కుదురుచునది.

కార్బోనేటు బిస్మితు.	౧౦ గింజలు.
హైడ్రోప్సె కేసిడు.	౫ చుక్కలు.
తున్నజగురు.	౧ దాిము.
సిరివైఆరేవియై	౧ దాిము.
నీళ్లు	౬ దాిములు.

కలిపి రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. బలహారము కానివస్తువులు వ్యర్థము. ముఖసాదులు పెట్టకూడదు. విరోచనములు కలిగియున్నయెడల F నెం॥౧౨౯-౧౩౦ ఇచ్చేది. అజీర్ణమునకును కార్బోనేటు సోడియిచ్చేది. F నెం ౧౨౩- ౧౨౪ ౬-౧౨ యిచ్చేది. ఘట్టి పదార్థము లేమి, నొక్కు పిడచ లేమి తినకూడదు. జీవావలెనుండు పదార్థములు భుజించవచ్చును. రక్తకాసకలిగున్నయెడలను, రక్తకాసలో చెప్పిన యాషధము లివ్వవలెను. రుగ్మతయొక్క కడపటి దశయందు వైను, అమోనియా, బహుకార్యకారిగా తలంచి యివ్వవలెను. మాట్టు, చాపనూనెహైపొఫాఫాస్ఫేటులైము, కొబ్బెరనూనె, మేకపాలు, గాడిదపాలు, పాలమీగడ, వీటిచే కొందరికి కుదురును డాక్టరుకోచిగారి ట్యూలక్రోలీను. (Tubercuine) పిద్దికారితే బహుచేగము కుదురును. పిల్లలలో నెం ౮౫ యివ్వవలెను.

రోంప. Cold.

నాసికయందు ఒకవిధమైన యొరువు గానున్నది.

గుణములు- ముక్కులో బిండపెట్టినట్టుండును తల బరువుగా నుండు మొదట ముక్కు నాసికలు పొడిగానుండి తరువాత రోంప కారును వరువు హెచ్చినకోర్టీ కండ్లసీరు కమ్ముచుండును గొంతుకు ఎలుగురాసి పొడిగా నుండినట్లుండును. డాపిరిలియుట కిబ్బందిగానుండును శరీరమంతట నొప్పి బహుసీరముగానుండును ఈగుణము లొకరోజుగాని, రెండుదినములు గాని, యుండిపోవును.

ఇందుకుచికిత్స- తరుచుగాజేయడము సంభవించదు. అప్పుడపుడు ఒక్కమారు దేశమంతట జనులను బాధించును- అప్పుడు విశేషతీవ్రముగా గుణములు కానబడును. అప్పటిలో దీనిని, ఇన్ఫ్లూయెంజా అనివాడుకొందురు. ఇప్పటిలో నీదిగువ చెప్పబడు మందులవల్ల కుదుచుబడును. సాధారణమైన శైత్యములో F నెం॥ ౮- ౮౫ చే పోవును. ...

పాతానీక్లోరసు.	౫- ౫౦జలు.
బ్రాంది.	౧- ఔన్సు.
నీళ్లు.	౧- ఔన్సు.

కలిపి పుచ్చుకొనుటవల్ల కుదురుచున్నది. లేనియడల విరోధనములకు పుచ్చుకోవలెను. — — — — —

హాంకి, ఇపికాకు. — — ౨౦ గింజలు.

టార్టర్ ఎమిటిక్ — — ౧ గింజ.

వేడినీళ్లలో కలిపి పుచ్చుకోవలెను. అటుపైని అథాపాపు వేడినీళ్లు హాంకి విసవ్వకు పుచ్చుకొంటూ వుంటే నులువుగా ఎమనమగును. వేడినీళ్లలో పాదములుంచుకొని పాపుఘంట వేళ వఱకు కూచోవలెను. ఇందువల్ల రొంప పోచున్నది శోవర్పుపాడగు ౧౦ గింజలెత్తు పరుండబోవున పుడు పుచ్చుకోవలెను. బారుకు మొదలైనవి యివ్వవచ్చును. — — —

స్పిరిట్స్ తరువైటరు. — — ౨౦ చుక్కలు.

టింక్చరు క్యాంఫరు. — — ౧౫ చుక్కలు.

ఇపికాకు. — — — — ౧ గింజ.

స్పిరిట్సుగ్లోరిఫారం సాధారణమైన రొంపయందిచ్చుటవల్ల కుదురును. రాత్రి పయిండు వేళను కడుపునిండా చల్లని నీళ్లు తాగవలెను యిందువల్ల నే కొందరికి కుదురుచున్నది. ఇన్ఫ్లూయెంజాలో (Influenza.)

టింక్చర్ ఓపియమ్. — — ౧౦ చుక్కలు. —

స్పిరిట్స్ తరు. — — — ౪౦ చుక్కలు. —

కత్వారపునీళ్లు. — — — ౧ ఔన్సు. — —

కలిపి యివ్వవలెను. — — — — —

ఇపికాకువైను. — — — ౧౦ చుక్కలు.

సిరపుపాదవరిసు — — — ౧ డ్రాము.

స్పిరిట్సు అమోనియా. — — ॥ అర డ్రాము.

కత్వారపు నీళ్లు. — — — ॥ అర ఔన్సు.

ఇది కలిపి యిచ్చుటవల్ల పోవుచున్నది. F. సం ౫, ౪౮, ౪౪, వాడేది.

వైస్కాటాస్ట్రలేరివ్. గొంతునొప్పి.

గుణములు. రొంపలో సాధారణముగా వచ్చుచున్నది. కొండనా లుక యిగుప్రక అందున్న తెనక భాగమండు నొరుపుకలిగి యుండును.

హోటికి వెనక ప్రక్కను యెర్రగాను, చెవుల యందు నొప్పి, గొంతుకు
యలుగురాశి యుండి జ్వరము కలిగి యుండును. కొండనాలుక పెరిగి
హోటి మొక్క వెనక భాగమునకు తగులుచుండును. అందువల్లన దిన్నిదన్తు
కలిగియుండును. రోగి వెనకకు పరుండునపుడు దన్తు విస్తారముగా నచ్చు
చున్నది. ఈ దుష్కృత క్రమముగా నిర్వృత్తిచవచ్చును- లేదయినచో కొండ
నాలుక సమీపమునకు కురుపులగును.

సాధ్యసాధ్యవివేకము చాలాకాలము అశ్రద్ధ చేయుటవల్లను తె
లివితక్కువ చికిత్స చేయుటవల్ల నిబ్బంది కలుగును. — — — —

చికిత్స- కంతమునకు జలగలుగాని, కాకను పుట్టింజే తైలములు గాని
మదనా చేయవలెను. స్నానలు గుడ్డ మెడకు చుట్టవలెను. భూప్రావకా
కేస్తికం, టింక్చర్ మర్, పుకీ- ఛించవలెను. పుకీ- ఛించడ నానాగా, గొం
తుకులో నొషధములించ కొని గలగలలాడించి యుమ్మి చేయవలెను. కిగో
చిన సాధనము చేయవలెను. గొంతుకులో కురుపుపుట్టిన యడల ఏగలగొ
ట్టుటకు పాంతికి యిచ్చవలెను. కొండనాలుక పెరిగినపుడు క్యాస్టిక్ అం
లించవలెను. లేనియడల క్యాస్టిక్ స్ట్రోలో కలిపి పుల్లకు, చూడిచాట్టి అందు
లో మంచి కొండనాలుకకు వర్తింపవలెను. పామ్ర-వలాస్త్రీ కంతముకుచే
యమునకు పురయోగించును. కంతమునకు అముడను పూయవలెను —
క్లారేటు పొటాషు, టింక్చర్ మర్ స్క్రిమ్ యివి కలిపి గంజూషణ చేయిం
చవలెను. పటిక- కామ- నీరు- ఈమూడున్న కలిపి గొంతుకు పుండుగా
నున్న సరుయమున గంజూషణ చేయవలెను.

పొటాష్ క్లారేటివ్. ౫ గింజలు.

ఇవి కాకుపైను. ౫ చుక్కలు.

హైడ్రోజెన్ కెసిడు. ౧౫ చుక్కలు.

నీరు. ౧ ఔన్సు.

కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయము విద్యుదవల్ల శైత్యమును వల్లపడు
శుంధే యావత్తు పానీలు సోపును. నెం ౬౩- ౬౪ ౬౫- ౬౬- ౬౭- ౬౮-
యిచ్చేది. — — — —

బ్రోంకైటిస్. Bronchitis

ఊపిరి తీయ నాశమునందు ఒకవిధమైన యెరుపుకు బ్రోంకైటిస్ యని పేరు. ఇది మూడు విధములు. — — —

౧. అక్యూటు బ్రోంకైటిస్

౨. క్రొనిక్.

౩. సీన్లైక్ కటార్.

౧—అక్యూటుబ్రోంకైటిస్.

గుణములు- గుండెలలోనొప్పి బరువు- వట్టుకలిగి యుండును.

శ్వాసలో బోరవెడక పచ్చిగా నుండును. తెల్లనైన పలచని కెల్ల గలిగిన దగ్గుగలిగి రోగముముదిరిన తరువాత కెంఠముద్ద కుల్లియుండును జ్వరము న్ను దగ్గుటవల్లగాని పనిచేయుటవల్లగాని యెరుపువయ్యె యెగయూపిరిన్నీ గలిగి విశేష రొంపయందుండు గుణములు కలిగియుండును. — —

౧౧ క్రొనిక్ బ్రోంకైటిస్.

గుణములు, యీరుగ్గత అక్యూటుబ్రోంకైటిస్ వల్లగలుగుచున్నది. అప్పుడపుడు ప్రత్యేకముగా గలుగుచున్నది. రొంపయందుండు గుణములతో స్రవేశించి అక్యూటుబ్రోంకైటిస్ యందుండు గుణములు గలిగి యుండును, గాని గుణములంత తీవ్రముగానుండవు కెంఠ యొకప్పుడు విస్తారముగాను ఒకప్పుడు స్వల్పముగాను పడును. ఈ రుగ్గత అనేకతర హాయిగా శరీరమున పట్టి కలుగుచున్నది. — — —

౧౧౧- సీన్లైక్ కటార్.

గుణములు ఎగయూపిరి యీ సభ్యునిగల దగ్గుతో కెంఠ పడడము, మాంధ్యము, నిస్సత్తువ, కాంఠు, చేతులు, చలవలు కమ్మియుండుట కొన్ని కేసులయందు, కెంఠ విస్తారముగా గలిగి దానిని యుమ్మి వేయుట కవకాశము గలుగుగక యూపిరితీయలేక, మృతిబొందుదురు. ఈ రుగ్గతయందు గొంతుక యూపిరి నాశము యావత్తెట్లుగానుండి యూపిరి నాశము యొక్క చివరలు కఠము చేరి నిండి వుండును. — — —

చికిత్స— నీమ అవశసిండి పోవ్వును. చాతీకి వేసేది. తీవ్రమైన గుణ
లులేని తరువాత చాతీపైని పాకేనుమందు వేసేది. —

చాతీకి జలగలు గాని, కపింగుడ్డాసు గాని, పట్టించవలెను.

టూటాకు యెమిటికు ½ గ్రేనులై కరు అమోనియా యూసిటీటుతో-
నవి యిచ్చి నేని నవీనపు బొంబై టిసీ కుదురును. ఇవి కాకు ౫ గింజలై
తు రోజుకు ౩ పర్యాయము లివ్వవలెను. నల్లనుందు, క్యాత్ మెత్, కలిపి
రోజుకు ౨ పర్యాయములు యివ్వవలెను. టూటాక్ యెమిటిక్, ఆయింటు
మేంటుగాని ప్లివరు గాని, గుండెలు మీద వేయవలెను. రుగ్మతయొక్క-
అంత్యదశయందు వైనుఆమోనియా, మొదలై నవి యివ్వవలెను. నల్లనుం
దు ప్రత్యేకముగా జాగ్రతగా నివ్వవచ్చును. ౨౦ చుక్కలు. ఇనసయరీఖు
(టింబర్ ఫెర్రై) న్ని టర్పెంటైన్ యొక్క అచిరి వీర్పడమువల్లను మేలు
గలుగజేయును. విశేషవేడిగాలిలో రోగిలు నవూడదు. ఈ రుగ్మతవిన్న
పిల్లలయందు కలిగియున్నపుడు వాంతికిచ్చుటవల్లను కషముపడిపోయి మేలు
చేరును. కాన్సెన్ట్రేట్ టిస్ లో నిద్రకారముగా సాధనము చేయవలెను.
జలగలు పట్టించ నక్కరలేదు. కంపాండుస్కోల్ పిక్ బహు శ్రేష్ఠమైన-
మందుగా నిందులో నుపయోగించుచున్నది- దీనిని డోవర్సు పొడరుతోగా
ని కోనియమ్ తోగాని కలిపివ్వవచ్చును. ప్రత్యేకముగా ౫ గింజలైత్తున రో
జుకు ౨- ౩ పర్యాయము లివ్వవచ్చును. డోపిరీలీయుట కిబ్బందికలిగినపుడు
డోదయనుందు వాంతికిచ్చుటవల్లను నివారణయగును. వారమునకు ౨ డు,
పర్యాయములు, వాకానొకపుడు వాంతికి సాధనము చేయనగును. శరీర
ము చలిసూలి తగలకుండా కాకగానుండవలెను. చాతీమీదంతట నింకా
ప్రొంప్రెసిన్ అంటించవలెను. తువ్వజిగురు బాలింతపోయి సాంప్రాచిటా
లు అమోనియాకమ్, గాల్ఫేనమ్- కోపేబాటర్పెంటైను యీరుత్కలలో
నిచ్చేనుండులైయున్నవి. మనలికాలమునందు విశేషసస్యమున కలిసివుడు

అమోనియా కాన్సెన్ట్రేట్.... ౫ గింజలు.

స్పిరిటుక్లోరిఫారమ్* ½ అరడాము.

సెసెగాకపాయము ½ అరడాము.

కలిపి రోజుకు ౨-౩ దఫాల నివ్వవలెను.

సిల్లిసిరపు || అరద్రాము మిక్ష్చరా అమోఘాకామ్ ఔన్నకలి
లిపి ౨-౩ దఫాల రోజుకు యివ్వవలెను. బలమును కలుగజేసే తిండిని
వైనివ్వవలెను. ఒడలువాపు కలిగినపుడు మూత్రమధికమయ్యే యాచుషము
లివ్వవలెను- చాలాకేసులయందు చలిఘాలితగులుటవల్లను, పుష్కంతి క
లుగును గాని, వేష్టదేహమునకు తగలడముతోడనే పూర్వపు గుణములుతి
రుగా విశేషబలముగా వచ్చును. ఉదయమందు రోగిగదిలోనుంచి పైకవ
చ్చినపుడు చేతిరుమాలు మడతపెట్టి ముక్కురంధ్రములకు అడ్డుగానుంచి
దానినుండా యూపిరి తీయవలెను. స్త్రీమోనియామ్, చాట్టలు కాల్చుటవ
ల్లనున్న క్లోరైడై, పూటకు ౧౦ చుక్కలు పుచ్చుకొనుటవల్లను యాత
రిడై, పూటకు || అరద్రాము పుచ్చుకొనుటవల్లను కూపకుచేసిన, నైట్రే
యాసిడ్, బ్లాటింకు, పేపరు కాల్చుటవల్లను, ఇపికాకు, ౫ గింజలెత్తు తు
మ్మజిగురు గుండ ౧౦ గింజలు క్లోరేటుపాటామ్, ౫ గింజలెత్తు కలిపిరోజు
కు ౩ పర్యాయములు యిచ్చుటవల్లను. రుగ్ధత కుదురును, దగ్ధ విశేషము
గానున్నపుడు.

టింక్చరు క్యాంఫరుకో, ౨౦ చుక్కలు-

వైనుయిపికాకు, ... ౫ చుక్కలు.

లేక యిపికాకు గుండ- ౧ గింజలెత్తు.

టింక్చరు అయ్యాసామి. ౧౦ చుక్కలు.

టింక్చరుసిల్లా. ... ౫ చుక్కలు.

సల్ఫ్యూరికామ్. || అరద్రాము.

కచ్చురపు సిల్లు. ౧ అవున్సు.

కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. ౧౦ గింజలెత్తు యిపి
కాకు, పంచదార పాకముపట్టి, లెండు మిత్రముముచేసి జీడెలపాకము తె
చ్చి, జీడెలరాగున ౨౦ చేసి రోగికి వొక్కొక్క జీడె బుగ్గన పుంచుకని
ద్రవమును, మింగుచుండవలెను. తైల్యమును కలుగజేసేవిన్ని అజీణము
కలుగజేసే వస్తువులను పథ్యము చెప్పకూడదు. Forne నెం ౪౮, ౬౦,
౭౫, ౮౮, ౯౦, ౯౧, ౯౨, ౯౩, ఇచ్చేది.

కోరింట దగ్గు, కక్కాయి దగ్గు Whoopingcough

గుణములు—రొంప కుండగుణములతో ప్రవేశించును. జ్వరము-
స్వల్పముగాగాని, బొత్తిగాలేకుండుటగాని, కలిగియుండును. నిద్రపోవు
టకు విశేష ఆతుగుత కలిగి యుండును. ౧౫ దినములైన పీష్మటి దగ్గువచ్చిన
పుడు యడతెగకుండా చాలాసేపు వుండును. దగ్గు వున్నపుడు యూపిరి
చేరింపక పిల్లకాయ న్మృతబొందుచున్నట్లు కానబడును. రుక్త సాధార
ణముగా చిన్నపిల్లలందు కనబడును. దగ్గువచ్చినపుడు యూపిరి విడుచుట
లో ఘట్టిగాను, స్వల్పముగానుండే ఊర్ధ్వశ్వాసము పలువారు యడతె
గకుండెట్లుగా పడిచి దగ్గినగ్గి పిల్లకాయ యూపిరిలేకుండునట్లు గనబడు
ను. ఆపిరి దీనుమైనట్టి పూపిరిని లోపలికి చాచినిండుగా తీసుకొనును.
ఇందువల్ల ఆఘపియును వచ్చునట్టి దగ్గు శాంతించును. నిశ్వాసములో ఒక
విధమైన ధ్వని గలుగును. ఈధ్వనికి, హూప్, అని పేరు. ఇదే యీ రుక్త
యందు ముఖ్యమైన గుణము. దగ్గు యిటువైని కొంచముసేపుండి కెళ్లన
డుటవల్లగాని, వాంతివల్లగాని, ముక్కువెంబడి రక్తము పడుటవల్లనుగాని,
అంశ్యమై రుక్తత యెంత తీవ్రముగాను, తరుచుగాను వడిగాను, యూ
వైగుణములు తిరుగా కానబడుచున్నవి. విస్తారముగా బలముగాను, రుక్త
తయందు రోగికి విశ్రాంతి గలుగక మూర్ఛగలిగి క్రిందపడిపోవును. ఈ
దగ్గు సాధారణముగా, ర మాసములుగా ఒకొక్కప్పుడు సంవత్సరము
వఱకుగా నుండును.

హేతువులు—అంటువ్యాధి యున్నది. పిల్లలయందు ముఖ్యము
గా కలుగుచున్నది. పెద్దవాండ్లందు సయితము క్వచితుగా కలుగును. వ
సంత బుతువు శరదృతువు వీటియందెక్కువ హెచ్చును.—

ఉద్యోగ కారణములు—ఒకవిధమైన విషవాయు పూపిరినరముల
యందు ప్రవేశించుటచే గలుగుచున్నది. —

నిధానించుట—బ్రాంకైటిస్- స్యూమోనియా- రొంప వీటియం
దు పూర్ణము కలిగియుండును (కోరింట దగ్గులో) పూర్ణము సాధార

ముగా నుండును. రోగి అకలిగా నుండును. దీనియందు హాస్, ముఖ్య గుణము, దగ్ధ వచ్చినపుడాకుచున్న పిల్లలు పెద్దవాండ్లవద్దకు వచ్చి, శరీరమును పట్టుకొని దగ్ధిదగ్ధి దగ్ధు విడిచినపై నెత్తిరుగా నెప్పటివలె నాడుకొందురు.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము— చిన్నలవైస్సుకంటే వాళ్ల దేహతత్వమును పట్టి విశేషహాని గలుగుచున్నది. 3 మాసముల వైస్సుగల దృఢమైన, దేహము కలిగినటువంటి పిల్లకాయయందు రుక్షతచేసి ప్రబలింపినను హానికలుగదు, పిల్లవాండ్లకు ౪ సంవత్సరములు వయస్సున్నను రాజరోగ దేహమైన యెడల (Scrophulous - constitutions.) స్వల్పముగా నీరుక్షత పరివేసించినను మృతిబొందుదురు. — — —

చికిత్స—ఉపశాంతి కలుగజేయడమే సాధనముగానున్నది. మహాచకజాడ్యమువలె నిదియును, ఒకవిధమైన విషవాయువువల్ల గలుగుచున్నది. —గనుక దాని నిర్మయకాలమువఱకు, అదినిలిచుండును. మొగట వాంతి కివ్వవలెను. జైల్బుటునైట్రికు యాసిడు ౧౫ పదిహేను చుక్కలు ప్రతి ర నాలుగు ఘంటలకు యిచ్చుటవల్ల గుణము కలుగజేయును — అంటుమనీ, 1/12 గింజయెత్తు గాని యొక 1/6 గింజెత్తుగాని, రోగియొక్క ప్రియమునుపట్టి గ్రేపాడరుతో కలిపిగాని, ప్రత్యేకముగాగాని, కడుపులో తివ్వ పుట్టేవఱకు రోగికి, 3- ౪ పర్యాయములు యివ్వవలెను. అప్పుడపుడు సాధారణముగా విరోచనమయ్యేలాగు సాధనము చెయ్యవలెను. జంతుసంబంధమైన ఆహారముకాకుండా జీవామయ్యేవస్తువులు పథ్యము చెప్పవలెను. రోగికి చలిగాలి తగలకుండా నుంచవలెను. ఏకాంతికలుగునపుడును- దగ్ధయందు విశేషముగా నిబ్బంది కలుగునపుడును, టాటార్ ఎమిటిక్, నల్లమందుతో కలిపి యివ్వవలెను. (F నెం ౯౧, ౧౧౦- యిచ్చేది. — — —

యాంటుమోనియల్, వైను, ౩ డ్రెస్సు. — — —

లాడనమ్. ... ౧ ద్రామ్. — — —

మొత్తమున ౧ వకటిన్నర డ్రెస్సు అయ్యేలాగు ఆవిరినీళ్లు కలిపి యొక నీపాలో నుంచుకొని ౧౦ సంవత్సరముల వయస్సుగల చిన్నవాండ్లకు ౬౦

చుక్కలు చొప్పున రోజుకు ౨-౩ దఫాల నివ్వవలెను. కఫము తగ్గకుండా
సున్నపుడు వారముకు ౨-౩ దఫాల వాంతిక యివ్వవలెను. చామరను,
ఆవపిండి పోర్టీను వేయవలెను- అయిడ్ ఫేంటు, చేయ్యవచ్చును —

స్పిరిట్టు క్లోరిఫారము ½ అరద్రాము. — —

ఇపికాకు. ౫ గ్రేనులు. — —

తేనే. ... ౧ ద్రాము. — —

నీళ్లు- ... ౧ బౌన్సు. — —

ఇవి కలిపి యొక నీసాలోనుంచుకొని సంవత్సరము వయస్సు గల
వానికిని రోజుకు ౩ దఫాలను, ౧౨ మోతాదులు చేయవలెను. కస్తూరి-
వెల్లుల్లి- ఇంగువ- కర్పూరము- బారకు- ఈ మిశ్రమలో నివ్వవచ్చును. బ్రో
మైడ్ ఆఫ్ పొటాషియమ్, ఇవ్వవచ్చును. — — —

వైసమ్ ఇపికాకు- ౫ చుక్కలు. — —

టింక్చర్ ఓపియం. ... ౧ చుక్క. — —

సోడాబై కార్బోనాట్.... ౨ గింజలు. — —

నీళ్లు కొంచము కలిపి ౬ ఘంటలకొక పర్యాయము యివ్వవలెను.

ఇపికాకు. ౧ గింజ-	} కలిపి ౧౨ పొల్లులలో కట్టి ౧ సంవత్సరము వయస్సు గలవానికి రోజుకు ౩-౪- సేనము పొడరు. ౧౦ గింజలు } పర్యాయములు యివ్వవలెను.
క్లోరేటుపొటాష్. ౫ గింజలు.	
యెక్స్ట్రాక్టొనియం. ౩ గింజలు	
సీనము పొడరు. ౧౦ గింజలు	

ఇపికాకు. ... ½ గింజ. — —

హోవర్న పొడరు- ౧ గింజ- — —

తుమ్మజిగురు గుండ.... ౫ గింజలు. — —

౩ సంవత్సరం పిల్లలకు కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలయును.

(ఆస్తమా) అనగా ఉబ్బస. Asthma.

గుణములు—ఈ రుగ్మత సాధారణముగా అజీర్ణమును పట్టి క
లుగుచున్నది. తరుచుగా రాత్రియందు కలుగుచున్నది. చాతీయందొక వి

ధమైన పట్టుపట్టినట్లుండి యూపిరి విశేషము యిబ్బందితో తియ్యబడును. రోగి తన యూపిరి క్రమముగా నుండుటకు వాయువన కోపుచుండును. ఈ శ్రమగల, యెగడొపిరి యందొక విధమైన గురుకు ధ్వని కలుగుచుండును. (Wheezingsound) రోగి పరుండుట నవకాశమై యిబ్బందిగా నుండెన్న ల్ప దగ్గు కలిగియుండును- మాటలాడుటకు యిబ్బందిగా వుండును. ఈగు ణము నొకరాత్రి యావత్తుండి క్రమముగా తగ్గును, లేనియిడల కథము వి స్తారముపడి అటుపైని త్వరగా శాంతించును. ఈలాగునదఫదఫాలను, ౩' ౪, ౫ రోజులు పరియంతము కనపడుచుండి, అటుపైని చాలా కాలముగాని కొంతకాలముగాని, కానబడకుండును. ఒకపర్యాయమిరుక్తున కలిగినవగు వాత యే మాత్రము ఆధారము గలిగినను, తరుగా కానిబడుచుండును. బా ధకనబడినపుడు రోగి యూపిరి క్రమముగా తీయుటకు, పిడుచుటకు, యి బ్బంది కలిగి తన శయ్యపైనుండి లేచి యింట్లో, యిటూ అటూ తిరుగుచు, నొంగొనిగాని, కూర్చున్నపుడు, తనచేతులు మోకాళ్లపైనుంచుకుని శరీర ము ముందుకు వంచుకొని భుజములపైని నెత్తుకొని యుండును. శలయం దు నొప్పి ప్రథమములో కొందరికి గలిగియుండును. రక్తమొకప్పుడు స్పల్పముగాగాని, అధికముగాగాని, కలుగును. ఈ రుక్తశయండుండు వూ పిరి మొక్క ధ్వనియును, ఆకారమున్ను, ముఖ్యముగా పట్టియిచ్చును.

హేతువులు—ఆధారహేతువు, వంశపారంపర్యాయం వచ్చునది. గానున్ను, కంచుపడునుగానుండే శరీరములయందును కలుగును. —

ఉద్రేక హేతువు—సన్నధము, పొగ కలిగినట్టియు, కాకగలయుం డు కొందరికి యీరుక్తశయ కలుగజేయుచున్నవి. కొందరియందు చలిగా లివల్లను, మఱి కొందరికి వేడిగాలివల్లను కలుగును. గంధకము, ఇపికాకు, పొగాకు, వీటియొక్క ధూళివల్ల కొందరికి కలుగుచున్నది. విశేష కసర త్తు. విస్తారముగా మాట్లాడుట యడతెగని ఆలోచనయు చలికి, చెమ్మకు, బహిరంగమైయుండుట మామూలుగా శరీరమును విడిచిపెట్టే శ్రతివస్తు వులలో నేదైనను, అటంకమాటవల కలుగుచున్నది. అజీర్ణ రుక్తము ఖ్యముగా నీరుక్తశయ కనపర్చుచుండును. డొపిరి నాశముయొక్క మాం

4) పోతులు వాటంతటవి ముడుచుకొనుటవల్ల నీ రుక్మత కలుగునట్లు
చుదురు. — — — — —

చికిత్స—ఉపశాంతి, శాంతి, రెండువిధములు, ఉపశాంతి వెంట
నే జేయవలెను. ఇందుకు, టింక్చర్ లోబిలియా, ఈతరియా, గ్రామి
గాని, ఇపికాకు ౨౦ గింజలుగాని, టూటర్ ఎమిటిక్, ౩ గింజలుగాని,
సీస్లలో కలిపి యిచ్చుటవల్ల వాంతి అయిన చాలా మేలిచ్చును. కాళ్లు
జేతులు, కాపించుటగాని, శరీరమంతా కాకను యుంచవలెను. విశేషకా
లను బాధ యుండినయడల కొనియం లోపలికి పీర్చేవిధమున పీషించ
వలెను. అజీర్ణమువల్ల కలిగినయడల, అందుకు సాధనము జేయవలెను.
దుత్తూరపాకు చుట్టలు కాల్చుటవల్ల వెంటనే యుపశమించును. చాతీమీ
ద నావసిండి పోట్లనుగాని, కపింసుగాని, వేయవలెను. నల్లమందు యీగ
రుక్లోరిఫారంబెలడోనా, ఇంగువ, వెలీరియ, వీటివల్ల కొందరికి కుదురు
ను. టింక్చర్ ఓపిమం, ౨౦- ౩౦. చుక్కలు- ఈతరుసల్యూరిక్, ౩౦-
౬౦ చుక్కలు సీస్లలో వెంటనే యిచ్చుటవల్ల, అప్పటిబాధ కట్టును. రో
గికి బాధ కలుగునని వోచినపుడు ముందుగానే వాంతికి పుచ్చుకొనుటవల్ల
గాని, దుత్తూరపాకు చుట్టలు కాల్చుటవల్లను కొందరిలో పొగచుట్ట కా
ల్చుటవల్లను అడ్డివేయుచున్నది. అజీర్ణమును పుట్టించేవస్తువులు పథ్యమివ్వ
కూడదు సూత్రముగా జీర్ణమైనట్టియు సత్తువగులుగజేయునట్టి పథ్యముచె
ప్పవలెను. విరోచనములనుగురించి ఘట్టిశిర్షచేయవలెను కడుపుపొంగు యె
ప్పుడు విస్తారముగానుంటుందో అప్పుడు పటిక, శోంఠి పొడిమాత్రముచేసి
గాని, పొల్లములుగాగాని, రోజుకు ౩ వర్యాయములు యిచ్చుటవల్ల పోవు
చున్నది. బాధయుపశాంతి అయినపిమ్మట బాధను పుట్టించే హేతువ యె
దైనా కనుకొనినయడల వానిని ముఖ్యముగా విడువవలెను. జీర్ణ శక్తిని
కనుగొనవలెను. విరోచనబద్ధములు కాకుండనుంచవలెను. అయితే
అది మిక్కిలి విరోచనములకు యివ్వకూడదు.

యోగము (F) నెం ౧౮, ౩౬, ౫౧ లు. యిచ్చేది.

౧. ౫ గ్రేసుల కెఫీను పుసయోగించును.

టాటా రెమిటిక్, ఆయింటుమెంటు గుండెలపైని రాయింపవలెను. సారానగైరాలు యివ్వకూడదు. బాధలేని దినములలో నిరుగా బాధ రాకుండా లోహసన్తృంధమైనట్టిన్ని జింకుసంబంధమైన మందు లివ్వవలెను. పొట్రాస్ బిడన్, కొన్నిటియందు కాపాడుచున్నది. కాపాడు ద్రావకము రోజుకు 3 పర్యాయములు నీళ్లలో, ౫ దేని చక్కలు కలిపియిచ్చి కల్లునుంటు యప్పుడు కానబడునో అప్పుడు మానివేయవలెను. కబ్బు చేసినప్పుడు, క్లోరిడీన్, ఈతడీన్, నైటరుపేపరు కాల్చడము, పెరక్లోరిడీను యిచ్చేది. — — — — —

గుండెకాయల యందు కలుగురుగ్గతలు. Hart Disease.

ఇవి మూడు విధములు, ౧ గుండెను కష్టకొనివుండే పొరయందు వారుపు కలుగునపుడు, పెరికార్డైటిస్ అనబడును. ౨ గుండెకాయయందు, రుగ్గత ప్రవేశించునపుడు కార్డైటిస్ అనబడును. ౩ గుండెకాయ కొప్పుట, దగ్గుట - అట్రఫి అనిన్ని, గుండెకాయ పెరిగినపుడు హైపర్ ఫియిని, ౪ గుండెకాయ విడుగపుడు, డైలిటేషన్ అనిన్ని, ౫ నీలిరుగ్గతగానున్నపుడు, సైనోసియనిన్ని వాడుకొందురు. — — — — —

౧ పెరికార్డైటిస్. Pericarditis.

ఈ రుగ్గత సాధారణముగా మేహ వాతమునుంచి గలుచున్నది. గుండెములు చలివచ్చిన పిమ్మట నెడగుచు మొనక్రిందను చాతీకి మధ్యప్రదేశముపైపు విస్తారముగాగాని, కొంచముగాగాని, నొప్పి కలిగియుండును. ఇది యెడగు చంకవైపు, యెడగుచేతివైపు మౌకానొకపుడెడగు చేతియొక్క పోవీవలకు నొప్పి కలిగియుండును. ఈ నొప్పి బహు శ్రవను కలుగజేయుచు పొడుపు వుండును. గుండెనొక్కినట్లుండును. చాతీయెము కలమధ్యను నొక్కుటవలన చక్కను పడుకోవడియువల్లను నొప్పియున్నపుడెక్కువై లేనపుడు కనబడుచుండును. గుండెయదురు చపలముగా నుం

మృగ నుండే నాడికలిగియుండును అరుదుగా స్వల్పమైనటువంటి క్ర
 గా నడవనటువంటిన్ని విశేషమరితము కలిగినటువంటిన్ని నాడి కలి
 గుండును. ఎగయూపిరి గాని యూపిరి తీయనపుడు నిట్టూర్పులు లేక వె
 మ్మ కలిగియుండును చాతీలో బరువు విశేషముగాను విశ్రాంతి లేకుండు
 శేషముగా శుభ్ర వాయువగోరుచుండుట శరీరము చమటలుపట్టిగాని
 గాను వేడిగాను కానియుండుట ముఖము వాడియుండి, ఒకొకపు
 యరములు లాకొక్కపోవడముగాని, పరాకుమాటలుగాని కలిగియుండు
 దోగి నిద్రపోయినయడల భీతికలిగిన కలలువచ్చి మేలుకొనుచుండును రు
 హానికలుగ చేయునపు డూపిరి విశేషమిబ్బందిగా విడుచుచు ముఖము
 పులిసెట్లుండి నడుపుకండ్లుగలిగి శరీరము మచ్చగుటలు పట్టియుండును
 తిరికలుగును. — — — — —

నిధానించుట — ఈరుగ్గతను ప్లూరసీ, న్యూమోనియా లనుంచి ప్రత్యే
 కము అసాధ్యమైనను వాటియందుండు ముఖ్యగుణములనుపట్టి ప్రత్యేకిం
 గును. ఈరుగ్గతయందు గుండెకాయకు న్ను పొరకున్న మధ్యను శీరమ్
 నే నీరు చేరడముగాని మటియొకవిధమైనటువంటి ద్రవముపుట్టి రెంటినిక
 డముగాని ఒరుపు విశేషమాటవల్లను చాపునగాని కలుగ చేయును తరు
 గా గుండెకాయ దానిపొరతో కలిసిపోవుట జరుగును. — — — — —

సాధ్యాసాధ్యవి వేకము- వట్టినీరు పుట్టురు గ్గతలుమాత్రము కుదురును
 గా నిశ్శేషముగా కుదురును. — — — — —

హేతువులు — ఆధార హేతువు — సంశ పారంపర్యాయముగా వచ్చు
 దిన్ని మేహశరీరము వాతశరీరములందున్న పురుషులలో ౧౦ సం॥లు
 వదులుకొని ౩౦ సం॥లవఱకు కానబడుచున్నది. — — — — —

ఉద్రేక కారణములు — చలవమేహవాతము శరీరమునందు వ్యాపించు
 లని గుండెకాయకుచుట్టు ప్రక్కలనుండూపిరితిత్తులయొక్క గాని వాటి
 పై పారయందుగాని ఒరుపు కలుగుటవల్లనున్న గురదాలయందు రుగ్గ
 లుగుటవల్లనున్న చీము వ్యాధివల్లనున్న కలుగును. — — — — —

చికిత్స — చాతీయందున్ననొప్పు మైనిక్ పింగును గాని బలగను గాని ప

జ్వరమున లోపలికి టార్టర్ ఎమిటిక్ నల్లనుండుకలిపి గాని, నల్లనుండు క్యాలిమెల్ కలిపి గాని యాముగోక పర్యాయ మివ్వవలెను, డిజిటీలిస్ ఈ రుగ్మతలో ముఖ్యముగా నివ్వవలెను, వీనివల్లగుండెదడఁబడును, దానియందుండు నీరుహరించుచు చాతీపైని రోసలూ(స్త్రి) మర్దనా చేయవలెను మేహ వాతమువలన నీరు స్థిరకలిగినపుడు కాల్చికమివ్వవలెను డిజిటీలిస్ ౧ మొదలు ౩ గింజలెత్తువరకు రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవలెను, టింక్చర్ డిజిటీలిస్ ౧౦ మొదలు ౨౦ చుక్కలువరకు ఆగుణమునే కలుగజేయడమునకివ్వవచ్చును, యిక్షాన్త కాల్చిపై ౧ గింజెత్తు రోజుకు ౪ పర్యాయము లివ్వవలెను. అప్పుడపుడు పిరోజున సాధనములు చేయుచుండవలెను. కాక చేయనట్టి వస్తువులివ్వకూడదు పిస్తారపుపాటు పడకూడదు సత్తువును కలుగజేసేవస్తువులనివ్వవలెను. జేమ్సు పౌడరు రుగ్మతలో ౧౦ గింజలెత్తు రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవచ్చును, నొప్పి పిస్తారముగానున్నపుడు క్లోరల్ హైడ్రేస్ ౧౦, గ్రే|| నీళ్లలోకలిపి యివ్వవలెను. ఈ రుగ్మత పురాణించినపుడు గుండెదడ-ఎగయూపిరి పొడిదగు-యెడనువైపుపరుండుల కశక్యతస్వల్పమైననొప్పి చాతీనొకి-నట్టుండడము, విశేషనిస్సత్తువ గలిగియుండును, ఈస్థితిలో హైడ్రోపెరికార్డియమ్ కలుగును. ఈలాగు పురాణించినపుడు, చాతీయందు నొప్పిగలస్థలమునందు సామగ్ర పలా(స్త్రి) వేయవలెను, వాతమువల్లకలిగినపుడు అందుకుతిగినోపధము లివ్వవలెను, విశేషబలహీనముగానున్నపుడుఇన పరిరక్షణ పొటాస్ బిడెన్ ట్రైబిడెన్ ఇవ్వవలెను.

టింక్చర్ ఆఫ్ ఐరిస్	౧౦ చుక్కలు	} కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములివ్వవలెను
ట్రైబిడెన్	౧ గింజ	
నీళ్లు	౧ బెన్సు	

బిడెన్ ట్రైబిడెన్ ౧ గింజ లికరిన్ ౫ గింజలుకలిపిమాత్రమున రోజుకు ౨ పర్యాయము లివ్వవలెను సిరఫ్ ఆఫ్ లాక్టేటు ఆఫ్ అయిరన్ ఇచ్చుటవల్ల దేహమునకు మిక్కిలి దృఢముకలుగును. నెం ౮౨ యిచ్చేది.

యండ్ ఓ కార్డిటిస్ Endocarditis.

గుండె కాయయొక్క రెండవపొరైన యండ్ కార్డియమ్ అనేదానియందొరుపు కలిగియుండును.

గుణములు—విశ్రాంతి లేకుండుట గుండెయందు భారము మూర్ఛక
గిష్టారసితో గాని, పెరికార్డైటిస్ తో గాని, యీ రుగ్మతకలసి సంభవించి
పుడుతప్ప నొప్పికలిగియుండును రుగ్మత పూర్ణనయస్సులో నుండునపుడు
త్వరము ప్రవ్రముగానుండును శరీరము విశేష కాక గాను అరిపోయినట్లుండు
ను, విదాహము- త్వరగాను వక్రతగాను గుండెకాయ కొట్టుచుం
డును చిన్న దైనట్లు న్ను బలహీన మైనట్లున్ను తరుచుగా కొన్ని
దెబ్బలుకొట్టి యూరకుండి తిరుగా కొట్టినదిగా నుండును. చల్లనిచే
మటలు పాలినటువంటిట్లు ముడతలు పడ్డటువంటిన్ని ముఖవర్ధస్సు వి
శేష తొందర, యెగుగుపిరి, మూర్ఛపొందుట, పెదివెలు, బుగ్గులు నీలి
రంగుగా నుండును. చేతులు, మీకొళ్లు కొంచము పొంగుగలిగి యుండును
కొంచముగా నరములు లాగుచుండును. — — — — —

హెతువులు—పెరికార్డైటిస్ యొక్క హేతువులే.

సాధ్యాసాధ్యవివేకము—ఈ రుగ్మత సాధారణముగా హానికలుగజేయు
దు, చాలాకాలము శరీరమునందు స్థావరముగానుండును. ఈ రుగ్మతవల్ల
గుండెకాయ పెరుగుట కలుగును.

చికిత్స—పెరికార్డైటిస్ వలెనే రుగ్మతను కుదర్చవలెను. ...

కార్డైటిస్. Carditis.

గుండెయందొకపు కలుగుట, ఈ రుగ్మతపైని చెప్పినరెండు రుగ్మతల
కు సంబంధించే గాని, ప్రత్యేకముగా రానేరదు. ఈ రుగ్మత రోగి చచ్చిన
తరువాత శవమును కొని పరీక్షించుటవల్ల తెలియనగును గాని, బాధగలిగి
యుండునపుడు వట్టుపడుట కష్టము.

గుణములు—గుండెకడ, త్వరగాను, పూర్ణముగానుండు నాడి
యు, గుండెకాయ యుండు భాగమునందు బరువున్ను అప్పుడపుడు పాడి
చే నొప్పియును. ఈ నొప్పి భుజముమొదలు న్నుండేలి వఱకు గలిగివుండు
ను కొంతమట్టు కెగుయిపిరి కలిగియుండును. ఈ బాధలు కలిగినపుడు దే
హముండుండు మాంసపు కండలయందెక్కడైన వాతనొప్పులు కలవేమో
చూడవలెను.

చికిత్స—పెరికార్డైటిస్ వలెనే బాగుచేయవలెను.

గర్భమునందుండు రుక్తతలు.

పెరిటోనైటిస్. Peritonitis.

గర్భములోపల ప్రక్కను కప్పియుండి గర్భముందుండు పేగులు మొదలగువాటిని చుట్టియుండే పొరలేక వపయందు గలుగునట్టి వకవిధమైన (ఇన్ ఫ్లమేషన్) Inflammation. యొక్కపైయున్నది. ఈ రుక్తత గర్భమందంతట చెదిరిగాని- కొంతమట్టుకుగాని- నవీనముగాగాని- పురాణముగాగాని- యుండును.

గుణములు—నవీన పెరిటోనైటిసు సాధారణముగా చలితోన, చపలమైన నాడితోను, అనగా త్వరగాకొట్టుకొనేది- ఉష్ణము నాభియందు యల్లవృథు వుండే విశేషనొప్పి యీ నొప్పి నడుములో పొడుచుచుండును. యీ గుణములతోవచ్చి నాడి తాడులాగున ఘట్టిగా నుండి నొక్కబడక మిసిటుకు గగిం చెబ్బలుకొట్టుచుండును, డిపిరి తొందరగా తీయుచుండునా, వివాహము నాలుక మలినముకలిగి కడుపువాచి యుండి బహు నొప్పికలిగి యుండును పక్క బట్టలు కడుపుమీద పడుట వల్లగాని- యేమాత్రమైన నొక్కనయడల విశేషముగా రోగికి బాధకలుగును, రోగి తన పక్కమీద చెల్లకేతల పరుండి మోకాలు పైకిముడుచుకొని యుండును. నాంతియు విరోచన బద్ధము కలిగియుండును. తలనొప్పి నిద్ర లేమి కలుగును. రుక్తత విశేష బలముగా నున్నపుడు పరాకునాలులు, కాళ్లు చేతులు, చలనలు నలమును నాంతి చేసుకొనుటయు, కలిగి తుదకు మాంద్యము కలిగి మృతిబొందును. ప్రమాదైన స్త్రీలలో యీవ్యాధి కలిగినపుడు ప్రభావము పరాకు విస్తారముగానుండును. పురాణ పెరిటోనైటిసు ఇందుపైని చెప్పిన గుణములుగాక బలహీనము గాను, ముఖము బహు తనిగాను, ఏత్రాంతి లేకుండుట, ఘట్టిగా విరోచన మిచ్చుట కలిగియుండును. ఒక విధములో విరోచనమును- పచ్చకామిల్క జలదీపము కాష్ణవాచి జ్వరము కలిగియుండును.

సాధారణములు— సాధారణమైన కడుపునొప్పి, కడుపునొక్కుటవల్ల నాంతిగానుండి దడదడపాలను కానబడును. ఈ రుక్తతయందెల్లపుడు నొప్పికలిగి నొక్కతే నెక్కువగును. మేహరాష్ణవల్ల కలిగిననొప్పియందునా

డినిరోగముగా నుండును నొక్కే తే పిస్తరించక జ్వరము కలిగియుండును

ధ్యాసాధ్య వివేకము ఒరు పెంశ విస్తారముగా నుంజే అంశను ట్టుకు కఠినము చేయుచున్నది. నొప్పి కొంత భాగమునకు కలిగియుండి నుం దులకు లోబడినపుడు వాధ్యమున్న పిరోచన సాధనము చేసినపుడు పైత ము విరోచన బద్ధము గలిగియున్న యిదల చుగుణము నొప్పియిధాన్తుగా పోవడము వెక్కిళ్లు రావడము వృత్తువు దగ్గరై నట్లు తెలియ చేయుచున్నది.

హేతువులు—ఆధార హేతువు చుటలము.

ప్రజ్వలము—చలనప్రదేశములు నీతము పిరోచనబద్ధము— గాయ ములు- దెబ్బలు- శస్త్రవికిత్యలవల్లను, పిల్లలు కనులు యీ దుర్మత పురజా లుయందు కానబడినపుడు అంటుగుడ్డతోవలె యితరులను అంటును. . . .

చికిత్స— ౧౦- ౨౦- ౩౦ జలగలు కడుపును పట్టించెద. అచ్చెం పైను కడుపుమీది రాసి వేడికొట్లు కావడము పెట్టవలెను. అవపిండి, అపి శపిండి, పోట్లీయలు వేయవలెను. క్యాలు మెలు నెల్లగుండు కలిపి మాత్రలు చేసి తగుడుగా రోజుకు ౩- ౪ గ పర్యాయములు యివ్వవలెను. పిరో చనబద్ధమైనపుడు తెల్లాయుదమివ్వవలెను. పొక్క-పల్లె (స్త్రీ) గర్భముమీ ద వేయవలెను. టూబకారు ఎమిటిక్ 1/6 గింజెత్తు రోజుకు ౪ పర్యాయము లు చొప్పున కడుపులో పిష్టకలిగే పరియంతము యివ్వవచ్చును. పిశేషనొ ప్పి కలిగినప్పుడు క్లోరల్ హైడ్రేటు, 1 గ్రాము మోతాదుచేసి వేడి స్నెగ్లలో కలిపి యివ్వవలెను. క్లోరీడిను కూడా వుపయోగించును పాలు స్వల్పలి య్యము అరరూటుపిండి మొదలగునవి యివ్వవచ్చును. గంజి అన్నము పె ట్టవలెను వెక్కిళ్లు పోవుటకు యీతరుసల్వ్యోకో కడుపులోకి 1 అర ద్రాము మోతాదుచేసి యిచ్చుటవల్ల గాని క్లోరిఫారమ్ వాసనబాచుటవ ల్లగాని శాంతించును. జలగలు కడుపుమీద పట్టించుట కూడ వుపయోగం చును యోగము నెం|| ౨, ౪, ౬, యిచ్చేవి. — — —

క్వయినను నల్లగుండు, కలిపియిచ్చేది. నాభి అరఖు డిజు తెలిను. కొన్ని తరహాలలో వాడుక చేయనగును. ద్రవపదార్థము చల్లనిః కొంచె ము కొంచెముగా అప్పుడవుడిచే 1/8- మ్మాంస కమాయము. నీరసములో,

బాగ్రింది యిచ్చేది, వాంతి విస్తారముగా వుంటే అసనము ద్వారా అహారము పిచ్చికారీ చేసేది.

Infantile Aphthoe or thrush.

ఇన్ ఫేసులు ఆప్తీ (త్రష్)

గుణములు—వాంతి కడుపులోనొప్పి శిశువుయొక్క కాలు పైకి లాగుటవల్లను గాని, కడుపు నొక్కుటవల్ల గాని, శిశువుయొక్క మీ కడుపువల్లను గాని, ఆ నొప్పి తెలియబడును. ఓరోచనము ఆకుపత్తరంగుగా నుండి, అందురక్తము- చీము మిళితమైయుండి హారముగాని నీళ్లుగానిలో పలికి పుచ్చుకన్నపుడు వెంటనే ఓరోచనమగును. పిల్ల విశేషముగా ఎండి యుండును. చనుకము మెత్తగాను, నాలుక యట్టుగాను, నోరు పెదవులు- ఒరిసినట్టు కురుపై అందు పొటలవలెపుట్టి యూడిపోవుచుండును. ఆకలి మందమై యుండును. మాంద్యము కలిగియుండును. రుగ్మత బలముచే సినపుడు జ్వరము తీవ్రముగానుండును నరములు లాగుచుండును. కాళ్లు చేతులు వంకరలు పోవుచుండును. (Convulsions.) మాటలాడకుండా తెలివితప్పి పరుండును. తలయందు నీరుచేరి తల పెరుగును. ఈ మూడుగుణములలో నేదైన కలిగినపుడుమృతికలుగును.... ..

హేతువులు—భోజనమునందు క్రమము లేకపోవుట.... ..

ఇది యొకటి మొదలు ౧౦ మాసముల లోపుగానుండు పిల్లలయందు కనబడుచున్నది.

చికిత్స—ఆముదము స్వల్పముగా నిచ్చి విరోచనమయ్యేలాగు చేయవలెను.

రూబగ్గు .. ౩ గింజలు. } కలిపి రెండు పొల్లములు చేసి ఉదయముసా మెగ్నీషియా .. ౬ గింజలు. } యంత్రమివ్వవలెను. — — —

గ్రేపాడరు .. ౨ గింజలెత్తు రోజుకు, ౨ పర్యాయములు యివ్వవలెను. యిది కాకు కూడా యివ్వవలెను. నల్లమందు నీళ్లతో కడుపు కాపవలెను. రాత్రియందు నిద్రస్థులకు వేడినీళ్లు స్నానము చేయించవలెను. బలము చేయని అహారము, పాలు నివ్వవలెను. ఈ రుగ్మత సంస్థాన చేబట్టుడు ౪ లేక ౫

సంవత్సరముల వయస్సుగల వాళ్లకు సహితము గలుగుచున్నది. అప్పుటి
లో చికిత్స చేయడమందు క్యాలుమెలు, యిపికాకు, కింపాండ, హానుపా
డగు, నల్లనుందుతో గాని, ప్రత్యేకముగా గాని, యివ్వవలెను. పటిక సెల్లు
పుక్కిరించిచుటవల్లనున్న వెలిగారము తేనెలో కలిపి నోటికి పూయుటవ
ల్లను. కసగలవస్తువులు నోటికి పూయుటవల్లను బాగుపడును. నెలరగు
యిచ్చేది.

ఎంటరైటిసుమ్యూకోజా. Enteritis.

నాభి శైత్యము.

పేగులయందొరుపు కలిగియుండును. పెద్దవాళ్లలో గలుగుచున్నది.

అడ్డుపుట్టివల్లగాని, క్షయవల్లనుగాని, ప్రత్యేకముగా గాని, సంభవించును.

లక్షణములు—గర్భము వుండునలె వుండును. నొక్క నలుడు పి
స్తారముగును. నాడి తొందరగాను నొక్కతే నొక్క బడేదిగా నుండును.
విదాహము, సుస్తీ, నిద్రలేమియు ముఖమునందాశ కలిగియుండును. నాలుక
యెట్టిగాను. మన్నగా వుండును. పెదవులయందును నోటిలోను పొక్కు
లు గలిగియుండును- వాంతి కలిగియుండును. అకలిలేక యుండును. దోకు
కడుపుపొంగు- అజీర్ణ- విరోచనములు, విరోచనమందు పిస్తారముగా నాం
బము అప్పుడప్పుడు రక్తముగలిగియుండును. స్వల్పముగా ని, పిస్తారము గాని,
భోజనము చేయగానే విరోచనము కావడము మధ్యముగా నీరోగులయం
దు గలిగియుండును. తీవ్రముగా వ్యాధి వున్నపుడు జ్వరముండును. చిన్న
పిల్లలయందు పిస్తారము ఊర్ణముండును. కడుపుపొంగు పిస్తారము, నోటి
యందు పోటవ్రాతి వుండును. శరీరము పీకు- నులుపు నైకము వాతము
కపుడు కలిగి మృతి కలుగజేయును కొన్నివిషములవల్ల స్యాధి సంభవం
చినపుడు బాధలు పిస్తారముగా నుండి వాతము చేసి, కాళ్లు, చేతులు చ
ల్లబడును.

సాధ్యసాధ్య పవేకము—త్వరగా కుదరదు- అహారమునందు
యేమాత్రము జబ్బు కలిగినను, పైకిచెప్పిన గుణములు కలుగుచుండును.

హేతువులు—అధారహేతువులు॥ దుర్బలము. — — —

ప్రజ్వలహేతువు—పిష్టారముగా పాటుపడుట మనస్సునందుకొరి
కలు కలిగియుండుట, ప్రేనయిందే కాకయందు మూర్ఖులు కలుగుటవల్ల,
యీ లక్షణములు అధారహేతువుగా యున్నది. — — —

చికిత్స—కడుపుకు కాపడము పెట్టవలెను. సులభముగా విరోచ
నము చేయించవలెను. తెల్లనిది మివ్వవచ్చును. మేనాకూడా సులభం
గా విరోచనము చేయును. శ్రేష్ఠాడను ౩ గింజులెత్తు రోజుకు రెండుపర్యాయములు
యిచ్చుటవల్లను గాని, క్యాలుమెలు, యిపికాకుతో గాని, డోవ
ర్ను పొడిగుతో గాని, యిచ్చుటవల్ల కుదురును గంజితో నల్లనుండు అరఖు
కలిపి యథోమాగముగా లోపలికి కొట్టవలెను. పథ్యములో బహుజాగ
తగానుండవలెను. పథ్యపు వస్తువులు, ఉద్భవపదార్థములలో బహుసూల
భముగా జీర్ణమయ్యేది యివ్వవలెను. కొంచము పాలు యివ్వవచ్చును.
చాలాకాలము జీర్ణమైన పిచ్చుట రోగిని హతయొకచోటి కంపించవలెను.
విరోచనములు అపుచున్నయడలను, యోగం నెం॥ ౨౩, ౧౩౧
యిచ్చేది — — —

పిత్ స్లంబైకం ఓపియో ౩ లేక ౫ గింజులు యెత్తు రోజుకు ౩ ప
ర్యాయములు యివ్వవచ్చును. విరోచనముందు రక్తము పడునపుడు శేలీ
క్యానిడు ౩ గింజులు స్లంబై అనిటాను ౧ గింజు గులకందు మాత్రయ్యేటట్లు
కలిపి రోజుకు ౨ ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. దీర్ఘజూడ్యములో
టిండెను పైరై అను ఉక్కు అరఖు ౨౦ ౩౦ చుక్కలు మోతాదుగా
నీళ్లతో నీచ్చేది. — — —

మైలతున్నం... — 1 గింజు. — — —

పిత్ సేసాకంపాండు.. ౨ గింజులు. — — —

కలిపి మాత్రచేసి రోజుకు ౩ పర్యాయములు యివ్వవలెను. ఈవ్యాధి
లో నొప్పి, డోకు, వాంతి, కడుపు సొంగు పోయేలాగు సాధనము చేయ
వలెను. యందుకు నెం॥ ౨౩ యిచ్చేది. — — —

రక్తవిరోచి (Dysentery.)

నులికడుపు.

భేదములు— ప్రత్యేకముగా కలుగునవి మరివక వ్యాధితో కలిగి యుండునవి. —

మొకటివిధము నుణములు- కడుపులో విశేషనొప్పిన్ని పలుమారు దేహబాధకు వెల్లుటకిచ్చుచున్న కలిగియుండును విరోచనములు నీళ్లువలె నున్న చీము రక్తము మిశ్రమములై సాధారణముగా మలముగలిగి యుండ కయిండును ఈ వ్యాధియందు పడుమూర్ఛక నో అనుదానికి చీము జిగటలని తెలుగులు పాడుకొందురు విరోచనము వాసనాకవిధముగా నుండును ఒకానొకపుడు పెంట్రైకలుపడును ఈలాగు విరోచనము పిష్టముకట్టినపుడు రోగి విశేషముగా తినునను వాంతికూడాకలిగి యుండవచ్చును. ఏమాత్రమా హారము గర్భములోకి వెల్లినను కడుపునొప్పిన్ని ఆసనముపీకున్న కలిగియుండును మూత్రముకూడా బాగా కాసుండును విశేషజ్వరము కలిగియుండును నాడి పేగముగానుండును శరీరము పొడిగానుండును. నాలుకయందు దట్ట మైకట్టిన్ని తెలుపు- పశ్చాతముగల మలినము కలిగియుండును ఒకానొకపుడు యెట్టుగాను నున్నగానుండును విశేషబలహీనము- కాళ్లు చేతులుపీకుట వెక్కిరిల్లుకలిగియుండును. ప్రథమం కొంచెముగొప్ప జ్వరముండును.

హేతువులు— చెడువాయువు- చెమట- అధాత్మగా కట్టిపోవుట బట్టలేక చలిగాలిలో తిరుగుట, కను కాయలను హద్దులేక తినుట, శరీరము విస్తారము కాక చేసి యున్నపుడు విశేషబలువు పదార్థములను పుచ్చుకోవడము. —

నిదానించుట— దీనియందు ముఖ్యమైన నుణములు కడుపునొప్పి, పలుమారు దేహబాధకు వెల్లువలెననియుండుట విరోచనమందు చీము, రక్తము, కలిగియుండుట. —

చికిత్స— అనేకవిధములుగా నున్నది. —

అజీర్ణవస్తువులు మానడము కనవస్తువులు ఔషధములుగా నివ్వవలయును క్లోరిడినువలన చాలాగుణముగలది. —

కొందలు రక్తముతీయుటచేతను విరోచనసాధనము చేయుటచేత

నన్నూ మఱి కొందరు ధారసంబంధమేరట్టి నల్లనుంచుతొ చెయబడినట్టి
యొ, నౌషధప్రయోగములవలన చికిత్స చేయుచుండురు సాధనమందుము
ఖ్యముగా జేయవలసివది. — — — — —

౧ కాక ను తగ్గించుట.

౨ ఒరుపు శమింప జేయుట.

ఇందువల్ల పేగులయొక్క మాంసపుసార నులుచుకొనుట కట్టును
జలగలుపుటందు నిజమే నావశ్యము వేడినీళ్లన్నానము, నల్లనుందరఖు తెల్ల
ముదముతోడ వుట. కేల్ మెలుగాన, బ్లూపిల్ అనే రసలేహముగాని, యి
పికానున్న ఎక్స్ట్రాక్టుజ్వను కలిపి యిచ్చుటజేత మిడుపురు. — —

పేగులందు మలినము లేకుండునట్లు విస్తారముగా వేడినీళ్లు పిచ్చ
కారితో నధోముఖముగా నివ్వవలెను. ఒరుపున పోగొట్టుటకు నల్లనుంచు
సంబంధమైన సపోజులీను నేయుండలు అసనముగుండా ప్రయోగించేది.
యిపికాను తుప్పుచాలయినవని పెద్దమోతాదు లిచ్చుటచే విశేష కార్య
కారిగా నున్నది. — — — — —

ఇది యీ దిగువ చెప్పినట్టివృత్తులు. మొదట నలువది చుక్కలు
నల్లనుంచుకొని ఘంటలలో ౨౦ లేక ౩౦ కేసులు యిపికాకిచ్చెది. అట్లుపై
ని చెనుట బాగాయ్యె కనుకయొక్క, ౩ వరు, ఉపశమించేవరకు ౨-౩ ఘం
టలకోకపర్యాయ మిచ్చుచుండునది ఆ నరము వేడినీళ్లు పిచ్చ కారీయివ్వడ
ము- కడుపును నల్లనుంచు కొంచము వేసి కాచినట్టి కషాయములతో కాచ
డము విశేషవిశయము కలుగజేయుడము. ఇవి వేడినీళ్ల స్నానముకంటె
సులభమును నీరసంజేయుకవిగానున్నవి. పురాణించి నపుడి శర ముద్దశ
లో మోక్షము గాకుండునపుడు వెండి కాస్త్రముగాని, మెలుకు క్షముగాని,
నల్లనుంచుతో నివ్వవచ్చును చెత్తెరట్టియు సత్తువును కలుగజేసెను కషాయ
ములతో విశిష్టములు జీర్ష కోశమునందును పేగుల యందు సత్తువును
పుట్టించుటకు తీర్మత నభివృద్ధి చేయుటకు నివ్వవచ్చును. — — — — —

సప్తము— సూక్ష్మముగా జీర్షునగునట్టియు, సత్తువును కలుగచే
యునట్టియు, నొరుపుకలుగచేయుచి వాక్యమునిచ్చునది. రక్తవిరోధనము
లకు సాధారణముగా నీదగుచు దహించిన చికిత్సలు చెయినగును.

జోవర్కుపాడరు. ౫ గ్రేనులు.

యిపికాకు. ౫ గ్రేనులు.

కలిపి రోజుకు ౨-౩ పర్యాయములిచ్చెడి. బిస్మిత్ సబ్ నైట్రేట్ ౫ గ్రేనులు రోజుకు ౩ పర్యాయములిచ్చెడి. పితేమరక్తమునుండినపుడు.

గేలీ లెక్ట్ ౫ గ్రేనులు.

నల్లనుంచురఖా ... ౫ చుక్కలు.

రోజుపుచ్చులక హాయము. ౧ సరబిన్సు.

కలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయములిచ్చెద. — — — — —

మెలతు తైం. ... ౧ గ్రేను.

నల్లనుంచు. ... ౨ గ్రే

కలిపి ౪ మాత్రలు దేసి మూడుపర్యాయములు రోజుకే చేయి. 11 యోగం నెం ౨-౩-౧౯-౨౩ ౩౨ యిచ్చెడి. — — — — —

నల్లనుంచు ప్రత్యేక ముగానివ్వనగును నల్లనుంచు పిల్లలకు పితేమను భవశాలలుగాని పాల్గొనవలసి. ఈ పిల్లలకు 1౫-౨౦ యిపికాకు ముఖ్యము- తరుచుగా ౧-౨ మాత్రానులతోకట్టురు. యానుంచు యిచ్చినది ౪ కలిరోచనములుకట్టి నల్లకి రోచనముత్తైతే యోగం నెం 4౦ యిచ్చెడి.

యక్కత్ యొక్క రుక్తావలనకలుగు నుదాహరణ.

(Hepatic Dysentery.)

ఈ రుక్త త ఇంగ్లీషు వాచయందే గాని ఈ రోగములును ఈ రోగము గాకలుగదు సారాయి, విస్తారముగా తాగువాగులయందుండు అప్పుడు వచ్చెడి. గుణములు- మైసెమెప్పిన్స్ తరుణ మైన రక్తకల్పోములయందుండి గుణము లేగాక యక్కత్ (Liver) యొక్క రుక్తావలనములు గలిగియుండును. ఈ పక్కను విస్తారపునొప్పి కలిగియుండి దీనిని తయారుచే విస్తారముగాను. పై త్యమేతనమైన వాంతులు కలిగియుండును. దీనిని చాలేమివచ్చి గామించు వచ్చ కామర్లకలిగి యుండును. విరోచనము, దీము, రక్తముతో పాటురంగుల కొప్పువలెకనవచ్చు. ముద్దలుకనవచ్చును బుచ్చుడు రక్తపోచనము ను య కృద్యాధిక ప్రూర్వముగలుగును. తొందరగాములు బిర్రు దిగ్యము మోగలు

గున కొన్నిచోట్ల నీవ్యాధి యక్కద్యాధికి తరువాతకలుగున. ఇట్లుకలుగు నపుడు కలే జాయుండు. కరువు కలిగియుండునని నిశ్చయించవలెను.

చికిత్స— యక్కదోగుచికిత్సయును నులిగిడుపుకు పైనిచెప్పినట్టి పాధనములు తెలిసికొనిన సూక్ష్మముగాను, క్రమముగాను చేయవచ్చును. యింట్ల మేషన్.

ఇందు ముఖ్యముగా వాపు, శరీరపు కాకకంటే నెక్కువకాక, నొప్పి, ఎరువుకలిగియుండును. దీనికి ఒరుపని, మేహమని, యీ గ్రంథంబున వాడంబడెను. — — — — —

హిపటైటిస్.

కాలేజమును కప్పే పొరయందుగాని, కాలేజమునందుగాని, యింట్ల మేషన్ కలుగునపుడు హిపటైటిస్సునబడును. ఇది తరుణమని, పురాణమని, రెండువిధములు. — — — — —

తరుణమక్యూట్ హిపటైటిస్. Acute Hepatitis.

గుణములు— తీవ్రమైనయస్థము, విదాహము, మూత్రముకొంచును, ఒకానొకప్పుడు సన్నపాతజ్వరలక్షణములు కలిగి కుడివక్కరింపుగా నుండి అందునొప్పికలిగియుండి అ నొప్పికడిగిజన్మజోహించుచుండును. యీనొప్పి సర్వదా శ్రయించి యుండి యణచిన నూపిరితీసినను దగ్గినను, విస్తారమగును. కొంచముగాగాని, విస్తారముగాగాని, యూపిరితీయట కిట్లుండికలిగి పొడిదగుచు యడమవక్కరిన పనుండుటకు నిట్లుండికలిగియుండును. సాధారణముగా పిరోచనబద్ధము ఒకానొకచో పిరోచనములుగాని నులిగిడుపుగాని, కలిగియుండును. పచ్చకామర్లయు, నాడిత్వరితముగాను, ఘట్టిగాను, శరీరముకాకగాను, పొడిగానుండును. జీర్ణకోశమునందుండు ఒరువుచే నోకరింపున్న వాంతియున్న కలిగియుండును. కొందరియందు మనస్సుపిచారస్థితిని పొందియుండును పిరోచనము ఒరదరంగుగాని. యీ కుపచ్చరంగుగానియుండి కడపుకుడివైపు విగించియుండును.

హేతువులు— యింట్ల మేషన్ కలిగియున్న కారణములున్నట్టిట్లు, రక్తవిరోచనములు, న్యూమోనయామును రోగము. — — — — —

సాధ్యసామ్యజేకము — ౩౫౭ రోజులందు పిరోచనములుగ

లుగుట శరీరమంతట చెమటపట్టుట మూలవ్యాధినుంచి రక్తము ప్రవహించుట, ఉష్ణము తగ్గుట, మంచిగుణములు విస్తారపునొప్పి, విశేషోష్ణము, వక్రచోట నొప్పి, సర్వదా వెక్కిరింపుట, కాన్లు చేతులు చలవ, పిరోచనబద్ధము, కంపము, హెక్టిక్ జ్వరము, ఇవి దుర్గుణములు, యివి కలిగినేని యసాధ్యము.

నిదానించుట — న్యూమోనియా యందుండ, పైగుణములు లేమి చేతను భుజమునందు నొప్పి చేతనున్న నొక్కులు చేత నొప్పి విస్తారముగుట చేతనున్న కళ్లు పచ్చగానుండుట చేతను మూత్రపురీషములు రంగు చేతను విస్తారదగ్గున్న కెల్ల లేకండుటయబ్బి చూపించగలుగును. నొప్పియొక్క స్థానమునుబట్టియు మూత్రపురీషములనుబట్టియు గ్రేట్ట్రీయిటన్ అనురోగము నుంచి ప్రత్యేకించవలెను. — — — — —

చికిత్స — కీరసింప చేయుటకంటె బలము నభివృద్ధిపొందించవలెను నొప్పియున్న భాగమునకు జలగలుపట్టించి వేడినల్లు కావడము పెట్టి నెల్లమందు, రసభస్మము, లోపలికివ్వవలెను. స్వల్పముగా పిరోచనములగుటకు సాధనములు చేయవలెను. రసభస్మముగాని, రసలేహముగాని, నెల్లమందు, సురమాతో జేసినమందులతోనుకలిపి యింగ్లమేషన్ పోపుటకు నివ్వవచ్చును. ఇందువల్లను కాలఖండము దానిపని నివృత్తియగును గాచేనును. నెం 48-120 యోగం యిచ్చేది. — — — — —

Chronic Hepatitis.

పురాణయక్ష్మచ్ఛేదము. పైశ్యబల్ల.

ఇది తరుణమువలనను పైశ్యగుండెయందు గ్రంథులువగైరా పుట్టి యుండుటవలనను విస్తారముగా తొగుటవలనను కలుగును. — — — — —

చికిత్స — శంఖద్రావకముగాని, శంఖద్రావకము మహాద్రావకముగాని లోపుకిచ్చి శంఖద్రావకపునీర్లను, పైభాగము స్పృంధితో నర్దుచుండవలెను. — — — — —

ఇంగ్లమేషన్ విస్తారముగా నుండునపుడు రసమివ్వకూడదు యింగ్లమేషన్ తగ్గగానే పొక్కు పలాన్సై కాక చేతలేపులు చేయవలెను ఉష్ణమున్నపుడు రసమిచ్చినేని యెక్కువగను ఇరోషియనులు రక్తగానీజే

శేమునకువచ్చినవారికి రక్తముతీయుట యునుపయోగకరము మూడు నాల్గో గ్రేనులు రసలేహము రోజు రాత్రియందునిచ్చి నుదయమందు ప్లమగ్నీషి యాగాని, యెప్పుంసాట్ట టెరాక్సికంగాని, యిచ్చేది- అయి తే రోగి నీరసించుకుండ చూచుచుండవలెను. నెం॥ 117-120 యిచ్చేది.

మెగ్నీషియాసల్ఫేటన్. ౨ డా)

మెగ్నీషియాకార్బోనేటన్. ౨౦ గ్రే

పెప్పరుమెంటునీరు. ౧ డౌ

కలిపి ప్రతియదయము నిచ్చేది.

మెగ్నీషియాసల్ఫేటన్. ౨ డ్రా

టెరాక్సికంకషాయం ౧ సర డౌ

కలిపి యదయమందుకొన్ని వారములిచ్చేది. అయిడన్ పలాస్త్రి గాని రసము విడనుకలసిన పలాస్త్రి గాని ప్రతిరాత్రియందు నొప్పియున్నవైన ముమీద రాయించవలెను. — — — —

తరుణరుగ్ధత మూసావిధములుగా నంత్యమగును.

౧ నివారణ ఇది తరుచుగా కలుగదు.

౨ పురాణయింట్ల మేషన్. — — — —

౩ కరుపు (Hepatic Abscess) Abscess of Liver.

ఈలాగు కరుపుకలిగినపుడు వీముపడితే నాడినింపుగాను వేగముగానుండును చలి, కుమపు, జలదరించుట, సలుపు, పక-లోబరువుగానుండుట, వీము బాగాకలిగిన తరువాత హెక్టిక్ జ్వరమున్ను రాత్రియందు చముటయుకలిగి యుండును. — — — —

చికిత్స— డౌషధసాధ్యము గాను అయి తే దాసంతటది నివారణలో కి వచ్చునటుల సాధనము చేయవచ్చును నీరసించుచేసే సాధనముచూనవలెను. నాంబలిహారము చే బలముపోకుండ చేయవలెను. ఇందుకు ఖనిజధృతులు చేదైన సత్తువును కలుగ చేయు నౌషధులిచ్చేది రసమదివరలో ప్రయోగించుచున్నయడల నిలుపు చేయవలెను. — — — —

కాలఖండమందు మాద.

Hepatic Abscess (Abscess of Liver.)

ఈ కురుపులు వాటంతటవి బద్దలైపోయే మార్గములు.

౧ కురుపుకు కడుపువక్కాకు కలిసిపోయి సొలవేనును. యిలాగు పై కిబద్దలైనపుడు రోగికి నేయిబ్బందియు లేకుండును. కురుపు పెద్దదై తేమూర్చగాఢమై చనిపోవును. — — — — —

౨ కొన్నితరహాల యింట్లమేషనులో యిలాగు కలిసిపోవుటకలుగదు అప్పుడువపహరలోకి కురుపుబద్దలై యావపయందు పెరిటి నైటిస్ యినురుగ్గతను కలుగజేయును. — — — — —

౩ ఒకానొకప్పుడు కురుపు జీర్నకోశముతోగాని, కోల్డా అనే, పేగులలో నొక భాగముతోగాని, పైత్య నాళముతోగాని యింటుకొని పగిలి-విరోచనముతో చీమువడుచుండును. ఈలాగు కలుగునపుడు బాగుపడిన వారు కలరు.

౪ కురుపుకున్న వక్షమును, గర్భమును, ప్రశ్చేకించెడు మాంసము కున్న (Diaphragm) డిఫ్రిత్రులకున్న మధ్యనంటు సరిబంధము కలిగినపుడు చీము స్వస్థనాళముగుండా పైకుమ్మివేయబడును. ఇటులకలుగనేని హాని కలుగజేయచున్నది,

చికిత్స— పైనికావడము, పోట్టిసులు కట్టుట- లోపుకు యోగం నెం 106-114-128 యిచ్చేది యందు పరయంత్రముతో చీముతీసివేయుట శస్త్ర చికిత్స ముఖ్యములు.

జాండీస్ అనగా పచ్చకామిలు

Jandice.

గుణములు— ముఖ్యమైన గుణములు, కఠినము, నేత్రము, మూత్రము, పచ్చకామిలు, విరోచనము తెల్లగాగాని, నల్లగాగాని, గుండును, బలహీనత, విచారము కలిగియుండును. జీర్ణస్థానములకూడా సంభవించున బాధనొందును. కడుపుపొండు ఆకలిలేని, ప్రికీణియపులు, కలిగియుం

దును పుచ్చుకొన్నట్టి స్వల్ప ఆహారమైనను బాగా జీర్ణము కాకుండ వి
రోచనముగును. విరోచనబద్ధముగాని, విరోచనములుగాని, కలిగియుండు
ను శరీరములో నిరోగము కలుగజేయు కారణమును తొలగించినపిదప
చాలా కాలము శరీరమునందు పచ్చదనముండినమా సాధారణముగా నౌ
షధ సాధనము లేకుండ నివారణగును...

చురుకు లేమి, నోటియందు చేదు, కడుపులో తెమలుచుట, చెమ
టయు, ఉష్ణిన్ని పచ్చగానుండుట, చూపు పచ్చగానుండుట, నాడి నింపా
దిగాను, కుడిప్రక్కలోనొప్పి విస్తారముగానుండునుపుడు చెవలముగాను.
ఘట్టిగానుండును, రక్తము నోటివెంటవిరోచనముద్వారా నొకప్పుడు క
డును.

హేతువులు—ఇవి రెండు విధములు.

ఇందు మొదటి విధము పైత్యపు రాక్షవల్లముగాని, పేగు నింపుగా
వుండుటచేతగాని, దగ్గరనుండు నితరావయవములు పెద్దలగుట వలనగా
ని, కలుగును. ...

రెండవ విధము—పిత్త నాశనమందు నులుపుగాని, యిండ్లమేషము
గాని, పుట్టుటచేతను- పైత్యము చిక్క-బడుట వల్లనను కలుగును. ...

పైత్యపురాలు— (Gall stones.) ఇవిచిక్క-బడిన పైత్యము వలన
చేరబడి పండుటకు వణము కలిగి సర్పకా- అణవబడుటచే అనేకప
క్కలుకలదై తగుచుగా సోమరితనముగానుండువారియందు కలుగుచున్న
దై పిత్తకోశమునందు పుట్టుచున్నది. సాధారణముగానుండు పిత్తరాయి
౨౫ గ్రేసుల యెత్తు కలిగియుండును. ...

రెండు చులములు భారము కలగాలు చూకలపు. చిన్నరాలుగా
ను చెవలకొంతకాలమై పిల్లలు విశేషనొప్పిని కలుగజేయక పొట్టదిగువ
నుండు పేగులోకి పైత్యనాళముగుండా జారిపోవును. ఈ రాయి పెద్దది
గానుండి వేలి విశేషశ్రమయు నొప్పిన్ని కలుగజేయును. ఈ నొప్పియుండి
యుండి ఎచ్చుచుండును. అప్పుడు రోగి సొత్తునిలిపోవును. కొన్నిచోట్లవైను
అమెరికాగా వ్రాించి, నల్లనుండు వక్షై రాలివ్వవలసివచ్చును. ఈలాగునబ్బి
న నొప్పి ౬ లేక ౮ ఘంటలు బాధపెట్టి- పేగులోనికి రాయిపడిపో వేగ
మే నొప్పి తగ్గించును. విశేష పెద్దరాయి పుట్టినపుడు పైత్యకోశమునకున్న

పేగులలోనొక భాగమునకుగాని కడుపుపక్కలకుగాని మధ్య నొరుపుక
లుగజేసి అందువలనకురుపై ఆకురుపు వెంబడిని వడును. మీదిపేగునందు
కఫము నిండుటచేగాని పేగులయందు పుట్టునట్టియొక విధమైన పదార్థా
ముచే నింపబడిగాని ఈ కామరలను కలుగజేయును. ఈ విధము విన్నపిల్ల
లకు కలుగును. ఈరోగము విరోచనములకు సాధనము చేయుటచే కుడురు
ను. దీనికే పయిత్యపు బిల్లయని తెనుగునపేరు.

సమీపమందుండు భాగములు పెరిగి పైత్యనాళముననుడుటచే పైత్యప్ర
వాహమున కడ్డయందువలన నీవ్యాధికలుగునపుడు అసాధ్యము విశేషము
గాసారాయితాగువారలయందు పైత్యమువికలమై పైత్యనాళమున ప్రవ
హించనేరక యీ యామయమును పుట్టించుచున్నది.

నిదానించుట— దేహముపచ్చగానుండుట, విరోచనమునందు పై
త్యములేకుండుట, కన్నులువగైరాలు పచ్చగానుండుటచే సులభముగాపో
ల్చుతగును సాధ్యసాధ్యము- పురాణహిపటయిటనతోగాని ఒడలువాపు
తోగుండెకాయయందు రోగముతోగాని చేరియున్నయెడల సాధ్యము
గా నెంచవలెను చికిత్స- హేతువునుపట్ట చికిత్స చేయనగును.

పిత్తరాతిచేకలుగునపుడు నొప్పినుపశమనజేయుటకు నల్లమందు
సంబంధమైనమందులు, నీటికావడము, వేడినీళ్లు స్నానము, బాగా విరోచ
నములకు సాధనముచేయవలసి యుండుచున్నది. కొందరికి వాంతి చేయం
చుటచే సాఖ్యముకలుగును మంచిభోజనము, తగినట్టు పనిచేయుట, ఖిల
సానుకూలకేసెడు వారియొక్కగోష్ఠి అప్పుడపుడు ఝాడించి విరోచన
ములగునటుల సాధనమున్న బలమును కలుగజేసి జీర్ణముచేసెడి నౌషధ
ములివ్వవలెను పైత్యముచేడుటచే కలుగు కామలయందు, ఉష్ణను, స
బ్బు, తెరాక్రికం, శంఖద్రావకము, శంఖమహాద్రావకము, రసమువగై
రా వివ్వనగును. F నెం. ౧౧౭- ౮౮- ౨౨- ౫౮ యిచ్చేది.

నవాసారము—	౨౦ గ్రే.	—	—
ఎత్తొక్కిటెరాక్రికె.	౩౦ గ్రే॥	—	—
కర్పూరపునీరు.	౧ టేసు.	—	—

కలిపి రోజుకు ౩ వర్యాయములు వివ్వనగును. ఇది కాలేజమున చక్క-
తును. — — — — —

వాంతి చేయించిన పిదప ౧౦ గ్రేనుల రసభస్మమిచ్చి అటుపిమ్మ
ట ౨ ఘంటలకు ౧ టేన్సు తెల్లముదము ఇచ్చేది. రోగము బలిష్ఠము
గా నుండునపుడు వాంతికిచ్చి అట్లుపెని. ౮ నెం ౫౦ ఇచ్చేది.

విరోచనబిడ్డము గాకండ నెం ౨౨ నెచ్చుచుండవలెను. —

Hepatitis. పైత్యగూల కుడి ప్రక్కను కలిగెడి నరసంబంధమైన
నొప్పై సాధారణముగా పచ్చకామిలతోజేరి యుండుచున్నది. పైత్య
కోశము మిక్కిలినింపుగా పైత్యము చేరియుండుటచేతగాని కాలఖండము
పనిజేయుచుండుట వలనగాని రోగము కలుగుచున్నది. ఇది యింట్లమేషను
తో కలుగనదిగాదు. దీనివలన తక్కుము బాధపొంద నేరదు- తరుచుగా, క్రిమి
ముగా బహిష్ట గాని (స్త్రీ)ల యందున్ను, సోమారుల యందు సీమజకలు
గును. — — — — —

సాధ్యాసాధ్యము. ఎంతమాత్రము హానికలుగజేయదు. చికిత్సక్రమము
గా పనిచేయుట, కాక చేయునట్టి లేపులుపైని వేయవలెను. నొప్పిపోగా
ట్టుటకు నిద్రను కలుగ జేయుటకున్ను- మైకమును కలుగజేయు నొషధము
వివ్వవలెను- నల్లమందు కాయల కషాయముతో కాపేది, స్థలమును మార్చ
వలెను. ౮ నెం ౧౦, ౧౨, ౧౫, ౧౮, ౨౦, ౨౫- ఇచ్చేది. పైనినీటితో కాపేది!

టార్పిడ్ లివర్ అనగా Torpid Liver.

పిత్తరోగము కాలఖండస్థంభిని. పైత్యరోగము — — —
గుణములు—విరోచన బిడ్డము, తెల్లనైగాని, బురద రంగు గాని విరోచ
నము, విశేషరసము, అన్నిహితవు లేకుండుట, విశేషదాహము, తలనొ
ప్పి, తలతిప్ప, వికాకు, శరీరమందక్కడక్కడ శిగగజ్జలు పుట్టుటకలిగియుం
డును. శరీమందు చురచుండును. — — — — —

చికిత్స—తక్షణము చేయని రసమందులు, స్వల్పముగాను, నెమ్మది
గాను విరోచనములు, జేయుమందులున్ను, మంచి సత్తివైనట్టిండి- పనిచూ
టుచేయించుట అగుట మంచివ యింపు లిగి లేట్టు జేయుట సాధనము

గానున్న వి- పాదాఫల మీవ్యాధియుండు నా గా నువయోగించును, రో-
గి పరుండునపుడు రస లేహము చేదిపుచ్చ కాము లేహము కలిపిచెసినచూ-
కలు F నెం|| ౧౨౦ వేసుకుని యుదయము స్వల్పముగా చెను, పుష్ప,
నాముఖి కషాయముతో. నివ్వవలెను కంపాండకూ బర్బర్ను, క్రిమిమై-
త్రసాధనము- — — — — —

పీహరోగములు. Spleen Diseases.

ఈ యవయవము రోగముచేత పడింపబడునపుడు శరీరముందుండు
మూర్తములవెంబడి రక్తము కారును. మొగము పాలియుండును. పెదవు-
లు కనలియుండును. ఈ రోగములు తరుచుగా మన్యపుష్పరము పైత్యజ్వ-
రములో జేరియుండును. — — — — —

స్లిహనుతరుణి యంస్థ మేషు. — — — — —

స్లిహమేహము అహబ్బలు స్లివైటిస్. Acute Spleenitis.

ఇది తరుచుగా కలుగురోగముకాదు. స్లిహనుక ప్పేవప యుందింస్త
మేషును కలుగుచున్నది. పెరిటిటైటిస్ అనురోగము నుంచి భేదించుటకే-
ష్టము దీనియందు గుణములు, చికిత్స — పెరిటోనైటిస్ అను వ్యాధియం-
దువలెనుండును. నెం ౧౨ ఇచ్చెది. — — — — —

కంజిషన్ అఫ్ స్ప్లీన్. Congestion of Spleen,

అహికజ్వరము వలనగాని, నీతపైత్యజ్వరము వలనగాని, తరుచుగా
రక్తపూరితముచే నుబ్బబడి యందు పురాణయంస్థ మేషు యీరోగము
ననుసరించి యుండును. ఈ దేశమందిదితరుచు. — — — — —
గుణములు — ఎడమడొక్కలో నొప్పి, ఎడమ ప్రక్క పరుండుటకనవ కాశము
చాలామందిలో నొక్కతే నొప్పితప్ప దాగంతబది నొప్పి పెట్టచు నాడి
యందుకుందత, పిత్తోదనబద్ధము, ఒకానొకరియందు పైత్యసూలతో కల-
సియుండును. ఈ స్థితిలో స్లిహుండునపుడు చికిత్సను నిరాకరించినాపలు
మూరీలాగు సుబ్బి సర్వదా స్లిహ పెరిగి యుండును. దీనికే జ్వర బల్లని
వాడుకొనియెదరు. — — — — —

చికిత్స— సుగంధద్రవ్యమేళనము విరోచనసాధనము చాలారోజులి
వ్వవలెను. బలమును వృద్ధిపొందింప చేయునట్టి మందులు, ఇందు ఇనుముతో
జేయబడుమందులు ముఖ్యము నొక్కటే డొక్కలోనొప్పి యున్నపుడు జ
లగలనుపట్టించుటచే నుపశమింప చేయవచ్చును రససంబంధ మెంతమాత్ర
ముకూడదు. రసమిచ్చుటచే ముగ్ధాని నీరసింప చేసి తొందరకలుగ చేయు
ను నోరు పట్టుటకిచ్చు నెడల దంతములయొక్క చిగుళ్లు పెదవులున్న నో
రున్న కుళ్లును. మెట్టరుట్టినిండుదొరవారి యాషధమిందువిశేషకార్యకా
రిగా నున్నది. ఈమందు చేయుక్రమము. — — — — —

జాలపు.	౧ దా)
రేవలచిన్ని.	౧ దా)
కలంబా.	౧ దా)
శోంఠి.	౧ దా)
బైటాట్రియపాటామ్.	౧ దా)
అన్నశేడి.	౧౦ గ్రా)
పెచ్చుగుమెంటునీరు.	౯ సెరై
సునాముఖిఅరకు.	౪ దా)

కలిపి మోతాదుకు ౧ టేబుల్ స్పూన్|| ఉదయసాయంకాలముల నివ్వవలె
ను అగ్రశ్యమునుపట్టి హెచ్చుతగ్గులు ఆలోచించేది. — — —

(Hypertrophy of spleen.) హైపర్ట్రోఫీ ఆఫ్ స్ప్లీన్ అనగా జ్వర బల్ల ప్లీ
హెమాదరంపైనచేప్పిన కంఠెషున్న, అలక్షపెట్టుచే కలుగును తిరుచుగా
పెద్దదిగా, పెరుగుచున్నది. నాభిస్థానము దిగువవరకేబల్ల యొక్క నొకని
యందు వ్యాపించును బలహీనతతో సంబంధించి యుండుచున్నది. కావు
నదుష్టకురుపులు కాళ్ళమీదపుట్టును పలువూరు విరోచనమగుచుండును.
శరీరము శుష్కించకపోయినను నీరసము విస్తారముగానుండును. పెదవు
లు రక్తలేమిచే పాలియుండును రక్తశోషము నోటవెంబడి, ముక్కు వెంబ
డి, దీర్ఘకోశమునుండి కలుగుచుండును. — — —

ఎడమప్రక్క కొందమునొప్పి, యూపరబాగాతీయుట కిబ్బంది పొడిదగ్గు
కుడివెపు పరుండుటకనవ కాశము పొందువకూడా కలిగియుండును.

ద్వంద్వసంబంధము—పైత్యగుండెరోగము, రక్తశోషము రక్తవిరోచనములు, సుర్యిఅనురోగము, పాండువ, ఈ వ్యాధితో సంబంధించి యుండును. — — — — —

హేతువులు—చలిజ్వరముచే చాలాకాలము బాధనొందుట, కాలఖండామయముచే రక్తప్రవాహము నడ్డుకొనుట, సన్నిపాతజ్వరము.

నిరూపణ—ఎడమప్రక్క బల్లయుండుటచేతిను కోలగానూండి కడుపుట కవకాశమయ్యిండు, అదివరలో రోగిమన్యపుజ్వరమున బాధనొందియుండుట, సులభముగా నీరోగమును కనుకొననగును.

చికిత్స—పొటాసీవిడగ్గాని, పొటాసీబోక్సైడుగాని, 3 గ్రేనులు మోతాదుచొప్పున బలముకలుగజేయు మందులతో రోజుకు మూడుపర్యాయములివ్వవలెను. పైని విడను వాడుక జేయవచ్చును. పిన్నియిడైడు పలాస్ట్రేపైని లేపుజేయించవచ్చును. రక్తగుణమును మార్చెడి, సులభముగా, స్వల్పముగా విరోచనములను జేయునందులును, వాడుక జేయనగును. పూర్వము జ్వరముకలిగియుండేనేని, బారుగ్గాని, క్రైస్ గాని, యివ్వవలెను. F నెం రం - ౨౫ యిచ్చెడి.

(పేక్రిక్వియాటిక్ రోగములు.) (త్రైబాజీర్నము.)

గుణములు—ఈ అవయవము రోగముచే బాధనొందునపుడు భుజించు నట్టి వస్తువులయందుండు చమరుపదార్థములు కొవ్వుపదార్థములు గణములుకానేరక విరోచనముతో పోవుచుండును. బోరకుదిగువను నాభికిమీదుగాను నొప్పి కలిగియుండును. ఓకరింపు, వాంతి, శరీరయెండిపోవుట, వీటికి తోడుగా విరోచనబద్ధము, లేక విరోసములు, విస్తార వుమ్మి, దచ్చకామిరల కలిగియుండును.

నిధానించుట—ఈ అవయవమంత బాధపడుచున్నపుడు, విరోచనమును కొవ్వుకలిగి యుండును. — — — — —

చికిత్స—రోగమును పుట్టునట్టి గుణములకు సాధనముజేయించువలెను. కొవ్వువస్తువులు, చమరున్న హారమునుంచి విసజ్జించవలెను. పేక్రిక్వియాటిక్ గాని మాట్టాపేక్రిక్వియాటిన్ గాని యిచ్చెడి. — —

—*) హిమమిసిన్ అనగా రక్తము కక్కుట. (*—

గుణములు—గర్భములో నాభికి మీదుగా బడువుగా భారకలిగి యుండును. ముఖవచాస్సు వాడియుండును. కష్టపచ్చగానుండును. కడుపునొప్పి, విరోచనబద్ధము, నల్లనిరక్తము వాంతిజేయుట, దానితో సొమ్మసిలిపోవుటగాని, నీరసముగా నుండుటగాని కలుగును. ఒకానొకనియందు తెలనొప్పి, సూక్ష్మానాడి, దగ్గు, డోపిరి తిరుగకపోవుట కలిగియుండును. వాంతిజేసిన రక్తము జీణకోశమునందు పదార్థముతో మేళనైయుండును. ఈ రోగము సన్నిపాతములు కలిగెడి రోగమువల్లనుగాని, జీర్ణకోశము లేక పేగులయొక్క తోపలిపొర యింట్ల మేషను కలిగియుండుటచే గాని స్త్రీలయందు ముట్లుకానుండునపుడుగాని కాలఖండ ప్లిహ వ్యాధుల వల్లనుగాని కలుగుచున్నది. — — — — —

నిధానించుట—పక్షరక్తము విస్తారముగుటచే నదినల్లగానుండుటచే హారముతోను, జీణమునుజేసెడు, గేష్టిక జ్వరము అనునా లతో గలసి యుండుటచే రక్తముశ్వాసకోశమునందు వివడుట లేదని తెలియును. సాధ్య సాధ్యముసన్నిపాతగుణములను పుత్రించు రోగములతో కలుగునపుడ సాధ్యము బల్లలువగైరా యితరావయవరొము వలన గలుగునపుడు, తొందర నునిరసమును, కలుగజేసినచూ హానిని కలుగజేయదు. — — —

హేతువులు—అక్రమప్రవర్తన, జీణకోశమున రక్తనాడి బద్ధములు కురువు గలుగుట, స్త్రీలయందు తరుచు, దెబ్బలువగైరా పయనితగులుట భోజనమునందు క్రమము లేకపోవుట. — — — — —

చికిత్స—జలగలను గర్భముమీద పట్టించుట, స్వల్పవిరోచన సాధనములు, రక్తగుణములు మార్చేరసముందులు, సులభముగా జీణముగు నుద్భిజ్య పదార్థములు పథ్యము చల్లనయిన పుల్లనయిన దాహము, సత్తువును కలుగజేయు మందులు, క్వయినైను, ఖనిజధృతులు నిచ్చెడి. ముట్లుతప్పటచే కలుగునపుడు ముల్లుగునట్లు ముంచు చికిత్సజేయవలెను. పటకయొందు ముఖ్యముగా సువయోగించును. మంచుగెడ్డ మింగించుటవల్లను గాని కడుపుమీద కట్టుటచేగాని గుణమిచ్చును. ౧ నె ౨౦ ౨౦ యిచ్చెడి. రక్తం కట్టిన పిమ్మట రసలేహము ౩ గోనులు రాత్రియిచ్చి యువయము

నాడు వుప్పుచే విరొచనములు రెండుమూడు చెయించవలెను. మూలవ్యాధి యందు రక్తము శ్రేవించుట, ముట్లుకుగుట, గలుగునపుడు భలగలుట పానయోనులకు వట్టించవలెను. — — — — —

Piles. మూలవ్యాధి.

రక్తము కలిగియుండు చిన్నపిలకలు పేగుయొక్క అభోభాగమందు కలుగునపుడు మూలవ్యాధి యనబడును. ఇందుకొన్ని రక్తము శ్రేవించు గొన్ని రక్తము శ్రేవించకుండును. ఇది రెండువిధములు, లోపలపిలకలు, పైపిలకలని. — — — — —

గుణములు— అపానముదగ్గర వేడిమిన్ని, నొప్పి కలిగియుండును. నడుమున నొప్పి కలిగియుండునై తలనొప్పి, తలకురుగుట, కడుపుపొంగు, కాక, విశేషరంగు గలిగి స్వల్పముగా మూత్రము తరుచుగా మూత్రము పురిపోవుజానముచేయుట కిచ్చగలిగియుండుట ఒక్కొక్క-వేళ నీ పిలకలు కురువులై విశేషనొప్పిని కలుగచేయును, నడువకుండ నుండి రక్తము శ్రవించుచున్నెడల రొగికిచాలా విచారమనస్సు కలిగి యుండును. ఈలాగు రక్తముపోవుటచే దేహదార్భ్యమంతకంత కృశించును. — — — — —

నిధానించుట— తనిఖి జేయుటచే నితరవ్యాధులనుంచి గ్రహించవచ్చును. ఇది హానికలుగజేయునదికాదు. — — — — —

హేతువులు— సోమరితనముగా సర్వదాదేదై నా నినుచుండుటచే విరొచనబద్ధము, రక్తముచే, విశేషముగా పూర్నించి దేహముండుటచేత, పాటిగా దేహమునుంచి పయికి విడువబడు సమస్తశానములలో నేదైనా కట్టబడుటచేత మసాచరము కలిపినట్టివిరొచన సాధనములు తరుచుగా నుచ్చుటచేతగాని అపాయువు నంటియుండు పేగునందగుభిరక్తనాడ్యలమదను కాయలు వగైరాటంగాని, గర్భాశయముపిండుముతో నున్నపుడు నొక్కుటచేతగాని, ఈరొగము కలుగచున్నది. — — — — —

చికిత్స— గంధకపు లేహము, మనాముఖ లేహము, ద్రాక్షముపుట్టు, గంధక భస్మము, మొదలగునవి యివ్వవలెను. పిలకలు శుభ్రముగా రెండువ్రూటలను కడిగి మహాఫలపు కాయలపై తీతో నల్లకలము కలపి లేపు

చేయవలెను, చాలాదినములనుంచి బాధపెడుతున్న యడలను చాటిచికి
సివేయుట గొప్పసాధనములో పిలక కరిగి సాధనముచేయుట సులభము
గాదు పిలకలకు తాడు బిగించుట మోట సాధనము గన్సుకట్టివాడుక మా
దవలెను హెలిబోరు పలాస్త్రీ పయని వాడుకచేయుటచే కొందఱికి నివా
రణ కనుచున్నది. F నెం|| ౨౨- 3౦ ఇచ్చెది.

—*)డైస్పెప్సియా అనగా అజీర్ణశూల.(*)—

Dyspepsia.

గుణములు—అకలిలేకుండుట, తెములుట, కడుపుపొంగు, కడుపులో
నాభికి మీదుభాగమందు నొప్పి, నింపుగానుండుట, భోజనముజేయుటచే
తత్సృటయు, హెచ్చుటయును కూడా కలదైకడుపులోమంట, విరోచన
బద్ధం, విరోచనములు, చాతలోను, తలయందునొప్పి, అశుభ్రముగానుం
డు నాలుక, నోటియంద రుచి నిస్సత్తువ బలహీనత, శరీరము శుష్కించు
ట, కలిగి వుండును. తెమల్చినపుడు వాయువుగాని నీళ్ళుగాని అన్నముగాని,
గొంతుకలోనికి వచ్చును, తేనుపొచ్చిన వాయువు వాసనలేకుండాగాని,
కుళ్ళుచెవలకంపుగాని, కుళ్ళినగుడ్డు వాసనగాని కలిగియుండును. నోటి
లోకి తెమల్చిననీరు చప్పగాగాని, పుల్లగాగాని, చెడుగాగాని, వుండును
పులుపు అన్నము పులియుట చేతను- చెడు పముత్యముచేత కలుగును.
రోగువులు—బలహీనత, పనిజేయకుండ భోజనము జేసి యొకచోట కూ
ర్చుండుట, విచారము, భయము, పలువారు భుజించుట విస్తారముగా తిను
ట భుజించువధార్థము జీర్ణము కవకాశముగాకపోవుట, బాగా నమల
కుండు మింగుట, వేడిగానుండు ద్రవపదార్థములు-విస్తారముగా త్రాగుట,
నివాను, కలుగజేసి సారాయిలు, తర్పుగావుచ్చుకొనుట, నల్లమంచు తినుట,
పొగాకుత్రాగుట, విరోచనములకుతరుచుగా సాధనములుజేసుకొనుట ఈ
రోగమునుపుట్టించును.

సాధనములు—జీర్ణాకోశమునొక్కితే నొప్పి లేకుండుట చేతనున్న
భోజనముజేయుటచే నొప్పి సాధారణముగా హెచ్చుగాకపోవుట చేతను
న్న గేస్త్రీయజీన్ యనుకొగమునుంచి దీనిని గనుగొనవచ్చును.

సాధ్యసాధ్యము — తరుణము లై నప్పుడు చిన్న వాంఛలందున్న, కామారదశయందున్న, వార్తయందిడి సాధ్యము కాలము హఠాతంబునందున్న, రోగము చాలా కాలము దేహమునందు నివసించిన తరువాత నసాధ్యము. — — — — —

చికిత్స — ఆహారమును క్రమపర్చుట, జీర్ణాకోశమునకు బలమునుకలుగజేయుట తక్షణాబాధించుచుండు గుణములను పశయింపజేయుటయును, ముఖ్యసాధనములు* — — — — —

ఇందు ప్రథమచికిత్స — ఏవస్తువులుబుజించుటచే రోగము దృఢిండుటగాని, జన్మించుటగాని, కలుగునో నవివస్తువులను విసర్జించుటయే గాక సులభముగ జీర్ణాశుశుక్లబలవిద్యుత్తాపముచేర్చి క్వాషియా, జెన్మను, క్షయినను, మురిలగునాగ్రాసములను లేవలవిన్ని మొదలగు సులభవిరోధన కాయులను ఇదిబలమును నివ్వనవచ్చును పులి త్రేణువులు పురుసుపరచే అల్పవీణ, అనువాటివలనను, విరోధనములు కనవస్తువులచేతను విరోధనబద్ధము మూర్ఖవిరోధన సాధనములచేతను బురదరంగుగల విరోధనములు రసముచే గాని, ప్రైశ్యగుండయందు గుణముచే నెదు నౌషధములచే గాని చికిత్స చేయనగును. F నెం॥ ౧౧౩ యిచ్చెడి.

అమోనియా సెస్వి కార్బోనేట్ ౨౦ గ్రే — — —

శుభ్రపరచిన గోరొజనము. — — — ౩౦ గ్రే — — —

తుమ్మజగురుతోకలిపి ౧౨ మాత్రలుచేసి రోజుకు ౨ లేక ౩ శ్రావణము వృత్తచే వాంతి, విరోధనబద్ధము నీరోగమందు కలుగునపుడు నివారణగుచున్నది. — — — — —

* నొప్పికి F నెం॥ ౧౩-౨౪ యిచ్చి ప్రైనికాపడము ఆవపిండిహృత్తు కేసేది. యల్లప్పుడూ నొప్పిపుం లే పాకు-పాలాస్త్రివేసి బెలహోనా పా గాస్త్రిచేకప్పేడి కడుపుపొంగుకు F నెం॥ ౩౧-౪౨-౪౪ పులిత్రేణువులు పంజెనుంటి F నెం॥ ౨౪-౪౪-౪౬ చేకుదురును. నోటివెంట నీగు F నెం॥ ౧-౪౨ వల్లగాని కంపించు కయినోమాణముచే గాని కుదురును.

గోరొగములు (Gastrodynamia)

గుణములు — జీర్ణకోశమునందు ప్రభల మైన నొప్పి, యిండి యిండి వచ్చుచుండును. తరుచుగా గర్భనాంధావారము లేనపుడు గలుగును ఒకానొకపుడు వాంతికలుగుచుండును విరోచనములు, అజీర్ణము చేసిన భోజనము చేయుటచే గాని, ఘట్టగా నొక్కుటచే గాని, నొప్పిశమించును. నాడితరుచుగా భేదించును నాలుక పలువిధములుగానుండును — — —

నిధానములు — అణచుటచే నొప్పి కలిగించుటచే జీర్ణకోశములోని యెరులు నుంచి ప్రత్యేకించగలను. — — —

హేతువు — అజీర్ణసూలను పుట్టించు కారణములే కలిగి ఈరోగము తరుచుగా అజీర్ణసూలలో సంతర్భూతియుగానుండును. — — —

చికిత్స — శరీరబలమునభివృద్ధి చేయునుండలుచే సాధనముజరిగించవలెను హైడ్రోక్లోరిక్ ఆసిడ్ విస్తృతముగానోటు, వెండి కార్బోనెట్స్ త్రేలుతవ్వ జంకు, మోర్ఫీయా, పి కెవలన నివారణముగుచున్నది. పక్ష్యము లఘువుగా జీర్ణవాయుడి బలముచెప్పుచున్నదిగా నుండవలెను. F నెం॥ ౫౭

విశేషబలముగా రోగములేనపుడు కంపాండు నూబక్రమాత్ర స్వల్ప మోతాదుచూ॥ భోజనానంతరమున మధ్యాహ్నమిచ్చుచుండవలెను. జెన్న ను, కలంబా, సింభోనా, కేసాగరిలా, ఇమిడోస్థితి తెలనుకొని దానికనుగుణ్యమైన విధమున నాషణ మేళనముచేయవలెను. — — —

F నెం॥ ౫౮ చే వాంతికట్టును తరుణములో వాంతికట్టి ముసాంబర మిశ్రమముగు విరోచనసాధనములు చేయుటచే రోగము నివారణముగును.

(D iarrhea) విరోచనములు.

తరుచుగా పచ్చగాగాని నీళ్లవలెగాని విరోచనములగునపుడు విరోచనజాఢ్యమనిపేరు. — — —

గుణములు — తరుచుగా విరోచనములగుట, విరోచనమునందు గర్భమందుబరువు పీకును. ఒకానొకపుడు చీముపడుట కలిగియుండును అప్పటిలో విశేషశరీరసమగా నుండును. కడుపుపొంగును, కడుపునొప్పి,

అతే విస్తరించును. నాలుక తెల్లగా గాని, గొంతు రంగుగా గాని, పండువు. నాచి మర్బలము గానుండును. చాలా కాలము వరకు విరోచనలు విడువనియడల దేహము కృశించును. ...

నిధానిండుట— ఉష్ణము, విరోచనమునందు రక్తము లేకుండుట చేర విరోచనముల నుంచి పోల్చినగును.

సాధ్యాసాధ్యము— వృద్ధులకున్న పురాణించిన పిచ్చుటయున్న నాని తరుచుగా కలుగజేయును.

హేతువులు— అజీర్ణవదానములను గాని, పండ్లని పండ్లను గాని, పండ్లను విస్తారముగా గాని, కుల్లుచున్న లేక కుల్లినమాంసమును గాని భుజించుట, చలిఘాలి, చమట, యణిగిపోవుట, పేగులు యంచువును గులుండుట, విస్తారముగా విరోచనమును సాధనము చేయుట, కారణములుగా నున్నవి.

చికిత్స— తిరుణముందు గ్రిగరిసుపాదరుగార్, తెల్లముదముగానిచ్చి భోజనమునందు విరోచనములను కలుగజేయువస్తువులను వినిజీవించవలెను విరోచనములు చాలా కాలము నిలిచినపుడు డోవర్సుపాదరు, గ్రెపాదరు, స్వల్పమోతాదులుగానివ్వవలెను. నల్లముందుసహితముగా గాని లేకుండా గాని కంపాండు చాచుపపుడరు విశేష కార్యాకారియగును. చీము మిశ్రమముగా విరోచనములగునపుడు వైనిచెప్పినమందులతో యిపికాకు కలిపియిచ్చునది. పురాణించిన సల్పెటుకెజిలకు గాని, వైలతుగ్గముగాని పెండికాష్టికుగాని నల్లముందుతో కలిపి యిచ్చుటచే గుణమిచ్చును. విరోచనముందు పులుపువాసనయుంటే F నెం ౪౭ రు యిచ్చేది- ఈమందు చిన్నపిల్లలకును యివ్వవచ్చును- చీము కలిగియుంటే F నెం ౩౨ రు యిచ్చేది గర్భిణీస్త్రీలకు నెం ౪౭ రు యిచ్చేది- ప్రసూతిచినవార్లకు F నెం ౧౨౦ యిచ్చేది- విరోచనము తెల్లగానుంటే F నెం ౧౦ రు యిచ్చేది- నొక్కే నొప్పికలిగియుండునపుడు జుగలుపట్టించి కాపడమివ్వవలెను. యమొదలగు రోగములందు కలుగు విరోచనములందు సీమసున్నముతో చేసినట్టి నైవోతో చేసినట్టి యాషధములున్న ఖిజధృతులున్న, బారకున్న, మొదగునవివాడుక చేయనగును ఈ రోగమునందీదిగువ చుదహరించి

న సాధనములు చారాకార్యకారిగానున్నవి—

నల్లనుండు — — — ౧ కే

పూజైలసిహున్. — — ౪ కే

కలిపి ౨ మాత్రలు చేసి రోజుకు ౨ - ౩ వ్యాయములిప్పుట త

కుదురును—

నీటిమీశ్రమమును గంధకప్రభృతి. ౧౨ మి

నల్లనుండురీతి. — — — ౪ మి

హండిల్లు. — — — ౧ బో

కలిపి రోజుకు మూడువ్యాయములిచ్చేది. కొంచీనుగాని, పెరక్లారి
దీనుగాని, విశేషకార్యకారిగానున్నది. ప్రత్యేకము నల్లనుండిప్పులు చేకొం
దరికొట్టుచున్నది. కనునొప్పులలో విరోధము కట్టునొప్పునొప్పును. ౫
నెం|| ౨ ౧౬ - ౨౨ - ౪౨ ముచ్చేది.

మూది. O hah-re

ఇది రెండువిధములు వ్యాపించునది— వ్యాపించనది.

ఇది రెండువిధములు— అప్పుడప్పుడు కలుగుచున్నది. ఇది యావధనసా
ధ్యము నొందినప్పుడు విశేషముగా వ్యాపించి యావధి ముగించ బొగాలాం
గుచును కాక చచ్చి కలుగజేయుచున్నది.

గురుము ౪— చిమ్మత్తకడగులాటి విరోధము, వాంఛ, కలిగియుం
డును. నాభియును చుట్టుకొనబోవునొప్పి కాల్లగజెను. నులుసుకొనును. చ
లచలుకొనును, కలిగియుండి ప్రమముగా వాతగతిలాగించును. శరీరకాక
౨౨ వరకు దిగబోవును- ఈ వాతగతి పూర్ణముగాగాని, కొంచముగా
గాని, యుండును. ఇందు కండ్లులాగినుకబోవును ముఖమునూడకొనుకొనబో
యి నీటిరంగు కలిగియుండును. విశ్రాంతిలేకుండును. గర్భములో వేడిగా
నున్నట్లుండును. విశేషదాహము, చన్ని తలముందు పుల్లుటదాహమందాశ
కలిగుండును. మానస్వరము, దేహమంతటదమి, నాటి మర్మలముగానుం
డి త్వరిలో కానరావోవును. నాలుక తెల్లగాను, దళుగుగాను, చల్లగా

ఉచితములను లెకుండును. ఇందు శరీరమునుంచి విడవబడుమూల, విరేచమువలె విసూదినితెలిపెను వాసనకలదైయుండును. కొందరియందు తము విరేచనములతోడనే కలుగుచున్నది. అటుల సంభవించు నెడల త్వరగా హానిజేయును.

అంశములు — ౧ తర్వగా పూర్ణముగానిచ్చుచుటగాని, సన్నిహితజ్వరముకలిగి నిలిచినప్పుడు నివర్తించుటగాని, ౨, గాఢమైనవాతగతిని చెందుటచేతనున్న దేహములోనుండు అశయములు రోగముచేపీడింపబడి వాతగతిపైనివచ్చుచున్నను బలముగావచ్చుటచేత సంశయమును — జీర్ణకోశమున్న నెవడున్న రోగమునుంచి విశేషపీడింపబడును.

హేతువులు — ఆధార హేతువులు — బలహీనత, విస్తారముగాత్రాగుట, పల్లమైనట్టిమివకస్థలములందు నివాసము విస్తారము త్వరగా తొలకరించినతరువాత కాలము.

ఉద్యోగ కారణములు — దేహమునందు వ్యాపించెదెనొకవిధమైనవామువుగానున్నది. ఈ వ్యాపకరోగము తగులునపుడు భుజించునదాధకములలోని జాగ్రతకలిగియుండుట నొక కారణముగానున్నది. ఈ రోగపు విత్తనము పరమాణువంత ఒకతరచోడంతువుగా ద్వాగు, కోవిగారు కనుకొనిరి —

విసూదియందుండు- విరేచనములందు వాంతియందున్న నీవిషముండుటచేనంత త్వరలో వ్యాపించుచుండును.

నిధానించుట — ఆవ్యాధికి విసూదియందు గుణములు తెల్లదిగాను, నింపాదిగాను, వాతగతికలిగి నేని స్వల్పముగాను త్వరగా చిక్కికువచ్చువారలకు నొషధసాధనమునకు లోబడుటయు కలిగియుండును.

సాధ్యసాధ్యము — కార్మి నేరుచుకొనుట- తగ్గిపోవుట- వాడిన్ని శరీరపుకాక తరుగా స్వాభావికము కలుగుట, విరేచనముచేతనే మిగిలుము కలిగియుండుట, (అనగా పచ్చనరంగు) మూత్రమగుటయు, విమంసగుణములు.

గాఢమైనవాతగుణము — అధాత్తుగా విరేచనము వాంతిగట్టుట

యు వెక్కొక్క కడుపు అద్వైతములు. నీరుడి బంధించుట అసాధ్యగుణములు. కాలము మచ్చినవారు బాగుబడుటకర్హులు.

చికిత్స— ఇందుముఖ్యముగా బలమును భద్రపరచవలెను కాక ను పుట్టించుట, జవనుకలుగజేయుట, ఈవిషయమునకు సాధనములు, బ్రాంఛిక్లోరిఫారంపనిచుక్కలు మోతాదుచొ॥ క్లోరేటుపొటాష్, మొదలగునవి యివ్వవలెను. ఔషధమువలన గుణముకలుగనపుడు శుభ్ర మైనచన్నియలన చాలామందికిమదిరెయి వాతగతిపోయినతరువాత నుండుగుణములనుపట్టి చికిత్స చేయవలెను. కడపటవచ్చుజ్వరము నివారణకు పిశేషము, గాచలవసాధనములు చేయకూడదు జలగలుపట్టించుట చేత గాజుసోల కాక వేయుట చేత పొక్కుపలాస్త్రీలు వేయుట చేత లోకాక నివారణ చేయవచ్చును. ఈరెండుజ్వరమునందున్న రోగమునివారణ మైనకొంత కాలమువిరళున్ను సులభముగా జీర్ణమగునట్టి, బలమునిచ్చునట్టి, కాక జేయనట్టి, పశ్యమిచ్చుచుండవలెను. — — — — —

ఈ రోగమందు కలుగు విరేచనము, వాంతి, వెంటనే దూరమున పాతిపెట్టించవలెను. అట్లాగ నవకాశముగు నెడల సున్నము విరేచనములు వాంతియుండు పాత్రలో వేయించవలెను. — — —

బట్టలు ములిగములైనపుడు వాటిని సాధ్యమైనంతవట్టుకు తగలపెట్టుటమంచిది. ఈవిశూచియందీదిగువ సుదహరించిన సాధనములుజేయుదురు. డాక్టర్ ట్రీవ్ దొరవారివలన ప్రచురముజేయబడినమందు. — — —

ఉప్పు. — — — ౨౦ గ్రా

క్లోరేటుఆఫ్ పొటాష్. ౭ గ్రా

కార్బోనేటుసోడా. ౩౦ గ్రా — — —

నీళ్లు. — . — ౧ సరబే — — —

కలిపి అరఘంట కరఘంటకప్పునది నోటివెంబడినచచ్చుటక సాధ్యమగునపుడు అథోమార్గముగుండా పిచ్చకారీజేయవలెను. క్లోరిడిను మోతాదుచొప్పననిచ్చు నెడల మంచి గుణమిచ్చును నైలుయటు ఆసిటుకేసిడులిం, చికిత్సలు మోతాదున నీరుకలిపి ప్రోఘంటకప్పుటచే నివారణగును

పాశ్చ్యము. — — — || అర. శ్రీ. — — —
 ఆరతికర్పూరము. — — — ౧ శ్రీ — — —
 నల్లమందు. — — — || అర. శ్రీ — — —
 స్వచ్ఛైతిసిటన్. — — — ౨ శ్రీ — — —

కలిపి మాత్రజేసి ఘంటఘంటకీచక్రబడె మంః గుణమిచ్చును. ఈ
 మాత్రకు ౧౯౮ శ్రీ మిరపకాయలగుండు నేర్చుట కార్యకాకగా నెఱుంగు
 న్నది. — — —

(డాక్టర్, చూపకఫీట్టు దొర వాంఛనన కన్నబడుమందు.)

సముద్రపుడప్ప. — ౩౦ శ్రీ
 కార్త్యో నేటుసోడా. — ౨౦ శ్రీ
 పొటాసీతై కార్బోనీ. ౧౦ — — —
 పొటాసీట్లో రేటన్. ౧౦ — — —
 సోడాఫాస్ఫేటన్. — ౧౫ — — —
 లైకరుసోడిక్లో రేటన్. ౨౦ మి
 మంచినీళ్లు. ౨ టో.

కలిపి ప్రతిరఘంటకు యెనిమిది మోతాదు లిచ్చెడి.

ఈ కూడిక రక్తమునందండుప్పల కూడికను సముముగానున్నది.
 ఆరతికర్పూరము బహు శ్రేష్ఠ మైననుచుగా నెంచబడును. డాక్టరు, పా
 ర్శురుదొర వారివలన గనుకొనబడిన గంధకపుపొగ బహు శ్రేష్ఠముగాను
 న్నది. కాజిపుటాయిలు, దాల్చినీఆరఖు, పెప్పరుమెంటు, బేటిగేటుకంపనీ
 వారి పేరక్లోరీడీనుపయోగించును నల్లమందు ప్రథమమందు విరొచనము
 లను కట్టించుటకుమంచిగాని యటుపైని యిచ్చిన స్పృహ తప్పించి పిలచి
 తే తెలివిరాని గాఢనద్రుతాకి తీసుకొనపోవును.
 F నెం|| ౫౯-౮౩ యిచ్చెడి.

విరొచనబద్ధము (Constipation.)

గుణములు— తలనొప్పి గర్భమందునింపుగాను నొప్పిగానుండు
 ను. తమలుచుట, వాంతి, కలిగియుండును. కోల్డా అనేపేరు గలపు గ మం

దుటచే జై (పేనును మాంసకండ క్రిందకు దిగుటకవశముగాక పూపిరి స్వాభావముగా రావండును. చాలాకాలము వీరొచనబద్ధము కలుగునపుడు వాంతి, నలముయొక్క వాసనయును రూపముకలిగియుండును. నోగము పేగుయొక్క క్రిందిభాగములో పైభాగమునకు దిగునపుడు నివారణ జేయునట్లు మృత్తికలుగజేయును. ఇందు లెను సుకలిగియుండుటచే మూలవ్యాధి కలుగుచున్నది.

చికిత్స — హేతువునుపట్టి సాధనములు జేయవలెను. పైతగుండె పనిజేయక కలుగు నేని రసాషధములు గాఢముగా విరొచనసాధనములు పేగులునులుచునుటచే కలుగు నేని వల్లముందు మోతాదొకటియిచ్చి అటుపిమ్మట నాముదమిచ్చెది భోజనముందు బహుశులభముగా జీర్నముగ, వధాధములు పుచ్చుకొనుచుండు నేని వండ్లువల్లై రావస్తువు లివ్వవలెను. ముసాంబర లేహము, రస లేహము గునుప్పకీనారము పనరొజులు రాత్రిపూటపుచ్చుకొనునెడల విరొచనబద్ధము కుదురును, గుదప్పనిముసం టియుండు పెద్దపేగువలన విరొచనబద్ధంకలిగి కడుపు పొంగియున్నపుడు స్తమకీ, పంపుయొక్క పెద్దకొట్టము అపానద్వారముగూడ పాపి పిచ్చి కారీజేయవలెను. విరొచనబద్ధము సర్వదాపున్నవారలు E నెం ౧౧౩

వాడుకజేసేది- గర్భిణీ స్త్రీలకు F నెం ౨౨ యిచ్చేది- పిల్లలకు నెం ౧౧౨ యిచ్చేది- మూలవ్యాధిపున్నవారలకు నెం ౨౨ న్నూజ్ రాదిని నెం ౨౨ న్నూ అజీణముతో విరొచనబద్ధమున్నపుడు నెం ౪౭ న్నూ యిచ్చేది.

ఆమశూల కడుపునొప్పి. C olic.

గుణములు — గర్భమునందు విస్తారపునొప్పికలిగి నలుచుకొను పోవుచున్నట్లుండి యుండివచ్చుచుండును. నవీనముగాని నొప్పికలిగినేని కడుపునొప్పి- పట్టుటచే శాంతించును.

విరొచనబద్ధము, ఓకరింపు, వాంతి, కడుపుపొంగు, కలిగియుండును. ఇట్లుపున్నపుడు ర్వరగా నౌషధముచే నివారణగును.

(౨౦)

సాధనముజేయకపోయినందున నొప్పి, విస్తారమై యొక్కచోట నేపుండి యింట్ల మేషన్ కలిగి నొక్క లేనొప్పికలిగి నాడి, బలము గానుండి విశేషజ్వరము కలిగియుండును- ఇప్పటిలో యింట్ల మేషన్ పోగొట్టినెడల యంటరైటిసీయను రోగము కలిగి క్రమముగా మృతి కలుగజేయును.

ప్రైత్యశాల.

ప్రైచెప్పినగుణములుగాక- ప్రైత్యమిశ్రమమును వాంతి, తలనొప్పియన్న మందనూయత, నోటియందుచేదు- జ్వరము కలిగి యుండును.

సీసపుకీలుమువల్ల కలుగు కడుపునొప్పి. Lead Colic.

ఈ నొప్పి సీసపు పాత్రలు భోజనములందు వాడుకచెయ్యవారలందు సీససంబంధమైన రంగులు వాడుకజేయువారి యందును కలుగుచున్నది. ఇందు రెండు చేతులు లేక యొక్కజేయి నీరసించుట లేకపడిపోవుటగానికలిగి నాభియందోర్వ లేని నొప్పికలిగియుండును. ఇగుళ్ళయందు నీలిరంగుగల గరుతుకలిగి యుండును. ఈరంగే యిందు ముఖ్యమైన గుణముగానున్నది.

హేతువులు—ఆమవాతశూల, చలిఘాలి, శరీరమునకు పట్టుట వల్లనున్న, భోజనమందు క్రమము తప్పుటవల్లనున్న, విరోచనము క్రమముగానుండకపోయినపుడు, అందుకు సాధనముజేయక నూరకుండుటవల్ల నున్న పులిచినట్టివైనను- మొదలగు నవి త్రాగుట వల్లనున్న కలుగుచున్నది...

—*(.)—

ప్రైత్యనొప్పి.

ఇది ప్రైత్యాధికముచే కలుగును, సీస విషమువలన కలుగు శూల సీసమందుండు విషముచే గలుగును....

నిధానించుట—ఎంటరైటిస్ నుంచి నులుచుకొనే నొప్పి వల్లనున్న ఆ నొప్పి నొక్కుటచే శాంతించుటవల్లనున్న, జ్వరము లేకుండుటవల్లనున్న, ప్రత్యేకించనగును.

సాధ్యసాధ్యము—అనువాదశూల శులభసాధనముగా నున్నది.
పైత్యశూల నలుకవజేసి వాటికొన్నివ్యాధులకు గలుగజేయును....

నీస విషశూల.

విశేష శ్రమపరుచునైనను వృణికలుగజేయును....

చికిత్స—అనుశూల స్వల్పముగా కాక చేయునట్టి కడుపునందుం
డు పూర్తి పైకికొట్టి వెనుడు నుండులుచే సాధనముంజేయవలెను. వక్షస్థా
ను బ్రాంధ నీళ్ళలోకిపి జూబికాయ, శోరి, పొడిచేసినందున మిశ్రమము
జేసి పుచ్చుకొనుటచే చాలామందికి నివారణ కలుగును. బాగా పిరోచన
ములు కేయించుటావశ్యకమైయున్నది. క్లోండిను, పేకేల్లరు, స్పిటికానీ
క్లోరిఫారమ్, ఇందును నుంచును....

F నెం|| ౨౨ ఇచ్చి కడుపుపైని కావడము పెట్టేది.

పైత్యశూల రసానంబంధమైన మంతలవల్లన, పిరోచనసాధనము
లవల్లను కుదురును నాంతి మొదలగునది కలిగియుండునపుడు F నెం|| ౩౨
ప్రయోగించవలెను. నివారణవిచక్షణపును దేహమునకు బలము కలుగజే
యుసాధనము నష్టపక్షము రసమందులు, సూక్ష్మమైన పిరోచనసాధనము
లు, జేయుచుండవలెను ..

నీసవిషనొప్పి—నల్లమందు మోతాదిచ్చి నేపాశపరఖు, అముద
ము, జాలపు, శునామిథ పేటివలన బాగా పిరోచనములగునటులం జేసి-
యప్పుంసాల్చు, పటికతో మిశ్రమముజేసి యిచ్చుటచే పిరోచన మగుటయే
గాక—విషమును పిరుచుచున్నది. Melena అనగా. అరిశరోగము.

స్వరూపునిరూపణము నల్లవైయిన వాటియొక రూపభేదమును
బొందినట్టి రక్తము పేగులగుండా క్రిందబడునపుడు మెలీనా అనబడును.

హేతువులు—కాలఖండము, గుండె, ఊపిరితిత్తులుయందు రోగ
ము గలుగుటచే నీవ్యాధి గలుగుచున్నది. సన్నిపాతజ్వరము, నులిగడుపు,
రక్తవాడి పేగులయందు బద్దలగుట యిందుకు కారణములు.

నిదానించుట—విశేషముగానల్లని రక్తమువడుటచేతనున్ననొప్పి
మంట, లేకుండుట చేతనున్న మూలవ్యాధి గాఢనితేలియనగును.

చికిత్స—ఎంచువల్లను బుట్టునో యారోగమునకు సాధనముజేయుటచే గుదురును ఇతరమార్గము వెంటడి రక్తశోషము కలుగునపుడుజేయు చికిత్సయే జేయవలెను F నెం|| ౩౨ ౫౧- ౫౨ యిచ్చేది. ...

(క్రిమి రోగము) పేగులయందుండు పురుగులు.

ఇవి మూడునాలుగు విధములుగానున్నవి. ...

౧ ఏమిడికలు—Round Worm.

౨ నులిపురుగులు—Thread Worm.

౩ తేపుపురుగు—TaPe Worm.

ఇది రెండు విధములు. వెంటిపైపు పురుగు, తేపుపురుగు—యీ మూడు విధములే తరుచుగా గలుగుచున్నవి. గుణములు—పీటి యన్నిటి యందు కొంచమెక్కువతక్కువగా నొక్క తరహా గుణములే గలిగియుండును. విరోచనబద్ధముగాని, కలిగియుండును. విశేషవాకలి కలిగియుండును, కడుపు పీచు ముక్కున పానముదురదగానుండుటచే గోమకొనుచుండుట, వూపరి దుర్వాసనగానుండుట, నిద్రలో పళ్ళుకొరుకుట, పిస్తారముగా పురుగులు పెరిగినపుడు జ్వరము. తెలనొప్పి శరీరమునులుచుకొని పోవుట, చాలాకాలముయ్యెసేని శుష్కించుట, ఆకలిపోవుట లేక పిస్తారముగుట, ఇవి గలిగి వుండును రాళ్ళు, ఇసుక, వెంట్రుకలు, నుద్ద, బూడిద, మొదలగునవి, తినుటకు బుద్ధికలిగియుండును. ...

సాధ్యసాధ్యము—త్వరగా చికిత్సచేసిన నెంతమాత్రమిబ్బడిని కలుగజేయవు. చిన్నపిల్లలయందు పురుగులవలన యొడలు నులుచుకపోవుట, అవయవములు లాకుకొనిపోవుట కలిగి మృత్యుసముతము కలుగజేయును.

హేతువులు—ఆధార సాదువులు- చిన్నతనము, దుర్బలము, జీర్ణకోశము మొదలగువాటి దుర్బలము. —

ఉద్యోగ హేతువులు—పురుగులయొక్క గుడ్లుభుజించు పదార్థములవల్లనుగాని, నీటివల్లనుగాని శరీరములో ప్రవేశించుటవల్లనివిగలుగును.

చికిత్స—పురుగులను పైకికొట్టివేసి జీర్ణావయవముల బలమునువృద్ధిజేయవలయును. పురుగులు పోవుటకు, సెంటానమును, రాత్రియిచ్చియుదయము విరోచనసాధనము జేయుటచే, నులిపురుగులు, ఏమిడికలు, పడి

పోవును. సో మోసగుండ జాలపుతో నిచ్చుట చేతనన్న పురుగులు చచ్చుచున్నవి. ఇట్లా పురుగులు పోయి పిచ్చుల డకుట సంబంధమైన యాషణములు, బారకు, క్వెనను, క్వాసియా, మొదలగు సత్తువను కలుగజేసెడు మందులివ్వవలెను. భోజనముకూడా క్రమపరచవలెను. పురుగులను పోగొట్టుచుండుటకు రెండువిధములు. ఇందు చాలిస్తుచెక్క, బర్బెంటాయిలు, కప్పి సెంటునైన, మేలు పెరుప్పు, పుష్ప మొదలగునవి పురుగులను చంపివేయును. దూలకుండుకాయలనూగు మొదలగునవి పురుగులను చంపివేయక వెలపలకు తోసివేయును.

—* ఎండ్రోగము (* —

పేబీను మొసంట్రీకా అనగా యెండు సంకటము ఈ రోగముపట్టి వాండ్రయిలచున్నా పడుచువాడ్రయిండున్నా మొక్కయుగా వాజుకు కహులందును, గలుగుచున్నది ఇందు మెసంట్రీగ్లాండులను, పేగులయందును చిన్నబొటములు పెద్దలగులయు, మరివిక దూపభేదమునొందుటకలుగును...

గుణములు- అజీర్ణరోగమందున్నటులుండును మగపి యెండియుండును, ఆకలి లేకుండును, కడుపుయందు పొంగుగలిగియుండును శరీరము వేడిగాను, పొడిగాను, చిరిచిర లాడుచుండును నాలుక తెల్లగాను బెండుగట్టియుండును మూత్రము స్వల్పముగాను, విస్తారపు రంగుగా నుండును. విరోచనజడ్డుముగాని, విరోచనములుగాని, కలిగియుండును. విరోచనమున, వీము, నీలిరంగు స్వాభావికమునుండు వాసన లేకుండును. అంతఃకృత్ జ్వరముకలిగి క్రమముగా హెకిటిక్ జ్వరములాకి తీసుకొనివచ్చును. —

నిధానించుట— మెసంట్రీగ్లాండులు పెద్దపగానున్నట్టు గభాముషయిని నొక్కుటచే గ్రహించనగును. గ్రహముగాను నిష్క్రి కృసించుటరోగమునకానివాలు.

సాధ్యసాధ్యము— కుడుగుట తరుచుగా డుస్థము. —

హేతువులు— ఆధార హేతువు. రాజరోగ తత్వము బాల్యము, శరీరమున దృఢమి లేమి, మంది భోజన పదార్థములను భుజించ నపుడును కలుగును. —

ఉద్యోగ కారణములు — పేగులయందు పురుగులు, పండ్లువచ్చు

ందుట, కకాగము దగ్గు. కొందరి రోగము నొకవిధమైన యంతర్గత-
రముగా నెంచి మెసండ్రిగ్లాండులవల్ల పెద్దతై నవనిన్ని, మఱికొందరు
సంబరీ గ్లాండులే పెద్దతై అటుపైని జ్వరము కలుగునని యూహించు
ందురు. —

చికిత్స—సులభముగా జీణామగునట్టి సత్తువను కలుగజేయుభో-
గము, ఆజీణము, కాక చేసెను వస్తువులు భుజించకూడ. —

తీక్షణము, చేయని రసమందులు, సత్తువును కలుగజేయు మందుల
తో ననుచు, తుక్తునాగము, క్షైవనను మొదలగు వాటివలన చేయబడు
ందు లివ్వవలెను కాఢీలివ్వ రాయులను చేపనమురుక్కు, విడిచుచును,
తౌషధమువ్వవలెను. విరోచనబద్ధమునకు సూక్ష్మముగా భేదీకి సాధనము
జరిగించవలెను, కడుపుమీదను కాక చేసే లేపులు నిర్ముళముగా మధానా
చేయించి, ప్లానలుగుడ్డ చలిఘాలి తగలకుండనటుల కడుపును చుట్టవలెను.
అయిదైదు అయిరను, చేపనూ నెతో నిచ్చి, కడుపుమీద చేపచయును మర్ద
నాచేయించవలెను. ఈ రోగము చిన్నపిల్లయందు గలుగునపుడు గాఢ
దెహలున్ను ఉడ్డిజ్వ పదాధామలతో చేయబడినట్టి కొన్నివస్తువులను
నివ్వవలెను. హైడ్రాజీరంకంక్రిటా, డోవర్సు పొడుతుతోగాన, కంపాం
దుచాకు పవుడరుతోగాని కలిపి ప్రయోగించుటచే విశేష ప్రయోజనకారి
గానున్నది. —

పాటాసీ అయిడీను, - 3 గ్రే॥ —

ఫెరైఅమోనియాసిట్రీటిసీ- ౨౦ గ్రే॥ —

నల్లమందు కాయల పానకము. ౨ దా॥ —

క్వాసియా కషాయము. - 3 ఔ॥ —

కలిపి ॥ అర అవున్సు రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను. ఈ
మందు పిల్లలకు ప్రయోగించవలెను. F నె॥ F-౨ యిచ్చేది

గురదాల రోగమనగా.

(శిలామేహశూల) నీప్టాలిజియా Neopralgia.

ఈ రోగము గురదాలయందు రాయిపుట్టుటచే కలుగుచున్నది.

గ్రహక యీ రోగమును కనుకొనినపుడు రాయయిన్నదన గ్రహించ
వలెను. —

గుణములు—అధాత్మ గా. భరించలేన నొప్పి, నడుములోకనబడి,
పొత్తికడుపు దిగువుకు పొడుచుచుండును. —

ఇప్పుడు కడుపులో తిప్పు, వాంతికలిగుండును. తొడలయందు ని
మైర వృషణములు రెండు గాని ఎక్కటిగాని పైకి లాక్కోనపోయి విస్తా
రము నొప్పికలిగియుండును. మూత్రము కొంచముగాను విస్తారము రంగు
గలదిగానుండును, రక్తముహడా మిశ్రమముగానుండును. ఈగుణములు
నిముషములు మొదలుకొని ఘంటలవఱకు కలిగియుండి నొక్క-పర్యాయము
అధాత్మగా నివ్వలించును. దేహమునకు చమటకలిగియుండును. నాడిసూ
క్త్యముగాను వేగముగానుండును, కొంతకాలమువఱకు నీ నొప్పి శాంతించ
నెడల గురదాలందు, యింట్లమేషన్ కలుగుచున్నది.

నిధానించుట—అనుభూలనుంచి నడుమునొప్పినుంచి తొడలనుండుం
డు తిమైరలవల్లన వృషణములు ముడుచుకుపోవుటవల్లన గ్రహించనగును.

సాధ్యసాధ్యము—శరీరును అసాధ్యము చికిత్స-ప్రస్తుతోపశాంతి
చేయవచ్చును. గాఢముగా విరేచన సాధనములు నొప్పి తీయుటకు నల్ల
మందుతో చేయబడునుంచులు నొప్పి అధికముగానున్న జ్వరమున్నపుడున
దముమీద బలగలను పట్టించుట గాని, కపింగను గాజు సొలకాక వేయుటచే
నివారణ గుచున్నది. నె రంగు యిచ్చేది. —

మూత్రగుండెయందు మేహము.

నీఫ్రీయిటన్ అనగా గురదాలయందు యింట్లమేషన్

కలుగుట, Nephritis.

ఇది తరుణము—పుర్రాణుని రెండువిధములు, —

గుణములు—నడుములోనొక వైపుగాని, రెండువైపులుగాని, నొ
ప్పికలిగి గజ్జలవఱకు వ్యాపించి యుండును. అణచుటవల్లను, దగ్గుటవల్లను,
తుమ్ముటవల్లను, ఉద్రేకించును. శరీరము కదుల్చుటవల్లను నొప్పియొక్క-ప
గును. రోగి వెల్లకతల కాళ్ళపైకి పెట్టుకొని పరుండును, వృషణములు-

ముడుచుకొని తొడలయొక్క ముందుభాగము విస్తార కలిగి యుండును. జ్వరము పూర్ణమైనట్టి త్వరగతి గలిగినట్టి నాడి, నాలుకయందు విశేష మలిసము, వాంతి, విరోచనబద్ధము గలిగియుండును —

మూత్రము బహుస్వల్పముగాగాని, బొత్తిగా లేకపోవుట గాని, కలిగియుండు. విశేషనొప్పితోనున్న, తినునీతోనున్న, మూత్రముచే నుబ డును. మొదటరక్తమిశ్రమై వెచ్చగా నుండి అటుతరువాతను మురికిగలిగి అ ప్పడవ్వుడు పాలిన రంగు కలిగియుండును. ఇందు ఆల్బ్యూమెన్, అనున త్తువైన వస్తువకలిగి యుండును . ఇది కాదుటచే చిక్-బడును. —

భూత అద్దమువలన నీరుడి తగిలిచేసిన పక్షమునను రక్తముచేత గాని, చీముచేతగాని, చుట్టబడియుండు గొట్టములుకలిగి యుండును.

నిధానించుట— నడుము నొప్పినుండి భూతయద్దము మొదలగు వాటివల్లను కనబడు రూపమునుండిన్ని తొడలందు తిమ్మిరవల్ల గజ్జలు వల కునుండు నొప్పివల్లనున్న, నొక్కటమొదలైన వాటివల్లను, నొప్పి యొ క్కు వగుటవల్లనున్న, రోగమున ప్రత్యేకించనగును. —

కురుసైనపుడు గురదాలయందు బద్దలై మూత్రమువచ్చు మాగ్న మువెంబడి చీమువచ్చును. నడుములోకి గజ్జలలోకి మొనతేరినపుడూభా గములు బహునొప్పిగాను పితపితలాడుచుండును. చీమువట్టినపుడు హెక్ టిక్ జ్వరము కలుగుచున్నది. —

సాధ్యసాధ్యము— నవీనరోగమందు సాధ్యము జ్వరము తగ్గుట, మూత్రము స్వాభావికము గావలసినంత పుట్టుట, శరీరగుండంతట, చచ్చు గలిగి చనుటపట్టి యుండుట, బాగుపడుటను సూచనజేసేగుణములు. —

హేతువులు—పైదెబ్బలు, విశేషముగా దేహము చాలాకాలము కష్టపడుట, విస్తారముగా గుర్రపుసవారు జేయుట, మేహనాశరోగము, మూత్రముబద్ధ మూత్రము వదిలే నాశముయొక్క యింట్లమేషనుపైకి వ్యా పించుటవల్లనున్న ఈ రోగము కలుగుచున్నది. ఈ రోగము నివారణలో గాని, కురుపు పుట్టించుటలోగాని కుళ్లు పోవుటలోగాని, యంత్యులుగూ.

చికిత్స—ఇదిరెండు విధములు మొదటయింట్లమేషనును తగ్గించు ట, తరువాత నొప్పిని శాంతింపజేయుట, జలగలను, కపింగుడ్లును నడు

ము మీదను పట్టించి యింట్లమేషను విస్తారముగా నుండి, రోగి విశేషబలముగానున్నపుడు రక్తము చేతననుంచి తీయవలెను ఆయురము విరోధనము చేయుట కివ్వవలెను జీగురుకలిగిరట్టి ద్రవపదార్థమున నున్న అవిశేషిస్తులక పామును, బాలిశోళ్ళు గంజి మొలగునవి దాహమునకిచ్చేది. శరీరమున చతురు పుట్టుటకున్న జ్వరమును తగ్గించుటకు నట్టిగుణమిచ్చేడి నాషము అనివ్వవలెను, నొప్పి శాంతించుటకు నల్లనుందుగాని నల్లనుందుతో చేయబడు చుందులుగాని యివ్వవలెను. వేడిశీతస్నానము, నడుముకు వేడిశీత కావడము, నెత్తురిగా పరుండబెట్టుట, ముఖ్యమైన సాధనములు తొందర చేయు గుణములు, తగ్గినపిదప నీరుడియందు పులుపు గుణము కలిగియుండ నేని శరీరమునకు బలము కలుగజేయు ప్రయత్నము, విరిచెడు ఆల్కలీయనను అగ్రుషణము నివ్వనగును. ఆల్కలీ గుణము నీరుడియందు డెనేనిఖనిజ దృశులచే సాధనము చేయనగును పురాణమునందు నడుముకు త్రాడు గుచ్చుట, కపింగను గాజు సోలగాక నల్లనుందు, మందులు మొలవటకు వేడిశీతలో కూర్చుండబెట్టుట, పెరారాకషాయము, బుసకషాయము కొపేబా, టర్పెంటాయిలు స్వల్పమో తామలివ్వవలెను. పామక-పరాస్త్రిగాని, పామక-టిగ సంబంధమైన మరి యేవిధమైన మందుగా నిందుకుపయోగించు నేని విషయము కారణమగును. H నెం|| ఇచ్చేది.

Ischuria. ఇహూరియా అనగా అల్పదమానము లేకుండుట.

గుణములు—ఈ రోగము నిస్సృతువతోను స్వల్పాష్టముతోను నడుములోపల నొప్పిలోవచ్చుచున్నది. ఒడలువాపు విశేషశగన, కలిగియుండుట, సాష్టసిలిసోపుచుండుట, విశ్రాంతిలేమి, ఓకరింపు, వాంతి. ఎక్కిళ్ళు, మూత్రము పోయటకు అస్తమానము బుద్ధికలిగుండుట, ఈగుణములకు మైరి, ప్రహాసము, కోమా అను తెలివిరాని గాఢనిద్రగలిగి యుండునెనివ్వతికలుగును. బాగా నిరూపించబడినట్టి నీరోగమందూపిరిన్నీ శరీరము నున్న రొత్తు వాసన కలిగి యుండును. నీరుడిరుచి నాలుక యందు కలిగి యుండును....

సాధనము—పాత్తికడుపు పరీక్షించుట వల్లనున్న మూత్రము

తీయ గొప్పము వేయబట్టివేర్చును నడుములో విస్తారము నొప్పికలిగి-
యుండుట చేతనున్న, జ్వరముగలిగి యుండుట చేతనున్న, మూత్రబద్ధము
నుంచి పోల్చినగును. సాధ్యాసాధ్యము, బొత్తిగా నీరుడు పుట్టకయడల అ
సాధ్యము, నీరుడు యుండుండు యూరియా అన్యవిషము, శరీరము నెక్కు-
టవలన మూడు వాల్చు దినములలో మాంద్యము కలిగి రోగిగృహిణుండును.
యే కాత్రమైన రెండుమూడు రోజులలో నీరుడుయైన యడల నివృత్తిండు
నని తలంచవచ్చును.

హేతువులు—ఆభారహేతువు, వృద్ధాప్యము, మేహవాతతత్వము వి-
స్తాముగా సారాయి పానముజేయుట. ఉదేకములు- గురజాలయందు,
రాయిపుట్టుట విశేషవలన, మితినిష్ఠితాగ్రుట. —

చికిత్స— యూరియానుపైకి పోగొట్టుటకు ఒక గ్రేను, ఎలి
టెరియమ్- గానిరెండు ముక్కలు నేపాళపు చమురుగాని పెంటనేయిచ్చి
ఒరోదనములు విస్తారముగా చేయించవలయును. మూత్రగుండె పనిచే-
యునట్లు - 1/30 గ్రేను స్క్రిక్వియాచముము వెంటి పిచ్చుకారీ జే-
యవలెను, తీడ్కమైన తరుణసిప్రైటిన్ పున్నయడల 100 గ్రాముల పిచ్చుల
రక్తము చేతనుంచి తీసి వేడిశీతావడము నలుగురినీ గాఢ సోలకా-
క వేయవలెను. లేనియడల ఐలగలనుపట్టించవలెను. ఇతరసాధనములు
గూడా నుపయోగించనపుడు కెంతారిడిన్, టర్పెంటాయిల్ నిచ్చేది.
తలయందు మద్దణములు కలుగునపుడు మెడమీదను, పొక్కు-
మందులు వేయవలెను. తలవేడిమిగా నుండు నేని మంచునంచి తలకు,
కట్టవలెను. —

టించరు కంతారిడిన్. ... ౧౫ మి.

పెట్టుప్పు ద్రావకము. ... 30 లేక ౬౦ మి.

శొంతి పాకము. ... ౬౦ మి.

కర్పూరపునీరు. ... ౧౦ ద్రా.

ఇవి కలిపి బహుభాగిత్రగా వాడుకజేయవలెను. —

Diabetes Mellitus, (డై బీటస్) అన్ని వృద్ధుల మేహము.

ఇది రెండు విధములు డై బీటస్, మెలిటస్ యని, యిన్ సీపిటస్ యని, ఇందు మొదట మేహము రెండవది యతిమూత్రము.

గుణములు—నీరుడు విస్తారముగా నగును. శరీరము పొడార్చుకొని విరవిర లాడుచుండును. హారమునకు ఆశ గానుండు. జీర్ణకోశము పీకు న్ను విదాహముండును. నాశిగుల్బలనుండి. నాలుక బిగిత్తి పాలి, దోషము కలిగియుండును. విరోధనబద్ధము, విశేషనీరసము, సుష్కించుట, జలిక, నిస్పృహ, విశేష విచారము, మనస్సు చీదరి కలిగి యుండును.— నీరుడి తనికీ చేయుటచే నీ రోగమును గ్రహించనగును. నీరుడి విస్తారమై పాలినరంగు గలిగి రూకవ గంగి మొదలు — ౧౦౨౦ — వ్రతకు కలిగియుండి పంచ దార తేకుండి నపుడొట్టి బహుమూత్రముగా నెంచేది- ఈ రూకవ గంగి మొదలుకొని ౧౦౪౫ కలిగుండి తీయని వాసన కలిగియుండినపు పంచదార నీరుడియందుండును. ఇందుకు నీ దిగువను చెప్పిన ప్రకారము పరీక్ష చేయవలెను. మూత్రము పోసినచోట ను చీమలు చేరును.* కొంచము మూత్రమునకు మైలతుత్తపునీళ్ళు కొంత మురంగు వచ్చేవలకు కలిపి యాతరువాత లయికరుపొటానీ కలిపి పంచ దారుండునేని పశుపు మిశ్రమము యర్రని మడ్డి యడుగుకు జేరును. ఈ లాగుకనుకొను విధమున ట్రామరును తెప్తుయిపేరు. — — — మూత్రము తెల్లగా పాలవలెనగునపుడు కొంచము సేపాకచోటనందినేని కొంతఘట్టి ముద్దగట్టి కొంత నీరుగా నుండును. ఈలాగు మూత్రమున్న పుడు ఖైల్యూరియా Chyluria యనిపేరు. — (తక్కి మేహము) —

సాధ్యాసాధ్యము — చాలాకాలము నీ చిహ్న యతిమూత్రము సాధారణముగా కుదరదు. ఇది శరీరబలమును ముఖ్యముగా పోగొట్టి మూత్రగుండెను చేరుహాపము నొందింపుచున్నది. క్షయ, ఒడలు వాపు,

* చాలాకాలమైన తరువాత మూత్రము తగ్గును జ్వరము తగులును- క్షయ గాని తామరకమలం వ్రణములు మొదలగునవి కలుగును. ఈ రోగ ములో రోజుకు ౮ మొదలు ౩౦ పముంట్ల నీరుడి అవును. ౧౫ మొదలు ౨౫ అవు స్తుల పంచదార మూత్రముగుండా రోజుకు పోవును.

ఇందునై కలుగుచున్నది. విస్తారముగా యెండిపోవుట, విశేషబలముచే
డుట, తరుచుగా విస్తారము నీరుకిపోవుట ఆసిరుకి ౧౦౪౪ మొదలు ౧౦౪౫
తూగుట. — — — — —

ఆసాధ్యగుణములు—ఆహారముచాక చావుకలుగుచున్నది. రోగి
బలములోనున్నపుడు తినేహారముకంటే మెక్కువకపేక్షకలిగియుండును.
అతిమూత్రమున్న ట్రైలస్ యూరిన్న హాసకలుగజేయనవి కావు. ఈ జే
శమందు రెండవది తరుచు. — — — — —

హేతువులు — అజీర్ణరోగమును పుట్టించు సాధారణ హేతు
వులు కొందరియందు అతి మూత్రమును పుట్టించును, తలిదండ్రులనుంచి
మూత్రమందు తీవ్రకలిగె గుణమువచ్చుచున్నదని చెప్పబడుచున్నది. గుర
దాలు భేదమునొందినపుడు విస్తారముగా తాగు నేని మూత్రమధికము పు
ట్టించుచున్నది. పాలనీరుడి విస్తారముగా మంచిబలమైన తిండితిని పాలు
పడక, సోహరిగానుండుటచేకలుగును. ఇదిశరీరమున బలము లేమిచేకలు
గు రోగముగాదు. ఈమధుమేహమున రోజుకు ముప్పదిలేక ౪౦ దివైం
ట్లు నీరుడి వటను పోవును. — — — — —

చికిత్స—సాధ్యమైనంత మట్టుద్భిజ్యసదాభాము మానిపించవలె
ను. జంతుసదాభాము లిందుకు పక్షము, తవితీరొట్టె యిచ్చుట మంచిది.
పాలు, మాంసము, బ్రాతులు, మొదలగునవి యివ్వవచ్చును కాపీకంటే
లేయాకు నీరుస్వల్పజబ్బు చేయుచున్నది. నల్లనుండిందు ముఖ్యమైననుం
డు జోవర్చుపాతరు నివ్వవచ్చును. నల్లనుందునుంచి మోతాదిచ్చేది.
గోరువెచ్చని యుష్పనీటను స్నానము చేయించవలెను. జాంబోలీను.—
(Jamboline) లోపుకు మంచినుందు ౯ నెం॥ ౪౯- ౫౦ యిచ్చేది. —

పొటాష్ బైకార్బోనేట్. ౨ డ్రా॥ — — —

నీరిట్టిఅమోనియా. ॥ ఆర డ్రా॥మ్. — — —

ఫైరైఅమోనియా సైట్రస్. ౧ డ్రా॥ — — —

కలంబాషాయము. ... ౬ డ్రోన్సులు కలిపి —

ఒక డ్రోన్సున్నర నిన్నుండి రసముతో కలిపి రోజుకు మూడుపర్య
యములివ్వవలెను. ఇది ౨- ౩ వారములిచ్చి మానివేయమండేది చేసవము
రందు మంచిగుణమిచ్చును. — — — — —

క్రియాశీలు. ౧౦ మి

యస్తిమధుకముగుండ. ౧ దా)

తున్నజగురుకొంచము వేసి ౨౦ మాత్రలుచేసి ౨మాత్రలు

రోజుకు మూడుపర్యాయములు వేసుకొనేది. ఈనుందును డాక్టర్ వాట
సక ధొరవారు స్లాఫించుచున్నది. ఈరోగముచే బాధనొందువారికి త
రుచుగా రాచపుళ్ళు- కళ్ళయందు పువ్వులు కలుగును

మదమేహము ఆల్బ్యూమి నేరియా. (Albuminuria)

గుణములు—తరుణములో స్వల్పముగా గాని యధికముగా గాని జ్వర
ముందును శరీరముపొడిగానుండును మూత్రము సల్పముగానున్న భారము
తక్కువగానున్న. ఆల్బ్యూమినా ఆను సత్తువయిన పదార్థము కలిగియుం
డును మలుపులతోనొప్పి, కడుపులోతిప్ప, వాంతి, దుర్బలనాడి, మోహం
దు వాపుకలిగియుండును పురాణించినపుడు జ్వరముండదు రోగి లక్షణములు
క్రమముగావచ్చును. ఉబ్బున్న, శరీరములో నితరావయవములకు రోగము
న్న కొంతకాలమైనపిమ్మట వచ్చును. రక్తములగ్గుటచే దేహముచాలియుం
డును. —

లక్షణము — ఆల్బ్యూమెన్ ఉన్నది లేనిది మూత్రము మరగబెట్టి
శంఖచాక్రము కలుపుటచే తెలియవచ్చును అది యుండి నేని గడ్డకట్టుచుం
న్నది. భూతద్దమువల్ల కొవ్వున్న చమురుగల గొట్టములను నీరుడి యందు
గాననగును. —

సాధ్యసాధ్యము — తరుణములోనుబ్బుసంకటముతోగలసియుం
డని యెడలనున్న మూత్రము జరువధికమగుట వల్లనున్న సాధ్యములోకి వ
చ్చునని యాలోచించవలెను రోగము చాలాకాలముండి ఒడలువాపు మూ
త్రము విస్తారము గానుండి బరువు తక్కువగు నేని హాళికలుగును. —

హేతువులు— ఆధార హేతువు— మేహకారకతత్వము. ఉద్రే
కములు- సేతము, విశేషోష్ణము, దెబ్బలు, అడ్డపుట్టియందీవిధమగు ఒడలు
పొంగుగలుగుచున్నది. —

చికిత్స — విస్తారపునొప్పికలిగి యుండి నేని మలుగులను జలగలను

పట్టించవలదు గాజుసోల కాక వేయవలెను ఏరోచనములను చవటనుపుట్టించెడి నౌషధములు వేడిశిశ్నస్నానము శరీరముకు బలమునిచ్చే మందులలో ముఖ్యమైనది. ఇనుముచే చేయబడుమందులు మంచిసత్తువును కలుగజేయు ఆచారమివ్వవలెను. కొవ్వుసంబంధమైనట్టి చమరు సంబంధమైన వస్తువులు భుజించకూడదు. రోగమందుండు ఒడలువాపు ఇదివరలో చేప్పిన చికిత్సలు వల్లనే బాగుజేయసగును. మూత్రము సధికముజేయుమందు లీ రోగమున వ్యకూడదు. ౧ నెం॥ ౮౬ యిచ్చేది—
 పొటాష్ బైకేడ్, పటికె, లూనిక్, గాలికేసెన్ల గాని యిచ్చేది—

నరములజాడ్యములు.

నెడడువెన్ను మూలుగుయొక్క రోగములందు వాటిస్వభావికమైన పనిజేయుట లేకుండునట్టిగుణములుండును. ఈగుణములు నరములజాడ్యములలో సన్నిటియందుండు ఈ రెండవయవములవల్లకలుగు గుణములు— స్పర్శిజ్ఞానము శరీరమును తన యిచ్చవచ్చునటుల కదల్పుట, మనస్సుతలపు స్పర్శిజ్ఞానము లేకుండుట శరీరమును కదిల్చే శక్తి పోవుట, ప్రలాపము గాని మనోవికారముగాని కలిగియుండును. ఈగుణములీజాతి రోగమందు ముఖ్యముగా కలుగును.

అపోప్లక్సీ (Apoplexy.)

శరీరస్సుకు రక్తమెక్కుట.

ఇవి మూడువిధములు- ౧ కిందుట, ౨ సీరు, ౩ రక్తముజేరుట. ఇందు మొదటిదానియందు శుభ్రరక్తముండు నాడులుపగలుకుండా విస్తారముగా నింపబడియుండును.

రెండవదానియందు రక్తముతోనుండు పులిసీరు వైకిచగార్చబడును మూడవదానియందు రక్తవాడులు బద్దలై రక్తము శరీరస్సులోనికి చేరును.

గుణములు— ఈ రెండుగమధాత్తుగాకలుగును తేనెయదల దిస్తారముగా తలనొప్పి, కడుపులోగాభరా, మూర్ఛ, చెవులయందు ఝంకారము, చూపు కనిపించకపోవడము, పక్షవాతము, ఈగుణములు ముందుకలుగును. అటుపైని మాంద్యముపుట్టును డోపిరీకేయుట, కష్టముగాను

ందును. అందు గురుకుందును ముఖము మాడియుండు కబళీకరణమసాధ్యముగానుండు కండ్లువిప్పియుండి గుడ్లుపైకుండి చలనము లేకుండును కను పాపలు ముడుచుకొనిపోవును విరౌచనబద్ధముగాని తెలియకుండా విరోచనములుగాని యవును మూత్రముబంధించి యందువల్లచుక్కల స్తమానము పడుచుండును. వాభిప్రదేశమునకు దిగువగు మాంసఖండలుగాని శరీరములో తిన్నగా సగము మాంసఖండలుగానికతినముగానుండును స్వాభావికముకన్న నాడిమందముగానుండును ఒకానొకనియందు శరీరము చలవలు, సూక్ష్మమైననాడి, ఉష్వాసనిశ్వాసములు కలిగియుండును ఈ రొగము మూడువిధములుగా నంతమగుచున్నది—

౧— బాగానివృద్ధిచడము—

౨— చలనమున కస్వాధీనముగా నున్న లేక వినికిగాని వాసనతెలియుటగాని మనస్సు స్థిమితము లేకుండగాగాని చేసినవృద్ధిచును.

౩— మృతి. —

నెదటిలోనుండు గడులయందు రక్తముగాని పులిసీరుగాని ఈ రెండుగాని నెదటియడుగున పులిసీరుగా నీరోగమందుండును. —

నిధానించుట—తాగినవాడు స్మృతిలేకుండునపుడు వాసననుపట్టి కన్నోగిన వచ్చును ఒకానొకప్పుడు తాగుబోతు నందీరోగము కలిగిన నిగుణములయొక్క పరిమితికాలము తెలియచేయును తాగునపుడు క్రమముగా త్వరగానివృద్ధిచును ఈ రొగము విస్తారపుకాలముండును అంతకంత కెక్కువగును—

సాధ్యసాధ్యము—నోటిచెంబడి, ముక్కుచెంబడి, నుడ్డిచెంబడి, రక్తముపడునపుడున్నా విరౌచనములుగాని విస్తారముగా చముటగాని కలుగునపుడు మంచిగుణములుగా నెంచేది. చవలనాడి, కొంచముసిరిచముట, కాళ్ళుచేతులు చలవలు, దుగుణములు—

హేతువులు — ఆధారహేతువులు— కురుచైనట్టి వలమైనమెడగల శరీరమునరక్తము విస్తారముండుట, తల్లిదండ్రీ లిట్టిరోగమునకు వశులైయుండుట, గుండెయందుండు దళములందు రొగముకలిగుండుట, మేహవాతము రక్తనాడులయందు రాలుకలుగుట, రగ మొదలు ౬౫ నా

వత్సరముల వయస్సు—

ఉద్యోగ కారణములు— విస్తారముగా పనిచేయుట, విరేచనము చేయునపుడు తినుకు, దగ్గు, డోమట, వంగుండి అధాత్తుగా లేచుట, విస్తార పుకోపము, సంకోచము చలవకు, కాకకు, శరీరము బయ్యలైయుండుట, చాలాకాలమునుంచి శ్రమించుకొనవములు కట్టిపోవుట. —

చికిత్స— ఈ రోగముకు వశులుయిన వారలరోగము రాకుండగా పాడుకొను విధము తలకువిస్తారము రక్తమెక్కింతులదా చేయవలెను. ఇందుకు విశేషముగా పనిచేయుకూడదు. అల్పహారము భుజింపవలెను. కాక స్థలమందునికి, సారాలుత్రాగుట కూనవలెను. అప్పుడప్పుడు విరేచనములకు చేదువ్వు పుచ్చుకొనుచుండవలెను. రోగమువచ్చునపుడు తల యెత్తియుంచవలెను. చల్లటిఘారి, తగలనివ్వవలె ముఖముగా దరించియుండి నాడినింపుగానుండి, యాపిరితిరుగనపుడు చేతియందుండ శుభరక్త నాడికి గంటపెట్టి తగినంతరక్తము తీయవలెను. మొగము కమిలియుండి, నాడినీరసముగానుండేసేని యాపాధనము, జేయకూడదు. గుండెకొట్టును తక్కువజేయుమందులివ్వవలెను. అనగా అప్పుడప్పుడు జలగలు పట్టించుట కపింగుచేయుట, విశేషముగా విరేచనములకిచ్చుట, విరేచనముజేసే పిచ్చకారీ యిచ్చుట, తల డువరము జేయించి చలవ వస్తువు లెక్కించుట, మెడకు, కాళ్ళకు, పాకుగవలస్త్రీవేయుట. —

పాధనములు— వాంటికిచ్చుటచే కొందరికి గుణమిచ్చుచున్నది. మూలవ్యాధినుంచి రక్తముకట్టునపుడున్న, ముట్లుడుగునపుడీ రోగముకలుగునేని జలగలను పాదమునకున్న, యోనికిన్ని పట్టించవలెను. చిన్న కీళ్ళ నొప్పులు పోవుటచే కలుగునేని యాషధమిద్వి యానొప్పులు పుట్టించెది. రోగమునివ్వలించుచున్న అల్పహారము తగుమాత్రపు పనిజేయుట, చెప్పవలసియుండును. విశేషము రక్తముతీసినయెడల నివ్వలించుటాలస్యమగును ముసలివాళ్ళందు హాని కలుగజేయును. చిన్నవారలయందు తగునట్టురక్తము తీయునెడల మంచి గుణమిచ్చును. ఈ రుగ్మత పాశాచికములోకి తీసుకొనివచ్చును. —

సూర్యోక్తి అనగా యెడదెబ్బ (Sun Stroke)

క్రోత్తగా యీ జేశముననువచ్చెడు నాంగ్గేయులయందు విశేషముగా సారాయిని వాడుక జేయువారికి యెడదెబ్బ బాధించును.

గుణములు — నిరస్సుకు రక్తమెక్కినపుడుండు గుణములుండును. విస్తారముగాగాని, క్వదిత్తుగాగాని, స్పర్శజ్ఞానము లేకుండుట, మాటలేకపోవుట, శరీరమునందుకాక, వేగ గతిగాక నుండువాడి, వొకానొకపుడు కాళ్ళుచేతులు చుట్టుకొనిపోలుట కలిగియుండును. —

చికిత్స — తలగొరిగి చన్నిళ్ళు తలమీద పోయవలెను. —

క్యాల్ మేలును, నేపాశపు నూనెయున్ను, విరెండముజేయుటకిచ్చెడి. తలకుగాని, మెడకుగాని, పొక్కుమందు వేయవలెను. కొంచమునెత్తి కలిగినతరువాతను విరెంచనముల కుప్పుసంబంధమైన మందులు, స్వేదమును పుట్టించెడి మందులు, సత్తువును కలుగజేసే మందులు, కనిజద్రుతులు మొదలగునవి యిచ్చెడి. —

సాధ్యసాధ్యము — యీ రోగము సాధారణముగా హానిజేయునదికాదు. ఈ దుర్మతకూడా పక్షవాతములోకి తీసుకొనివచ్చును. —

పెరాలిసిస్ అనగా వాతము- (Paralysis)

ఇది మూడు విధములు ౧ పక్షవాతము అనగా శరీరములో సగము శిరస్సునుంచి పాదములవఱకు పడిపోవుట. ఇది సాధారణము. — (Hemiplegia). —

౨ కాళ్ళు పడిపోవుట, (Paraplegia). —

౩ ఏదైనా నొక అవయవము పడిపోవుట. యేకాంగవాతము.

౪ సర్వాంగవాతము. —

గుణములు — అపోష్లక్ష్మితోను అధాత్తుగా నీవాతము కలుగును.

అపోష్లక్ష్మి ముందుగాని, తరువాతనుగాని, కలుగును. —

ఈ రోగమును పొందియున్న యవయవములు సముక్తియై తే వాటంతటవి పడిపోవుటయేగాక, వాటిమందు స్పర్శజ్ఞానము లేకుండును, ముఖము, రోగము, లేనినైపుకు లాక్కుపోవును. మాటలేకుం

దుటగాని, స్పష్టము లేకుండుటగాని, తిప్పతిప్పచూటలు కలిగియుండుటగాని, యుండును. నాలుకపైకి చాచునేసి రోగమున్న వైపుకు వంగును. ఏవకర రోగము పట్టునో యావకరకన్న మూయుటకు వల్లవైయుండును. నాడీ వేగము, స్వాస నింపాదిగాను, విరోధనబద్ధము, కలిగియుండును. త్వరగా నివారణ గాకపోయినయడల నవయవములు శుష్కించి యెండిపోయి యుపయోగమునకు వగిరవు. మనస్సుకూడా చెడిపోవును.

హేతువులు—ఆధారహేతువులు అపోష్ణకీవలెనే ఉద్రేకములు అపోష్ణకీ వెన్నుపూసకు దెబ్బతగులుట నిరస్సున రక్తముచేరుట, పుణికియొక్కచుట్టు దెబ్బలవల్ల నణగిపోవుట, నెదడు మెత్తబడుట, గుండెయందుండు దళములలో రోగము కలుగుట. —

సాధ్యసాధ్యము—బాల్బులయందు కలిగిన రోగము కొన్నిరోజులే భుక్తమై కొంతభాగమే పీడింపబడు నేని సాధ్యము చాలాకాలమైనతరువాతయెన్ను వృద్ధులయందు కలుగునపుడున్న, దేహమంత రోగముచే పీడింపబడునపుడు నసాధ్యము. —

చికిత్స—రోగము యొక్క యుద్రేకహేతువును సాధ్యమై తేలిసి వేసి దుగుణములను నివారణచేసి నరములకు సత్తువ కలుగజేయవలెను. పునుక అణుగుటవల్లను కలుగునపుడు పునుక చుట్టు దొలిచి తీసివేయవలెను. మూత్రము బంధించు నెడల గొట్టముచే తీసివేవలెను. విరోధనబద్ధమునకు అపానముగుండా ప్రయోగించుచుండువల్లను విరేచనము చేయించవలెను. పొక్కుపలాస్తలులవేయుట, తాళ తయలములు మధకానజేయుట, ఎలెక్ట్రసిటీ, చల్లనైన యున్నతీవ్వలములు చేయుట, కొన్నిటియందు చురక వేయుట, లోపలకు టర్పెంటాయిలు. పొక్కుటీగవల్లను చేయబడుమందులు, ముషిణిగింజల వలన జేయబడు మందులు, స్ప్రిక్సియా యిచ్చేది. ముషిణి సంబంధమైన యోవధలిచ్చునపుడు బహుజాగ్రత్తగానుండి యది పుట్టించు గుణములను చూచుచుండవలెను. $1/16$ గ్రేను మోతాదుచేసి స్ప్రిక్సియా యిచ్చి క్రమముగా ౩ లేక $1/6$ గ్రేనుల వఱకు మోతాదుచేసి రోజుకు మూడువర్యాయములిచ్చి మధ్యమధ్యమానివేయుచుం

జవలెను. ఇట్లాగు జేయుటచే నాపథముచే మగుణములు కలుగనేరవు. ఈ మందు మోతాదెప్పు వయిచ్చు నేని పాగ్రహవోని చేయును. మాంసఖండలు లాక్కొనవలెనున్నవని రోగిచెప్పినపుడు ఈమందు గుణముయిచ్చుచున్నదని యోచించి ప్రయోగమునలి సేది. దీనిని తలయందుండు రక్త నాడులు పొంగియున్నపు డివ్వకూడదు. తరుచుగా విస్తారముగా విరోధనములకిచ్చుటచే లాభము కలుగును. జాలుపున్న సోమోనీ యీరెండు కేలిమేలు కలిపిగాని, నేపాళపుచమురు వల్లనుగాని, కాకమీద విరోధనముచేసేపిచ్చుకారీగానిచేసి విరోధములు చేయించవలెను. కొందరు మెడకు పొక్కువ లాస్త్రీని వాడుకజేయుదురు. రోగాదిని రసము స్వల్ప మోతాదులుగా పొటాసి విడిచుతో కలిపి యివ్వవలెను. చెయ్యిమూలుగువల్ల గలుగుసగము వాతమందు, సవ్వీరముగాని, ప్లండురుపిల్లు గానికొన్ని వారములవఱకీ జేయి.

టించెరు కేంహారిడిగ అను అటలు అటద్రాము మోతాదుచేసి వాడుకచేసేటట్లు డార్టరు సిమూరువారు చెప్పుచుండిరి. కేలుమేలు ప్రత్యేకము నోరువట్టువలకు నల్లనుండు మేళనచేసి యిచ్చి యటుపైని బలముకలుగు సాధనములు జేయుటచే చాలానుండికి నిచ్చుటచున్నది. రసమువల్ల కాళ్ళచేతులు పడునపుడు పొటాసివిడిచు, సమద్రఫూరి, హంది భోజనము, వేడినీళ్ళస్నానము, రోగమును పోగొట్టుచున్నది. (సవ్వీరము) పాషాణ ఫంబంధముని తలంచుదురుగాని, అదిర సస్యబంధముని గ్రహించవలెను. నెం॥ ౩౯ ఇచ్చుటచే పాథాణముగా కుదురును. —

(Paralysis Agitans) అనగా వణకు రోగము కంపవాతము.

గుణములు—ప్రథమమందొక యవయవమందు సత్తువతగలకపోవుట వణుకుపుట్టి క్రమముగా దేహమంతట వ్యాపించును. రోగినడుచు నెడలతో. చుకొనపోవును, నిలువబడలేడు, వణుకు విస్తరించిన కొలదీ నిదురభంగమగును. ఊపిరి బహుతరుచుగా నొచ్చును. మాంధ్యము పరాగుమాటలు తరువాత పుట్టును. —

సాధ్యసాధ్యము—తరుచుగా ఆసాధ్యము. ఈడు ముదరనివా

రియందు కలిగి చాలా కాలము కానియడల బహుజాగ్రత్తగా సాధనము-
చేయు నెడల నిన్తులించునని యూహించునది. — —

హేతువులు — ఆధార హేతువు — వృద్ధాప్యము.

ఉద్రేకములు — విస్తారముగా పానము జేయుట, శరీరబలము తగ్గే
వనులు జేయుట, పెన్ను మూలుగుయెందు రోగము కలుగుట, — —

చికిత్స — బలమును కలుగ జేయునట్టియు, కాక జేయున
ట్టియు, మైకము కలుగ జేయునట్టియు, మందులు మేళనజేసి యివ్వవ
లెను పిన్నవైస్సు గలవారలందు పాపక పరాప్తులు మొకలగునవి వే
యనగును. ఇనుమునుంచి చేయబడు మంచులందు మిక్కిలి యుపయోగిం
చబడును. సం॥ ౫౯౦౦౦౦౦ ఇచ్చేది. — — —

నపుంసకత్వము. (Impotency.)

ఇది ౩ విధములు. — —

౧ పుట్టించేటకలది. — — —

౨ వధ్యకలిగినది. — — —

౩ కొంతమట్టుకు, లేవనముకలిగి సంభోగమునకుపనికిరానిది.

ఇందు మొదటిది. అనివార్యము. ౨- ౩ తరహాలు సాధనము చే
యతగినవి. — — —

గుణములు — పురుషునకు స్త్రీతో నుండవలెననుకొరిక విస్తారము
గా న్నందు అందుకుపయోగించకపోవుచే చాలా విచారము కలిగియుం
డు యెంతత్వరగా తనకు బలముకలుగునని యోచించుచుండును. మూడ
వ తరహాయందు కొందరిలో లేవనము స్వల్పముగాకలిగి వెంటనేతగ్గును
మఱికొందరిలో స్త్రీని ముట్టిన వెంటనే వీర్యపతనమవును. — —

హేతువులు — మధ్యవచ్చునది- విస్తారము సంగమమువల్లనున్న
సుఖజాడ్యములవల్లనున్న మత్తువస్తువులు చాలారోజులు అభ్యసించుట చేత
నున్న చేతితో వీర్యస్థలనము జేసుకొనుట అభ్యసించినవారలలోను, చిర
కాలము యితరుగ్గతలచే బాధనొందుట కర్హురము, గంధకము తిను

టచే కొంతకాలమీదురవస్త సంభవించుట కలదు. —

చికిత్స — శరీరమునకు బలము కలుగజేయు మందులును, భోజనము-సంతోషమును కలుగజేయు వారి గోష్ఠియు చన్నిళ్ళస్నానము, తగినట్లు కసరత్తు జేయుటగాని, దేహముచే పాటుపడుటజేయుదు. F నెం॥ ౭౦-౮౦ పుచ్చుకొనవలయును. —

డెమియానా- యొడ్డుస్పృశేరపు, ఇనప అటఘు, ముషిణి అటఘు, కాఫాస్ఫరసు మాత్రలు యిచ్చెడి. టించెరుకేష్టోరియై (Tincture castorii) ఇచ్చుటచే స్థంభన కొందరిలో కలుగును. వీర్యము త్వరగాపడిపోవునపుడు రాత్రుళ్ళు నిద్రలో సులలనమవునపుడు, నెం॥ ౧౨౪ ఇచ్చెడి. —

మస్తిష్కమేహము ఎన్సెఫ్లైటిస్. (Encephalitis)

మెదడు, మెదడును కప్పుపొట లేక రెంటియందు పచ్చి కలుగునపుడు ఎన్సెఫ్లైటిస్ అనెడునను. —

గుణములు—శరీరస్థూల విస్తారవృద్ధి, ఓకరింపు, చాంతి, విరేచనబద్ధము, మెడయెందు, కణతలయెందు, ధాతువులు కొట్టుకొనుట, పరాకుమాటలు, ముఖము గాదరించియుండుట, వెలుగు చూడలేకపోవుట, కనుపాపలు ముడుచుకొనిపోవుట, శరీరమున పొడిగా నుండుట, వేగగలిగిరిగి ఘట్టిగా నుండునాడి యుండుట, పొడిగానుండు నాలుక, విదాహము కలిగియుండును. విస్తారముగా జబ్బుజేసినపుడు చెమడు, ముఖముయందు కళలేక పోవుట, కంఠం తిరగబడిపోవుట, కాళ్ళుజేతులయొక్కమాంసఖండలు చుట్టుకుపోవుటగాని, పక్షవాతముగాని, కలిగియుండితాళు చేతులు చలవలుగవ్వుట, ముక్కుముకలుగుట, శరీరము చుట్టుకొనిపోవుట, కలిగుండును. —

హేతువులు—తలనీడను యేమిలేకుండగా విశేషయండ తగుటచేతనున్న విశేషకోపము చేతను అశ్చర్యముచేతను ప్రాంతగులుదెబ్బలచేతను కలుగుచున్నది. ఉబ్బుసర్పిగొట్ట ఈ రొగము లోకచోలనందిమటియొకచోటకు నడుచునపుడుకూడా కలుగుచున్నది. —

నిజాపించుట— ద్వరము పైనికలుగు ప్రలాపనన్ని పాఠము ద్వరము కొన్ని దినములు కాచినపిమ్మటను కలుగును. ఈ రోగమునందుండితి తీవ్రముగాను త్వరగానున్న కలుగును. తాగినహంపలను పురుచి చూత వినుట చేత చల్లని చదుటకలిగియుండుట చేతనున్న ప్రత్యేకచనగును.

పాథ్యాపాథ్యము— మంచగుణములు, బాగాచదుటవట్టుట, త్వరగా తెలిపగలుగుట, నిద్రవట్టుట, ముక్కు వెంటచి రక్తము శ్రవించుట, నాడియందు మెత్తరసముకలుగుట, రసమిచ్చ వెడల త్వరగా నోగుపట్టుట, మంచగుణములు.—

చగ్గణములు— మైకముకమ్ముట, నలుపులుకలుగుట, బలుపసోచ్చుగానుండుట, నాచి వేగమునీరుచి లేసుడుట, నుండు కావరించి పాలి నవణానొందుట, దూపము, రక్తము పులిసిగు, చీము, మొగులగురచి మొదటిపారక్రిందగాని మొదటియందుండు గడులు మందుగాని చేరి మెకడును కప్పపొరలు దళముయొక్కీయుండును. మెకటియందు చీముగాని, మెత్తదనముగాని, దృఢముగానికలుగును . — — — —

చికిత్స— మెదడు ప్రత్యేకముగా గాని, పొరలుకోగలసి గాని, బాధనొందినపుడు వేయవలసిన చికిత్సయొక్క విధము గానేమున్నది. చికిత్స వేయనపుడు రక్తముయొక్క గడులును తగ్గించవలెను. మూయుగా శిరస్సుకు ఇంచుకువిస్తారముగా విరోచనములగు. (తేల్ మెన్.) సేవాభిమాన, నె, తిప్పనపుట్టించెడి చలనముకలుగ చేసేనుండులున్న కాళ్ళు చేతులను కాకపుట్టించేది. విచ్చిత్రగ్నేపథ్యము షనుండుటచలన చేసి అస్సుకుపోయేనొషధపు నీళ్ళు తలమీద వేయవలెను. వాతముకమ్మినపుడు తల మనరముజేసి పొట్టగుండులు తలకు వేసిజాగ్రతగా విరోచనపాథనములు సక్తువజేయు నూంస పొరములు-మాంసపుకపాయము, వైను, బ్రాంచి, అమోనియా మొదలగునవి యువ్వవలెను. నివారణ సమయమున విరోచనము క్రమముగానగుండును. చేయవలెను. ఎండతగలకుండ నుంచవలెను. మోతొదైనయాహారము, వ్యవహరించుచున్నవలెను. చన్నిళ్ళ స్నానము జేయుచుండుండవలెను. అప్పుడపుడు మెకడు పొక్కుపలాస్త్రీ వేయవలెను. F నెం ౨౨ యచ్చెడి.

(౧౦౨)

తాతనొమ్మలలో యీ జబ్బువస్తే కీళ్ళకు అవపించివేసేది. దిలోక
బిమ్మకు కేలుమేలు, అముదమిచ్చేది నల్లచుండిరోగములో నివ్వకూడకు.
జులుపులు కట్టుటకు నెం||౧౦౬-౧౧౦||యిచ్చేది. —

కఫవారములు జేయునపుడు బొంది గాని, అయోనియా గాని, యీత
రుగాని, యిచ్చేది. మ్రింగ లేకుంటే అధో మాగ్గము శుండా యిచ్చేది.

శీరోవానము.

(Hydrocephalus.) హైడ్రో'కెఫల్స్ అనగా తలలో నీరుకలుగుట

ఇది రెండు విధములు- తరుణము పురాణము-

ఈ రోగము చంటివారలందు విన్నవారలందును గలుగుచున్నది.

గుణములు — ఎంకెఫలైటిస్ యందును గుణములతో

గాని, సాధారణమైన జ్వరముయొక్క గుణములతో గాని, ఈ రోగముపు
ట్టుచున్నది. జ్వరములందున్న దక్షిణాస్థములందు నీరోగము పురాణరూ
పముగాక ప్రామాణ్యముగా నన్నిగుణములు కలుగును. రోగముకలిగిన తరు
వాత మశీరస్య వేడిమిగానుండును. శీరస్య నందు పొడుచుచు
డేసొప్పకలిగియుండును. శీరస్య పెద్దగాను, విశేషముగా నుండ్యము
వెలుగుమాడలే పోవుట, ధ్వని విసవాలిపోవుట, యవగా నెంతనాత్రము
చచ్చునైన నోర్చి లేకపోవుట, కండ్లయందున, ముఖమునందెరుపు కలిగియుం
డును. కనుపాపలు విడియుండును. శరీరము వేడిగాను పొడిగానుండును.
నిద్రరబాగా పట్టకుండుట, బాసనుపొందుచున్న పిల్లతన పెద్దకేకలచె నద్ర
నుంచి తెలివినొందుచుండును నాడివేగముగాను. ఊపిరితరుచుగాను, నీరు
డివిశేషము రంగుగాను, విశేషము జబ్బుజేసినపుడు శరీరము చులుచుకొ
నిపోవుట, పక్షవాతము, మైకము, కలిగియుండును. ఒకానొకపుడీగుణము
లు కొంతకాలము తగ్గును. ఇప్పుడు తలయందు నొప్పితగ్గును జ్వరమువిడు
చును. నాడి వేగము తగ్గును. ఈ శాంతి కొద్దికాలముండినపిమ్మట నీరసస్థి
తిలోకి తీసుకొని వచ్చుచున్నది. నాడిని, మాపిరిని లెక్కచెట్టుట కవకాశ
ము లేకుండునటులుండును. శరీరము చలవలు కచ్చును- విరొచనములు
న్ను అపానము వెంబడి యూనమున్ను కలుగుచున్నది. పక్షవాతము

గాని, మాండ్వముగాని, శిరీషపు నులునుగాని, కలిగి రొగమునంత పుచ్చుచున్నది. — — — — —

సాధాసంచుట—తలయందు నొప్పి, తలంతకంతకు పేర్చదగుట, ముఖము కందుట, మమత, జ్వరము నిద్రాభంగము, నీరొగమును పోట్టుటకు ముఖ్యములు. — — — — —

సాధ్యాపాధ్యము—తరుచుగా నసాధ్యము, నాడికొంతసేపు తెచ్చిలుకొట్టి కొంతసేపూరకుండి తిరుగా కొట్టుచున్న యడల హాని తెలుపుదుజేయును. — — — — —

హేతువులు—అధారములు పిల్లయీడు, బలహీనత, నాజాను దేహము, ఉద్రేకములు, పండ్లువచ్చుట పేగులయందు పురుగులు కలుగుట, దద్దురూష్టములు మొదలగునవి — — — — —

చికిత్స—ఇంట్ల మేషుల తగ్గించుట- ఉద్రేక కారణములు తీసివేయుట కార్యములుగానున్నవి. చెవుల వెనకను గాని కణతలకు గాని జలగలుకట్టించుట, గాజసోలకాక జేయుట, సాల్వేషము, జాలపు, మొదలగు విరొధసాధనములు అటునుచి చలద్రోష్టి, అవిగూడ గుర యెగుపోవునట్టి యోషధ నీరులు తలకు వేయులెను సాదములు వేషికిళ్ళలో నుంచుట మొదలగు సాధనములు, ఉద్రేక కారణమును పోగొట్టుటనగా, పేగులయందు బురుగులుండు నేని పురుగులుపోయే నుంచులెన్నవలెను. పళ్ళువచ్చు సమయమున సులభమైన విరొధసాధనములు పులులును విరిచెపండులు, ఇంగుళ్ళు కత్తితోకోయుట, మొదలగు సాధనములుజేయవలెను. రొగము సాధారణముగా బుర్రాణములోకి జేరుచుచెగాని, మృతిని కలుగుజేయుట నివారణ మగుచుచెగాని, యంత్యముగుచున్నది. పుర్రాణ రొగము- ఇతరరొగము లేకుండగనే కలుగుచున్నది. అనగా పిల్లలు, యీ రొగముతోనే జన్మించుచున్నారు తరుణ రొగమువల్లనున్న మెదడును కప్పే పొరలయందు యింట్ల మేషును పుట్టుటజేతనున్న యీపుర్రాణ రొగముగలుగుచున్నది. శిరస్సు విస్తారముగా పెద్దగుచున్నది. — — —

చికిత్స—మంచిభోజనము, ఇనుము, నైను, సముద్రపుఘాలి మొ

(౧౦౪)

దలగు సాధనములున్న శరీరమున బలముజేసినకొలది పుట్టినట్టి నీరు హరించును. నీరు హరించుటకు పొక్కు మంచులు, రసము- మూత్రముధికము. జేయు మంచులనగా స్వీట్, డిజిటేజిస్, మొదలగునవి యివ్వవలెను. ఈ సాధనములన్నిటి వలన కార్యములేనపుడు రోగి వృధముగా నుండినేని నీరుపోవుటకు శిరస్సుకు రంధ్రముజేయవలెను. ఇంచువలన నప్పటికి శమన మేగాని, తిరుగా నీరుపుట్టును. ఈరంధ్రము తాగువన జేయవలెను. అటుపైని కట్టుకట్టవలెను. గుడ్డలతో విగించి కట్టుటవలన రంధ్రము జేయునుండి నివారణయగుచున్నది. ౬ మాసములు మొదలుకొని ౧౨ మాసములపై న్ను వజకు చిన్నమిలిగంటెడు పోటువైన మిలిగంటెడు నీళ్ళలో వేసి ముచ్చిది. పోటువైన గోమాంస కషాయము సమభాగములతో ప్రతిఘటకున్న ప్రతిరెండు ఘంటలకు నిప్పించివచ్చును. — — —

స్పిరిట్స్ మోసియా, ... ౧ డ్రాయి.

స్పిరిటు ఈతరుకంపాండు, రసము.

నీళ్ళు, ... ౨ గ్లోసులు.

ఇవి కలిపి ౧ లేక ౨ డ్రాయిలు పశేష శరీరముగా పిల్లలున్నతరు ప్రతిరెండు లేక, నాలుగు ఘంటలకివ్వవలెను. ఏరొకవన సాధనముజేయుకొల్పిడి చించుతో నివ్వవలెను. F నెం. ౧౧.౨ యిచ్చెది. — — —

పినురు వారము కొరియా. (Chorea)

శరీరమును కదల్చునట్టి నెరచులను జచ్చుకలిగి స్వాధీనముగా కదల్చుటకు కొంచముగాగాని, విస్తారముగాగాని, అశక్యతగలిగి శరీరమునవొక కిద్దవైన చలనము కలిగియుండును. — — —

గుణములు— క్రమక్రమముగా వచ్చుచున్నది. కాలు వెనక్కులే నక్కులాగుటయిదిప్రథమగుణము ముఖమునందు యీలాగు లాక్కుపోయే చిహ్నములు ప్రథమత కూడా కలుగవచ్చును. అటుపైని యవేకమాంసభండలు కడులుచుండును. వేళ్ళయందు దృఢములేక క్రమముగా యేగ న్తులును పట్టుకొనటకు నశక్యముగా నుండును. — — —

శరీరమందొక ప్రక్క మాంసపు ఖండలుచుట్టుకొని పోవుచు. ఇందు ముఖమందుండునవి విస్తారముగా బాధవొందును. ఈలాగున సపుఖండలు లాగుచున్నపుడు వెక్కిరించుచున్న భావము ముఖము గియుండును. ఆలోచన తగ్గును. అజీర్ణము కలుగును, విరోచనబద్ధం, ముపలచగా పాలిపోయి యుండును. అటుపైని శరీరము శుష్కించి యుండును. భోజనము జేయుటకు నర్హము చేతతో నోచకి తెచ్చుకొనుట యన్నించునపుడు తలమీదును గాని—చుటి మొక ప్రక్కకు గాని చేసుకొనిపోవును, కొందరియందు శరీరపు సర్వదా యాకింపబడుచు. ఇట్టి యస్వాభావిక చలనము నిద్రపోవునపుడుండఁబోవుట తరుచు (నించుట) రోగముందు శరీరము దానంతటది సర్వదా కదులుచుండ నున్నది గొంతునులోనుండ లేకుండుచేత నున్నది, హిష్టిరీయాయన గముయంచి ప్రశ్నేకించనగును. — — —

సాధ్యసాధ్యము — ఈ రోగము దెబ్బలవల్లనున్న, ఇంట్లమే వల్లనున్న, వెన్నములును మొక్క - దానిపై సాతలమొక్క రోగము వల్లను కలుగునపుడు తప్ప హానికలుగజేయుచది కాదు. —

హేతువులు — ౧ శరీరము బలము చెడుట, నరములు బహుత్వములగుట, ౨ మొదలు ౧౮ సంవత్సరముల ప్రాయపు స్త్రీలు కలుగును. — — —

ఉద్దేశక కారణము — దెబ్బలు, పేగులు గాని, గర్భాశయముగి వెన్నలో గాని, మోతువు గాని, కందులు గాని, కలిగియుండుట విస్తారపు కోపము, మోహము మొదలగునవి. — — —

నికీర్త — ఒకపు కలుగజేసిన కారణములను కనుకొన నెడ దెలిసే నీచి వేయవలెను. అటుపైని శరీరబలము నభివృద్ధిపొందింపవలెను గులుగడ నేని యచి చచ్చుచుండులున్న, విరోచనసాధనములున్న యవలెను గర్భాశయము మొదలగు వాటియందు కందియుండుట కలిగినేని గాజముంత కాక, పామర-చుండులు వేయవలెను. జాగ్రత్తగా విరోచన సాధనములు జేయుచుండవలెను. క్షౌణ్డము, వెండి, తుత్తునాగము ఇనుము

ము, వీరవలన జేయుమందులిచ్చిన్ని, చల్లని నీళ్ళు స్నానము, నుండి
గునట్టివని, సులభముగా జీర్ణముగు సత్తువను గలుగజేసేభోజ
న, శరీరజలమును వృద్ధిపొందింపనగును. సహి-స్-కోనియై 1½ మొ
గాడు ద్రాముల వఱకిచ్చుటచే మిక్కిలి యుపయోగించుచున్నది.
గా తెల్లముదము రోచనమునకీచ్చుచుండేది. నెం ౫౯ ఇచ్చేది,

(Hysteria) హిస్టెరియా అనుమూర్ఖ. (పిశాచము)

స్వరూపరూపణము — జీర్ణము చేయునట్టి, శ్వాసముకలుగున
వలయుచు చెరువుతో, శరీరమునందుండు మాంసపుకండలు బిసిం
(ఈ బిసింపడము అప్పుడప్పుడు కలుగును) తెలిపిమిక్కిలి తిప్పకము
సాధ్యముగానుంచు శైక్తిపోయి యుండును. — — —

గుణములు — ఇది వమ్మ నపుడావలంబాలు నిస్సత్తువ, కడుపులోతి
గుండెడిడ, కడుపులోనుండి గొంతులలో కొకకథనునెయుండ, నడు
న్నట్లుండుట, ఇది ఈరోగమును సహనగుణము. ఇందుచే నూపిరి
నెట్లుండును. దానిని స్వీకరించుట కన్నులు తెల్లకేండులగును.
మెల్లగానిగును. కళ్ళు పిత్తులు గట్టిగా చుట్టుకొనబోవును. రోగి కేక
యించు నప్పును, లేచుట కిన్నిలచెంబడి నీరు కారునట్లుల నేడుచు
డును. ప్రలాపముగాని, మొకముగాని, కన్యనిట్లుండి యితరులు లే
శ్చజేయునెడల జబాబు క్రిముగానిచ్చును. ఇట్టిస్థితి స్వీకరిగానే పో
పండునపుడు పస్తాకముగా మూత్రముగును. ఒకరోజులోయ నేకమా
లగాని. యనేకరోజుల కొకగ్రామారుగాని, కలుగుచుండును. పక్షవాత
చెముడు, మాటస్వర పోవుట కలుగవచ్చును. — — —

నిధానిండుట — రోగిమందు గొంతుకయందుండవలెనుండుటచేత
యై బాధలోనున్నపుడేమి జరిగినది యీరొగికి జ్ఞాపకముండుటచేత
స్నాన సాధారణపు మూర్ఖానుంది ప్రశ్నేకించనగును. ఈరోగముస్త్రిల
ందున్ను, మూర్ఖపురుషులయందును లెరుచు. — — —

సాధ్యసాధ్యములు — ఈ రోగము వృత్తిని గలుగుచేయుట కష్టది
పురుషులందు కలుగునపుడు వైద్యశాస్త్రములాకి తీసుకొనబోవును. — — —

హేతువులు—అధారహేతువు—స్త్రీలు వొంటిగానందుట, మనస్సునందు కోరికగలిగియుండుట, బహునాజుకుగానందు శరీరము. —

ఉదేకములు—ముట్లయందు, పిల్లను కన్నపుడుండు స్వాభావికముగానందు శ్రావములు, కట్టిపోవుట చేతనున్న విశేషముగా దేహములములు విడుచుటచే బలహీనత కలుగుటయు, కడుపుపొంగు, అజీర్ణము మొదలగునవి. —

చికిత్స — గుణములు కనబడునపుడు చేయురట్టి పాథనము శాంతికే ఇందుకు కస్తూరి, స్పీరిట్టు అమోనీయా, ముఖముమీదను చల్లని కీళ్ళు కొట్టుట, ఉపిసెన్లే దేదై నావస్తువులు, మెడనున్న యెడల దీసివేయునది. (నిరామయకాలము) ఇది ఈరోగముయొక్క చిహ్నములు కనపడి నివృత్తింది పునఃరోగము కనబడువఱకుండు కాలమునకు పేరు. ఈ కాలములో నీరసించుకొని విరోధన పాథములు చేయవలెను. కాకనుపుట్టింజునవి, బలమునచ్చునవి, ఇనపసంబంధమైరట్టికైవసను, జింకు, మొదలగు నట్టి మందులు నరములకు సత్తువ నచ్చునట్టివ్వవలెను. పెళ్ళిగాని స్త్రీల యందీరోగము విస్తారకాలముంటే పెళ్ళిశాయివలెను, చూటలు నీరసముగానుంటే బెలడోనాపలాస్త్రీ గొంతుకు పైకి అంటింకది కీళ్ళుకొప్పులకు బెలడోనా తైలము మదింపేది. కాళ్ళు చేతులు స్వాధీనుతప్ప లే గోల్పే నిక్కుబేటిరీ వాడుక జేసేది. విశేషమువఱగా నుండునని నెం॥ ౧౫- ౨౦- ౨౧- ౨౭- ౯౫. ఇచ్చేది. —

ఎపిలేప్సీ అనగా మూఢము. (Epilepsy.)

స్వరూప నిరూపణము—ఇది నరములయొక్క జాడ్యమై అధాత్తుగా చెలివిని తప్పించి శరీరావయవముల మాంసపు కండలను లాక్కొని పోవును. అట్లుపైని మైకము కలుగజేయుచున్నది. ఇందు నిరామయకాలమింతని నిర్ణయము లేకుండును. —

గుణములు — ఒకానొకరియందు ముందుగా తలనొప్పి, కన్నులకు మిణుగురులవలె గానబడుట. చెవులయందు విస్తారపుధ్వని, శరీరము

జ్ఞానా నుండుట, లేనియెడల శరీరమండేకకాదనముననూ నొప్పికలిగి తల
బాగినటులుండుట, రోగి అధాత్తుగా స్వైతిలేప్పివడును. నోటివెంట
మరగవచ్చును. కన్నులు చలనములేకుండి పైకివచ్చునట్లు ముకముండు
శరీరము చుట్టుకొనిపోయి మాంసపు కండలు లాక్కొనిపోవుచుండు
ను. యుగవూపిరి కలిగియుండువాపిరి విశేషకష్టముతో తీయబడును. ఈగు
ణములు రెండుమూడు నిమిషములలో పోయి రోగి స్వస్థతగా పర్కుండి
క్రమముగా వూపిరి తీయచుండును. తొందర చేయని యెడల కొంతసేపు
గాని, చాలాసేపుగాని, నిద్రను పొందును. లేచినపుడు తానుబాధనాం
మచున్నపుడు జరిగినచర్యను తెలియకుండును. — — —

నిధానించుట—బొత్తిగా తెలివి లేకుండుటచేత హిస్తిరయానుం
చిన్ని వొడలు నలుచుకొనుటచేతను, బాధత్వరగాపోవుటచేతను, పక్షవా
తము లేకుండుటచేతను, అపొప్లక్సీనంబిన్ని ఈరోగమునువ్రేల్చేకింపనగును.

పాద్యసాధ్యములు—పురుగులచేతను పండ్లవచ్చుటచేత నీలాటిసులభ
పాద్యముగా నివారణ చేయుటకు హేతువులచే కలుగునపుడు పాద్యము, పా
తవర్యాయముగా వచ్చినపుడున్న మెదడుపైగాని, నరములపైగాని గ్రం
థులు మొదలగు నణుడులచే కలుగునపుడపాద్యముగా నెంచబడును. —

హేతువులు—అధారహేతువు లన్నిదండ్రులయందీ రోగముకలి
గియుండుట విశేషముగా సంగమముచేగాని, సంగమము లేకుండ రసంత
ట తాగు వీర్యవతనము జరిగించుకొనుట చేతనుగాని, విశేష నీరసమును
పొందుట. — — —

ఉద్రేకములు—అధాత్తుగా కోపము, భయము కలుగుట, పు
రుగులు, పండ్లువచ్చుట, విరోధనబద్ధము, రక్తము పూర్తియిది యుండుట,
విశేషకాలము యెడలేగకుండా శ్రవించుచుండుటగాని, యుక్తవర్యాయ
ము శాసనములు కట్టిపోవుటగాని నీరొగమును పుట్టించును. — — —

చికిత్స — రోగి మెదకు తగులుకొని యేవైనా యున్నయెడల
వాటినితీసి వేసి రన్నుగాని, ఇతరులగాని, హానిచేయకుండా కాపాడవలెను.

సాధనము—కాలమంపు తిరిగి యుద్రేకించకుండా సాధనము చేయు

వలెను. రోగోత్పత్తికి హేతువు తెలిసి నేని ఆ హేతువును తొలగించుటకు నాలోచించవలెను. సింకోనా, క్రైనను, తుత్తినాగము, ఇనుము, మైలకు న్నము, వెండి, పాషాణము మొదలగు వాటివలన జేయునట్టి నౌషధముల చే బలము నభివృద్ధి చేయవలెను. భోజనము క్రమముగా జేయుట, తగిన క్షుద్రేహమును కష్టపెట్టుట, నిద్రనుంచి యుదయమున త్వరగా లేచుట, క్రమమైన ప్రవతన చల్లనిశీర్శ స్నానము రోగోద్రేకమునకు ముందు తలయందు నింపుగానున్నటుల కనుకొని వెంటనే గళమునందుండు కరోటిడ్ రక్తవాడి నణచవలెను. జిలజిలకలిగెనేని, నిరస్యకు నదిపుట్టినస్థలముకుమధ్యను త్రాడుబిగించుటచే నుద్రేకించుట కట్టును. ఈ సాధనములు రోగము రాకుండా మధ్యముగా నావలెవు. చల్లనిశీర్శ ముఖమీద జల్లుటచేతవాంతులకిచ్చుటచేత స్వల్పములయందు రాకుండా కాపాడును. సం॥ ౨౦ రచి - రచి యిచ్చేది. —

ఈ రోగము వెండికాష్ఠికు లోపలకిచ్చుటచే కుదురును. దేహము నల్లబడిపోవుటచే దీనివాడుక మానివేయవలసివచ్చెను. బోక్సైడుఆఫ్ పోటాసియమ్-౫ గ్రేనులు మోతాదు చొప్పున నిచ్చుటచే రోగము కుదురునుగాని, యొకసంవత్సరము మధ్యరుధ్య మాని వేయు మాపుచ్చుకొనుచుండవలెను. ఇది ౧౦ గ్రేనులు మోతాదు వఱకు క్రమముగా నివ్వవచ్చును, పాషాణద్రావకము, వెలీరియ నేటుజింకు, సుఖసంబంధముగు జబ్బు దేహమందుండు నెడల రసముగాని, పోటాసీ అయిడియోగాని, యివ్వవలెను. స్త్రీలయందు గలుగునపుడు వారికి తెల్లకుసుమ, ఎఱ్ఱకుసుమ, గంకుసోప్పి, ముట్లుకాకపోవుట, వీటిలో నేదైన కలిగియుండు నెడల నందుకు తగునట్టి సాధము జేయవలెను. విశేషరక్తపూరిత దేహములయందు కలుగ్గునెడల, ఉప్పు విరోచనస్నానములివ్వలెను- భోజనము తగ్గించవలెను. ఉద్రేకముందు నల్లనుందరభివ్వవచ్చును. నిండుమయ కొలమునందు, కొనియమ్, స్ట్రోమోనియమ్, హైయోసియామి, బెలడోనా, డిజిటేలిస్, వెలీరియస్, ఇంగువ, కస్తూరి, కేవర, టర్పెంటుములు, సక్వామిక, స్ట్రీక్నియా, మొదలగు సాధనములు జేయవలెను. —

స్పిరిటు ఆమోనియా, ఆరోమెటిక్. ౧ దాగ్.

టించెరు కేస్తారియె... .. ౩ దాగ్.

లావెండరుస్పిరిటు... .. ౨ దాగ్.

మింటువాటరు... .. ౧ ఔన్సు.

ఇవి కలిపి రెండు దాగ్ములు రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను.

క్వెనియా సల్ఫురీ... .. ౨ గ్రే||

గంధకపు ధృతిపీట... .. ౫ మి||

టించెరు ఆర్వానియె... .. ౧ దాగ్||

సిరపు... ..

సీమతిప్పతీగె కషాయము... .. ౧ ఔ|| కలిపి రోజుకు

మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను. — — —

క్వెనసు... .. ౧౨ గ్రే||

అన్నభేది... .. ౧౨ గ్రే||

గంధకపు ధృతిపీటకలిపినది... .. ౧ దాగ్||

ఖురాసాని వామం అరఖు... .. ౧|| చక్కెరన్నర ద్రావం.

క్వాషియా చేక్కకషాయము... .. ౬ ఔ|| కలిపి ౧ ఔ||

ఈవ్వన రోజుకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను. — — —

ఆమోనియా సీనిక్స్ కాబోగోనిన్... .. ౧ దాగ్||

ఫైరైఆమోనియా సైట్రస్... .. ౨ దాగ్||

ఖురాసాని వామపు అరఖు... .. ౨ దాగ్||

క్వాషియా కషాయము... .. ౧౨ ఔ|| కలిపి రెండు

జాకు మూడు పర్యాయములు యివ్వవలెను. — — —

వెలిరియ నేటుజింకు... .. ౧ గ్రే||

గుల్ ఖండ్... .. మాత్ర కట్టుకు సరిపడ్డంత

వేసి రెండుజాకు మూడు పర్యాయములు నివ్వవలెను. ఈ మందు హిస్టేరి

యాలోను న్యూరాలిజియాలోను కూడి నివ్వవచ్చును. వెలిరియ నేటుక్వె

నెను, స్టీలుతోగూడా నివ్వవచ్చును. — — —

జింనైసల్వేటిన్.... ౧ గేర్

జెవ్వసువక్త్యాక్ష్.... ౪ గేర్లు కలిపి-

మాత్రాలుజేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములివ్వవలెను. ఈ పైనిచెప్పిన మందులు సమయమునుబట్టి రోగియొక్క స్థితినిబట్టి యవి జేయునట్టి నుణములనుబట్టి ప్రయోగింపవలెను. — — —

(Tetanus) టెటినస్సు అనగాజన్మి, ధనుర్వాతము.

ఇది ట్రామేటిక్ గాని, ఇడియోపేతిక్ గాని, రెండు విధములు.

౧ ట్రామేటిక్ జన్మి గాయ, ఘాతలవల్లను కలుగుచున్నది.

౨ ఇడియోపేతిక్ జన్మి హేతువ లేనియందుగా నింపాదిగా-
వచ్చును. ఈ రోగియొక్క భాగమునందు ఆవహించునపుడొక్కొక్క పే-
రుపెట్టబడును. దవడపట్టుకొని దవడలు దగ్గిరపడినపుడు, లాకుజాఅని
న్నీ, త్రిప్పను అన్నీ పేరు. శరీరమువెనకకు వంచబడినపుడు ధనుర్వాత
మనిన్నీ, శరీరము ముందుకు వంచబడినపుడు వ్రక్కకు వంచబడినపుడున్న
వేరు వేరు పేరులుగలవు. జన్మి శరీరమునకొంత భాగమును వట్టినపుడుత్రి-
ప్పను అనునాధారణముగా గలుగుచున్నది. వ్రక్కకువంచుట తరుచు
గా కలుగదు. — — —

గుణములు—మెడయందున్న గజములవద్దనున్న బెట్రుగానుం-
డుట, గుటక వేయుటకనవకాశము నాభికి తిన్నగా వక్షమునకు దిగువను-
నొప్పిగలిగి వెన్నలోకి పాడుచుచుండును. ఇందుచేత దయాభ్రాంతినుమా-
సము రోగముచే పీడింపబడుచున్నటుల దెలియుచున్నది. మెడయందుం-
డు మాంసపుఖండలు లాక్కొనిపోవుచు దవడలు కలుచుకొని పోవును.
అన్ని మాంసపుకండలు బెట్రుగానున్న, లాక్కొనిపోవుచుండును. గర్భ-
ము కష్టమెక్కవలె గట్టిగానుండును. సర్వదా యీలాగు లాక్కొనిపో-
వుటచే విస్తారపు నొప్పి కలిగియుండును. కొంచము కడులుటచే విస్తరిం-
చుచుండును. ౧౦-౧౫ నిముషములకు శమించుచుండునుగాని, బెట్రుశ-
దలకుండును. నాడి వేగముగానున్న కొంతసేపు టెలిసములేకుండావుం

దేహము రాగ గాన, ముచ్చములచే నింపబడినదిగా నుండును. శక్తి
 త్వరగా నుండి దయాసముయొక్క యెక్కువ ముచ్చము నూరు
 నుండును. తెలివికలిగియుండును. ఇతరుల రోగివర్తన వేర్వేరుచేసి
 గింపు యెక్కువగుచుండును. రోగము ప్రబలముగా నున్నపుడు రోగిని
 లవలేకుండును. కండలు లాక్కొనిపోవుటకు వగును. డిపిరి బహుత్వర
 గా నుండును. కొంతస్వల్పకాలము లేకుండును. డిపిరి తరగక పోవుట క
 లుగును. అప్పటిలో నాది కానరాకుండి మిక్కిలి శ్రమపడుటచేత మూ
 ఛానుపొందిగాని, యూపిరిరాకగాని, రోగిమృతినొందును — —

నిధానించుట— వెన్నెక్కు కాటువల్ల కలుగు హైడ్రోఫోబియా
 నుంచి మితతప్పకపోవుటజేతనున్ను నీళ్ళచప్పుడైతే భయము లేకుండుట
 జేతనున్ను, శరీరమందెక్కు సర్వదా కలిగియుండుటజేతనున్ను పోల్చిన
 గును. వెన్నుమూలుగుయొక్క యిండ్లమేవనునంచి గాఢమైన జ్వరము
 లేకుండుటజేతనున్ను. కాళ్ళపడిపోకుండుట జేతనున్ను గ్రహించవగును.

సాధ్యసాధ్యము— ట్రామాటిక్, జన్ని అసాధ్యము, ఇడియో
 పాతికుట జన్ని సాధ్యము — నిద్రవట్టుట, ఎక్కుతగ్గుట, ఇందు మంచి
 కూదులు. — — — — —

హేతువులు— ఆధారహేతువు బాల్యము, మొగవాండ్రు, కా
 కిడేశములు, డ్రైడేశములు, చలవ, ఇవక, అలసట, గాయములు, నరము
 లకు (టెండనులు) అనగా మాంసపుఖండలకు చివరనుండు పేపువంటి జి
 గివమైన వదాఢముకు దెబ్బకలుగుట స్త్రీక్రియా ఎక్కువించుటచే నీరో
 గము యెక్కువ కలుగజేయుచున్నది. — చలిఘాతి మెడకు తగులుటచే
 కలుగును. — — — — —

చికిత్స— ట్రామాటిక్ జన్నియందు శరీరమును మెత్తబెట్టునట్టిన్నీ
 మైకముజేయు పదార్థములు, దెబ్బతగిలిన భాగముపై యెక్కించవలె
 ను. నరముగాని, టెండనుగాని, ఎక్కుమీచుండునేని, వాటినికోసి విగిత
 గ్గించెడి. కండలు లాక్కొనిపోవడము కనబడిన తరువాత నీవని జేయుకూడ
 దు. రెండు విధములైన జన్నిక్రియా యొక్క పే అవుషధచికిత్సగా నున్నది.

విశేషముగా విరోచనములు చేయుచుట, కలమెలు, నీను నేపాశపుచమురు, విరోచనములుచేసే పిచ్చికారీ, నల్లమందు, గంజాయితో చేసిన మందులు తరుచుగా యిచ్చుట, యివి గొప్ప మోతాదులిచ్చునది. క్లోరిఫారమ్ నాసనమాపించుటచే శరీరము లాకొక్కిరిపోవుటయున్న నొప్పిన్ని శాంతించును. సత్తువను చేయుమాంసపు కషాయముల పాయువు వెంబడి ప్రయోగించవలెను. మంచుగెడ్డ వెన్నపైకట్టుటచే కొందరికి గుణమిచ్చును. ఈ రోగమందు మైకమును కలుగజేసే మందులు మిక్కిలి యుపయోగించును. అనుభవముచే యిందుల మోతాదుకంటే అధికముగా నివ్వనగును బంచెరు బెలడోనా బహుపయోగముగానున్నది. 1/16 గ్రేను మొదలు కుని || అర గ్రేను వఱకు, ఎక్స్ట్రాక్టు ఆఫ్ కెలబారుబీక్ యిచ్చుటచేల్చి క్లోరిఫారము తగ్గును. రోగి యావధము మింగుటకు శెక్తికలిగియుండేనేని ౪-మొదలు ౭ ద్రామ్మలవఱకు నాలుగేని ఘంటలకు ఒకపర్యాయము, సకలస్సుకోనియం యిచ్చేది, మింగుట కవకాశము లేనపుడపాయువు వెంబడి మందెక్కించవలెను. సారాయికూడా నిషా కలుగజేసేవరకివ్వవచ్చును, పాకుపలాస్త్రీ వెన్నుకుజేయుట, ఎలక్ట్రీసిటీ, నోరు తెరివక పోయినపుడు వంగునట్టి గొట్టము ముక్కురంధ్రముల వెంబడి లోపలికి పోనిచ్చి అందుగుండా హారముగాని, వందుగాని లోపలికి పోవునటుల పిచ్చికారీ చేసేది, ఇందుకు ప్రత్యేకము గొట్టములు నియమింపబడియున్నవి. రోగిని బహు నెమ్మదిగానుంది అప్పుడపుడు వైను మొదలగునవి యివ్వనగును. నెం|| ౧౦౦ యిచ్చేది—

ఇన్ ఫేన్టీల్ టెటెనిస్ అనగా చిన్నవారలందు గలుగజన్తి.

Infantile Tetanus.

గుణములు— పుట్టిన తరువాతను రెండుమాడు వారములకు దవడ మాంసమందు మంద జన్తి యెక్కుకనబడి శరీరమంతకు వ్యాపించి త్వరగా ప్రాణమునంతపుచ్చును.—

చికిత్స—వెంటనే సులభముగా విరోచనమునకిచ్చి వేడినీళ్ళ స్నానము జేయించవలెను. పిల్లయొక్క హారము తల్లిపాలుగా నుండవలెను

బాగాగారి నడుచుటట్టి స్తలములోనుంచవలెను. అముదమే విరోచనము నకు యిచ్చేది. నెం॥ ౧౦౨ యిచ్చేది. — — —

హైడ్రోఫోబియా అనగా, వెట్టికుక్క-కాటువలన కలుగు వెట్టి.

Hydrophobia.

గుణములు—వెట్టికుక్క కరచిన నాలుగైదు దినములు మొదలు ఆరే నిమిది వారముల తరువాత కరచినట్టి కాటు పచ్చిచేసి శరీరము నందనేక భాగములకు వ్యాపించు నొప్పికలిగి యటుమీదల మాటలు వినిపించకపోవుట, మైకము కలిగియుండుట విశేష విచారముగనుండుట, నిద్రనుంచి కలలో భీతివొంది లేచుట, ద్రవపదార్థములకు భీతికలుగుట, గొంతుక యొక్క మాంసపుకండలు విగింపబడును. ప్రభావము కలిగియుండును. ముఖమునందాశ లిగుండును. విదాహము కలిగినను, ద్రవపదార్థములు పుచ్చుకొనుటకు భయపడుచుండును. వెలుగురుగాని, ధ్వనిగాని, సహించకుండును. శరీరము వేడిగాను, పొడిగాను, రోగియిలసటచే మృతివొందువఱకు విశ్రాంతిలేకుండును. నిద్ర లేకు. మాంసపుకండలు విగించుకొనిపోయి లా కొనుట కలిగియుండును. కొండరిమించు రోగి, మృతివొందక మునుపు నుంచి కుక్క-మొరుగునటుల మొరుగుచుండును. — — —

సాధ్యాసాధ్యము—హానిని కలుగజేయుట తరుచు. — —

హేతువులు—వెట్టికుక్క కరచినతరువాత కుక్కపంటియందుండి విషము శరీరమునకు వ్యాపించుటచే నీరోగము కలుగుచున్నది. —

చికిత్స—ముఖ్యముగా రోగము రాకుండా కాపాడవలెను. ఇందుకు కత్తితో కోయుటచేత నున్ను, కాష్టేకులు, శంఖద్రావకము, వెండి కాష్టేకు మొదలగువాటిని కరచినతోటుకు రాయుటచేగాని, కప్పింగను-గాజునోల వేయుట చేతనుగాని, సాధనములు లేనపుడు నోటితో పిల్చుట చేగాని, విషము దేహమునకు వ్యాపించకుండునటుల జేయునగును. రోగము కన్పించిన తరువాత పుట్టినగుణములను మాత్రము సాధనముచేశౌం తింపజేయువచ్చును. గొంతుకు యుండుండుబాధ మంచు గొడ్డమింగించుట

యిచ్చేది. — —

౨. నిద్ర జేయుచుండుట చేతనున్న, క్లోరిఫార్మ్ వాసనమాచుట చేతనున్న, నరములందుండు తీవ్రమునణచనగును. — — — —

౩. అపానము వెంటది హారమిచ్చుట చేతనున్న, ద్రవపదార్థముగాని, వస్తువులను సాధ్యమగు నెడల భుజించుటకిచ్చు జేతనున్న, నీరసమునొందకుండునటుల జేయవలెను. — — — —

డెలీరియంట్రిమెన్సు- అనగా, త్రాగుటచే మతితప్పట.

Delirium Tremens.

గుణములు—విశ్రాంతి, నిద్ర లేకుండును, చేతులున్న, సాధారణముగా దేహమందుండు మాంసపుకండలు వణుకుచుండును. ఈవణుకు నునిలుపుటకు రోగియత్నించు నెడ విస్తరించును. మతిలేని మాటలు, అనేక మాటలు విన్నట్లు అనేక వస్తువులు చూచినట్లు, పగవారలు తన్నుముట్టడించినట్లు, వారినంచి తాను తప్పించుకొనుటకు ప్రయత్నముజేయునట్లు భ్రమకలిగియుండును. విశేషప్రలాపము, అస్తమానం నడచుట, గదిలో ఏదో యొక వస్తువను గాని, మనిషినిగాని, వెతుకుచున్నట్లుగానుండును. శరీరము చల్లగానున్న, చమటచే కప్పబడియుండును. నాలుకయందు తడిగలిగి కొంచము పత్తదనము వొణుకు కలిగియుండును. నాడి సూక్ష్మముగానున్న, త్వరగాను, నొక్కితే నణవబడు నట్టిదిగానుండును. రోగి మెళ్లువై నకొలది దేహమును చెరువును కలుగజేయుచున్నది. — — —

నిధానించుట— శరీర మొణుకు, చల్లదనము, ప్రలాపము, రోగి యొక్క పూర్వస్థితి భోగిగ్తా రోగమును తెలియజేయుచున్నది. — —

సాధ్యసాధ్యము—విశేషము నిస్త్రాణము పొందునెడల నిబ్బంజేయదు. నిద్రగలుగుట, మత్తుమందులచే నిద్రకలుగుట మంచి గుణములు కంపమెళ్లునగుట, నిద్ర లేకుండుట, విశేషవిరోచనములు, వాంతులు గలుగుట, నాలుక పొడియార్చుకొని గోధుమురంగు గలిగియుండుట, దుగ్ధాణములు, రోగము మెదడు నందుండు గమలయందుగాని, మెదడుపొరమీదగాని, పులిసీరు జేరుట చేతనున్న మెదడు పొరయందు విస్తారమురక్తము నిలుచుట చేతనున్న కలుగుచున్నది. మెదటియందు గమలలోపల పులిసీరు

జేరినపుడు సారాయి దానియందు కన్నగొనబడును. — — —

హేతువులు— ఆధార హేతువు- అలవాటుగా సారాయి. నల్ల మందు, గంజాయి, వగైరాలు వాడుక జేయుట తేతను నరమలయందు బల ము తగ్గడము విస్తారముగా చడువుట, మొదలగునవి. ఉద్రేకములు, అప్పుడపుడు విస్తారముగా త్రాగుట, అలవాటైన కాకవస్తువును మానుట, రక్తముపోవుట, విస్తారముగా విరోచనములగుటకు సాధనము జేయుట, గొప్పగాయ ఘాతలు పొందినపుడు కలుగుమూఢక. — — —

వికీర్ణ— ఇందు మూడువనరులు జేయవలెను. అనగా దేహబలము పోకుండా కాపాడుట, నిద్రనువట్టించుట, ఇండ్లమేషనుపోగొట్టుట, వ్రెను, బ్రాంది, గంజి, కొన్నిమాంసములయొక్క సారము పర్యము పెట్టించుట చె బలము చెడదు. నల్లమందు, గంజాయి, క్లోరిఫారం వాసనచూచుట, మాఫియా మొదలగు వాటిని గుణములు నిలుచుటకు తరుచుగా నివ్వనగు ను. ఒక్కదినములో మూడుపున్సుల నల్లమందరఖుయిచ్చినను దానిగుణము ను, కనపరచనట్టి దృష్టాంతములుగలవు. రసభస్మమునెడు కాలిమెలు టాటర్ ఎమిట, నల్లమందు, పొక్కు మందులు వీటిచే యిండ్లమేషను పోగొట్టివలెను. విరోచన సాధనములుగాని రక్తము తీయసాధనములు గాని జేయకూడదు. సం॥ ౧౦౦ యిచ్చేది. — — —

బెరిబెట్టి. ఉబ్బు. Beri Beri.

స్వరూపరూపణము— ఊపిరి తీయుటకు ప్రయాసము, నీరసము, తియ్యెర, కాళ్ళుగట్టిగానుండి పడిపోవడము, శరీరమందంతట వాపు- గల రొగమునకు బెరిబెట్టి యనబడును. — — —

గుణములు— ఒకానొకపుడధాత్తుగా కూడా ఈ రొగము కలుగుచున్నది. రొగము కనబడుటకు ముందు రొగి రొజూజేసేవని జేయ లేకుండును. నొప్పి, తియ్యెర, మాంసపు కండలయందు విగింపు, కాళ్ళు జేతులుపొంగు, వీశేషము నిస్సత్తువ, ఎగయూపిరి, గుండెలయందు పట్టు, గూ. భారముండును, ముఖముపొంగి పాలియుండును. ఊపిరి తిరగకపోవ

క మెక్క వైనకొలది పెదవులునల్లలకును. కాళ్ళుపడిపోవును వాంతి తగు చుగాకలిగి ఇబ్బందిపరుచుచుండును. ఊపిరి ఇబ్బందిచే పగుండుటకు అనవ కాశముగానుండును. నాడిదుర్బలముగానున్న కొంతసేపు నిలిచిపోవుచు నుండును. శరీరము చల్లగాగాని స్వాభావికమైన కాకగానుండి పొడిగా నుండును. మూత్రము క్వచిత్తుగాను విశేషము రంగుగానుండును. గుండె యందు భారమున్న ఊపిరి తిరగకపోవడ మెక్క వైనకొలది నాడిక్షీణిం చును. కాళ్ళుచేతులు చలవనుగమ్మును ఊపిరితిరగక గాని, కాళ్ళుచేతులులా కొర నుటచే, కొట్టుకొనిగాని, రోగి పొగొందును విడుచును. —

నిధానించుట— ఊపిరితిరగకపోవుట, కాళ్ళుపడుట, అధిక నీరస ము, ఒడలువాపు, శోభించినముఖము కలిగినపుడు బెత్తబెట్టియని పోల్చిన గును. కొందరిది యొకతరహా యొడలువాపని మఱికొందరు నరముల సం బంధమగు జాడ్యమని యెంచుదురు. — — —

సాధ్యాసాధ్యము— తరుచుగా నసాధ్యము.

హేతువులు— ఆధారహేతువు— సత్తువచేయని భోజనముచే యుటచేతనున్న అశుభవాయువచేతనున్న యివకప్రదేశమందలి గాలి చాలాకాలము దేహముకు పట్టించుటచేతనున్న కొన్ని స్థలములందునికి తే రనున్న శరీరబలము చెడుటచేత నీరోగముగలుగును. సింహ్వాశద్వీపము లోని కొన్నిప్రదేశములందున్న గంజాము, శ్రీకాకుళము, రాజమహేంద్ర వరపు జిల్లాలయందు సముద్రమునకు కొన్ని మైళ్ళ లోపువరకీ రోగము కలుగుచున్నది. — — —

ఉద్రేకములు— విషవాయువు.

చికిత్స— కాకమందులు, వైయ, బాగ్రింది, జిన్ను, అమోనియా, సత్తువనిచ్చే ద్రవపదార్థముల నివ్వవలెను. కాకమీదను అల్పాచమాన మధి కముచేయుమందులు, స్వీట్లు, జిన్నువంచి, టర్పెంటైలు, మొదలగునవి యివ్వవలెను. శరీరమునందు చేరిన నీరును హరించుటకు రుఘాడించి విరోచ నములగుటకు కేంబోజి, ఎలిటేరియరి, జాలపు, మొదలగునవి యివ్వవలె ను. వెచ్చనీళ్ళస్నానము కాకతైలములమర్దనా విరోచనములుచేయు పిచ్చ

కారీ చాతీకిపాక్కు-మందులు, కాక చేసి కఫమును లెగ్గొట్టేమందులు మొదలగునవి యప్పుడుండు గుణములకొలది నివ్వనగును. మాలకంకినీఅరఖనెడి జ్ఞాకాయలు తమలపాకుతో రోజుకు మూడుపర్యాయము లిచ్చుటచేకు దురుచున్నదిగాని ఈ మందిచ్చునపుడు కఠినమగు పథ్యము చేయించవలెను.
 నెం|| ౬౦ యిచ్చెడి — — — — —

(Rheumatism) రుమేటిజం అనగా మేహవాతనొప్పులు.

తరుణుని, పురాణుని, రెండువిధములు నడుమునందుండు లెండులను వాటియందుగలుగునపుడు లంబేగోయని వాడుకొందురు అనగా. నిడుమునొప్పి, — — — — —

—* తరుణవాతనొప్పులు. *

గుణములు— చలి గాలిగిరి రొంపగలుగుచు అటుపైని జ్వరము కలుగును. అప్పుడు విశేషనొప్పి, ఎరుపు, బాపున్న పెద్దకీళ్ళయందుకలుగును. అలాగు బాధనొందుతున్న కీలుమీద నొక్కుటచేతగాని ఆకీలుకడులు చుటచేతగాని నొప్పెక్కువగును. రాత్రిభాగమందు బాధధికమగును. విశ్రాంతిలేకుండుట, దాహము, తీవ్రజ్వరము, విశేషచమట, ధాతువు మెత్తిగాను నెంపుగానుండుట, నాలుక కొంచెముపచ్చనగు మలిసముతో దట్టమిగా పూయబడియుండుట, విరోచనబద్ధము, ఆకలిలేకుండుట, కొన్ని దినములైనతరువాతను ఆకీళ్ళనురచి వేరేకీళ్ళనుపట్టుకొనును. కొందరియందు కీళ్ళయందు శౌంతించి గుండెను, మెదడును, కప్పుకొను పొరయందు ప్రవేశించును. మొదటబాధనొందిన కీళ్ళయందీలాగు కలుగగానే బాధ శౌంతించును. గుండెయందీరోగము ప్రవేశించినవెంటనే ఊపిరి తిరగకపోవుట, గుండెభారము, దడ, గుండెలలోనొప్పి, నాడియందు వేగముగలిగి గుండెరోగమందుండితరగుణములు గలిగుండును. ఈరోగము నివృత్తించుట, పురాణించుట, కీళ్ళవంగకపోవుటచే నడచుటకసాధ్యముగాజేయడము గుండెకాయనూ, మెదడును కప్పపొరలందు ప్రవేశించి మృతి కలుగజేయడముగలదు. కాక ౧౧౫ వఱకు జ్వరములోనుండును. — — — — —

హేతువులు— ఆధార హేతువు— వయఃకాలము, బలముచేయు
 కలిండిచె గలుగుబలహీనత— — — —

ఉద్రేకములు— చలిగాలికి బయలుగూట, అష్టలేనిచోటను రాగ్రి
 పరుండుట, ఒకపర్యాయము బాధకలిగినతరువాత స్వల్ప హేతువులచే తి
 రుగా కానబడును. ఈ వ్యాధిలో రక్తమున, లేక్టీకేసిడ్ అనువులునుం
 డుటచే నీరోగము కలుగునని కొందరు వాడుకొందురు. మఱి కొందరు-
 ప్రైవీను విస్తారమగుటచే పుట్టునని వూహించుచున్నారు. — —

నిధానించుట— సైనోవియల్ యామిటిజమ్ అనునొప్పులందుకీలు
 లు విస్తారముగా వాచిగాని, చనుటలుగాని, తీక్ష్ణ మైనజ్వరముగానుండును.
 తరుణనొప్పులందు శరీరమందితరగణములు కలిగియుండును పురాణమం
 దు కీలుయందేవుండును. చుమ్మలు పచ్చిజేసినపుడు నొక్కితే పుండులా
 గుండును. గొటున్ను, యామేటిజమున్ను, ఈదిగ వస్త చెప్పబడిన గుణ
 ములచే జేధించనగును. యామేటిజమ్ పెద్దకీళ్ళను క్రమముగాను గొటు
 చిన్నకీళ్ళను అధాత్తుగా కలుగును. యూమేటిజమ్ సత్తువతిండి లేనివయస్సు
 లయందు గలుగును. గొటు పెద్దవారలందున్న సాభ్యముగా తిను వారలం
 దు గలుగుచున్నది. గొటులో జ్వరమున్ను చెనుటలుండవు. యామేటిజమ్
 యందును మేటిజమ్, ఒకకీలునుంచి మరొక కీలును నడుచుచుండును.
 గొటుఒకకీలునందేవుండి గుండెనుగాని, మెదడునుగాని, వ్యాపించుచుండును.

సాధ్యాసాధ్యము—గుండెను, కంటికి, మెదడును బట్టుకొనుటను
 గుణములు, ఈ రోగము తర్పుగా హానిజేయునదిగాదు. ఈ రోగముం
 దుండు నొప్పులు, చీముపట్టుట కుళ్ళుట, సన్నిపాత జ్వరముగాని, కలిగి-
 యుండును.— — — —

చికిత్స—ఇందుజేయు సాధనములనేకములుగా నుండుటచే వాటి
 నన్నిటిని సకూడ తెలియజేయుట కనవకాశముగానున్నది. బైకార్బోనే
 టు ఆఫ్ హిటామెం గ్రేనుల మోతాదుచొప్పున జేయకపోయినను పా
 నముజేసి రోజుకు మూడు నాల్గు పర్యాయములు యివ్వవలెను. చస్తీళ్ళతో
 కలిపి యిచ్చుటకూడా వాడుకగానున్నది. ఈ సాధనమే ముఖ్యముగా

పున్నది. క్లోరేటు. బైటార్బేటు, వైట్రేటు, యాసిటేట్, అఫ్ పాటామ
లు నొప్పుల కువయోగింప బడుచున్నవి. నిన్నవంతి రసము- ౧ ఔస్సు
మోతాదు జేసి రోజుకు మూడు పర్యాయములిచ్చెడి. —

త్వేదనను యిచ్చిన తరువాత రక్తము శరీరమునుంచి తీయుటచే
విరోపియను లయందు కలుగునట్టి తరుణవాతనొప్పులు కుదురును. కా
ర్చికము సులభవిరోధన మందులు. వేడినీళ్ళ స్నానము, డోవసుఫ్ పొడరు
మొదలగునవి యుపసాధనములుగా వాడుకోబడును. ఎట్టిచికిత్స జేసినను
దాని పుడ్రేకమును చూపనదీ రోగము వచ్చును. —

ప్రసాధనములు—జలగలు, కావడము స్పంజియోపిలస్ అనునది
చన్నీళ్ళలోగాని, వేడినీళ్ళలోగాని, నానబెట్టి కీలుకుచుట్టి అటుపైని గుడ్డ
చుట్టవలెను. ఆవపిండి ముద్ద, పొక్కు-పూపులు, కాక జేయు తైలములు,
టిం చెరు అయిడీనుయను ద్రావకము మొదలగునవి. జ్వరముతో నొప్పులుం
డినేని, F నెం: ౮-౨౨-౭౬ యిచ్చెడి. —

పురాణమగు వాతనొప్పులు. Chronic Rheumatism.

తరుణము ముదిరి పురాణమగుటయే గాక—యీ దేశ వాసులగు-
తారలందు ప్రత్యేకము కలుగుచున్నది. ఈలాగు సంభవించునపుడు యేకీ
లునందు నొప్పికలిగితే దానియందేతప్ప మఱియొక కీలుకు వ్యాపించు
జ్వరము స్వల్పముగానుండును. నొప్పితక్కువగానుండును. కీలుమిక్కిలీ
వాదులయేగాక—కీలు వంగకపోవుట, కీలుయందు పటుత్వము తప్పుట
కలిగియుండును. —

చికిత్స— లోపలికి జేయు పాధనము కంటే పైకి ముఖ్యము
తిర్చుగా జలగలు పట్టించుట, పొక్కు-మందులు వేయుట, ఆవపిండిము
ద్ద పట్టించుట మొదలగు ప్రసాధనములున్న సుఖసంబంధమగు జబ్బుదే
హమున కలిగియుండేనేని, సుగంధ్యాది కషాయముతో ప్లమ్మర్సు మాత్రవి
చ్చుటచేతనున్న డోవర్సుపొడరు, పొటాసీవిడను, మొదలగునవిన్నీ విస్తా
దకాలముండిన రోగమందు ఎలక్ట్రసిటీ, పాధనము చేసేది. కీలుగలదు కాక

లేనపుడు తిండిచేరు అయిడను, పూయుటచే వాపుతీయును. చన్నీళ్ళతో జాను మూడు నాలుగు రోజులు ములు ధారకట్టి బాధనొందుతున్న రోగును వోయుటచే మంచిగుణము చేయుచున్నది. మాలసకండలందు వాతనొప్పు కలుగునపుడు చాలాసేపు వోకుటచే నొప్పియెక్కువగుచున్నది. కాగి, గాని, పరుండునట్టి మంచపుకాకగాని, నొప్పి నభివృద్ధి చేయునపుడుతరుణ నొప్పలవలెనున్న కాక చేత నొప్పి పువళమించునపుడు పురాణించినట్టి వాతనొప్పలను వలెను చికిత్సచేయవలెను, తరుణవాత నొప్పలన్నిటి యందును కాలఖండమునందు పుజేయునట్టి మంచులనున్న, విరోచనసాధనములున్న, చేయవలెను. ఇందుకు రాత్ర జాడాఫలంతోచేయు మాల్యాలిచ్చివుడయము సెట్లట్టిపాడరుగాని, పుప్పుగాని, యివ్వవలెను విశేష విరోచనములు కూడవు. పిస్తాకపునొప్పి కలిగియుండి నేని పుప్పులతో లైకరుపియై, సెడతైవను అనునల్లమందరఖి యివ్వనగును. లేనియడలమోర్ఖాన, శరీరముయొక్క చర్మముగుండా పిచ్చికారిచేయవలెను. తరుణ నొప్పులు పోతున్నపుడు సురాకారము ౨౦ గ్రేనులమోతాదిచ్చుటచే గుణమిచ్చును. రోగిని చలిగాలిలో పెళ్ళకుండ నుంచవలెను. తరుణనొప్పులందు నిండుభోజనమివ్వకూడదు. — — —

పురాణనొప్పులు—పాటాసీవిడరు ప్రత్యేకముగాగాని, వైకాటంబు మొనీతో కలిపిగానిచ్చుటచేతను నివారణనగును. కీళ్ళందు నొప్పి పిస్తాకముగానున్నపుడు- బెలడోనాతో క్లోరిఫారంత్తైలముగాని, నాభిత్తైలముగాని, మధనా చేయుటచే శాంతించును. రోగి స్థానుగుడ్డ శరీరముపైకప్పుకొని యుండవలెను. భోజనవధాధాములందు రోగిబహుజాగ్రత్తగా నుండవలెను. స్వల్పపత్యములు రోగమును తిరుగబడుచేచున్నవి. నెం|| ౧-౨౨-౩౨-౩౪-౪౦-౪౨-౪౪ యిచ్చేవి. — — —

ఈ రోగమందు ముంతగుండె జబ్బునొంది నేని చాతీపైని నుండ యొక్క స్థానమున పాకు మందు, కప్పింగు వేయవలెను. లోపు కవుడు శ్రేత్ మెలు నల్లమందు కలిపివ్వవలెను. — — —

ఇది రెండు విధములు- తరుణము, పురాణము.

ఈ రెండు విధములందు కీళ్ళనుండి లోపలనుండు గుండె, జీణాకోశము, మెదడు, మొదలగు నవయవములకు వ్యాధి వ్యాపించుచున్నది,

గుణములు—తీవ్రముగాను, అధాత్మగానున్న నొప్పి చిన్న కీళ్లయందు కలుగును ఇందు కాళ్ళవేళ్లను తక్కుగాప్టును. ఈ వేళ్లయందు బొటనున వేలి మొకటికీలునందు రాత్రిభాగముందు ప్రథమత గలిగి త్వరలో నోర్వరానీ భాగమొందించును. వికృతిలేకుండును, అపుడపుడు జ్వరముకలిగి యుండుట, కీలుపచ్చిపుండున లేకుండుట ముఖ్యము. నోర్వలేకుండి, చాపు గలిగి యెక్కుగా నీరును నొప్పి కలుగును. ఇట్టికీలునందును నొప్పి వొరొజునకు గాని, రోజును ప్యానానునకు గాని, వొరొజునకు పోవును అటుపైల చెనుము పై పొం ప్పువలె రాతిరోము బాధలవృత్తికి లేకుండపోవును సాధారణముగా రెండుమూడురోజులుండి క్రమంగా నొప్పి త్వరచున్నది నొప్పి నిచ్చుల్లించిన పిరవ కొద్దికాలమునకు గాని ప్రతిరాగియందుగాని, తీరు గా కాంబడుచుండును. చాగాకాలమిరోము దేహమును నవస్థించిన తరువాత కీళ్లయందు నీనునున్నమువంటి పదార్థము చేరును. అప్పుడు కీలు మృగకుండును, — — —

సాధారణము — వాతనొప్పులలో తెలియజేయుబడియున్నది. —

సాన్యాసాస్యము — వంశ పారంపర్యము వచ్చినది కానపుడు న్ను, దేహబలము చెడనపుడున్ను, నొప్పినచ్చినపుడు త్వరగా నుపశాంతించునపుడున్ను, అనామయకాలము దీక్షముగా నుండు నపుడున్ను, మందిగుణములుగా నెండబడును, దుర్గుణములు గుండె, మెదడు, జీణాకోశము మొదలగునవి బాధనొందునపుడున్ను, వృద్ధాప్యముందున్ను, దీర్ఘజాడ్యునుగునపుడున్ను, దేహములో నితరన్యాయితో గూడుకొని యున్న పుడున్నసాధ్యము. — — —

హేతువులు—ఆధారహేతువు కామార ప్రాయము, సౌఖ్యముగా జీవించుచుండుట, వంశమందీరోగముండుట, పురుషులందుయీవాప్య

ధితుడు ఉద్రేకములు చలవ, అలచట, అశివ్యసనము, మందిభోజనము జేయు వారలకు భోజనమున సౌఖ్యత లేకుండుట. మూలవ్యాధి మొదలగు వాటివలన శ్రవించు శ్రావములు కట్టుట, తరుచుగాబాగా భోజనముజేయువారలందు కలిగియున్నదిగాన అజీర్ణరోగముతో కూడుంటున్నది. ఈ వ్యాధియందు దేహమందుండు రక్తములో, యూరికేసిడ్, యుననది విస్తారముగానుండును.

చికిత్స—ఇందుమూడు పనులు జేయవలెను. —

౧ బాధను త్వరగా తగ్గించుట. —

౨ ఇబ్బందిగానుండు గుణములను శాంతింపజేయుట.

౩ రోగుగా బాధ కలుగకుండజేయుట. —

ఉప్పు, సుబధమగు సూక్ష్మచిరోచనపు మందులు, నల్లగుంతుతోజేయబడిన మందులు, కార్బిక్ ము, బై కార్బో నేటుసోటాము, బాధ నెరుచున్న కీలుకు స్థావరుచుట్టుట మొదలగు పాధనములచే చికిత్స జేయవగును. హారమునిండు పశ్యులును ఉపలెను స్వల్పముగా దేహముచెప్పి జేయుట చేతనున్న, సుమద్రునిటి స్నానముజేయుట చేతనున్న, పులుపును విరుచునీర్లు వాడుక జేయుట చేతను కేసారిలాకమాయమైనా అరబైనా పాటాము రోగాని, సో థాతోగాని, లేక మోనియాతోగాని, నిచ్చుట చేతనున్న లిగుగా రొగము రాకుండనటుల జేయవగును. జీర్ణకోశమునకీ వ్యాధి వ్యాపించునపుడు బ్రొండ్, యీతగు, అమోనియా, వై ను మొదలగు కాక చేయు మందులివ్వవగును. నొప్పిశక్తి నకీలుకు ఆవయ్యవృద్ధింపుటచే జీర్ణకోశమునకు పోయిన నెప్పితిరుగా కీలుప జేరును. దేహములోనితరావయవములకు యీలాగు కలుగునపుడిట్టి పాధనము జేయవగును.—
నెం॥ ౨౨, ౩౫- ౩౭- ౩౮, ౫౩- ౫౪- యిచ్చేది. —

ఎరిసిపెలిస్. ఉబ్బుసపి. (Erysipelas)

చెమటమందు కలిగెదొక తరహా దుష్టముంట్లమేషవై పుట్టినచోటనుంచి చుట్టూవ్యాపించి- మెదడు, చెన్నుమూలుగు మొదలగు దేహ

మూలోనితరావయవములు పైని శాంతించువేగమే బాధించునట్టివైయున్నది. ఇది దేహజన్మని, ఘాతజన్మని, రెండువిధములు, మొదటివిధమున సీరస్సుయొక్క చరమమునందు పాథారణముగా కలుగుచున్నది. రెండవది దెబ్బగలిగిన స్థానమందెక్కడైన కలుగును. — — —

గుణములు—చలి, తనుకాక, ఓకరింపు, వాంతి, మలినముగలనాలుక, వేగముగానుండి నింపైన నాడిగల జ్వరలక్షణములు, కొండరియందు ప్రలాపముకొన్ని ఘంటలు కలిగుండి మిక్కిలి యెఱ్ఱునగు మచ్చచరమనందు కలిగిదానిచుట్టూ పోకచెక్కరంగుగల పరివేష్టము కలిగుండును. ఈ పరివేష్టము త్వరగా వ్యాపించును. దానించు శరీరముకంటె యిటుగా నుండును. విశేషవాపు, వేడిమి, కలిగుండును, ఎఱ్ఱదనము చుట్టూ వ్యాపించినకొద్దీ మొదటగానబడిన మధ్యభాగమందలి రక్తిమి తగ్గిపైని పొరలాగు దెమిలము రాలిపోవును. లేనియెడల అచోట చిన్నవచ్చని పొక్కులుకలిగి త్వరగా బద్దలైరనిగా రెండిపోవు. ఎరుపు గనబడిన తరువాతగాని అది వ్యాపించునపుడుగాని, జ్వరము తగ్గియుండదు. ఇంకా శరీరతత్వమునుబట్టి సన్నిపాతజ్వర లక్షణములు గలుగును. రోగమువ్యాపించుట మానినపుడు జ్వరమువదిలి శరీరము పొడిగానుండును. ఈ రోగముయందు విధములచే నంత్యమగును. — — —

౧ నివృత్తింబిన చరమపు పొర పూడిపోవును. — — —

౨ నివృత్తించునపుడు పొక్కులుపుట్టును. — — —

౩ చీము వట్టుటగాని, కుళ్లుటగాని, కలుగును. — — —

౪ మెదడుకుగాని, మెదడును కప్పు పొరలకుగాని, యింట్లమేవను వట్టుకొనును. — — —

౫ బీణాకోశమును, డాపిరి తిత్తులను, లోపలను కప్పియుండు మృదువగు పొరను వచ్చివేయును. — — —

నిధానించుట—ఎఱ్ఱదనము గుండగానుండి శరీరముకంటె నుబుక్కుగానుండుటవేతను అడ్డపుట్టిననుంచిన్నీ ప్రథమమందుగొంప మొదలగు తైల్యక్షణములు లేమిచే వేవపుప్పునుంచిన్నీ కనుకొననగును. — — —

పాథ్యపాథ్యము — రోగులందు కలుగనపుడున్న, యింట్ల మేషను విశేషతీవ్రముగా గాని, సన్నిపాత లక్షణములతో గాని, కూడనపుడు పాథ్యము. —

మగుణము — సీరస మునొందిన వారయందు కలుగనపుడున్న, సన్నిపాతజ్వరము కలుగనపుడున్న, మెదడుకున్న, దానిపొరకున్న, లేక శరములోనుండితరవయవములను కప్పపొరలకున్న, యీ యింట్ల మేషను చేరునపుడున్న, సీరస్సున పట్టినపుడు మెదడుకు చేరుట నర్హుగానుండుట చేతను సీరస్సున పుట్టుటయున్న, నోటియొక్క గొంతుకయొక్క మృదువగు లోపలి పొర ఈ వ్యాధివొంద నపుడు, పేగులకున్న, శ్వాసకోశమునకున్న, వ్యాపించుటచే హానిచేయును గనుక వాటిద్వార పుట్టునపుడున్న యబ్బందిచేయును. —

హేతువులు — ఆధార హేతువు, స్థూలదేహము, విశేష నాజాకగు శరీరము, తల్లిదండ్రులయందీ వ్యాధిగలుగుట, మశూచకము గాథమగు జ్వరము, ఒడలుపొంగు —

ఉద్రేకములు — అంటుసంబంధము, కాకచలవలకు బైలగుట, మిడిమిడి త్రాగుట, శ్రావములుకట్టుట, పేగులు కందుట. —

చికిత్స — ఉష్ణసంబంధమైన విరోధనమందులు చేతను, స్వీరమును పుట్టించు మందులుచేతను, చలవను కలుగజేయునట్టి నాహానదార్థములచేతనున్న, సులభముగా జీర్ణమగునట్టి ఉద్భిజ్యవదాక్షణములు పథ్యముచేతనున్న, యింట్లమేషను తీవ్రముగానున్నపుడు రక్తచెలనిమును, తగ్గించవలెను. సన్నిపాతలక్షణములు ప్రవేశించునపుడు కాకమాండులు, వైను, బ్రాంది, లిమోనియా, బారకు, త్వేనను, క్షినుము, మందిపథ్యం మొదలగు సాధనములచే నిలయును కాపాడవలెను. —

౨ పాదములను వేడినిశ్చలోనుంచుట చేతనున్న, కాళ్ళనుగాని, పాదములకుగాని, ఎరువుపోయినచోటనుగాని, ఆవముద్ద పట్టించుటచేతనున్న, లోపలనుండు అవయవములకు యింట్లమేషను కలుగకుండచే

3 ఇన్ఫ్లంమేషను వ్యాపించకుండా చుట్టూ కాష్టికు రాయటపె
తను కాళ్లయందుగాని చేతులందుగాని కలుగువద్దును మీదను, కిందను,
అవయవముచుట్టు కాష్టికు రాయవలెను నల్లనుండు కాయల కమాయము
తో కాపటము చల్లవైనట్టిన్ని సారాసంబంధమును నీళ్ళు, గోధుముపిం
డి, బియ్యపుపిండి, అరకూటు మొదలగు గుండలు, కేలమైన, సీమసున్నము
మెగ్నీషియా మొదలగునవి పైకిత్రవించునట్టి శ్రావము కట్టుటకు సాధన
ములు విశేషముగా త్రవించుచున్నపుడు ౧౦ గ్రేనుల వెండికేష్టికునీళ్ళలో
కలిపి పైని వ్రాయవలెను. — — — — —

పైనిటింశను డిజిటేలిస్సు వ్రాయుచు ఉక్కు అరకు ౨౦ చుక్కలు
మోతాదు తొవ్వన మూడుపూటల నిచ్చుటచే కొందరియందునిరాస
యమునుజేయును. ఇనవరకు పైని లేపుజేయుటయు సాధనముగానున్నది.
శం|| ౧౫ యిచ్చేది. — — — — —

ట్రామాటికు ఎరిసిపెలన్. (Traumatic Erysipela.)

పోట్లు, కొట్టుకుపోవులవల్ల కలుగునుగాయములు నీరసమీద కలు
గునపుడుతరుచుగా కలుగునుఅప్పుడు మొదటివిధమువలెనే ఇదియును నడు
చుచున్నది. చికిత్సయు దానికి వలెనే చేయవలెను. — — — — —

సాక్రీవ్యూలా అనగా రాబరోగము లేక, గండమాల, (Scrofula)

స్వరూపనిరూపణము — మొటిమలు శరీరమందు కలిగిసంపాదిగా
చీముపట్టి కురుపులగు వొకవిధమైన బలహీనతగానున్నది. ఈ కురుపులు
గట్టులు మొదలగు ప్రదేశములయందు స్వాభావికముగానుండు గ్రంథులయం
దు కలుగుచున్నది. — — — — —

గుణములు — మెడయందుండు గ్రంథులు ప్రథమత పెద్దవైకొంతకాల
వైరహితమ కురుపులై పల్లని కుత్సచీము త్రవించుచుండును. ఈ చీముమం
ముక్కలు కలిగియుండును. ఈ కురుపులు పెద్దవిగానవుడు మచ్చసహిత
ము కొనరాకుండా బహుసంపాదిమీదమానును. ఇంతలో ఇతర గ్రంథు

లంద కూడా యీ వ్యాధి కలిగి దేహములో కూడా బాధకలుగును. నిస్తా
ణ, స్వల్పజ్వరము, ఆకలిమందము, నిస్సత్తువ, శరీరము శుష్కించడము త్వ
రగా గాని, ఆలశ్యముగా గాని, యేదైనా ఒకవిధమైన క్షయ కలిగి మృతిగ
ఱుగ జేయును. దేహములో యితరజబ్బు కలుగజేయక నీవ్యాధి చాలాకా
లముండును. అనేకవత్సరములు బాధనొంది అంత్యకాలమునకు మఱియొ
క రోగము కలిగినవారు కలరు. — — — — —

సాధానించుట—గ్రంథులు పెద్దవిగానుండుట చేతనున్న, ఈ వ్యా
ధియందుండు ముఖ్యమగు చిహ్నములచే కనుకొనినగును. — — —

హేతువులు—ఆధారహేతువు- వంశసంబంధము, అసాధారణదం
డులయందు బాధిరోగము, గాని గొట్టుగాని కలిగియుండుట, రాజరోగ
తత్వము కలిగియుండుట, ఈ తత్వము తలదండ్రులవల్లనున్న తననడతవ
ల్లనున్న కలుగుట. రాజరోగతత్వము నందుండు లక్షణములు — శరీరము
మృదువుగాను- సోపిగానుండును. వెంట్రుకలు స్వల్పము నేత్రములు
పెద్దలు, మీదిపెదవి పెద్దదిగానుండును. నొసలు పెద్దిదిగానున్న, ముం
దుకుండును. ఎత్తము నీళ్లముగానుండి కీళ్ళు పెద్దలుండును. రక్తచలనము
మందముగానుండును. కింజిలు బలహీనతగానుండును. హారమునందేమి,
పొచ్చుతగ్గుకలిగినను, అజీర్ణము, ఆకలి మందముకలుగును. కాలభింజ
ము వనిచేయుకుండును. విరోచన బద్ధముండును, నరములు జురుకుగానుం
డును. బుద్ధిసూక్ష్మత, ఆలోచన యెక్కువ కలిగిండును, వయఃకాలము
నకు ముందే మన్తధావస్థయందు చిత్తముండును. — — — — —

ఉద్రేకములు—అరోగ్యముగానట్టి అరుదైన భోజనము, వస్త్ర
ము, అశుభ్రవాయువు, అశుభ్రత, శుభ్రవామువయందు సంపారములే
కుండుట, ఇవకైన స్థలమునగాని, రోగభూమినిగాని వాసము. ఉద్రేకము
లు—అనేకులయందు నైత్యము రోగము సుద్రేకించుచున్నది. — — —

చికిత్స—ఇందు చేయవలసినది. — — —

౧ బలమునున్న ఆరోగ్యమునన్నభివృద్ధి చేయవలెను. — — —

౨ ఉద్రేకకారణములను విడుచుట. — — —

౩ పైని కలుగు వాపులనణచుట. — — —

భోజనమును క్రమపటటు చేత నన్నియు చక్కనగును, సులభము
జీర్ణముగు బలమిచ్చుటచే, నీరు, పోటారువైను, మొదలగుకవి-
యివ్వనగును. శుభ్రీరి, పాగరపూనము, కాకనుపుట్టింజే బట్టలు, సము-
ద్రతీరవాసము తగునటుల గమనముకలిగి యుండువలెను. లఘువిరూచన
కారులు, పులుపు విరుచుమందులు, రక్తగుణమును మార్చునట్టిన్ని దేహ-
మునకు బలమిచ్చునట్టిన్ని యశావధముల నివ్వనగును. ఇందు చేపచమురు
విశేషవాడుక జేయబడుమందులలో నొకటిగానున్నది, ముఖ్యమగునాం-
ములు. —

బారకు, కైవసను, అయిడిను, అయోడై డాపీపాటాసియమ్, యి-
నుముతో జేయబడిన మందులు, ప్లమ్మర్చుమాత్రలు సుగంధికషాయముతో
సవ్వీరము మొదలగునవియైనవి, పూర్వకాలమందొక రావవంశజుడి
కాథనొందినవారిని ముట్టినంతట నివారించెనని అంగ్లేయులలో నమ్మకం-
కలిగి దీనికి రాజరూగమని అర్థమిచ్చునామ మొసగిరి. వెం|| రంగ శిష్యుని.

అమివారియా. (Amenorrhoea)

ముట్టుకాకుండుట లేక రుతుహీనము. —

విధములు— రక్తమెక్కువగుటచే కలుగునది, పాండువచే కలు-
గునది. గుణములు— పాండువ వలన కలుగునపుడు, ముఖముపాలినవర్ణ-
ము, నిస్పృహ, ఏమాత్రము పనిజేసినను అలియుట, గుండెదడ, నడుము-
లోనొప్పి, ఊపిరియిందు త్వరితము, బలహీనత, కొందరియందు స్వల్ప-
జ్వరము కలిగియుండును. నేత్రమౌలచుట్టు నల్లనిరంగు గలిగి, పాదములు
పొంగి, నాడివేగము సూక్ష్మముపొంది, విరూచనబద్ధము కలిగుండును. ర-
క్తమెక్కువగుటచే కలుగురుతు హీనతయందు శ్వాసము వట్టిగానుడు-
ముఖము గాదరిందికొనియుండు, కణములయందు ఘీంకారము, గుండె-
దడ, నింపెననాడి, రక్తము విస్తారముండునపుడండు గుణములు కలిగి-
యుండును. —

హేతువులు— సోమాతీతనము, మంచిభోజనము చేయుకుండుట.

మనోవు- విషనాయువజేత కలుగు దేహజలహీనత- నీసము, రస-

ము, పాపాణము, సంపాదనగా శరీరమునందు వ్యాపించుట, కొండరియం
దు సుఖజాఘములున్ను, ఈ వ్యాధిని పుట్టించుచున్నది. — —

సాధ్యసాధ్యము—త్వరలో చికిత్స— జరుగు నెడలనున్ను విశే
షముగా నీరసించ నపుడున్ను సాధ్యము. — —

రక్త మెక్కు వగుటచే గలుగురోగము యెంతమాత్రము హాని కలు
గజేయదు. చాలాకాలమైన తరువాతనున్ను, బలము మిక్కిలి చెడినపు
డసాధ్యము. — — — —

చికిత్స— ౧ చెడిన రక్తమును బాగు చేయుట. — —

౨ గురుశక్తిని నభివృద్ధిజేయుట. — —

ఇరుములో దేయబడిన మందులున్ను, ఖనిజధృతులున్ను, సుక్ష్మవ
గు పత్యమున్ను, సముద్రస్నానము, స్వల్పముగా దేహపాటు మొదలగు
సాధనములచే మైసచేప్పిన కార్యములు జేయనగును. ఈ సాధనముల జే
యుటచే దేహబల మభివృద్ధిపొందినకొలది ముట్లు కానబడును. గర్భాపా
త్రము బాగు చేయుటకు ఖులాసాను కలుగజేయు వారిసహవాసమున్ను,
సాధనముగానున్నది. కాక చేయు పైసాధనములుచే, గర్భాపాత్రమునుబా
గు చేయుటకు తలంచుట, హానికరముగా నున్నది. నారవాహులకు చివర
నందు అండములు, లేకుండుటచే నీలావతియగు వారలందు సాధనము
జేయుట నిష్ప్రయోజనము. ఈ వ్యాధియందు యితర రోగములు కలుగు
ట తరుచుగనుక అటుల గలిగియుండునపుడు వాటికి ననుగుణ్యమైన సాధన
ములు జేయనగును. ఈ రోగమందు జేయు సాధనములు, ముసాంబ్ర ని
శ్రమముగు విరేచనమందులు యిద్దినవిదవ. — వేడినీళ్ళు మలుగులుము
లుగునట్టి, పొట్టిబోబోసి ప్రతిరోజున కూర్చుండ నియోగించ వలెను.
దేహస్థితిని కరుకొని F నెం. ౧౨- ౧౩- ౧౦౮ యిచ్చేది. — —

డిస్మెనోర్రీయా అనగా గంబునొప్పి, రుతుశూల (Dysmenorrhoea)

గుణములు—నడుములో న్ను, తొడలయందు నొప్పి కలిగియుండు
నై, పొట్టిమపు పుండువలె నొప్పిగానుండుట, ఈ నొప్పి పొడుమచు

. కొండుండి వచ్చుచుండును. వాంతి, విరోచనములు, ఉనుకు, మూ
 పజ్వనయందు బాధయు, నాడి స్వాభావికముగా గాని, త్వరితముగా
 పూర్వముగానుండును. శరీరము వేడిగాను చురుకులిగి నాలుకమలిన
 గాను తెల్లగానుండును. కొందరియందు శుభ్రముగానుండును. ఈగు
 నులు రుతుశ్రావమును ముందున్న రుతుశ్రావముతోనున్న కలిగివుం
 టు శ్రావము తరుచుగా స్వల్పముగానుండును. కొందరియందు శరీ
 రము నులుచుకొని పోవుచుండును. — — —

హేతువులు—విశేషముగా రక్తము కలిగియున్నట్టివి, బహుశా
 కుగానున్నట్టి స్త్రీలయందు మనస్సుకు భీతిగాని, విచారముగాని, సో
 షముగాని, అకస్మాత్తుగా కలుగుట, హిస్టెరియాయను రోగము, విరో
 చనబద్ధము, — — —

సాధ్యాసాధ్యము—సాధ్యము. — — —

తగిన సాధనము చేయుటచే త్వరగా నివృత్తింబినట్టి స్త్రీలయందు
 పాతాళాలయు చికిత్స చేయవలెను.

చికిత్స—విశేష రక్తము శరీరమందున్నపుడు యోనికి జలగలు
 ప్పించి నకుమును కప్పింపు వేయవలెను, గోరువెచ్చని నీళ్ళు స్నానము చే
 యించుటచేడవలెనను గలుగును. నల్లమందుప్రత్యేకముగాగానిటార్డర్
 లుటికుల స్వల్పమోతాదులు మిశ్రమము చేసిగాని, తరుచుగానిచ్చేది,
 జీర్ణకోశమునందు, పేగుల మందున్న యేరిథమైన జబ్బుచేయకుండ జా
 గ్రత్తగానుండవలెను. దేహబలమును కాపాడుచుండవలెను. యోనిలో
 మీదిభాగము ముడుచుకొనియుండనేని జాగ్రత్తగా (బూజీయను) కష్టినో
 పలికి రోజూ వుంచవలెను. ఇనపరీఖు, గంజాయరీఖు, గంధకపువ్వుతి కలిపి
 యిచ్చుటచే కొందరికి శాంతించుచున్నది. విరోచనబద్ధముండునపుడు విరో
 చన సాధనము జేయవలెను. F సెం|| ౨౬- ౭౯ యిచ్చేది. — —

మెనోరేజియా రక్తకుసుమ. (Menorrhagia)

ముఖ్యయందు విశేష శ్రావము కలుగుట. — —

ఇది విశేషరక్తము కలిగిన దేహమందున్న రక్తములో లోపము కలిగినవారి యందున్న కలుగును. —

గుణములు—విశేష రక్తపూరితమైన స్త్రీలయందీర్ఘము పుష్ప వించినపుడు నడుములోనొప్పి, నిస్సత్తువ, తలనొప్పి, గాదరించి యుండు ముఖము, జ్వరము, బలమైననాడి కలిగియుండును. రక్తము లేమిగానుండు వారలందు కలుగునపుడు నీరసగుణములు ముందుగా కానబడును. అనగా నడుములోనొప్పి, నిస్సత్తువ, మూఢానొందుచుండుట, అలవాటైనపని చేయుటకశక్తి - ముఖము పాలిపోయి నాడి సూక్ష్మముగా నుండును. —

హేతువులు—ఆధారహేతువు స్థూలదేహము, తరుచుగా విడ్డలు కనుటచే గాని, కడుపుదించుకొనుటచే గాని, యోనిమీదుగానుండు కఘలము వదులొటవల్లనున్న సత్తువగు పదార్థములు భోజనలేమిచే గలుగుట లహీనత, మనస్సునందు విచారము మొదలగునవి. —

ఉద్యోగములు— సురతమందు మితిలేక సంచరించుట, దుర్బలము గు శరీరము కలుగువారలందు చలన, ఇవక మొదలగునవి రోగమునద్యోగించును. కొన్ని రోగాలందు విశేషముగా శ్రావము కలిగియుండును.

సాధ్యసాధ్యము—రక్తపూరితము, రక్తబలము లేకుండుటచేకలుగునపుడు సాధ్యము.... ..

గర్భాపాత్రము యొక్కయితరవ్యాధిచే కలుగునపుడున్న మత విహారములేని బలహీనులగు స్త్రీలయందు కలుగునపుడు కష్టసాధ్యము.

చికిత్స— గేలికేసిద్ధి - పటిక, ఎగ్గటు మొదలగునవి యివ్వనగును. శ్రావము విస్తారముగానుండునపుడు యోని లోపలకున్న, అపానముగుండానున్న, చల్లని నీళ్ళుగాని, పటిక, మంచు, టూనికాసిడ్డువగైరాలు కలిపిన నీరుగాని, పిచ్చికారీ జేయవలెను. స్పృంజియనెడు సముద్రపు పాచిని అట్టినీళ్ళలోకలిపి యోనిచిలము నింపవలెను. రోగి వెల్లకితల ఘట్టిగానుండు తల్పమున పరుండవలెను. బట్టలు బహుతేలికగాను భోజనము చలన జేయునదిగా వుండవలెను.... ..

రెండవ తరహాయందు సత్తువను గలుగ జేయునుండులు కసమందులు

కా కలిపిస్తూ కాక జేయ మందులున్ను, నిహజేయనవి బీరు, వైను, హా
వి భోజనము, మొదలగునవి ప్రభుమమునుంచి యివ్వనగును. వైసాధన
ములు పైని చెప్పినరీతిగానే చేయనగును. F నెం|| 3- ౮౬- ౮౭ ఇచ్చెది.

లూకొరియా అనగా, తెల్లకనుసు. (Leucorrhoea)

గుణములు—తెల్లగాగాని, పచ్చగాగాని, ఉండును. కఫమువలె
పుండు శ్రావము యోని మార్గమున కలిగియుండును. ఈ శ్రావము కొ
న్ని బోనులు మొదలుకొని రెండు పైంటు పరియంతముండును, అనగా
గిద్దెడు మొదలు శేరుశేరున్నర వలకుండును. ఇంచువలన నీరసము, బొ
దర, ముఖము తిరుగుట, గుండెదడ, చెవులయందు రూంకారము. మూ
ఖానొందుట, విశేషవిచారము- శరీరమునందనేక చోట్లనొప్పికలిగియుం
డుట, అనేకవయవములు బాధనొందును. జీర్ణశక్తి తగ్గును. ఆకలి మం
దగించును. విరూచనబద్ధము, రక్తము సంపాదిగా చెలించును. శరీరం
నాలుక- పాలియుండును. శ్రావము, పలచగాగాని. జీరుగుగానుండును.

హేతువులు—ఆధార హేతువు. నీరసముగానుండు స్త్రీయం
దు తరుచు:—

ఉద్రేకములు—విరోచనబద్ధము, బలహీనులగు వారలందు అతి
సంతాపము తరుచుపిల్లలుకనుట:—

దిక్కిళ్లు— ౧. దేహబలము నభివృద్ధిపొందించుట:

౨. ఉద్రేక కారణమును తీసివేయుట:

౩. శ్రావమును పోగొట్టుట.

శరీర బలహానివృద్ధి కాగాకాగా శ్రావము తగ్గును. భోజనముక్ర
మంతది యిచ్చుటయందు విరోచనబద్ధముకాకుండా జాగ్రత్తగానుండవలె
ను సాధారణమైన గమనము చన్నిళ్ళన్నానముచెయించవలెను. ఇనుముతో
జేయుమందులివ్వనగును. ఒణుకు కలిగియున్నపుడు నిహమందులివ్వనగు
ను. ఆనిహమందులుతో సత్తువను కలుగజేయుమందులు కలిపి యివ్వనగు
ను. గాలిశేషిద్ధు- పటిక మొదలగు కనకవస్తువులున్ను యోనిలోనొప్పును

పగు పొరను బాగుచేయుటకు కొపేబా, క్యూబులు, బర్బెంటులు యివ్వ
సగును. —

పైని వోకుచెక్క, కాచు, సింకోనా, మాఫలకాయలు, దానిచ్చునే
గు చెక్కలకషాయమున్ను, పటిక, జింకు మొదలగునవి పిచ్చకారీ చేయన
గును. లోపుకు నెం॥ ౬౨- ౬౮- ౭౦ యిచ్చేది. —

(డ్రాకంక్యులస్. (Dracunculus,)

—*నారిపుండు.*—

గుణములు—తరుచుగా కాళ్ళయందు ముందు దురదకలిగి అటుపై
ని చిన్నపొక్కుకలిగి ఆ పొక్కుచుట్టు కురుపువలె వాచియుండి ఆపొక్కు
బద్దలైయుండుండు రఫము కారిన వెంటనే పురుగుచైకివచ్చును. ఈపురు
గు సుమారు తొమ్మిదివది అంగుళములు పొడవుండును. ఒకానొకప్పుడు ఏ
శేషపెద్దదిగా నుంటున్నది. పురుగు వొక వైపు మొనగానున్న, రెండవ
కొన నంకుశమువలె నుండును కొనా మొదలు వొకదశసరి గాను సన్న
ముగానుండును. —

హేతువులు—కాక దేశములయందు సనాసము. —

ఉద్రేకము—అశుభ్రనెలనుండి పురుగుయొక్క గుడ్లు శరీరమందు
ప్రవేశించుట. —

చికిత్స—నొప్పిని శాంతింపజేయు సాధనములున్ను. పోవ్ టీసులు
న్ను, వేయనగును, పురుగు కనబడు వెంటనే దానిపట్టుకుని గుడ్డుకుగాని,
కలమునకుగాని, ప్రికింగు పలాస్త్రికిగాని, చుట్టివేసి చీచుహెచ్చు కొఱకు
పైని పిండి వుడక బెట్టి కట్టుచుండవలెను. ఉదయసాయత్రములందు కొం
చముకొంచము పురుగునులాగి చుట్టి వేయుచుండవలయును. ఘట్టిగాలా
గినేని తెగిపోవును—గనుక బహుజాగ్రత్తగానుండవలెను. పురుగు తెగి
పోయిన యడల విశేషచీము పట్టుట కళ్ళుట నొప్పి అధికమగుట కలుగునను
కొందరు సాధకులు పురుగును జూచిన వెంటనే యావత్తుపురుగు నొక్కవ
ర్ణాయములాగి వేయుటకు తగినంత నేర్పు కలవారు గానున్నారు. —

చమక రోగములు (Skin diseases)

ఈ రోగములనేక విధములుగా విభజింపబడియున్న విరివియున్న గా గలుగునవి. దద్దురులు, పొక్కులు, బొటెములు, పెద్దులు, చీము పొక్కులు, కణుతులు, మొదలగునవి. — — — — —

౧. దద్దురు. — * ఇది నాలుగు విధములు. * —

౧. ఉబ్బుసర్పి... (Erysipelas) ౨. అర్థపుష్టి (Scarlet Feave,)

౩. వేపపుల్వ... (Measles) ౪. చలిశము (Urticaria.) ఇవి వలన మొదటిమూడు తెలియచేయబడి యున్నవి.

— (*) చలిశము (Urticaria.) (*) —

కందిరిగలు కుట్టులచే కలుగుదద్దురులె హాసయినను బాధనున్న సమానమై విశేషగురక గలిగియుండును. ఈ దద్దురు అకస్మాత్తుగా కలుగును నిమిషములలో గాని, ఘంటలలో గాని, పోయి సుఖాభాగమును కానబడుచుండును కొరడాతో కొట్టినట్లువలె మోగానొకప్పుడు కానబడును. ఈ దద్దురు స్వల్పకాలముచే యేధమైన ద్రవము లేకుండునట్లు కొందరిలో రొండుముగ్గులలో గుడి కొందరియందు నెలలోనున్న నివారణులు. ఒకనొకరియందు మధ్యమధ్య నెప్పునిగలిగెను గాకానబడుచుండును. రాత్రుభాగమున కేకించుచుండును. స్వల్పకాలము కలిగియుండును నివారణగునపుడు దనుకపు పాతి రాలిపోవును — — —

హేతువులు—కూలగొంతాసము ముట్టుట చేతగాని, గుల్లకలజుతువలు, పుళ్ళకాయలు, తేనె, చికా, పుట్టకొమ్మ, కూరాయుతెన్నుచేతనున్ను, వెలిరియ్యు, టర్పెంటయులు, కొపెబా మొదలగు నపుషధములు, కొన్నిఫలములు నీ రోగమును పుష్కలంపజేయును. — —

చికిత్స—భోజనమునందు క్రమములేక కలుగునేని వాంతికిచ్చి అటుపైని స్వల్పవిరోచన సాధనమును చేయనగును. తరుణము గానపుడు, వేడినీళ్ళు, గంధకము మొదలగువాటితో స్నానము చేయనగును. స్వల్ప విరోచన సాధనములు రక్తమును క్రమవర్ధుచుండును. విశేష యిబ్బందగువారలకు పాషాణద్రావకము, ౫ లేక- ౬ చుక్కలు రోజుకు యివ్వన

గుణ. శీతపు నీటితేరగాని, సైనైడ్ పొటాషియమ్ నీరుతోగాని, వేడి
 తృప్తానముతేరగాని, మంటనివారణగును. నీటికా ౨ వంతులు నీళ్లు ౧,
 శంకు కలిపి పైని అద్దితే తక్షణము నివారణగును. నెం॥ ౩౧ వాడేది.

౧౧. పొక్కులు.

౧ చిన్నవ్వువారు. (Chicken pox) ఇదివఱలో తెలియజేయుటలేదు.

౨ విసపి. (Eczema.)

౩ సస్పి. (Herpes.)

౪ గజ్జి. (Itch.)

—*(విసపి.)*

౨ ఎక్స్టికా — చిన్న తెల్లని పొక్కులు గుంపుగుంపులుగా కలిసి అలాగే
 కలిసిచూచేచుకొనుచున్న మంటకలిగివుండి మూడునాలుగు దినముల
 లో పొక్కులు చితికి పరిచి, పచ్చని, పెద్దలు కట్టి, ౨ ౧౦ గోడలలో
 కాలిపోయి కొత్త పొక్కులు ఆ చుట్టువల్ల పుట్టుచుండును. ఈ గాగులెండు
 మూడు మాసములు బానించును. గజ్జి మందు దురద దీనియందు మంట
 కలిగి యుండును. —

హేతువులు — ఆధార హేతువు బలహీనత. —

ఉద్దేశములు — విశేష కాక, పొక్కుమందులు వేయుట, రసవ్ర
 యోగము, —

చికిత్స — స్వల్పముగా విరోచనసాధకములు ఖరజవృక్షము, చలవ
 తేయు దాహములు, మంచిభోజనము, లోపలికివ్వవలెను వేడినీళ్లున్నా
 నము. నీళ్లులోగుడ్డముంచి పొక్కులపైని వేయుట. తవుడు కట్టుగాని, ఉల్ల
 గెడ్డ పోర్టీయగాని, పైనికట్టుట సాధనములు దురద, మంట, విశేషముగా
 మన్నపుడు నల్లనుంచు కామల కషాయముతో కాపుటచేయున్నది. దేన్న
 నీళ్లు ౨ గ్రేనుల పై నెలు పొటాముకలిపి ఎక్కించుట చేతనున్న నివార
 ణగుచున్నది. జింకు, సీనుసున్నము, పైని వామక చేయవలెను. దీక్షు
 కాధ్యనుంచు పాపాణము లోపలకున్న, గంధకపు న్నానములు పైకిన్ని
 వామక చేయనగును. నెం॥ ౯౮-౯౯-౯౯ పైని కానీది.

సర్పి. (Herpes.)

3 సర్పి—పొక్కులు గుంపుగుంపులుగా పుట్టును. పిసర్పిలోకం
జల దిన్నగుంపులుండును. గుంపేకమైనతరువాత పొక్కులు చిలికివచ్చని
చీముకారి రోగితిత్వమునుపట్టి స్వల్పకాలములోగాని దీర్ఘకాలములోగా
ని, పురుషైనచర్తమును పెచ్చులుగట్టి మానిపోవును. తరుచు ౧౫ రోజుల
లోపోవును. — — — — —

నిధానించుట— పింపిగ్స్ అనువాటినుంచి విశేషముగా గుంపు
లందు పొక్కులుండుట చిన్నపొక్కులగుటచే కనుకొననగును. —

చికిత్స— సూక్ష్మముగా రోచనకుగుమందులుతో అంటుమెళిక
విశిష్టవలెను. చములునుపుట్టించుమందు రివ్వవలెను. — —

పొక్కులుపచ్చిచేసినపుడు చిప్పేవేస పైని మెత్తదనమును కలుగ
జేసే పోవీసులుగాని మానుపలాస్త్రీగాని వేయుటచే మానును.

సెప్. ౯౭ వాడేది. — — — — —

గజ్జి (Itch.)

ఇది తరుచుగా కలుగుచున్నది ప్రతివారికి దీనిగుణములు తెలి
సేయున్నవి. — — — — —

హేతువులు— ఆహారహేతువు— యవ్వనము, అశుభ్రము, ఉ
దేకము గజ్జిపురుగులు ముట్టుకొనుటచే సంభవించుచున్నది. గజ్జియెన్న
డు ముఖమున కానబడదు. — — — — —

చికిత్స— గంధకము, లోపలకు వెలపలకుకూడా వాడుకొనన
గును. గజ్జిపట్టినస్థలము బహు నిర్మలముగా నుంచవలెను. కార్బోలిక్ ఆ
మ్లము గంధకపు పలాస్త్రీ అయిడోఫారంపలాస్త్రీ రోజూ కడిగి పూయ
వలెను. సెప్. ౯౮ వాడేది. — — — — —

111 పెద్దపొక్కులుగలవి.

(Pomphigus) 1 పెంఫిగస్. (Rupia) 2 రుపియా.

నీటిసర్పి. PempHigus.

౧ పెంఫిగస్- చిన్నవాళ్ళయందు కలుగుచున్నది. పొక్కులు పుట్టుటకు పూర్వము స్వల్పముగా గాని అధికముగా గాని జ్వరముండును. పొక్కులు ప్రథమతా యెట్టిగానుండి తరువాత పులిగేటితో నింపబడి పిచ్చుట బద్దలౌను. బద్దలౌనపుడు కారుగిళ్ళు పచ్చవామగానుండును. అటుపిమ్మట క్రమముగా మాసిపోవును. లేనియడల పొక్కులు ముడుచుకొని పోయి యెండిపోవును, —————

హేతువులు—శరీరము మంచిది కానివారలయందు భోజనముక్రమములే కుండుట, నివసించుగృహమున గాలిబాగా ప్రవహించుకొనుట. (స్వర్గ)

చికిత్స—మంచి భోజనము, స్వల్ప పిరోచన వాఘనములు, తత్త్వము నుమార్చే మందులు, టిప్సలు, టాపిలకవ్వనగును. శరీరమును మెత్తిబెట్టునట్టి పోటీసులు, పలాస్తలు వేయినగును. నెం॥ ౯౦ వేసేది. —————

రుపియా. (Rupia.)

౨. రుపియా—పైని చెప్పిన రోగమువలెనే కానబడి పొక్కులు మాసిపోవుటకు బహులుగా వాఘనమిచ్చు కురుపులను, ఇందు సుపియా పోసు నెప్పుడు సుఖించుటకు జాగ్రత్తముగా పని కలుగుచున్నది. ఇందు మాదిరికింద మాడచొప్పున ౨ లేక ౩ పొరలుకలిగియుండు పిచ్చులు కనుపుమీదను కలిగి సముద్రపు నల్లగుల్ల పీరునుండును. ఇది ప్రతివాఘము నిధానించుట దీనియందుండు పెచ్చులచేత నిది గ్రహించినగును. —————

చికిత్స—మంచి హారము, సత్త్వ నిచ్చుమందులు, రక్తమును శుభ్రముచేసే మందులు. నీలాంజనము, పాషాణము, వెండివలనజేయు ముడులు, వేడిగిళ్ళ స్నానము మొదలగునవి సాధనములు. నెం॥ ౯౧ వాడుక

IV చీమ పొక్కులు కలవి.

౧ గోస్తోటకము (Cow pox) ముందటికాలో తెలియజేయినను.

౨ మశూచకము (Small pox) తెలియజేయబడెను. —————

౩. గజనపి. (Ecthyma) — — — —

౪. పిల్లల సపి. (Impetigo) — — — —

౫. వ్యావక సపి. (Porigo) — — — —

౩. ఎత్తిమా — పథమత చిన్నచిన్న మచ్చలుగావుట్టి క్రమమున చీముగలపొక్కులై చీము పట్టినవెంటనే మధ్య మొసదేరి బద్దలై వారము లోమానును. బలహీనులందు త్వరగా నివారణలోకి రాని కురువులగును. సున్నపు పనివాళ్ళు తరుచుగా దీనిచే బాధనొందెదరు. సున్నము మొదలగు కాకవస్తువులు శరీరమున కంటుబచె కలుగుచున్నది. — — —

చికిత్స — మెత్త బెట్టిసట్టిన్ని స్వల్పము కాక చేయు మందులు పైని వాడుక చేయవలెను. సూక్త్యముగా విరోచనము చేయునట్టిన్ని, మందులు స్నూరక్త్యమును శుభ్రము చేయునట్టి మందులున్ను, మంచి భోజనముగోరువెచ్చల సీళ్ళున్నానము, దేహమును శుభ్రముగానుంచుట, దేహ బలమెచ్చించుట, ముఖ్యము. F నెం॥ ౧౧ యిచ్చేది. — — —

౪. (ఇంపెటిగో.) — విస్తారముగాగాని, కొంచముగాగాని, దేహ మందంతట చిన్నచీము పొక్కుల గుంపులు కలిగియుండును. ఇందొక విధము తలను వుట్టును. పొక్కులు ౪-౬-౮. రోజులలో బద్దలై కఠినమైన పెద్దకట్టి దానికింద కురువు చాలావారములుగాని, మాసములుగానుండును. ఇందుకాక విశేషమరద గలిగుండును. — — —

చికిత్స — పైని చెప్పిన రోగమువలెనే ఖనిజధృతులు, శరీరమునకు బలము చేయు మందులున్ను, పాషాణమున్ను, వాడుక చేయబడును.

F నెం॥ ౧౧౪౯ వాడేది. — — —

౫. (పారిగో.) — సీరస్సు మీద కలుగునపుడు టీనియా కేపిటస్ యని వాడుకొనెదరు. పద్మవైసట్టిన్ని, యెండిపోయినట్టిన్ని, చిన్నవైసట్టి పెచ్చులు కలిగియుండును. ఈ పెద్దగుడ్డువ వెంట్రుక కుదురుకలిగుండును ఇందొక విధము తాగురగా వాడుకొందురు. — — —

చికిత్స—వెంట్రుకలు దగ్గర కత్తిరించవలయు, విశేషవ్రతమైన రోగి నందు వెంట్రుకలూ కనీసి వేయవలయు అటుపై ౩౦ గ్రేనుల వెండి కాట్టిన వాడొప్పు నీటిలో కలిపి పై పూయవలెను. — గంధము, అటువలె రెండు మిశ్రమముల పరాస్రేయ, సోర్బిమలు వాడుక చేయవలయు. సత్తు వనిచ్చునట్టి రక్తమును శుభ్రము చేయునట్టి మందులున్ను, మంచిహారము నవ్వనగును ఈ బాధ చాలా కాలము శ్రమను కలుగజేయుచుండును. —

—* (V. బొటిరులు వలెనుండునవి.) *

1 లిచే... 2 పూర్తిరైగో.

౧ లిచే.— ఇదిముఖ్యముగా పసిపిల్లలయందు కలుగుచున్నది. ఘట్టవైరట్టి మొగలిగినట్టి చిన్న బొటిరులు కలిగి విస్తారము దురదగా నుండును. చికిత్స—నెం|| ౯౯ వాడేది.

(పూర్తిరైగో) ఇదియును చిన్నబొటిరులు కలిగుండి విశేషదురద గలిగుండును. శరీరము మొగ్గ మీదభాగమునకున్ను. ఉత్పత్తవయవముల పైని కలుగుచున్నది. ఇది శుభ్రమునుంచిన్ని మంచితిండిలేకుండుటచే తరున్న కలుగుచున్నది.

చికిత్స—ఈ రెండు విధములకు సూక్ష్మముగా విరెౌచనములు చేయు మందులు, సింజరముతో చేయునుండులున్ను, వేడినీళ్ళస్నానము, సత్తు వాడప్పు నుండులు, మంచిభోజన పదార్థములివ్వవలెను. — ...

—*) VI. పెచ్చులు కలవి. (*—

పైత్యపు కుష్టులు.

౧. పెచ్చులు కట్టుకుష్టులు. (Sguama) ౨. సోరియాసిస్. (Psoriasis)
3. పొండు. (Pityriasis) ౪. చాపపాయివలె నుండుకుష్టు. Ichthyosis

—* (౧ పెచ్చులు కట్టుకుష్టు) *

చెత్తగుత్తలందు విశేషవిచ్చుంది చేయునదిన్ని. చాలా కాలముండున దిన్ని ఎట్టవైరట్టి గుండ్ర పెచ్చులు పరిహార భేదముగలిగుండును. శరీర మందెక్కడనైననూ, కలిగి క్రమముగా పెద్దలై కలుగునొసోవును. కొంత

కాలమునకు పిమ్మట పెచ్చురాలి అంతకంటే దళసరగు పెచ్చులుపుట్టును. ఇందునొప్పి గాని, దురద గాని, కలిగుండదు....

హేతువులు— గంధకపుపొగ, సముద్రపు నీటస్నానము, తారుపలా (స్త్రీ), గంధకపుపలా (స్త్రీ), మొదలగునవి. లోపలికి, అయిడీను, పాషాణము, కంతారిడిన్, అనుపాకు-టీగవలన చేయబడుమందు లివ్వనగును.

భోజనమును క్రమపర్చి అశుభ్రతను పోగొట్టి కొన్ని లేపులు పూయుటచే రోగమును శాంతిపొందించనగును. నివారణకు చాలా కాలము పట్టును. చాలామందియందు శాంతికలుగుట గాని, నివారణకలుగదు....

౨. సోరియాసిస్. (Psoriasis)

ఇందు చర్మము పెచ్చులుగట్టి బీటలుదేరియుండును. శరీరమందంతట నుండదు విశేషమరద కలిగుండును. ప్రేసి చెప్పిన దానినుండి పెచ్చులుగుండుగా నుండకపోవుటనుండిన్ని. మధ్యను పల్లముగా నుండకపోవుటనుండిన్ని, కనుకొనినగును....

హేతువులు— వంశానుక్రమముగా వచ్చునదిన్ని, కౌమారులందున్న, రాజరోగతత్వము కలవారియందున్న.

ఉద్రేకములు— విశేషముగా తాగుట, మంచివారలేమి యిది టువ్యాధికాదు....

చికిత్స— రక్తశుభ్రమును చేయుమందులున్న మంచితిండి, తారుపలా (స్త్రీ), పాషాణము, రసము, అయిడీను. (డనోవన్సుసోల్యూషను) మొదలగునవి యివ్వనగును. నెం|| రోగ యివ్వవలెను. —

౩. ప్సొరియాసిస్. (Pityriasis)

దురద కలిగి దిన్నదిన్న తెల్లని పెచ్చులు పిష్టారము కలిగుండి తగుచుగా నిరస్సున కలుగును. ఈ పెచ్చులు రాలిపోయిన వెంటనే కొత్త పెచ్చులు పుట్టును. ఈ వ్యాధి చూసములకొలదిగదనను మలభముగా సాగుము కాదు. —

హేతువులు — ఆధార హేతువు — నీరసము. వయస్సు, ఆడవాళ్ళు.

ఉద్దేశములు — దేశము యెగురులుగుట, — — —

చికిత్స — శుభ్రీక, రక్తమును శుభ్రముచేయు మందులు, బలమిచ్చు మందులు, పులుపు విరియునట్టి మందులతోగాని, నీనపుమందులతోగాని, కలిపిన నీళ్ళున్న, జింకుపలాస్త్రీ మొదలగునన్ని మిదలేపు చేయునగును. —

పాలును కారే పైతృకృత్తు. ఇక్తియాసిస్. (Ichthyosis.)

చిన్నవై నట్టి. ఘట్టిగానుండునట్టి, గోధుమరంగుల పెచ్చు లొకదాని నొకటి, కప్పకొని చాపపాలునువలె పుట్టును. నొప్పిగాని. దరదగాని, కలిగుండదు. దేహములో యే కర్మణములు కలిగుండవు. ఈ రోగులందు దుర్వాసనకలిగుండును, వంతనక్రమమున కలుగును. —

చికిత్స — పాషాణము విడిచి, బలము కలుగుచేయునట్టి, రక్తమును శుభ్రీకరుచునట్టి మందులు లోపలను నివ్వనగును. వైకిశుభ్రీత, గంధకము, విడినులయొక్క అరివాడుక చేయునగును. —

—*) VII కణుతులు కలవి (*—

ఇందు మూడు వ్యాధులు గలవు వీటియందు ప్రధానమునదిన్నీ, తరుచుగా కలుగనదిన్నీ, కణుతులు, బూరకాలు. —

కణుతులగల బూరకాలు (Elephant Leg.)

మందు దద్దరులవలె కలిగి అటువీధ కణుతులు పుట్టును. ఈ కణుతులు ప్రథమము మెత్తగానుండి క్రమముగా ఘట్టిపడి కరువులగును. వీటి పరిమాణము భేదించియుండును. ఈ కరువులు నల్లని పెచ్చులుకలిగి వాటి క్రిందనుంచనవ్యకరవగుచున్న సర్వదా కారుచుండును. రక్తమందుండు మైబ్రీన్యను ఘట్టిపడారము కరువుచుట్టుండెయిన భాగమందు కలిగి అందుచే వాపు కలిగుండును. ఇదే యేనుగుకాలువలె నుండును కొంత కాలమునకు పిదప జ్వరము కలిగి విశేష ఆయాసమును కలుగజేయును. అదేకమందిలో నొప్పి కొంచముగానుండును. కొందరిలో విశేష నొప్పిసర్వ

దా మొదటినుంచి కలుగును.

హేతువులు—ఆహార హేతువు. రాజకోగతత్వము వంశమును కలిగి యుండుట.

ఉద్యోగము— కొద్ది దేశము మొదలగు కొన్ని దేశములందు పాక్షిల్యముగా నుండును. ఈ వ్యాధినివారణ చేయుక శక్తియుత్పర లో సాధనము జరిగించు నెడల విశేష యిబ్బంది కలగజేయసంక చేయన గును.

చికిత్స— పైని నల్లయందు కాముల కషాయముతో కాపేది. F విరక్, టించెరు, విరయ. రాసేది.— లోపుకు నెంక ౮౦ ఇచ్చేది. కాక చేయు లేవులు. సాహణము, పొక్కుటిగమందులు, బలయ కలు, గజేయు చుండులును లోపలకివ్వనగును. దేశమును మార్చుటావశ్యకము.

సుత్రికా రోగములు.

గభాసూతిక, ప్యూర్పిరల్ పెరిటొనైటిస్.

Purperal Peritonitis.

గభాపాత్రము కష్టవపపారయందు పద్మి కలిగి అక్కడ నుంచి పారంతట వ్యాపించుచున్నది.

గుణములు—కడుపు నొప్పి గాని నాడియును హెచ్చుతగ్గు గాని, ప్రథమము గలుగును. సాదారణముగా ప్రసవము కావేగమే నాడిమంద ముగా నుండుటకు బడులుగా విశేష త్వరగా కొందరిలో కొట్టుచున్న ది. పద్మి కలిగిన తరువాత శరీరము వేడియి యెక్కుట, విటాహము, ముఖము గాదరిందియుండుట, నాడి, ఊపిరి వేగము క్రమమున కలుగును, తనకొక త్వరగా తక్కువగును. ఈ గుణములు కలిగిన పిదప, ఓకరింపు వారి, తలనొప్పి, గర్భపాత్రము నొప్పిగానుండుట కలుగును. పొత్తిక డులనగాని, ప్రక్కనుగాని, నొప్పిగలిగి గభామంతటా వ్యాపించును. ఈ నొప్పి స్వల్పముగాగా నధికముగాగా నుండి లేగకుండా గాని, అ ప్పుడులుగాని కలగియుండును. రోగముభివృద్ధిపొందిన కొలది అనామయ కాలము తరువాత కలుగునొప్పి అధికముగా వచ్చుచుండును క్రమము గా గభానుమద ప్రేలుమోచుటగాని బట్టబడువుగాని, రోగి మోర్చలేను

డును. ఈ రోగములలో శాస్త్రమెప్పుటివలె నుండినను, కొందరియందు తక్కువగుటయు కొందరియందు బొత్తిగా లేకుండుటయు కలుగును. కొందరియందు పాలు తక్కువగుటగాని, లేకుండుటగాని, కలుగును. కొందరు తమ పిల్లలకు పాలివ్వకుండును. నాడి, ౧౧౦ మొదలు ౧౪౦ బెబ్బల్లా కిమినిబున కొట్టుచుండును. అంత్యకాలమందు, ౧౬౦ కలిగియుండును. నాలుక తెల్లగానుండును, కొందరియందు పొడార్పుకొనిపోవును. హాని చేయునపుడు విదాహమధికమగును. శరీరము చల్లబడును. విరెహచనములు కొందరియందు కలుగును. అంతమగునపుడు నల్లనిరంగు గలిగి దుర్వాసన కలిగియుండును. మూత్రము మురికిగాను, విశేష రంగుగాను, కొంచము గానుండును. తనుకాక, ౧౦౪ మొదలు ౧౧౬ వఱకుండును. —

చికిత్స—నాడి ధృఢముగాను నుండేనేని, ౨౦ అవుయ్యల రక్తము చేతనుంచి తీయనగును. రక్తము తీయుటకాపాధ్యమగునపుడు, ౬౦ జలగలు గర్భమున పట్టించవలెను. అటుపై కడుపుకాచి తవుడుడికించి కట్టవలెను. కావడము కట్టు ఘడియఘడియకు మాచవలెను. రసము నల్లమందును కలిపి నోరుపట్టువఱకుగాని, రోగము తగ్గవఱకుగాని, విరోచనములు పట్టువఱకుగాని, ఇవ్వనగును. ఓకరింపు, వాంతి లేకుండినేనిటార్తరె మిఠిక్కు యివ్వనగును. విరోచనములు కలుగునపుడు రసమును విడిచివోక్కినల్లమందే యివ్వనగును. రసతైలము పైకి రాయించుట మంచిది, విరోచన బద్ధము కలుగునపుడు తెల్లముదము, టర్పెంటాయిలు, అపానము వెంబడి పిచ్చకారీ చేయనగును. విరోచనమునకు మందులు వ్రయోగించునపుడు, హైయాసియామిగాని, డోవనుపాడరుగాని, కలిపివ్వనగును, విరోచనములగుచుండి, ఓకరింపు, వాంతియు, సోడా యాసిడ్లుతో కొంచము నల్లమందరఖు కలిపిచ్చుటచెగాని, సబ్ కాబోనేటు పొటాము, పెప్పరుమెంటు నీళ్ళతో నిచ్చుటచెగాని, కుమరును. గర్భముల తట పాక్కుపలాస్త్రీ వేసి పాక్కినతరువాత రస పలాస్త్రీ పూయుదురు. దుటచే మందిగుణమిచ్చుచున్నది, — — — — —

(II) సూత్రికా కమలమేహము.

స్యూర్పిర్గ్ హిస్టిరైటిస్, (Hysteritis.)

గర్భపాత్రము నందు కలిగెడి ఇంప్లమేవను గానున్నది.

గంగాములు॥ మూడవనాడుగాని, నాల్గవనాడుగాని, కంపముకలిగి జేహకాక, విదాహము, తలనొప్పి కలుగును. నాడి, ౧౦౦ మొదలు ౧౧౦ దెబ్బలు మిగిలుచుండు కొట్టుచుండును. నాలుక పొడిగాను దోవముకలిగి వుండును. ముఖము ఆశగలిగి, మడుచుకొని, బాధతెలుపుడు జేయుచుండును. గాభరా, పొత్తికడుపులో నొప్పి తణిభరణయగా గర్భపాత్రము పెద్దదైనట్టున్న ఘట్టిగాను పచ్చిగానుండునటుల కనుకొని నెవను. ఇథమము గర్భము మెత్తగానుండును. క్రమమున నిర్యాబట్టి పొంగునైనైవమున్న పాలున్ను, తక్కువగుటగా నణగిపోవుటగాని, కలుగును శ్రావము కొందరియందు దుర్గంధము కొట్టును. ఘడియఘడియకు మూత్రము గుటచే విశేషశ్రావము నొందింపజేయుచున్నది. ఇందుకేర మూత్రమునల విపోవుటయు కలదు. ఈ వ్యాధి నివారణలోగాని, గర్భపాత్రయందు కురువును పుట్టించుటలోగాని, గర్భపాత్రను మెత్త బెట్టుటలోగాని, కష్టించుటలోగా నంత్యమగుచున్నది. —

నిధానించుట— పెరిటిన్రైటిస్ తో కలసియుండునపుడు గర్హించుటసాధ్యము. గర్భపాత్రము ప్రశ్యేకము. బాధనొందునపుడు బహుశులభముగా కనుకొని నెవగును. —

సాధ్యసాధ్యము— రోగిబలము విశేషముగా లేనపుడు అనేకమంది నివారణను సులభముగా నొందుదురు. గర్భపాత్రమందలి నొప్పి తగ్గుట, నాడివేగము తగ్గుట, నాలుక శుభ్రముగానుండుట, విరోచనములుగాని, విరోచనబద్ధముగాని, లేవండట, ఆకిలికలుగలు, వ్రావమెప్పుటివలెనుండుట, పాలుతగ్గుకుండుట, మంచిగుణములుగా నెంచబడుట. ఈ వ్యాధి కరిసుంటి మరొకరికి, వ్యాపించుచున్నది. విశేష తీవ్రమైనపుడు సన్నిపాతలక్షణములు కలిగిపోగొనును. కొలగించును ఇతరులకును. లు దీనిలో కలిగియుండట దుర్గుణము. —

చికిత్స—జలగలను పొత్తికడుపు మీదనంటించిన తరువాత కావ
డమిద్ది తలుపు వుడికించి కట్టవగును. నల్లగుండు కేలు మెలుకలిపి యిచ్చు
టచే మృతికలుగనివ్వక నిమ్మలించును. పిరోవనమును కలుగునపుడు కేలు
మెలు వదిలి ప్రత్యేకము నల్లనుంచిచ్చి గర్భమున రసపూర్ణ స్త్రీ రాయవగు
ను. తీవ్రగుణములు తగ్గగానే కడుపున పాపకూపలా స్త్రీ వేసి దూచివేసి
కట్టవలెను. శులభముగా పిరోవన నుగుటకు పిరోవనబద్ధముండునపుడు
యివ్వవగును. విశేష పిరోవనముగాను నేచుగుణములు కలుగును. రో
గము వ్యాపకరూపమునొందునపుడు బాకప, వైత, మొదలగునవివ్వవగును.

నారవాహులందు కలిగెడి ఇంట్ల మేషులు.

గుణములు—తీవ్రముగానుండ పెరిటి నైటిస్ లక్షణములవలెనుం
డును. నొప్పికొంచముగానుండును. పొత్తికడుపు పక్కనునొప్పిపుట్టి గజ్జ
లనున్న తొడలనున్న వ్యాపించుచున్నది, పరీక్షించుటచే వాపున్న ఘట్టి
న్ని పద్మిగానుండుటయును, నొప్పిగల స్తవ్రయండుండును. ఈభాగమున
వాయించు నెడల గర్భమువాయించుటచే కలుగుధ్వనికీ విరుద్ధమైన దుబ్బు
మనియెడు నొకధ్వని కలుగును. యోనినూరణమున తనిఖీ చేయుటచే రో
గముండు ప్రానము గ్రహించవగును. యోనివేడిమిగాను నొప్పిగానుండి,
పభాగమున రోగముండునో ఆభాగమున నింపుగానుండును.

ఈ వ్యాధి కుదుపు, విదాహము, తలనొప్పి, చవలనాడి మొదలగు
పెరిటి నైటిస్ గుణములు, కలిగియుండుటచే వాటిని తెలియజేయుటవశ్య
ముకాదు. రోగము తీవ్రముగా నుండునెడల రోగివిశేషబద్ధునికి నొందిచ్చు
తినొందును. నారవాహులందును వాటి యండములయందును చీములు
గుటయు కలదు....

చికిత్స—జలగను నొప్పియుండు స్థానమున పట్టించవగును. అగ్ర్య
కును నెడల రెండవ వర్యాయమును పట్టించవగును. అట్లుపైని కావడము
గైరా సాధనములుజేసి కేలుమెలు, నల్లగుండు యిచ్చి వేడినీళ్ళతో ను
పులు, ములుగు నటకు (స్త్రీ)ని కూర్చుండ నియోగించవగును చీము పట్టి
యెడల దానికి తగిన సాధనము జేయవలెను.

సూత్రికా జ్వరము.

మేలిగినంటు ప్యూర్పరల్ ఫివర్. (Puerperal Fever.)

—†) Septicemia. (†—

ఈ రోగము వ్యాపకము నొందునపుడు తప్ప తరుచుగా కలగదు, ప్రసవము కాకుండనపుడును. కలుగుచు గాని, ప్రసవమైన రెండవనాటిరాత్రిగాని, మూడవనాటి పువయమున గాని, రోగము గలుగుచున్నది. ఆలశ్యముగాకుండా కలుగుచున్నది. శరీరము కుదుపు. చీనులు పాకినట్లుండుట. చలి నాడి, ౧౨౦ మొదలు ౧౪౦ గా నుండి బహు సీరసముగాను, అణచితే, అణవబడునట్టిదిగా వుండును. —దేహముకొక ౧౦౨ మొదలు— ౧౦౬ వఱకు హెచ్చును. విరోచనములు, వాంతి యుండును. దీనియందు పోగు కలిగినపుడు పగలు సాధారణముగా వుండదు.... ..

చాలామంది రోగులు ప్రథమము గర్భములోనున్న, పేగులలోనున్న, గర్భపాత్రము యందున, నొప్పిని తెలియజేయుచుండురు. రోగము హెచ్చినకొద్ది దుర్గణములు గలుగుచుండును. తనుకొక తగ్గదు- శరీరము పాలిపోయి కళాహీనమై యుండును. నేత్రములచుట్టు నీలివర్ణము గల జీరలుండును. నాడి, మరుస గాను సూక్ష్మము గానుండి కడపటి దశ యందు మధ్యమధ్య దెబ్బలు కొట్టక పూరకుండును. —శ్వాసము త్వరగా వుండును. తరుచుగా శబ్దములు గలిగియుండును. నాలుక తెల్లగా గాని పచ్చగాగాని దోషము కలిగియుండును. నాలుక మోటు పంటిచే గంట్లుబడియుండును. ఓకరింపును, వాంతియు నెక్కువగాని, తక్కువగాని గును, తరుచుగా అసహ్యులగు తేనులు కలుగుచుండును. గర్భముపశేష విగించబడియుండి సర్పదాగాని, అప్పుడపుడు గాని, నొప్పి పోకుచు పశేషవేడిమి గలిగి అంతటా పర్పిలుండువలె నుండును. విశ్రాంతి లేకుండ, గాభరానుండి, మతిక్రమమునచేసి నింపాదిగా గాని, త్వరగా గాని మృతినొందును, గాభరా కలిగినపిదప పూపిరి తిరుగక ముఖము నల్లబడి మృతిబొందుటయు గలదు. —

సాధ్యాసాధ్యము — నాడియందు విశేష వేగము బలహీనముకా

వమున్ను పాలుతగుట, శౌవమున దుర్వాసన యెగవూపరి, కడుపున-
 వాపు, రోచనములు, లోతుకు బోయిన ముఖము, మొవలగునవి దుర్గుణ-
 ములు, నాడినింపాచి గానుండుట, కడుపుయందు పొంగు తమిళపుగానుం-
 డుట, శ్వాసము స్వాభావికముగా నుండుట, శరీరము, తడిగా నుండుట,
 పాలు కలిగుండుట, మంచి గుణములు నాడియందు వేగము తగ్గితేనే త-
 ప్పయితర గుణములను చూచి సంతోషించవలదు. — — —

విశిష్ట—లోగము కలిగిన పదిరెండు ఘంటలలోగానే గట్టిపాథన-
 ము జరిగించవలెను. టించెనువిడచు కడుపుమీదను రాయుటకలదు, కేలు-
 మెలు, నల్లమందుతోగాని, ప్రత్యేమగాని, స్వల్పముగాగాని, సధికముగా-
 గాని, వాడుక చేయుట చునకు మిళిపాథనముగా వున్నది. ౨ గ్రేనులకే-
 లుమెలు, ౩ గ్రేనుల డోవర్సుపాడకుతో కలిపి ప్రయోగింపనగును. రోగ-
 ముయొక్క కొనవశయందు యీ పాథనము కార్యములేదు. పైనిచెప్పిన
 పాథనముతో కర్పూరము పెద్దమోతామలతోగాని, కేలుమెలు విడిచిపె-
 ట్టి కేపుకము, కైవసను, టర్పెంటుములు, కలిపిచ్చుటగాని తగియున్నది.
 వాంఛిక యివ్వవలసినయడల యివ్వవలెను. విరోచనములుండినేని కేలు-
 మెలు విడిచిపెట్టి రసతైలము పైని మధనా చేయించవలెను. బొరకు, న-
 ల్లమందుతోను, వైను, కడుపుకావడము, వాడుకొనవలెను. టర్పెంటైను,
 కడుపుకు పూయుట మంచిది. విరోచనబద్ధముండినేని తెల్లము దీనితో
 నివ్వనగును. బలమును భద్రపరుచు వస్తువులున్ను, వైనున్ను లోపలికివ్వ-
 నగును. ప్రసవముకు స్త్రీలున్నచో కలుగునపుడు రోగిని మఱియొకస్తో-
 మునకు మార్చవలెను. F నెం॥ ౨౪- ౨౬- ర్క- ౭౨- ౯౬- యిచ్చేది.

జ్వరము విస్తారముగానున్నపుడు- F నెం॥ ౨౪- ౨౬- విరోచన-
 ములు కట్టుటకు నెం॥ ౪౭ శౌవమును చెడ్డవాసనకు, నెం॥ ౬౯
 జ్వరము తగ్గితరువాత- నెం॥ ౭౨ యిచ్చేది. — — —

సూతికావాతము. (Phlegmasia Dolens.)

ప్రథమ సంతానమును కలుగుచుకొని తరువాత ప్రసవములకు త

దుచు నొక పరియాయము దీనిచే బాధనొంద నెడల తిరిగి ప్రసవముగను
పుడు స్వల్పమైనను హేతువల్లేది కలుగుచున్నది. ప్రసవమైన తరువా
త చెప్పిదైనను కలుగవచ్చును. — — — — —

గుణములు—పొత్తికడుపులో నొప్పికలిగి వుండును. ఈ నొప్పి
ప్రసవవేదన తరువాత వుండు నొప్పులవలె వుండును. కొందరియందు వ
చుకు కలుగును, సుస్తీ, దుర్బలము, తలనొప్పి, విశేష దాహము కలిగి
వుండును. గర్భాపాత్రమున నొప్పికలిగిన పిదప కాలు పిక్కయందు విశే
ష నొప్పికలిగి మడమవఱకు వ్యాపించి అటపైని తొడయును గజ్జలునొప్పి
చేసి పొత్తికడుపు దిగువను వుండులాగున నొప్పియుండును. ఒకానొక
పుడురోగిగ్రథము గుణములు లేకుండనే కాలునందు నొప్పిపుట్టును. లేని
యెడల వాతనొప్పివలెనడుములో పుట్టును. నొప్పి కలిగిన ౨౪ ఘంటల
లో కాలువాచి నిగనిగలాడుచుండును. వేడిమికలిగి యెర్రగానుండును.
తరుచుగాకాలి పిక్క నుంచి పైకి వాపెక్కు చున్నది. కొందరియందు గజ్జ
లనుంచి కిందకుదిగుచున్నది. ఇప్పుడు నెప్పితగ్గును. ఒకానొకపుడు కా
లుచల్లగానుండును. యోనియు, పిర్మిలును వాచి నిగారింపుగానుండును
ఆరంభమందంత్యమందును నెక్కితే కాలు గుంటబడును. తొడలాపలి
భాగము చాలామందియందు యెరుపుగానుండును. కాలునుంచి శుభ్ర
క్తమును తీసుకొనిపోవు గొప్పరక్తనాడియగును. ఫిమరల్ వేన్, యను
చి గజ్జలలోనుంచి తొడదిగువ వఱకు తాడువలె ఘట్టి గ్రావేలుతో చూచి
నేని తెలియవచ్చును. ఈ నాడిపైని విశేష నొప్పిగానుండును కొందరి
యందు గజ్జలలో బిళ్ళలుదిగి చీముపట్టుట కలుగును. కుళ్ళు గలుగుటచే
కాలుకొనివేయుట కూడా క్వచితుగా కలుగును.

ఎడమకాలుయందు తరుచుగా వారంభించి నిమ్మలించునపుడుకుడి
కాలుయందు యీగుణములు కానబడుటకలదు. ఈలాగు వాపుకలిగినత
రువాత కాలు ముడుచుటకుగాని భూమిమీద మోపుటకుగా నశక్యముగా
నుండును. నాడి ౧౦౦ మొదలు ౧౪౦ వఱకువుండి దుర్బలముగానుండు
ను. నాలుక తెల్లగానుండును. విదాహమధికము ముఖముపొలిపోయివుండి

అకలిమందును, విరొచనబద్ధము, విరొచనములుగాని కలిగియుండును, మూత్రము చిక్కగానుండును. నిద్రలేకుండును. గాభరా విశేషముగా నుండును. విశేషతీవ్రమైన రోగములందు శ్రావము కట్టిపోవుటగాని, తన్నుటగాని, కలుగును, యోనిలోపలనుండు భాగములు విశేషనొప్పిజేసియుండును. నివారణయందు, చీముపట్టుటయందు, చావునందు, రోగమంతమాను.

దికీత్య—F నెం|| 2౮ ౨౫ యిచ్చేది, కాళ్ళయందు నొప్పిపైని. బెలడోనా పిక్లేంటు. నెం|| రాసి ప్లా నెలుగుడ్డ చుట్టిని, లోపుకు నెం|| ౧౨౭ యిచ్చేది. యోనిలో డుర్వ్యాసనతో శ్రావముంటే నెం|| ౬౯ తో పిచ్చకారీ జేయవలెను. విరోచనబద్ధముకు, నెం|| యిచ్చేది. నిద్రకు, F నెం|| ౧౦౧ యిచ్చేది.

ఫీమరల్ వేయిక్, పైని జలగలు వరుసగా వ్యాధి యొక్క పరిమితి కొద్ది పట్టింది అటు పైకి పోవీను వేయవలెను, గుణము కలుగనెడల రెండవ మూడు వర్షాయుములు తిరుగా పట్టించవలెను. విరోచనములు లేకయెడల పుష్పలసంబంధమైన విరోచన సాధములు జేయవలెను. వీటితో స్వల్పమోతాదులు నీలాంజన సంబంధముగు టార్టరెమిటిక్రి లి వ్వనగును. కాళ్ళకు పొక్కుమందులు వేయనగును. టర్పెంటాయినుతో. కాపడము చాలామందికి గుణమును కలుగజేసెను. గర్భపాత్రము యొక్క యిండ్ల వేమనుండు నెడల. కేలుమెలు, నల్లమందివ్వనగును. నిద్రలేకుండునపుడు దోవను పొడరు గుణమిచ్చును. బారకు, క్షైవనను, గంధకపు దృతితో నిచ్చుటచే కాగ్యకారిగానున్నది. మంది పత్యము, మాంస కషాయము. వైను, పారాయును, యివ్వవలెను.

పాలజ్వరము. (Weed.)

ఇది ప్రసవమైన తరువాత త్వరిత కాలములోగాని ఆలశ్యముగాగాని కలుగుజ్వరముగానున్నది.

హేతువులు — చలన, అజీర్ణము, విరోచనబద్ధము, మొదలగునవి.

గుణములు — గాభరాతోను, గుండెదడ, వణుకు, తలనొప్పి, పన్నులోను, కాళ్ళవేకులయందున్న నొప్పి, స్తనములు వచ్చి, విచాహము వేగగతిగల నాడితోనున్ను, వచ్చుచున్నది. రోగి ఆవలించుచు మోగులు విరుచుచు నీరసముగానుండును. తరువాత వెన్ననందు చరికలిగి దేహముండుంటి వ్యాపించును, సాత్తికదులు పుండువలెనుండును. శ్రోతమున్ను, పాలున్ను, వాటిగుణమున భేదించియుండును. ఈ గుణములతరువాతముఖముగాధరించియుండుట, కణతలుకొట్టుకొనుట, కళ్ళపైనినొప్పి, వేగగతిగానూగునాడి, స్తనములయందు నొప్పి, కడుపుపుండువలె నొప్పిగానుండుట కలుగును. అటుపైని విశేషచదుటపట్టి జ్వరము వినుచును జ్వరము తీవ్రముగా గాయుట, మనస్సుచెడుట, పరాసకొందరియందు గలుగును. జ్వరము విడిచినవెంటనే తిరుగా కానబడును. రోజులోగాని, రెండురోజులలోగాని, నీవారణగుచున్నది. క్రమముగా సాధనము చేయునేని తిరుగా కలుగదు. ఆలక్ష్యపెట్టినేని, అపికజ్వరరూపము నొందును. — — —

నిధానించుట — ఆరంభమునుండెను పుడ్రేక లక్షణములను పట్టి-
 ఘృతావరిత ఫీవరుగా నూహించబడును గాని కొన్ని యుటలకు పుడ్రేకము తగ్గుట చేతనున్ను, గర్భమున వచ్చి లేసెందుట చేతనున్ను, కనుకొననగును. — — —

చికిత్స — చలిరూపముండు వేడినీళ్ళచె నింపబడిన బుడ్లు శరీరముదగ్గరనుంచుట, బూర్మీనులుకవ్వట, కాకజేయు మందులు నివ్వనగును. —

F నెం|| ర|| యిచ్చేది. — — —

కాకరూపమున చదుటపుట్టించు మందులివ్వనగును. చెమటపట్టునపుడు చలిఘృతి శరీరమునకు తగలకుండ కాపాడవలెను. కర్పూరము, డాక్టరుకేంపుటెల్ వారు చెప్పినరీతిగా బహుప్రయోజనకారిగానున్నది. రోగోద్రేకము తగ్గినతరువాత బలము కలుగజేయుఁగోదన మిడవవలెను. జ్వరము విడిచిన తరువాత చలిఘృతివల్ల రాలు తగలకుండా దేహము కాపాడుకొనవలయును. F నెం|| ర|| యిచ్చేది. —

—*) సుఖజాడ్యములు. (*—

సంయోగము వలన కలిగెడు రెండు విధములైన విషములుండును. శరరోగము విషము న్మృదువగు చెర్మమునందుపడి శ్రవించుట వుత్పాదిం చును ఈ శ్రావనంపుటచే రోగముపుట్టుచున్నది. రెండవతరహా విష మెక్కడ నుగిలినను మృదువుపుట్టింది క్రమమున కురువగును. ఈ కురువు నుంచి విషము గజ్జలగు వ్యాపించి బిళ్ళలను పుట్టించుచున్నది. రక్తములో కలసిన పిదప కంఠమందు చేరునందు ముప్పునందు కురువును కలుగ జేయును. —

శరరోగము. (Gonorrhea.)

మూత్రనాళమున దీనివిషము చేరిన మూడు నాల్గు రోజులలో కలుగుచున్నది —

గుణములు — నాళములో మూత్రపు చుక్కొక్కటుండి నేనె గురగురలాడుట మొదట గలుగును ఇందు చేత రోగియాభాగమును జూచు నపుడు నాళపు వివర యెట్లుగాను డి కొంజము చీములాటి, శ్రావిమును. కనుక్కొనును. నాళమందు కాక, మూత్రవిసర్జనమున నొప్పికలిగియుండును

ఈ నొప్పి అంతకంతకు యెక్కువగును. ఒరువుచే నాళము వాది మార్గము సన్నమగుటచే మూత్రధార సన్నమగును, మూత్రము రెండు మూడు ధారలగాబడును. ప్రథమము శ్రావము తెల్లగానుండి అంతకంతకు వచ్చుచును. రోగము బహుశ్రవణతి యందుండునపుడు ఆకువచ్చరంగుగాను రక్తమిశ్రమముగాను వుండును. ఈ రంగులచే రోగముయొక్క శ్రవణమును కనుగొననగును. దీనికి లోపలకు పైకి కూడా సాధనము చేయ నగును. ఇందు పోక వెనకకు చేరుము రాసంపుట కలుగును. అంగము మీదనుండు నాళ్ళు ఒకపుడు పెద్దవై చీమువట్టును. గజ్జలయందు బిళ్ళను పుట్టించుచున్నది. ఈ రోగముచే బిళ్ళలు కలుగునపుడు రెండుమూడుండును. కురువువలన కలుగుతపుడు భాగమున కొక్కటే గలుగును. దీనిచే మూత్రనాళము విగియబడుట, కండలలోపలను పెరుగుట, మొదలగునవి కలిగి మూత్రవిసర్జము కలుగును. రాత్రభాగమున లేపనము విశేషము గానుండు నిండువింగు వంకరగలుగును. లేపనమున నొప్పికలిగియుండును

ను, శగవలన గురదాలయందు రోగమును పుట్టించుచున్నది. పోకయందు
పావుకలిగి పోకపైనుడు వర్షము ముందుకు రాకుండుటగాని, నెనెత్తు
జరగకుండుటగాని, కలిగియుండును. —

హేతువులు—పురుషులయందు విస్తారముగా స్త్రీసంగమువ
ల్లను. బూజీలు వాడుకవల్లను. వాతరోగము, మేహరాళ్ళు, స్త్రీలయందె
ట్టి శ్రావములున్నను రుతుమతిగానున్నపుడు సంగమును జేయుటచేత
నీరాద్యము ఆస్త్రీలయందు లేకున్నపుడు పురుషులందు గలుగుచున్నది.

చికిత్స—సుఖసంగము తగులునను మానము కలుగునపుడు
పిచ్చకారినిండా కసగిళ్ళుతీసి పిచ్చకారీచేసి చిన్నవగ. యృగనుక—కలిగి
యుండెనేని కాష్టికురాసి పైని పొడిగుడ్డ అంటించవలెను. సంతటము
తగిలినవెంటనే కాష్టికు రెండుగ్రేసులు యెఱిమిది అవుస్సులు నీటిలో కలిపి
నాలుగు ఘంటల కొక పర్యాయము పిచ్చకారీచేసి శ్రావము పలచబడి
రక్తమిశ్రమమై కానబడు వెగమే మాని వేయవలెను. నీరక్తమువడుట అ
పుషధపుగుణము. తరువాతను. సుల్ఫేటుజింకు రెండుమూడు దినములు పి
చ్చకారీచేసి మఱియొకమందు ఫిరాయింపవలెను. రోజుకు మూడు ప
ర్యాయములు, కొపేబాగాని చలవమిరియాలుగాని పుచ్చుకొనవలెను,
చప్పిడివన్యముచేసి సారాయి వగైరా కాక చేయు పదార్థములను భుజిం
చకూడదు. రాత్రభోజనము మానవలెను. నీటిలోగుడ్డముంచి అంగమున
కు చుట్టుచుండవలెను పిచ్చకారీచేయు నట్టపుష్కధము మాత్రనాశమునం
దు రెండువందల నిమిషములు గలుచునటుల మూతని విగించి వట్టియుం
డవలెను. వ్యాధి ముదురునపుడు రోగి సంచారముగాని, గుట్టపు సవారి
గాని, మానవలెను అండక్రియములనూ సందికట్టి పైకెత్తికట్టి తడితరకుండ
నీళ్ళుపోయి చుండవలెను, సోడావాటరు, గంజి, జిగురునీళ్ళు, అపకేగింజ
లకషాయము, జిగురుగల ద్రవపదార్థములున్నూ పుచ్చుకో నియోగం
పవలెనూ. —

రువ్వచీగురు పొడుము... ౨ ట్రా||—సోడా కాబోన్ వేన్, ౧ ట్రా||
నల్లమందరఖు... ౧౦ మి||—నీళ్ళు. ౭|| పుష్కన్నర అపురములు.

శలిపి ౧॥ అవున్న రోజుకు నాలుగు పర్యాయములు నాళములో మంటకలిగియున్నపుడివ్వనగును.

తైకరుపొటానీ ౨ దాగ్రిములు, టించరుహయ్యోపామి ౨ దాగ్రిములు నీరు ౪ బేన్సులుకలిపి రోజుకు ౩ పర్యాయము లొక్కకడ నొక్కవ్వవలెను. గోరువెచ్చనినీటను మలుపులువరకు కూర్చుండనియోగించవలెను.—

జ్వరముతగ్గినలోడనే (Liqr Santalis Flave cububa et Buchn) తైకరు సేంఠేలిక్యబబీ ఎట్టు బకు అను మందుగాని, చెందినీకేఫూక్కు గాని F నె॥ ౧౬-౬౦-౬౦ ౭౦ యిచ్చేది.

కొపేబాగాని చలవమిరియాలుగాని పుచ్చుకొననగును. కొపేబా కేఫూక్కు అన్నిటికంటే మంచివి మూత్రావయవరోగలక్షణములు కలిగియుండు నెడల జలగలు వృషణములకున్న అపామనకున్న నశమభాగముపై పట్టించవలెను. లింగమువంకర చాలాకాలముండనేని రసపలాన్ని బెలడోనా రాత్రిలేపుచేయుచుండవలెను. గజ్జలయందుకలుగు విశ్వలు రోగి సంచారముమాని యుండుటచేగాని జలగలుపట్టించుటచేగాని పోవుచు

స్త్రీలయందు శగ. Gonorrhia, Females.

పురుషులయందుండునంత బాధకలుగ చేయదు. మూత్రనాళమున కిరువకరి-లయందీరోగముపుట్టుచున్నది. మూత్రనాళమున దీమును శ్రవించుచుండును. మూత్ర పిసర్జనమున నొప్పి కలిగియుండును. మూత్రనాళము పొట్టిగానుండుటచే పుచ్చబుడ్లకూడా వరిశియుండును. యోనిముఖమున్ను మూత్రద్వారమున్ను కొవర్చుగ్గాండులను చిన్నబిళ్లలున్ను ఎట్టిగానుండును. చిన్నపిల్లలయందొట్టి శాశ్వము కలుగునపుడు కొందరు శిశుగంకటము తగలెనని తెలంచుదురు—గానిదివేరే జాడ్యముగానున్నది. చిన్నపిల్లలయందు కలుగుశాశ్వము, కేటమెలు, సున్నపునీలు కలిపి పైకి వేయుటచేతనున్ను, లోపలకు కేటమెలు, రూబర్బు, జాలపుతో కలిపిచ్చుటచే కుదురును.

చికిత్స— (Alettris cardial) ఎలెత్రిసు కార్డియలు అనుమందు

ఈ కార్యకారీ గానున్నది. రొగమారంభమందు F నెం|| యిచ్చేది,

ద్రవపదార్థములను పుచ్చుకొనవలెను. అప్పుడపుడు సూక్ష్మవిరోచన సాధనములు చేయవలెను. — — — — —

లైకరుష్టంబై సుబాసి టేజీసీసీటను కలిపి అందుస్పంజిముంచియో సోలించుకొనవలెను. ఇంట్లమేషను పోగొట్టునీళ్ళు పిచ్చకారీ చేయనగును. కొప్పేబా పిచ్చకారీ చేయుట రెండుజాతులందు నుపయోగించును. దీఘకాలమాకు నేటి టించరువిరనుపయోగించును. శ్రావముకట్టకుండు నుండునపుడు స్త్రీలయొక్క మర్మస్థానమును తనిఖీచేసి గభాపాత్రము మెడనుచూచి దానియందు దోషముండు నెడల కాట్టికు రాయవలెను. F నెం|| ౮౪ యిచ్చేది. — — — — —

సూక్ష్మముగా కొన్ని వ్యాధుల చికిత్స తెలియజేయునట్టి భాగము-
పొక్కు, రొమ్మ, కొరుకు. (Chancre.)

ఈ కురుపులు పురుషులందు తరుచుగా కలుగుచున్నవి. విషముప్రవేశించిన మూడుదినములు మొదలు ౧౧ రోజులలోగా కురుపు కానబడును. ఈ కురుపు నాలుగు విధములు. — — — — —

౧. పొక్కు- (Hard Chancre)
౨. రొమ్మ. (Soft Chancre.)
౩. కొరుకు. (Spreading)
౪. కుళ్ళు కొరుకు- (Sloughing Sore)

౧. పొక్కు పోకయందు, చెమఱుందు పుట్టుచున్నది. చిన్నబొటను లాగునగాని, కొట్టుకుపోయిన రీతినిగాని ప్రథమతగానుపించి కురువగును. కురుపుచుట్టున్న అడుగున్న గట్టిగానుండును. కురుపు సుధ్యవల్లముండును.

౨. రొమ్మకురుపు — పురదపొక్కువలె గాని — చీముపొక్కువలె గాని — ప్రథమత గలిగి పగిలి చీముకారును. పోకదిగువ న్నుండు కుట్టుమీద కలుగునపుడు సొలవేయుచున్నది. ఇది క్రమంగా గుండ్రముగా పెద్దవగును.

౩, కొరుకు — ఈ కురుపు త్వరగా విస్తరించుచు నొప్పిఅధికము

గానుండును- కురుపు వచ్చగానుండి యెట్టిట చుక్కలు కలుగదులుండును. గుండము గానుండును. పలచనిచీము విస్తారము శ్రీవించును. ఒకానొకచో లోపలకు విస్తారముగా తినివేయుట కలగుగాని, ప్రక్కలకు తినుటతరుచు.

౪. కుళ్ళుకలుగు కొరుకు—పకురుపైనను విశేషకాకచేయుటచె నిట్టిస్థితికి దీనుకొనివచ్చును. ఈ జాతియందు కుళ్ళుకలిగియుండును. ఇందం గములు చికిత్సలోపమున పశిపోవుటకలదు. మూత్రనాళములో నీకురు పులు కలుగునపుడు శగరోగముగా భ్రాంతిసొందింప జేయుచుగాని శాస్త్రజ్ఞానియగు నతడు గ్రహించును. స్త్రీయందు కురుపులు మూత్రద్వారమునకు దిగువను కలుగునపుడు తప్ప బాధ పురుషులలో కలుగునట్లుండదు. ఈ కురుపులలో మొదటి విధము నైమరోజులలో నొషధముచేకాల్పు నపుడు దేహములోనికి వ్యాపించి మఱికొన్ని గుణములయన్న వ్యాధులను న్ను, కలుగజేయును. కొన్నివర్షాయములు కురుపు సంకటముచె బాధనొందినవారు టీకాపడ్డవారు మహాచకమును పొందనటుల తిరిగి కురుపు చె బాధనొందరు. — — — — —

చికిత్స — వెంటనే కురుపును, కాష్టీసుతో మాడ్చి విరోచనములకు మందిచ్చి వేడినీళ్ళలో గుడ్డముంచి కురుపుపైని చుట్టవలెను. వారమురోజులైనను కాష్టీసు రాయవలెనుగాని—నితరగుణములను పుట్టకుండ నపుడా పలేదు. ఈలాగు చేయుట నవకాశమగునపుడు బ్లాసువాములోగాని— టేనిన్లోషనులోగాని—లింటుముంచి కురుపు మీద వేయవలెను. సారాతాగకూడదు. విస్తారము లిండి కూడదు, (Iodoform) ఐడోపారం జల్లుటచె కుళ్లు పోవును, కురుపు చూపును, రసపాగూప్తులు, నీళ్లున్ను, పైకి, వాడేది. చలిఘాలిలో తిరగకూడదు. కుళ్లు కురుపుకు నల్లమందు కషాయము కాపడచుచ్చిన తరువాత, బాల్సమ్ పెరూగాని—శంఖద్రావకము నీళ్లుగాని—పైని వాడుక చేయుటచె కుళ్లుపోవును, దీనియందు మంచితిండియున్ను వైను, సత్తునిప్పు పదార్థము లివ్వనగును. సుంకెరి, పొటాసీవడిను, బారసు, కాడ్లివరాయిలు, నివ్వనగును, పోకకుట్టు తినివేసినపుడు కత్తిరతో బాగా కత్తిరించవలెను. — — — — —

పమున్నపుడు కురుపులకు కాట్టికు, మైలకు త్తము, సిటనాయిం
బుమెంబును పలాన్త్రీనాడుక చేయనగును, మాత్రద్వారములో కురు
పులకు నేని కసమందులతో పిచ్చకారి జేయవలెను. ...

బిళ్ల. (Bubo.)

చికిత్స—కనబడిన వేగమే విరోచనసాధనములు జేసి కావడమిచ్చి
జలగలను పట్టింది సంచారమును మానిపించిన యెడల హరించును —

రొచ్చుకురుపులకు వేయునుంచులు నొప్పి తీసి వేయునట్టి గుణము
కలిగియుండవలెను. రసము లోపలకు పుచ్చుకొనచుండే నేని మానవ లెను.
చిముపట్టినట్లుండెనను, అయిదీను, మీదరాయించి చలవజేయునీళ్ళుపైని వే
యించి విరోచనములకు మంచిచ్చి బిగించి కట్టుకట్టుటచే నొకపుడు హరిం
చిపోవు నిట్టిసాధనములకు లొంగక మొనదేరునపుడు చీముకారిపోవుటకు
గంటుపెట్టి సాధారణమైన కురుపుకు, చికిత్స జేయునటుల జేయునగును.
మానుట అలశ్యమగునపుడు లోపలకు సత్తువనిచ్చుమందులు సుగంధిమొ
దలగునవి యివ్వనగును. నొప్పి, మంట కలిగియున్నపుడు చలవజేయునుం
దులు నీళ్ళను గుడ్డముంచి వైనివేయుటచే శాంతిచ్చును. చీము విస్తారము
గాగుండేనే మఱియొక గంటుపెట్టనగును. బిళ్లకురుపు మట్టు నుండు వ
ర్తమాణియుండి, నీలివర్ణము గాగుండి పలచగాగుండేనేని, పొటానీప్రూ
జా, కురుపునకు రాయుటచే త్వరగా మాగును. —

బిళ్ళకు రంధ్రముచేసిన తరువాతను గుల్లదేరినేని వైచర్తము కత్తి
రించివేసిగాని, పొటానీప్రూజారాసిగాని, కురుపు బాగా కనుపించునటు
లజేసి వెండికాట్టికు నీళ్ళలోగుడ్డముంచి వైనివేయుటచే మానును. కురుపు
మధ్య నొకొకపుడు పలుకనివాడుకజేసేబిళ్ల కలిగియుండునపుడు,

రొట్టెగుజరు. ౧ అవున్న.

సవ్వరము. ౨ దాములు. — —

గంగసింధూరము. ... ౧ దాము. — — —

కొంచము నీళ్లుకలిపి ముద్దజేసి పలుకులో గంటుపెట్టించు నిది నేని

ఈర్ష్యవడిపోవును. నాడి కురు పైయుండినది చిట్ట వెయులు, గొంతు, ఎత్తు, గాని చేయనగును.

చిట్టపిరంగివైగా రా దద్దురులు, Secondary Syphilis.

కురుపుతగినిపిదప పద రోజులుతరువాతనైనను ఆరువారములతరువాతనైన నీమధ్యకాలములోనైనను కానబడుచున్నది. ఈ వ్యాధులనేక విధములవుటచే వాటిని తెలియ చేయుటలేదు. — — — — —

చికిత్స — జ్వరము, గుండెలయందు, గొంతుకయందు, నొప్పికలుగునపుడు రోగవసాధనములు అంటుమొసితో నవ్వవలెను. వేడినీళ్ళ పానము చేయించవలెను. జ్వరలక్షణములు తగ్గినతరువాతను రోగి బలములో నుండిదివరలో రసముపుచ్చుకొని యుండ నెడల జ్వరగాఢమృతించవలెనని మోతాదు లధికముగావందులు తినకూడదు. చే శరీరమునీరసించి దుర్గుణములు కలుగజేయును. హిండువులు రసమిచ్చునేర్పు నెరుగక దుర్గుణములనుపుట్టించి రోగగుణములుగా భావించుచుందురు గొంతు కుయందుకురుపులు పుట్టునపుడు రసమివ్వకూడదు లోపలకప్పుడు సుగంధి యు పైకి గొంతుక మీద పొక్కువందులువేయుట, బలగుపట్టించుట, కాష్టికనీళ్ళతో గొంతుకలోతుడుచుట మొదలగుసాధనములు చేయనగును. F నెం|| ౧౦- ౧౧ ౧౨- ౩౩- ౩౪- ౪౨- ౫౧ యిచ్చేది — — — — —

పరిపిల్లలయందు సుఖవ్యాధి. Hereditary Syphilis:

మనుజుని దేహములో సుఖవ్యాధి విషమచేర యుండినపుడు భార్యకు కలుగజేయును. భార్యగర్భిణియగునపుడు కడుపులో నుండుశిశువా వ్యాధినొందును. ఇందుచేస్త్రీలయందు తరుచుగా గర్భముపోవుచున్నది. శిశువు జననమైనతరువాత నాలుగైదుమాసములలో మృతుడగుచున్నాడు కొందరియందు శిశువు బహుకృశించి శరీరమందెట్టిని మచ్చలుతోను నోటి యుండపానమందు ఒకుపుతోనుపుట్టును. పుట్టుచున్నపుడు కూడా శిశువు వ్యాధినొందునని తెలియవలెను. ఇట్టిరోగులుగల తలిదండ్రులిదివరలో చిట్టపిరంగిక్రింద చెప్పినసాధనములుచే నివారణనొందవలెను. పలుమారుగ

రృశావము కలుగుస్త్రీకి తీక్షణము చేయుని రససంబంధముగు మంచులివ్వ వలెను. (A lettris cardial.) ఎలక్ట్రిసు కార్డియలు అనుమందు గరృశావము కాకుండా నిలుపును. పిల్లలకు రసవలాస్త్రీ తొడయందు సుంకలందు మడనులందు మధనా చేయించవలెను. లోపలకు (Hy drag. U. crota.) హయిడాగ్రి రంకిమ్ కిటా ౧-౨ గ్రేను లేక ఒక గ్రేను రాత్రభాగము గుణములుతగ్గువర కివ్వవలెను.

పాండువ. (Anemia)

ఈ రోగములో రక్తమందుండు యెరుపురంగుతగ్గును. కొందరిలో రక్తముతగ్గును- దేహమందు నిరోగస్థితియందుండు రక్తములోకొంత ద్రవ పదార్థము కొంతద్రవహీనపదార్థము మిశ్రమమయ్యుండు యీద్రవహీన పదార్థము చిన్న అణువులువలెనుండును. యందు యెఱ్ఱినివి మెండుగానుండువి తే పాండువలో నీయెఱ్ఱినినూకలు తెల్లగానగును. — — —

హేతువులు — జోబస్తవములలో నివాసము- యెండతగలకుండ తిండితిని సోనాతిగా యింట్నుండును. భోజనపదార్థములలో జంతుహారము లేకుండుట శరీరమునకు బలహీనతకలుగజేయు వ్యాపారములు. అతిసంగమము- హస్తమునే వీర్యవశము చేసుకొనుట- చాలాకాలము రక్తవిరోధనములు చిక్కనములు విరోధనములు, జ్వరములు, కురుపుల వేంబడి నీచుకాగుట, పొండుము, ప్లిహముల గుండు వ్యాధి ప్రసూతి, గర్భిణీ, నాగాలేకుండా నిర్వహ పనిచేయుచుండుట, జలగుళిపిస్తారముపట్టించుట, విరోధనపాథనములు, రసోషధములు, సత్తువ లేనిసిండి, తంఖణములు పిస్తారముగా నుపయోగించినపుడీ వ్యాధి కలుగుచున్నది. (స్త్రీ)లో పడుచు వాళ్ళయందీరోగము కలుగునపుడు (Chlorosis) స్త్రీరంగు వ్యాధిని వాడెదరు. దీనికారణము తరుచుగా వాటిరహశ్యావయవముల చే గలుగుచున్నది. — — —

గుణములు — నీరసము, తరుచుగా శ్వాసము, నిద్రావృత్తులు, ఊపిరిబాగాలందకపోవుట మాంసమునందసూయ, గుండెదడ, యేమూత్రము పనిచేసినా అలియక కంఠమునకు యిరుప్రక్కలనుండు నాళ్ళుకొట్టుకొను

ట, సుద్ధతిరుమణి, నీమసున్నము, జూడి దే మొదలగువస్తువలుతినుట అజీర్ణము, శరీరము, కళ్ళు, నోరు, పాలియుండుట, యీ పాలినవర్నము రోగము బలముగానున్నపుడు మైనపురంగుకలిగియుండును. కనిపొట్లయందు, మీగాళ్ళయందు, చేతిమండలయందువాపు, కడుపులో రక్తనాళు ఘట్టిగాకొట్టుకొనుట అల్పాచమానము నిర్మలముగానుపలచగానుండును. దేహకాకస్వాభావికముకంటె తగ్గియుండును గోళ్ళకూడా పాలినరంగుకలిగియుండును విరోచనములుగాని విరోచనబద్ధముగాని యుండును రోగము నుదిరినకొలది నాలుకయందు నల్లనిమచ్చలు, వాంతి, నేత్రములయందు కొంచెముపచ్చదనము, వల్లునులుపు, నూండ్లము, మూర్ఛ, అటుపైని మృతిసంభవించును. దీనియందు యితరరోగములు కలిసినపుడు ఆ యారోగములగుణములు కలిగియుండును — — — —

సాధ్యసాధ్యవివేకము— ఇతర రోగములతో కలసియున్నపుడు న్ను వాంతి, మైకము, దేహమునులుచుకొనుట, మూర్ఛ, ఇవికలిగినవారిలో నివర్తియగుట కష్టమగుచిత్ర హేతువనుతీసి వేయవలయును. రక్తవృద్ధిచేయునట్టి కొంచము కాక చేయునట్టిగుండులున్న భోజనమివ్వవలయును యందుకు సింకోనా, అమోనియా, లోహసంబంధ మైనగుండులు యిచ్చేది- విరోచనబద్ధములకు విరోచనసాధనముచే నివర్తింపచేయవలయును లోహజాతిగుండులు విరోచనబద్ధముచేసి తే వాటితోబిరుగు సాల్ట్లుగాని, ముసాంబ్రనుతోచేయుమందులుగాని, కలిపివ్వవలయును. విస్తారము పాటువడువారు పనిచేయకుండా వుండవలెను. మనస్సుచే పనిచేయువారికి ఫాస్ఫరసు (Phosphorus) స్ట్రిక్నినా (Strychnine) జీర్చిన మందులివ్వవలెను. R నెం|| ౧౦౮ యిచ్చెది. — — —

(ఈ రోగగుండు వాడుకచేసేమందులు)

టించెరుపెరై. T Ferri.

పెరైఅమోనియాసిట్రికేటు. (Ferri et ammonia citrat.)

పెరైక్వయినీపైట్రికేటు. (Ferri et Quinea citratiss.)

యీష్టప్రసిరపు. (Eastons Syrup)

పెల్లొజాసిరపు హైపోఫాస్ఫేటు. (Fellows Syrup of Hyhophosph)

పెర్రొరిడక్టుం. (Freum Reductum. (లోహపాడి) మొదలగునది చాలాకలపు అజీర్ణముకలిగియున్నపుడు పెప్సను లోహముతో జేర్చి యిచ్చెడి- అజీర్ణమునకు పాపాయాను (Panpain.) మందిది. కొంచెము పచనమైనమాంసము మాంసకషాయము, పాలు, కోడిగుడ్డు, యివ్వవలయును- వెంటనే యివిఅన్ని పెట్టవచ్చు F నెం|| ౪౯- ౫౦- ౭౩- ౫౦- ౫౨- ౫౩ యిచ్చెడి.

పగాకుమాటలు. (Delorium.)

ఇవి చాలారోగములలో కలుగును ఇవి విస్తారముగాను, వెళ్లి వానిమాటలువలె కొన్నిజబ్బులలో నుండును. కొన్ని వ్యాధులలో మాటలు స్పష్టముగా తెలియకుండా నోటిలో సణుగుకొనెనట్లుండును. తిట్టుట, వెక్కిరించుట, నవ్వుట, యేడ్పుట, కేకలు వేయుట, పాడుట, ఒకటొడిగి తేనొకటిచెప్పట, సులాపుముకలిగియుండుట, చూడనవచ్చునతనకు కానవచ్చుచున్నదనచెప్పట, యీ మొదలుగాలవి యిందువిహ్వములు, ఆహిక్జ్వరము, పాళీజ్వరము, సన్నపాజ్వరములలోనున్న, వాతరుగ్గతలయందును, శిరోరోగములయందును, కీమిరోగములయందును చు గాగునగుము కలుగును. నీగుణము నివారించుట లేనిచో గాఢమైన మైకములోకి తీసుకొనిపోవును. —

చికిత్స— శిరస్సుమీద వెంట్రుకలుగొరిగించి మంచుగెడ్డరబ్బరు సుందితోకట్టుటవల్లగాని, త్వరగాఅర్చుకుపోయే లోషనులు (Lotions) తలమీద గుడ్డతడిపివేయుటచేగాని నివారించున పాకు-పాలాస్త్రీ మెడమీద వేయవలయును. లోపుకు డోవర్లుపొడగు ౫ గ్రే|| యిచ్చుటచేగాని F నెం ౧౧౧ యిచ్చుటచేగాని నివారించును.

శిరోరోగములలో నేపాళము, కేలుమెలుకలిపి విరోచనబద్ధముగానున్నపుడుయిచ్చెడి- జ్వరప్రవముచే యీగుణముకలిగినపుడు జ్వరముగించె సాధనముచేయుచూ యీ సాధనముచేయవలయు రోగము

యిచ్చెడి—

కళ్ళకలక. (Congunctivitis.)

కంటియొక్క తెల్లగుడ్డుపై పొరయందు రక్తమెక్కు వచ్చేరి యెరు
పెక్కును.

గుణములు— కంటిలో యనుకపడినట్లుండు ను నొప్పిగాను, ఎఱ్ఱ
గానుండును. కంటివెంటిరుకారును, పుసికట్టును, చెలుగుచూచితే పో
టుగానుండును, కలక పిస్తారముగానున్నపుడు కొంచెము జ్వరముకలు
గును. నొప్పి, సలుపుగుడ్డునందుండును- విశేషవీప్రమైనకలకలో తెల్లగుడ్డు
పై పొరపుబ్బి కంటియందు దక్కుసమ చేరినట్లు పొరియందును నొప్పి
అంటువ్యాధిగా నున్నది. హేతువులు— వేడి, విశేషచలిగాలి, అల్పాహార
లకలు మొదలగువస్తపులుపడట కొన్నితరహాలకలక శరసంకటమునందు
రూముచేకలుగును. యింద బాధ పిస్తారము కళ్ళయందు పురుగుబొం
డును. శైరో, స్త్రీలు శిశువులను కనునపుడు యిదిగాను కళ్ళవలంబి,
పుట్టినవెంటనే కళ్ళకుజబ్బువేసి వెంటనే తినిపిచిక్కుచేయకపోవుటచే అం
ధులగుచున్నారు. వటియొక బారికలకయందు చిన్ననూకలవలె తెల్లగుడ్డు
తెల్లగుడ్డు సంగిగాని, తెల్లగుడ్డుపైగాని, కానబడును—

సాధ్యసాధ్యవివేకము— పట్టికలకను సాధ్యము లేదు. శ్రమసాధ్యములు—

చికిత్స— కళ్ళు శుభ్రముగాకడిగి అదియందు పట్టినగుడ్డుతోపై
నెండ్లి F నెండ్లి రలోపుక యిచ్చేది రెప్పలయందు వాపునొసరినవారి నెం
డ్లి కంట్లోవేసేది- సలుపు, పోటు, పిస్తారముగానుండుటలో వేసెను
కలలు కంటిలోవేసేది. శిరోచనబద్ధమునకు F నెండ్లి ౨౦ యిచ్చేది. శర
సంకటమువల్ల కలిగేవాటికి కళ్ళు, రుచుగాపిచ్చికారితో కడిగి F నెండ్లి
౨౦ వేసేది- పుట్టినపిల్లలకు కళ్ళు శుభ్రముగా తుడిచి నెండ్లి కం
టిలోవేసేది. రాత్రోద్రవపట్టకుంటే నెండ్లి ౧౦౦ యిచ్చేది.

కుష్ఠపెద్దరోగము. (Leqrosy.)

శరీరములో నొకవిధమగు పురుగు ప్రివేళించుటచే కలుగుచున్నది

(౧౬౧ తెలుగువిగ్రహములు)

౧ తిమ్మెరలోనుండునది.

౨ కంతులలోనుండునది.

ఈ రోగము స్పర్శవల్లనచ్చునదైయున్నది. శరీరములో విత్తనములు ప్రవేశించినతరువాత మూడుమొదలు పదిసంహత్యరములవఱకు పైకి స్పష్టపడదు.

గుణములు — రాగిరంగులచువ్వులు దేహమునందు కానబడి దళమెక్కును. మొగముమీద చెవులమీద క్రమముగా దేహముంతటా కణుకులుపుట్టును. యీ కణుకులుయందు తిమ్మెరయుండును. క్రమముగా కణుకులు కురుపులగును. మిరిమానుటకు చాలా కాలముపట్టును. చెవితమ్ములు పెద్దలుగా వ్రేలాడుచుండును. ముక్కు-శరములపై తమ్ములు పెద్దలుగానుండును. చేతివేళ్ళు, కాలివేళ్ళు, కుళ్ళివడిపోవును. ముఖముమీదివెంట్రుకలు రాలిపోవును. కనిబొమలవెంట్రుకలు రాలిపోవును. ముఖము చమురురాసినట్లున్నా ముడతలుబడినీయుండును. ముక్కువెంబడి చీముకారును. గొంతుకఎలుగురాయును. ప్రథమమును చెతులయందు కాళ్ళయందు కొందరికినుండు చీచులుపాకిరినట్లుండును. నీరసందిగాని, దద్దులవల్లగాని, అతిమూత్రమువల్లగాని, మఱియితరుగ్ధృతవల్లగాని, మృతివొందును —

చికిత్స — సాధనములచేత బాగుపడుటఅరుదు. రోగి శుభముగా నుండుట శరీరము మెత్తబెట్టేలేవులు బలమునిచ్చెభోజనము కురుపులు ప్రణములు, యితరకురుపులవలె బాగుచేయుడముకంటె యెక్కువచేయుటకు ప్రయత్నించుటకు ప్రస్తుతపు జ్ఞానముచాలదు. యీ రోగములో నీదిగువ నుదహరింపబడినమందులు జహు కార్యకారిగా నొక్కొకగ్రంథకర్త నొక్కొకమందును స్థాపించిరి.

స్త్రిక్నియా.	Strychnia
ఫాస్ఫరసు.	Phosphorus.
పాషాణము.	Arsenic.
రసము.	Mercury.
పొటాసుఅగాగు.					

చాల్మగ్రా తైలము.	Chaulmogra oil.
రిసోర్సిను.	Resorcín.
ఐక్తియోలిన్. — — —	Icthyolin.
కర్జునా నె. — — —	Gurjun oil.
వేపనూ నె, ముషిణి సత్తు. — — —	Neem oil and strychnia.
జిల్లెడు. — — —	Mudar.
బొక్క డాకు. — — —	Hydrocotyle asiatica.

నెం గరు యోగములు మాత్రలు	No 1
క్వయనుమాత్రలు-	Quinine Pills
క్వయను. ౨౦ గ్రేనులు	Quinine 20 grs
నిమ్మపంటిరసం.	Lime Juice sq
కలిపి ౪ మాత్రలు చేసి ౧ మోతాదు	Into 4 Pills, Dose 1 pill
దు జ్వరములోనూ, తలనొప్పిలలోనూ, పొన్ననొప్పిలలోనూ-	Given in fevers, head aches-
నెం ౨ (కవాటరాట్)	No 2
మయిలతుడ్డము. — — ౧ గ్రే	Copper Sulphate, 1 grs
నల్లమందు. — — ౨ గ్రే	Opium 2 grs
కలిపి ౪ మాత్రలు చేసి ౧ మోతాదు	Into 4 pills, Dose 1 pill,
రక్తవిరేచనములలోను చాలాకాలమునుండినవి విరేచనములలోను	In Ch Dysentery and Diarrhea,
గ్రహణులలోను. — — —	
నెం ౩ (లోహకవాటం)	No 3
అన్నభేది. — — — ౨ గ్రే	Ferri Sulph 2 grs
నల్లమందు. — — — ౨ గ్రే	Opium 2 grs
కలిపి ౪ మాత్రలు చేసి ౧ మోతాదు	Into 4 pills, Dose 1 pill,
తాదురక్తకుసుమ విరోచనములలో	In Amenorrhia and In looseness
దుర్గంధములోను.	with fetid smell,
నెం ౪ (యక్ష్మద్ధవిగవిమోచనీరేచకం)	No 4
కలోసింతుపిల్లు — — ౫ గ్రే	Pill colocynth comp, 5
కేలుమెలు. — — — ౫ గ్రే	Calom. l- 5
౨ మాత్రలు చేసి ౧ మోతాదు	Into 2 pills,
రాత్రిపుచ్చుకునేది- విరోచనబద్ధము	Dose 2 pills, at bed time.
అజీర్ణములోను యిచ్చేది. — —	In Constipation and in Acute Dyspepsia,
నెం ౫ (శైత్యాంతకం)	No 5
పిల్ సిల్లా. — — ౧౨ గ్రే	Pillsella, 12 grs
యిపికాకు. — — ౨ గ్రే	Ipicac 2 ss
యక్షిప్తఅయాసామి. — ౨ గ్రే	Extract Hyoseyami, 2 grs

౧ మోతాదు. — — — —
 దగ్గులలో, కపము తెగుటకు దీర్ఘకా
 లములేడిన శైత్యములలో — —

నెం॥ ౬ (అబ్జర్గ్ కుతారం.) *

పెప్పీను. — — — ౩ గ్రే

బిస్మత్తు. — — — ౫ గ్రే

౨ మాత్రలు చేసేది. — — —

మోతాదుకు ౨ చొ॥ భోజనం చే

సేదప్పుడు అబ్జర్గ్ కులలో. —

నెం॥ ౭ (అమాజ్జర్గ్ రేవకం)

ఫిల్లరీయైకో — — — ౨౦ గ్రే

౪ మాత్రలు — — —

౧ మోతాదు — — —

ః రోజున బద్ధము, అబ్జర్గ్ కులలోను.

నెం॥ ౮ (స్వేదకరీమార్తాం

డరసం.)

టోవర్సుపాడను. — — — ౧౨ గ్రే

టింబరుఅకోనైటు. — — — ౫ మి

౪ మాత్రలు చేసేది. — — —

మోతాదు ౧ చొ॥ శైత్యములలోను

జ్వరములలోను, వాతనొప్పులలోను

నెం॥ ౯ రు.

రసమాత్ర — — — ౩ గ్రే

సిల్లా — — — ౧ సరగ్రే

ఢిజ్జీటేలిసు. — — — ౧ సరగ్రే

౧ మాత్రకేసి రోజుకు మూడుమా

ర్లు యిచ్చేది. ఒప్పువాపులలోను.

(నెం॥ ౧౦ రు)

కేలుమెలు — — — ౨ గ్రే

నల్లముందు — — — ౨ గ్రే

౪ లుమాత్ర చేసేది. ౧ మోతాదు

Into 4 Pills

Dose 1

In chronic colds and coughs.

No 6

Pepsine, 3 grs

Bismith, 5 grs

Into 2 pills

Dose 2, with meals used in

Dyspepsia with best effects,

No 7

Pill Rhii co 20 grs

Into 4 pills

Dose 1

In habitual Constipation and in
Dyspepsia

No 8

Dover's powder 12 grs

T, Aconite 8 grs

Into 4 pills

Dose 1 pill

In colds. Fevers. and Rheumatism
and Febrile Delerium.

No 9

Pill Hydrarg 3 grs

Pill Scilla 1½ grs

Pul Degetalis ¼ grs

Into 1 pill. T D

In dropsy,

No 10

Calomel 2 grs

Opium 2 grs

Into 4 pills, Dose 1 pill,

సుఖరు క్షతలోమ (చిట్టపిరంగి)

నెం ౧౧ (సుఖమయఖర్జును)

గ్రీను ఆయోడైడు మర్క్యూరీ ౧౨ గ్రే
యక్ట్రోప్టలిక్-రిమ. ... ౬౦ గ్రే
నల్లమందు. ... ౨ గ్రే
అర మాత్రలు చేసి-

మోతాదు ౧ చొ॥ రోజుకు ౩ మాల్లు
వైశ్యపుకుష్టులందు ఫిరంగి మొద
లగు సుఖసంకటములలో....

నెం ౧౨ (అశీగ్ధ విధ్వసిని.)

పెప్సిను. ... ౩౨ గ్రే
యక్ట్రోప్టలిక్-రిమ. ... ౨ గ్రే
౨ మాత్రలు చేసి భోజనముపుడు ౧
చొ॥ పుచ్చుకొనేది. ఆహాజీర్ణము వి
రోచనబద్ధముతో కలిగినపుడు, ము
ట్లుకావడమునకున్నా. ...

నెం ౧౩ (రుతుహీన విధ్వసిని.)

రవకట్టించిన అన్న భేది. ... ౨ గ్రే
పిల్లులలోజుమట్టు. ... ౩ గ్రే
౧ మాత్ర చేసి భోజనమైనతరువాత
యిచ్చేది. — — — —

ముట్లుకావడమునకు హిస్టీరియా
లో విరోచనబద్ధము, నీరసమున్నపు
డు యిచ్చేది. — — — —

నెం ౧౪ (సుఖమయర రేచకం)

యెలిటియం. — — ౧ గ్రే
డిజిటాలిస్ పాడరు. — ౨ గ్రే
యక్ట్రోప్టలిక్-రిమ. — ౧౨ గ్రే
౪ మాత్రలు చేసి రాత్రి ౧ మాత్రము
యిచ్చేది. బుచ్చు వాపులలో విస్తారము
విరోచనములు కావలినపుడు. —

Given in Syphilis secondary

No 11

Hydrarg Iodid verid 12 grs
Ext Lupuli 60 grs

Ext opii 2 grs

Into 24 pills. 1 thrice a day

In pustular and tubercular dis-
eases of skin and in secondary
syphilitic ulcerations

No 12

Pepsine 32 grs

Ext Alges Barb 8 grs

into 8 pills Dose 1 pill In indig-
estion with constipation and in
suppressed menses

No 13

Granulated Sulphate of Iron 2 grs

Pill Aloes et myrrh 8 g

Into 1 pill, after meals In ame-
norrhoea Hysteria with constipa-
tion and debility

No 14

Eleterium 1 grs

Digitalis Folleopul. ... 2 grs

Pul Digitalis 2 grs

Ext Gentian 12 grs

into 4 pills 1 at bed time

ns dropsical effections and where
it is desirable to produce copio
water stools

నెం ౧౫ రు

పోడాఫిలంబీజన్. — ౧౫ గ్రే
 కూబర్బు. — — — ౫ గ్రే
 యక్ష్వాష్ట్రఅయ్యాసామి. ౩ గ్రే
 ౧ మాత్రలు చేసి ప్రతిరోజు పరుండు
 నపుడు యిచ్చేది. హృద్రోగము పై
 త్య్రోగములు, కామర్లలో యిచ్చేది.

నెం ౧౬ (శరత్కాలచంద్రిక)

సేలలు. — — — — ౫ గ్రే
 ౧ మాత్ర చేసి రోజుకు ౩ మార్లు చొ॥
 స్త్రీలలో శరత్కాలతలయందు సిస్టై
 టిసు అనురోగముందు చిన్నపిల్లల పు
 లును విరోచనములు కట్టుటకు మంచి
 మందు. — — — —

నెం ౧౭ (మూత్రకరీసారము)

జయూరీటీనువిశ్వలు. — ౫ గ్రే
 మోతాదు ౩ చొ॥ ఒప్పువుబ్బు, జ
 లోదరము మొదలగు వాటిలో విస్తా
 రముగా నీరుడిపోవుటకు. — —

నెం ౧౮ రు

అయోడోఫారం. — — ౧ గ్రే
 యక్ష్వాష్ట్రకజన్వనతో ౪ మాత్రలు చే
 సేది. మోతాదు ౧
 బల్లలలోను, ఉబ్బసదగ్ధలలోను శు
 ఖరు క్షతలలోను. — — —

నెం ౧౯ (యేనిసిరియ్యక వాటం)

బ్లూపిల్లు. — — — ౧ గ్రే
 యిపికాకు. — — — ౧ గ్రే
 యక్ష్వాష్ట్రపిపియమ్. — ౧ గ్రే
 ౧ మాత్ర చేసి మోతాదు ౧ చొ॥ రో

No 15

Pododhyli Resin ½ gs
 Pul Rhei 5 gs
 Extract Hyoseyami 3 gs
 Into 2 Pills At bed time every
 day In Dropsies from Cordial
 renal or hepatic diseases and
 In Jaundice

No 16

Salol 5 to 15 gs
 Into 1 Pill thrice a day In Gono-
 rrhia Cystitis and acid Diarrhia
 in children

No 17

Diuretin (Kloll) tabloids each 5 gs
 Dose 3 tabloids In general dropy
 ascitis A sure diuretic

No 18

Iodoform 2 gs
 Ext Gentian ౧ గ్రే
 Into 4 Pills Dose 1 Pill In As-
 thma, Enlarged spleen and liver
 amb in syphilis

No 19

Blue Pill 2 gs
 Ipicac 1 gs
 Ext opii ½ gs
 Into 1 Pill Dose 1, thrice a day
 In Dysentery.

జను మూడువర్యాయములు నులి

డుపులలోను. — — — —

నెం॥౨౦ (సర్వమూర్ఖాకృష్ణాణం)

వెలరియ నేటుజింకు. — ౧౦ గ్రే

సాస్ఫేటుజింకు. — ౧౦ గ్రే

యక్ష్మాక్షు, రూబర్బు. — ౨౪ గ్రే

గీ॥ మాత్రలు చేసేది.

మోతాదు ౧ చొ॥

మూర్ఖలలోను, హిస్టేరియాలోను

సరములనొప్పలలోను. — —

నెం॥౨౧

వెలరియ నేటుజింకు. — ౧౦ గ్రే

క్వెస్నను. — — — ౬ గ్రే

రూబర్బుపిల్లు. — — ౨౦ గ్రే

యక్ష్మాక్షుతంతి మెడిన్. ౨౦ గ్రే

౧౦ మాత్రలు చేసేది ౧ మోతాదు

హిస్టేరియాలోను, సరములనొప్పల

లోను. — — — —

NO 20

grs

Zinci Valereanatis. 10 grs

Zinci Phosphatis. 10 grs

Extract Rhei. 24 grs

Into 12 pills

Dose 1 TD

In Epilepsy, Neuralgia and

Hysteria

No 21

Zinci Valereanatis 12 grs

Quenia Sulphatis. 6 grs

Pill Rhei comp. 20 grs

Ext Onthemedis. 20 grs

Into 12 pills Dose. 1

In Hysteria, rheo and neuralgia.

చూడఁములు.

నెం॥౨౨ (లఘు కేచక చూర్ణము)

చిటరుసాల్టు. — — ౨ డ్రా

కార్యో నేటు మెగ్నీషియా ౨౦ గ్రే

౧ పొల్లము శొంఠి కళ్ళతోగాని, పె

ప్పరు మెంటుగ్నీ కళ్ళతోగాని, ఉదయం

యిచ్చెడి- ఒకటి రెండు పిరోచనము

లు అను మైశ్రమును లాగవలెను.

నెం॥ ౨౩

హోవర్బుపొడగు. — — ౧౫ గ్రే

చిప్తకు. — — — ౧౫ గ్రే

౩ పొల్లములు కట్టెడి

No 22.

Mag Sulph.... 2 gr.

Mag Carb. ... 20 grs

Peppermintwater. ... 1 ou

Mix,

1. Dose.

Agentle purgative In fevers.

Dyspepsia and biliousness.

No 23.

Pever's powder. ... 15 grs.

Bismuth. ... 15 grs.

Into 3 powders.

౧ మోతాదు-

ఫలిక జుపులలోను అజీర్ణ శూలలో
పక్షయశలో విరోచనములుకట్టుట
పవాడేది. — — — — —

సెం॥ ౨౪

సోడాబైకార్బు. — — — ౨ గ్రా

క్రెసాడరు. — — — ౨ గ్రా

కార్బోనేటుమేగ్నీషియా. ౫ గ్రా

౧ పొల్లముకట్టి — — — — —

రోజువిడచి రోజు రాత్రియిచ్చేది.

చిన్నపిల్లలకు విరోచనము చేసే పులు

పుపోవును. — — — — —

సెం॥ ౨౫ (జ్వరములకు.

ఫినాసిన్సు. — — — ౧౨ గ్రా

౧ మోతాదు. — — — — —

జ్వరములలో తను కాకవిస్తారముగా

యున్నప్పుడు నూనూ, న్యూమేషియా

లోను, మోప్పలలోను బహుమంచిది

సెం॥ ౨౬

ఆంటిపైరీన్. — — — ౧౦ గ్రా

సెం ౨౫ రులాగున వాడేది. —

గంటునొప్పి శాంతించును. — —

సెం॥ ౨౭ (శూలదవానలచూర్ణం)

సోడాబైకార్బు సేన్. — ౧ ట్రా

రూబర్బు. — — — ౧ ట్రా

కలంబు. — — — ౧ ట్రా

౬ పొల్లములు. — — — — —

మోతాదు ౧ పొల్లము. — — —

అమాజీర్ణ శూలలయందు. — —

సెం॥ ౨౮ రు (వాంతిక)

ఐపికాక్. — — — ౨౦ గ్రా

Dose. I.

In Dysentery, Dys-pepsia and enteritis.

No 24.

Soda Bicarb.... ... 2 grs

Hydrarg cum creta. ... 2 grs

Mag Carb. 5 grs

Into I powder.

To be given every other night, as aperient in children.

No 25

Phenocetine.... ... 12 grs

Into I powder.

Used to reduce. temperature in high fevers. Pneumonia and for various pains.

No 26

Antepyrine. 10 grs

to be used as No 25 and also in painful menstruation.

No 27

Soda Bicarb.... ... 1 Dr

Pul Rhei. 1 Dr

Pul Calumba. 1 Dr

Into 6 powders.

Dose I

In acid Dyspepsia.

No 28

Ipicae. 20 grs

ఇలవ వాంఛకము వృద్ధి. — —
అజీర్ణములోను, కఫము వాత నిండా
మొంప గొనున్నప్పుడునూ. ...

నెం॥ ౨౯ రు

సల్ఫ్యూరిక్ ౨౦ గ్రే)
వేడినీళ్లు. ౧ అ
కలిపి
ఒకము కప్పుంచుచు వాంతికి యి
చ్చిది.

నెం॥ ౩౦ రు

క్రీమిటార్టరు. ౨ డ్రా
సల్ఫరు సల్ఫిమేటు. ౨ డ్రా
౪ పొల్లుములు.
౧ మోతాదు.
మూలవ్యాధులకు. —

నెం॥ ౩౧ (సంతాపహారి)

సోడా బైకార్బ. ౨౦ గ్రే)
౧ పొల్లుము.
టార్టరే కేసిడ్డు. ౧౫ గ్రే
౧ పొల్లుము.

రెండు, రెండున్నెలలో ౧ అ॥
నీటిలోకలిపి ఒకటి నొకటి చేర్చి
తే పొందు, ఆ వెంటనే పుచ్చుకోవ
లయును. జ్వరములలోను ఆము. పై
త్యశాంతికి, వాంతికట్టుటకు, శూలల
లోను ఉపయోగమును.

నెం॥ ౩౨ (అతిసారసరోధి)

గోలి కాసిడ్. ౧౫ గ్రే)
డోవర్సు పొడరు. ౧౫ గ్రే

Warm water. ... I Ounce
Mix.
I Dose. Emetic.

No 29

Zinc Sulph. 20 grs
Warm water. ... 1 Ounce
Mix.
To be given in cases of certain pois^o
into empty the stomach. ...

No 30

Cream of tart. 2 Dr
Sulph Sublimat. 2 Dr
Into 4 powders. ...
Dose 1
In piles.

No 31

Soda Bicarb. 20 grs
Into I powder. ...
Acid Tart. 15 grs
Into I powder. ...

To be taken in effervescing in Fe
vers, Biliousness, in Vomitting and
in Dys pepsia. ...

No 32

Acid Gallic. 15 grs
Dovers powder. 15 grs

మోతాదు ౧ పొల్లుము.

నులిక పులు, రక్తక్రావములు వీ
ము విరోధనములు, కుసుమలలోను

నెం|| ౩౩ రు

బోమైదుమధ్యవీ. అర గె

యక్ష్మాప్తసారీలిక్విడ్. ౨ డ్రా

సుగంధిక హ్యుము ౧౦ డ్రా

కలిపి రోజుకు ౩ మారులు యిచ్చేది

శుభిరుక్తవల్లకలిగెడి కుష్టులలోను

మొండిగానుండే చిట్ల ఫిరంగి వ్యా

ధులలోను.

నెం|| ౩౪ (మేహంతకం)

పొటాస్ అయిడో. ౨౦ డ్రా

టింబర్రో సర్ పెంటిరియా. ౩ డ్రా

గోయాకంమిక్ చ్యూర్. ౮ అ

కలిపి ౬ వభాగము రోజుకు ౩ వ

ర్భాయములు యిచ్చేది-

వాత నొప్పులలోను శగసంకలము

లలో వాతనొప్పులు, నడుమునొప్పు

లలోను గుణమిచ్చును.

నెం|| ౩౫ (అంగుష్ఠ వాతాంతకం)

పొటాస్ అయిడో. ౬ డ్రా

వైష్ణంకాలిదిపై. ౪౫ మ

టింబరుకొనేట్. ౯ మ

యిక్ష్వాజుకోరీవి. ౧ అ

కలిపి రోజుకు ౩ మారులు యిచ్చవ

లెను పురాతనమైనటువంటి స్త్రీ

త్తగావచ్చినటువంటి వాత నొప్పుల

లోను గుణమిచ్చును యిచ్చేది

నెం|| ౩౬ (ఉబ్బిసలకుడివ్యాధి)

పొటాస్ అయిడో. ౫ డ్రా

Dose. I

In Dysentery, mucious diarrheae
and hemorrhages.

No 33

Hydrarg Bromid. ... ½ gr

Extract Sarsa Liquid. ... 2 dr

Decoct Sarsa Comp. ... 10 dr

Mix.

In Syphilitic Lepra and Obstinâto
Seeondary Syphelitic ereptions.

No 34

Pot Iodid. 20 gr

Tinct Serpent. ... 3 dr

Mist Guaio. 8 ounces

mix. ½ part to be taken 3 times a day

Valuable in Chronic and Gonorrh

eal Rheumatism in Lumbago, some

forms of Neuralgea.

No 35

Pot Iodidi. ... 6 grs.

Vin Colchici. ... 45 ms

T. Aconite. ... 9 ms

Inf Rhei. ... 1 ounce

Mix to be taken thrice a day In

acute and chronic gout.

No 36

Pot Iodid. ... 5 grs

నెం ౪౩.

పొటాష్ బ్రోమైడ్. ౨౦ గ్రే||
అమోనియా బ్రోమైడ్ - ౧౨ గ్రే||
కర్బూరపురీష్య. ... ౪ అ||
ఒక అవున్సు పడుకునేటప్పుడు పు
చ్చుకొనేది. — — —
ఇవి మూర్ఖులలోను హిజిం టేరియా
లోను తలతిరగడములోను యిచ్చేది.
నిద్రలేనప్పుడు తలనొప్పులలోను
కూడా యివ్వవచ్చును. — —

నెం ౪౪.

పొటాష్ బ్రోమైడ్. — ౬౦ గ్రే||
పొటాష్ అయిడక్. — ౧౨ గ్రే||
పొటాష్ బై కార్బ్య. — ౪౦ గ్రే||
టిం చెరు యో నేటు. — ౬ చు
ఇచ్చుచు ఆ ర్మేషియా. ౮ అ.
వక ౬ వంతులలోను రెండు పర్య
యములు యిచ్చేది. — —
మూర్ఖులలో ఆకలివేళ రోజుకు రెం
డు సర్వాయములు యిచ్చేది. —

నెం ౪౫.

కాపలివ్యరాయలు. — ౬ డ్రా||
లైకరుపొటాష్. — — ౪౦ చు
లైకరు అమోనియా. — ౨ చు
కాసియా వమురు. — — ౧ చు
నిరపు. — — — ౨ డ్రా
కలిపేది.

మోకాకు ౨ మిల్లిగ్రాములు చిన్నపి
ల్లలలో యిచ్చుట కలసివచ్చును యిచ్చేది.

నెం ౪౬.

No 43

Pot Bromid. ... 20 grs
Ammonia Bromid. ... 12 grs
Camphor water. ... 4 ounce
Mix. 1 ounce to be taken at bed
time. ...

No 44

Pot Bromidi. ... 60 grs
Pot Iodidi. ... 12 grs
Pot Bicarb. ... 40 grs
Tinct Aconite. ... 6 ms
Inf Aurantii comp. ... 8 ounce
1/6 part twice a day on empty
stomach. A good remedy for epilepsy.
sy. ...

No 45

Ol Morrhu. ... 6 drams
Liq Potassae. ... 40 drops
Liq ammonia. ... 2 ms
Ol cassia. ... 1 drop
Syrup. ... 2 drams
Dose 2 teaspoons.

In consumption of children.

No 46

Tinct Gelsemium. ...

లాక్టికేసిడ్. — — ౧౦ చు॥

నీళ్లు. — — ౧ అం॥

రోజుకు ౨ మారులు యిచ్చేది. —

క్షయలో దగ్గు కట్టుటకు యిచ్చేది.

నెం ౪౬.

చాకుమిక్చరు. — — ౫ ½ అ॥

టింబరు కాటిక్చు. — ౨ ½ అ॥

టింబరు ఓపియమ్. — ½ అ॥

క్లోరోఫారము. — — ½ అ॥

వైనంయసి కాకు. — ½ అ॥

మోతాదు. ౧ అవున్సు. — —

విరోచనములు కట్టుటకు. — —

నెం ౪౭.

లైకరు అమోనియా. ౧ ½ అ॥

నైట్రికేటరు. — — ౨౦ చు॥

పొటాష్ నైటరు. — ౭ గ్రే॥

టింబరు అయాసామి. — ౧౦ చు॥

నీళ్లు. — — ౧ అం॥

మోతాదు. ౧ అవున్సు, జ్వరముల

లోను, మేహములలోను, శైత్యము

లలోను, వాడేది. — —

నెం ౪౮.

లైకరు ఆర్సినికేవిస్. — 3 చు॥

టింబరు లూప్రులై. — 3౦ చు॥

క్వాసియా కపాయమ్. — ౧ అం॥

౧ మోతాదు. — —

భోజనమైన తరువాత రోజుకు 3 ప

ర్యాయములు యిచ్చేది. — —

నెం ౫౦.

క్వైనిన్. — — ౨౦ గ్రే॥

Lactic acid. ... 10

Water. ... 10 ounce

Twice a day. ...

For cough in Phthisis.

No 47

Mist creta. 5 ½ ounce

T caticha. ... 2 drams

T Opium. ... ½ drams

Chloroform. ... ½ drams

Vini Ipicac. ... ½ Do

Dose. ... 1 ounce

In Diarrhea. ...

No 48

Liqr ammonia acet. 1 ½ drams

Spt aether nitrosi. ... 20 ms

Pot nitras. ... 7 grams

T H yoseyani. ... 10ms

Water. 1. ounce

Dose. ... 1. ounce

In Fevers, Inflammatory affections

and in cold. ...

No 49

Liqr arsenic. 3 drops

Tinct Lupuli. 80 drops

Infusi Quasia. ... 1 ounce

Dose 1 after meals, three times

day. ...

In skin diseases, Ague.

No 50

Quinia Sulph. .. 0 gr

తైకరుచిరియన్. హైడ్రోజన్. ౧౦ చు
అసిడ్డు సల్ఫ్యూరిక్ ఆరోమేటిక్. ౨ డ్ర
జింజరు సిరపు. — — ౧ అం.
మోతాదు ౧ మిల్లిగ్రాం. ౧ అ
సీఫ్యూల్ కలిపి భోజన మైనతరువార
భోజన ౩ మార్లు యిచ్చేది. నరము
బ. నోస్టిలోను, కొరియా అనువా
తములోను, ఉబ్బసలోను, చరిత్వర
ములలోను, యిచ్చేది. —

నెం ౫౧.

కెడో అయిడైడు మెరుగి. ౩ గ్రా
పొటాసి అయిడైడ్. — — ౨ డ్రా
రెక్టిఫైడ్ స్పిరిటు. — — ౧ డ్రా
జింజరు వరబతు. — — ౪ డ్రా
బట్టిసీరు. — — ౧.౫ డ్రా
కలిపి. — — —

౩౦ చుక్కలు మోతాదు.

౧ వైక్లెస్ నీటిలో కలిపి భోజన
౩ మార్లు యిచ్చేది.

చర్మమునందు గ్రంథులు కలిగియు
న్నప్పుడున్న, సుఖశాశ్వములవల్లకు
రుపులుకలిగి, మొండిగానున్నప్పుడు
వాడేది. —

నెం ౫౨.

కార్బోనేటు మెగ్నీషియా. ౮౦ గ్రా
యెక్స్ట్రాక్ట్ ఓపియంబిక్వీడు, ౩౦ చు
స్పిరిట్ యిత్తు. — ౩ డ్రా
పెప్పరు మెంటుసీరు. — ౬ అం
కలిపి 1 వంతు అప్పుడప్పుడు యిచ్చే
ది. కడుపుబాగు విస్తారములోను,

Liqr. Arsenici Hyd. 90 ms
Acid Sulph aromat. 2 drams
Syrup Zingiberis. ad 1 ounce
Dose 1 teaspoonful in 2 tablespo
nfuls of water directly after meals.
In sever Neuralgia, chorea chroni
c Rheumatism Asthma high fever
and intermittent fever.

No 51

Hydrarg Iodid Rub. 3 grs
Potasii Iodidum. 2 drams
Rectified Spirit. 1 dram
Syrup Zingiberis. 4 drams
Acqua Distillata. 12 drams
Mix.

Dose 30 drops in a wine glass of
water, three times a day.

In some forms of tubercular
diseases of skin and in secondary
venereal ulcerations proving
intractable after the employment
of other remedies:

No 52.

Magnesia Carbonatis. 80 grs
Extract Opi Liquid. 30 ms
Spiritus aetheris. 3 dr
Aqua menth pip. 6 ounces
Mix & occasionally.

In oppression from Flatulence.

నెం ౫౩.

లిథియా సైట్రేటస్. ... ౬౦ గ్రామ్స్
 టింబరు కార్డిమమ్ మైకో... ౨ డ్రా
 బట్టి నీరు. ... ౧౦ డ్రా
 మోతాదు. ... ౧ స్పూను, ౧ స్పూను,
 సోడా వాటర్ తో ప్రతిరోజున పరక
 దాపున పుచ్చుకు నేటి శాటుతన్వము
 లోను, శాటు రోజునా ఆపుటకు
 న్ను వాడేది. — —

నెం ౫౪.

సిట్రికేటు లిథియమ్ ... ౧౦ గ్రామ్స్
 కార్బోనేటు మెగ్నీషియా. ౧౦ గ్రామ్స్
 ౧ పాల్లము కట్టి రోజుకు రెండుమా
 రులిచ్చేది. — — —
 పురాణ శాటులో మంచి మందు.

నెం ౫౫.

సోడా బై కార్బోనేట్ - — ౧౦ గ్రామ్స్
 స్పిరిటు అమోనియా. — ౧౫ మి||
 కలంబా కషాయము - కలిపి. ౧ అ||
 రోజుకు మూడు మార్లు ఆజీర్ణము
 లోను, గుండె వంటలలోను, పతర
 ము వంటల గాయగ్నముల న్ను.

నెం ౫౬.

హైడ్రోక్లోరిక్ ఆమ్లం. ౭ చు||
 టింబరు లార్కామ్బె. ... ౩౦ చు||
 టింబరు న్యూగ్స్ వావిస్. ౫ చు||
 కలంబా కషాయము ... ౧ అ||
 కలిపి రోజుకు ౩ మార్లు భోజన మై
 నతరువాత యిచ్చేది. ఆజీర్ణముల
 లోను, పులి తేనెపులలోను, చిర

No 53

Lithea citrates. 60 grames
 Tinct cardamomi composit. 2 dr
 Aqua Distillata. 10 drams
 Dose 1 teaspoonful in a tumblerf
 ul of soda water every morning
 before breakfast. In Gouty diathe
 sis. To ward off attack.

No 54

Lithea citras. 10 grs
 Magnesia Carb. 10 grs
 Into 1 powder, twice a day.
 In chronic Gout.

No 55

Soda Bicarb. 10 grs
 Spt ammonia aromatic. 15 grs
 Infusion Calumla. 1 ounce
 Into 1 Dose.
 In some cases of Dyspepsia in
 heart burn and in difficient secre
 tion of Gastric juice.

No 56

Acid Hydrochloric Dil
 Tinct Aurantii.
 Tinct Nucis Vomica.
 Inf Calumba.
 Mix. 1. Dose.

సురాకారమ్. ... ౧౨౦ గ్రే||
 పెట్టుస్పదావకము. ... ౬ డ్రా||
 బూమ్ముకషాయము. ... ౧౨౦||
 కలిపి. — మోతాదుకు, ౧ అవున్సు
 చొ॥ రోజుకు, ౩ మారులిచ్చెడి. —
 ఉబ్బులలోను, జలోదరము లోను,
 యిచ్చెడి. — — — —

నెం ౬౧ (మేహంతక

ఫానీయ్యము.)

కొపైబా. ... ౪ డ్రా||
 లైకరు సాటానీ. ... ౨ డ్రా||
 పెట్టుస్పదావకము. ౨ డ్రా||
 తువ్వజీగురుగుండ. ... ౪౦ గ్రే||
 టింఛరు అయాసామి. ౨ డ్రా||
 దాల్చినీసీరు. ... ౫ 1/2 అం||
 కలిపి. — మోతాదుకు ౧ అం|| చొ॥
 శగరోగములలోను, దగ్ధలలోను, త
 క్రమేహదిమేహములలోను, తెల్లకు
 సుమలలోను, వాడేది. — —

నెం ౬౨ (దుర్బలసంజీవిని)

సారాయి. ... ౪ అం||
 కోడిగుడ్డు. ... ౨ అం||
 దాల్చినీసీరు. ... ౬ అం||
 తెల్లపంచదార. ... ౨ డ్రా||
 కలిపి. — మోతాదుకు, ౧ 1/2 లేక
 ౨ అం|| సీరసములో యిచ్చెడి. —

నెం ౬౩.

పటిక. ... ౩ డ్రా||
 టింఛరు కాప్సియే. ... ౨ డ్రా||
 నీళ్ళు. ... ౬ అం||

Nitrate of Potash. 120 grs

Spirits aether nitrosi. 6 dr

Decoction of Brooms. 12 ounces

Mix.

Dose 1 ounce three times a day.

In dropsy and Ascites.

No 61.

Copaiba. 4 Drams.

Liqr Potasii 2 Drams.

Spirits aether nit. 2 Dram

Acacia Gum powder. 40 grs

T. Hy oseeyami. 2 Drams

Cinamon water. 5 1/2 Ounces

Mix.

Dose 1 ounce, thriec a
 day in Gonorrhoe.

Cystitis, Bronchitis

Leucorrhoe.

No 62

Arrack. 4 ounces

Yolk of Egg. 2

Cinamon water. 6 ounces

Whit Sugar. 2 drams

Mix.

Dose 1 1/2 to -2 ounces.

In Debelity.

No 63

Alum. 3 drams

T. Capsici. 2 drams

Water. 8 ounces

గొంతుక కురుపులు, నోటియందు కు
సపులు, గొంతుక నొప్పిలోను పు
కొలిచుటకు. — — —

నెం 64.

వెలిగారము. ... 3 డా
తేనె. ... 4 డా
నీళ్లు. ... 8 అం.

కలిపి. — నోటిపూతలలోను, కురు
పులలోను, పుకొలిచిం చేయందు. —

నెం 65.

క్లోరేటుపాటాశు. — 1 డా
నీళ్లు. — — — 10 అం
కలిపి, — పుకొలిచిం చేది. పైనిచెప్పి
జబ్బులలోనే వాడేది. — — —

నెం 66 రు

కార్బు నేటుపాటాశు. 1 డా
నీళ్లు. — — — 2 1/2 అం
కలిపి వకుపుకుళ్ళుకడుగుటకున్నా
పులుసునువీరినీళ్ళు పైకి వాడుక చే
యవలసినవృద్ధున్నా వాడేది. —

నెం 67 (శిరోవేదనాశని)

నవాపారం. — — — 3 డా
చినగరు. — — — 1 అ
పారా. — — — 1 అ
నీళ్లు. — — — 6 అ
కలిపి జ్వరములలోను, పరామలలో
ను, తలనొప్పులలోను, శిరస్సు వ్రే
గుడ్డుముందివేసేది. — — —

నెం 68 రు

జింక సల్ఫు. — — — 12 గ్రా
నీళ్లు. — — — 6 అ

To be used as gargle in sore thro
at and in stomatitis.

No 64

Borax. 3 drams.
Honey. 4 drams.
Water. 8 ounces.
mix.

To be used as gargle in Aphtha
Ulceration of mouth.

No 65

Chlorate of Potash. 1 dr
Water. ... 10 ou

To be used as gargle in sore thro
ats and Ulceration of mouth.

No 66

Carb of Potash. ... 1 dr
Water. ... 2 1/2 ounce

Mix to be used as a wash in
Torsal ophthalmia and where
Alkaline solution is required.

No 67

Hydrochlorate of ammonia. 3 dr
Vinegar. ... 2 ounce
Arrack. ... 2 ounce
Water. ... 6 ounces

Mix to be applied on in head
ache, Delerium and in feavr.

No 68

Zinc sulph. ... 12 gr
Water. ... ounce

కలిపి —————
శగసంకటము, కుసుమ, వెవిలోలా
డి, ముక్కు-వెంటడి చీము, వీనసల
లోను పిడికారీ చేసేది. ———

నెం|| ౬౯ రు

కారోబ్రి కాసిడ్. — ౧ డ్రా)
నీరు. ————— ౨౦ అ
కలిపి —————

చీముగల ప్రదేశములు కడుగుటకు
న్నా కరుపులు గాయములు నూను
టకున్నా గుడ్డతడిపి పైనివేసేను.

నెం|| ౭౦

ప్లంబెసిటేటియ. — ౧౨ గ్రా)
నీళ్ళు. ————— ౬ అ
కలిపి

శగసంకటము, తెల్లకుసుమలలోపి
డికారీ చేయుటకున్న. కీళ్లుబానికైన
పుడు పైనివేయుటకున్న. ———

నెం ౭౧.

వటికె. ————— ౧ డ్రా)

టింబరునుటుగ్. — ౨ డ్రా

నీళ్లు ————— ౨౦ అం||

కలిపి, పుక్కిలింపె మందుగా వాడే
ది. నోటి పూతలోను నోటిపుళ్ళలో
ను, పలుకురుపులలోను, రసవట్టుల
లోను. పుక్కిలింపటకు. ———

నెం ౭౨.

టింబరు ఓపియమ్. — ౧ డ్రా)

గ్లిసేరిను. ————— ౨ డ్రా)

కలిపి. — చెవికొప్పిలోను, చెముడు

Mix Injected

In Gonorrhea Leucorrhoea

Otorrhoea and ozoena and used
as lotion to dress Ulcers.

No 69

Acid carb. ... 1 dram

Water. ... 20 ounce

Mix. ...

to wash any cavity with fetid
discharge and also for dressing
wounds and Ulcers with lint soaked
in it. ...

No 70

Plumbi acitas. ... 12 grs

Water. ... 6 ounces

to be used as injection in

Gonorrhea Leucorrhoea and as
an external application with
lint soaked in it insprains.

No 71

Alum. ... 1 dr

T. Myrrh. ... 2 dr

Water. ... 20 ounce

to be used as gargle in Aphtha
stomatitis Ulceration of Gums
and mercurial salivation.

No 72

To opium. ... 1 dr

Glyce ine. ... 2 dr

Mix, to be put in Ears.

నెం ౭౩.

ఉక్కు అరఖ. — ౧ డ్రా||
 పెప్పరు. — — ౬ గ్రే||
 మహాద్రావకము నీటిలో } ౧౫ కు
 కలిపినది. — — — }
 నీళ్లు. — — — ౩ అం
 కలిపి. ౧ అం|| మోతాదు. పాండు
 వలలో వాడేది. — — —

నెం ౭౪.

గోయాకంజిగురు. — ౬౦ గ్రే||
 చూబర్బ. — — ౧౨౦ గ్రే||
 ద్రాక్ష పువ్వు. — ౧ అం||
 సజ్జెస్టు సల్ఫరు. — ౧ అం||
 బాజి కాయగుండ. — — ౧ అం||
 తేనె. — — ౧౬ అం||
 కలిపి — దిన్నమిల్లిగంతుడు మోతా
 దు, రోజుకు ౩ మార్లు పురాణం
 దిన వాతనొప్పులలో యిచ్చేది. —

నెం ౭౫.

అమోనియా కార్బు నేస్. ౨౦ గ్రే||
 తింజెరు సెనెగా. — ౨ అం||
 సెనెగా కమాయము. — ౪ అం||
 కలిపేది. — మోతాదుకు, ౧ అపు
 స్యచా|| రోజుకు ౩ మార్లు న్యూ
 మోనియాలోను, బ్రోంకైటిస్సులో
 ను, యిచ్చేది. యిది దగ్గురుక్షతలు.

నెం ౭౬.

సోడా సాలిసి లేటు. — ౧ డ్రా||
 కర్పూరపు నీరు. — — ౪ అం||
 కలిపి, మోతాదుకు, ౧ అం|| చొప్పున
 ముఖోన్నర్న వాతనొప్పులలో నిచ్చేది.

No 73

T. Ferri Perchl. ... 1 dr
 Pepsina Porci. ... 6 grs
 Acid Hydnochl. Dil ... 15 me
 Aqua. ... 3 ounces
 Mix. Dose ... 1 ounces
 to be given in Anamia.

No 74

Guaicum Resina. ... 60 grs
 Rheubarb powder. ... 120 grs
 Acid Tart of Potash. ... 1 oun
 Sublimed Sulph. ... 1 oun
 Nutmeg powder. one
 Honey. ... 16 ounce
 Mix. Dose a teaspoon 3 times a
 day. In chronic Rheumatism.

No 75

Ammonia carb. ... 20 grs
 T. Senega. ... 2 drs
 Inf Senega. ... 4 ounce
 Mix. ...
 Dose 1 ounce three times a day.
 In Pneumonia and Bronchitis.

No 76

Soda Salicylas. ... 1 dr
 Campher water. ... 4 ounce
 Mix. 1 ounce for a dose.
 To be given in Acute Rheumatism.

నెం ౮౪. (అఘమేహంతకం.)

పొటాష్ క్రైయాటు. ... ౧౮౦ గ్రే)
 వైటికర్యు. ... ౩ డ్రా)
 కర్బురపుర, తేక } ౧౧||నర అం||
 పెప్పును మెరియను }
 కలిపి — మోతాదుకు, ౧ అం||చా||
 జ్వరములలోను, తైత్వములలోను,
 యిచ్చేది. — — —

నెం ౮౫. (రక్తోద్భవి.)

టింబరు ఫెర్రె పెరక్స్ రైడ్. ౧ డ్రా
 క్వయినా. ... ౧౪ గ్రే)
 పొటాష్ క్రైయాటు. ... ౧౫ గ్రే)
 టింబరు మెరియను. ... ౩౦ చు||
 గ్లిసెరిన్. ... ౩౦ చు||
 నీళ్లు. ... ౩ అం||
 కలిపి — మోతాదుకు. ౧ అం||చా||
 పాండువులలోను, రక్తతేమిలోను,
 గుండె దడవము కలిగియున్నపుడి
 యిచ్చేది. — — —

నెం ౮౬. (శోవాంతకము.)

టింబరు అసురము. ... ౧ డ్రా)
 టింబరు ఎకాట్యు. ... ౧ 1/2 డ్రా)
 టింబరు హె హామిలిన్.
 నీళ్లు. ... ౩ అం||
 కలిపి మూడు మోతాదులు చేసి ఘూ
 డు పూబలను యిచ్చేది. — — —
 రక్తశోవములు కట్టును. — — —

నెం ౮౭. (రక్తస్తంభినిద్రవము)

గేలికాసిడ్లు. ... ౫ గ్రే)
 గ్లిసెరిన్. ... ౧౦ చు||

No 84

Pot nit. 180 grs
 Spt aether nit. 8 ds
 Camphor water or Peppermint
 water. 11 1/2 ounce
 Mix. Dose ... 1 ounce
 In Fevers and Colds. ...

No 85

T. Ferri Per Chl. ... 1 dr
 Quinina Sulph. ... 1 1/2 grs
 Pot chloratis. ... 15 grs
 T. Digitalis. ... 80 ms
 Glycerine. ... 80 ms
 Water. add 2 ounces
 Mix Dose ... 1 ounce
 In Anaemia and anemic condition
 with palpitation of heart.

No 86

Tinct Ferri Perchl. 1 dr
 Tinct Ergota. ... 1/2
 Tinct Hamamelis. ...
 Water. ... 8 ounce
 Mix 1/2 part, three times a day after
 meals. ...
 In profuse bleedings. ...

No 87

Acid Gallico. ... 5 grs
 Gly cerinne. ... 10 ms

ఎక్స్ట్రాక్ట్ ఎర్గోటాక్విడ్. 1/2 డ్రా
 దాల్చినీ సీరు. ... ౧ అం||
 కలిపి, ౧ మోతాదుగా రోజుకు
 మూడు సార్లు రక్త కుసుమలలో
 నిచ్చేది. — — —

నెం ౮౮. (జ్వరాంకుశ పారము)

టాటామ వైరు. ... ౩౦ గ్రే
 స్పిరుటు వైట్రికేటరు. ... ౩ డ్రా
 లైకరు అమోనియా అసిటేటు ౧౨౫
 కర్పూరపు సీరు. ... ౮ అం||
 కలిపి, 1/6 వంతు రోజుకు ౩ సార్లు
 లు యిచ్చేది. జ్వరములలోను, మే
 హములలోను, యిచ్చేది. —

నెం ౮౯. (మేహకఫనార

సంహారు)

అమోనియా కార్బో. ౩౦ గ్రే||
 స్పిరిటు క్లోరోఫార్ము. ౩ డ్రా||
 వైను కార్బోనిక్. ... ౩౦ మ||
 లైకరు అమోనియా అసిటేటు. (౨౦ డ్రా||)
 మ్యూసిలేజ్ ట్రాగకాంతము. ౮ అం||
 సీరు. ... ౮ అం||

1/6 వంతు ౪ గంటలకొకసారి మారు-
 యిచ్చేది. మ్యూమోనియా లోను,
 గొలులోను, యిచ్చేది. — —

నెం ౯౦. (కఫగజకేసరీ పారం)

కార్బోనేటు అమోనియా. ౩౦ గ్రే
 టింఛెరు సిల్టా. ... ౨ డ్రా||
 స్పిరిట్టికరు. ... ౩ డ్రా||
 టింఛెరు కాంఫరు. ... ౨ డ్రా||
 ఇన్ఫుజన్ కేసెగా. ... ౮ అం||

Extract Ergota Liquid ... 1/2 dr

Cinnamon water. ... 1 oun

Mix. 1. Dose. thrice a day.

In Uterine hemorrhages.

No 88

Pot nit. ... 30 grs

Spiritus aether nitrosi. 3 dr

Liquor ammonia acetatis. 12 dr

Aqua camphor. ... 8 oun

Mix. 1/6. part thrice a day In the
 early stages of fevers and inflamma-
 tory disorders. ...

No 89

Ammonia Carbonate. ... 80 grs

Spirit Chloroform. ... 3 dr

Vini colchici. ... 30 ms

Liquor ammonia Acet. ... 20 dr

Mucilage Tragacantha. ... 4 ounce

Water. ... 8 ounce

1/6 part every 4 hours and Valuable

in some forms of Pneumonia,

Gouty in inflammation

No 90

Ammonii carb. ... 30 grs

T. Scilla. ... 2 dr

Spt aether. ... 3 dr

T. camph. co ... 2 dr

Inf Senega. ad 8 ounce

1/6 భాగము, ౪ ఘంటలకోకొకరము
రు యిచ్చేది.

పురాణ (బ్రౌన్లైట్ బిస్ట్రి) లోను, న్యూ
వెస్టియం లోను, యిచ్చేది.

సెం ౯౦. (అమోనియం కార్బోనెట్)

అమోనియం కార్బో. ౧౨ (గ్రే)

వైనుపికోకు. ౪౦ మి

టింబెరు శేఫీగా. ౨ (గ్రా)

సిర- ౩ అం

1/3 భాగము ౪ ఘంటలకోకొకరము

గు యిచ్చేది. దస్తలలో యిచ్చేది.

కఫము తగ్గిపోయెను. —

సెం ౯౧. (కానినివారకాంశం)

సిల్వాసరపు. ౨ (గ్రా)

టింబెరు బొంబాయి. ౨ (గ్రా)

కలిపి—౧ మిలిగ్రాము దస్తలపై

యుగా నున్నపుడు పుచ్చుకోవలె

సెం ౯౨. (కానోవళమన.) (సు)

తైకరు మాఫియా. ౪౦ మి

అసిడ్ హైడ్రోసైనిక్ షిట్. ౨౦ మి

సిల్వాసరపు. ౨ (గ్రా)

టింబెరు బెంజాయి. ౧ అం

మూసిలేజ్ అగేషియా. ౨ అం

౨ డు మిలిగ్రాములు ౪ ఘంటలకో

కొకరము గు నిరుచుగా దస్తలపై

యిచ్చేది. —

సెం ౯౩.

సిరపు థైరై అయిడెజ్. ౩ మి

సిరు- ౨ (గ్రా)

— మోతాదు, యెండురోగ

1/6 part every 4 hours In chronic

Bronchitis and Pneumonia.

No 91

Ammonia Carb. 12 gs

Vini Ipicac. 40 ms

T. Senega. 2 dr

Aqua. ad 3 ounce

1/4 part every 4 hours in Croup and

whooping cough. Pneumonia and

Bronchitis.

No 92

Syrup Scilla. 6 dr

T. camph comp. 2 dr

Mix. A teaspoonful to be taken

when cough is troublesome.

No 93

Liqr morph Hydrochl. 40 ms

Acid Hydrocyanici Dil 20 ms

Syrup Scilla. 6 dras

T. Benjeni comp. 1 ounce

Mucilage acacia 6 ounces

One table spoon every 4 hours in

many irritable coughs.

No 94

Syrup Ferri Iodid. 3 ms

Wrtter. 6 dra

1/6 Three times a day, in Tables

నెం|| ౯౪

No 94

యక్షుర ఓపియమ్. — ౧ గ్రా

Ext Opil. 1 grs

ఓటో డె. డోనా. — 1 గ్రా

Do Belladonna. 1 grs

ఓటో కోస్యమ్. — 3 గ్రా

Do Conii. 3 grs

౧ మాత్రచేసి రోజుకు మూడుమార్లు

Into 1 pill. Three times a day

యిచ్చేది. — — — — —

పెరిటోనిటిస్ లోను రోచనబద్ధము

In acute Peritonitis and intestinal obstructions.

చేయకుండా నొప్పి నివారణకావడ

మునకు ఓరోచనబద్ధములోను. —

నెం|| ౯౫ (పిశాచవర్ణ)

No 95

టింబరు ఆస్టోఫోటేడా. — ౧ ట్రా

T. Asefastida. ... 2 dr

టింబరు వెరియనా } ౧ ట్రా

అమోనియా. — } ౧ ట్రా

T. Valeriana Ammoniat. 2 dr

టింబరు కాస్టోరీ. — ౧ ట్రా

T. castorii. ... 2 dr

కీళ్ళు. — — — — — ౬ అ

Water. add 1 ounce

కలిపి. — — — — —

మోలొచుకు ౧ అవున్సుచొ॥ యిచ్చే

Mix. Dose 1 ounce ...

ది. హిస్టేరియాలో మంచిమందు.

Best remedy in Hysteria.

నెం|| ౯౬ (జ్వరవర్ణ)

No 96

క్వినీను. — — — ౧౦-౩౦ గ్రా

Quinine. 10 to 30 grs

హైడ్రోబ్రోమిక్ ఆసిడ్. ౧౦-౧౫ చు

Acid Hydrobromic. 10 to 15 ms

ఫిరు. — — — — — ౧ అ

Water. ... 1 ounce

కలిపి మోతాదుకు ౧ అ॥ చొ॥ తీవ్ర

Mix. Dose 1 ounce

జ్వరములలోను కఠిరములలో కుళ్ళు

To be given twice a day

పున్నప్పడున్నూ వాడేది. — —

In septicaemia and in high fevers.

నెం|| ౯౭

No 97

బిస్మిత్ సబ్ మైట్రీన్. — ౪ ట్రా

Bismuth Subnit. ... 4 dr

జింక్ ఆక్సైడ్. — — — ౧ ట్రా

Zinc Oxid. ... 1 dr

కార్బోనిక్ ఆసిడ్. — — — ౩౦ చు

Acid carb. ... 30 ms

వేసెలీను. — — — — — ౨ అ

Vaseline white. 2 ounce

విసర్పిలో పైకి వాడేది. — —

నెం|| ౯౮

బిస్మత్. — — — ౨ డ్రా

జింకు ఆక్సైడ్. — — — ౧ నర డ్రా

గ్లెసరీను. — — — ౧ నర డ్రా

కార్బోనిక్ ఆసిడ్. — — — ౨౦ చు

వెలిన. — — — ౬ డ్రా

కలిపేది. — — — —

విసర్పిలో చలవ చేసే లేపు. —

నెం|| ౯౯

జింకు ఆక్సైడ్ మెంటు. — ౧

లెడ్ మెంటు మెంటు. — ౧

ఫిల్ట్రేషన్ మెంటు మెంటు. — ౧

కలిపి. — — — —

పురాణం విసర్పిలో రాసేది.

నెం|| ౧౦౦

కజ్జిమా నె. — — — ౧ అ

సున్నపురేకు. — — — ౨ అ

కలిపి — — — —

కుష్టుకు పైని రాసేది. — — —

నెం|| ౧౦౧

కజ్జిమా నె. — — — ౧ అ

సున్నపురేకు. — — — ౧ అ

కలిపేది ౧ అ|| మోకాడు కుష్టులో

లోపుకు పుచ్చుకు నేది. — — —

పిప్పిల్ల. — — — —

నెం|| ౧౦౨

మానోబోమ్ బ్రైడ్ క్లోఫర్. ౧౬ (గ్రే)

యెక్స్ట్రాక్ట్ మానోబోమ్. ౧౬ (గ్రే)

For external use in Eczema.

No 93

Bismuth Subit. ... 2 dr

Zinc Oxide. ... 1 dr

Glycerine. ... 1 1/2 dr

Acid Carb. ... 20 m^l

Vaseline. ... 6 dr

Mix. A cooling application

in Eczema. ...

Ungt Zinci. ... 1

Do Plumbi acetates. 1

Do Hydrag nit. 1

Mix. In chronic Eczema.

No 100

Wood oil. ... 1 ounce

Lime water. ... 2 ounce

Mix. To be rubbed on.

in Leprosy. ...

No 101

Wood oil. ... 1 ounce

Line water. ... 1 ounce

Mix. Dose 1 ounce ...

To be given in Leprosy.

For Babies.

No 102

Camphor monobromide. 16 grs

Ext Hyoscyami. 1 ... 16 ma

౧ మిలిగం టేకు, ప్రతిఘటకు యిచ్చేది. వికృంతి లేకుండునపుడు, శరీరము నులుచుకొనిపోయూ త్రున్నప్పుడు ను పరాకు మాటలు స్పష్టమనూచాడేది. — — — —

నెం ౧౦౩

సాలులు. — — — ౧ డ్రా
పివాసిటిను. — — — ౪౦ గ్రే
క్వినిన. — — — ౨౦ గ్రే
కలిపి ౨౦ గ్రే) నూతాన. —
ప్రతియూడడు. తులప యిచ్చేది. —
యిన్ ఫ్లుయెంజియాలో యిచ్చేది. —

నెం ౧౦౪

జింకు సల్ఫేటు. — — — ౪ గ్రే
కార్బోలిక్ ఆసిడ్. — — — ౪ గ్రే
గ్లిసెరిను. — — — ౪ డ్రా
నీరు. — — — ౩ సెర అ
కలిపి గంజూకని చేసేది. — —
గొంతునొప్పికే, కొండ నాలుకు-

నెం ౧౦౫ (కేక సంరక్షిచీ క్రెంయ)

రోసు మెరిసి, ఆయులు. — ౪ డ్రా
లైగ్ లిప్ థిక్సిక్. — ౨ డ్రా
అనుగ్గిరియులు (బాదంపూ నెల) ౪
స్పిరిటు గొంతు. — — ౨ అ
గ్లిసెరిను గో కేసిస్. — — ౧ అ
గులాబీ ఎస్సెన్స్. — — ౮ మ
టింబరు నూనె. — ౧ అ

కలిపి కొంఠెడు, వెంట్రోకల మొద
త్యలో, ప్రతి రాత్రి గా సేవి. — —
వెంట్రోకలు ఎదుగుటకు బాగా మొ

till relieved. In restlessness,
Spasms and Dolerium.

No 103

Salol. 1 dr
Phenacetin. 40 grs
Quinina Salicylas. 20 grs
Mix. 20 grains
Every three hours.
In Influenza.

No 104

Sulphate of zinc. 4 grs
Carbolic Acid. 4 grs
Glycerine. 4 dr
Water. 3 1/2 ounce
Mix. To be used as gargle in Raw
throat.

No 105

Oil Rosmarini. 4 dr
Liqr Euphrasii. 2 dr
Oil camphor. Dale 4 dr
Spc camphorae. 2 ounce
Glycerina Boracis. 1 ounce
Oleo de Biscia et. 8 ms
Thinc Jaceandi. 1

Mix. A little to be rubbed on to
the roots of the hair every night
for the growth and preservation of

నెం|| ౧౦౬ (రో మేహంతకము)
 అయిదో ఫారం. — — ౨ (గే)
 పాలలో పంచదార — ౧ (గే)
 గ్లిసిరీను ట్రాగకాంత. — ౮
 ౧ మాత్రచేసి ౩ మాల్లు రోజుకు
 చెప్పి. సుఖజాత్యములు జీర్ణించినప్పు
 డ నూనె మెదడు తెలమూలగలో కా
 క కలిగియున్నప్పుడు నూనె —

నెం|| ౧౦౭ (మేహజ్వరాంతకము)
 నాచి. — — ౩ (గే)
 పాలపంచదార. — — ౧ (గే)
 గ్లిసిరీను ట్రాగకాంత. —
 ౧ మాత్రచేసి ప్రతి ఘంటకుం చెప్పి.
 చాతువును చాచి యేఘంటలో ను
 వలె నో తెలసి ప్రయోగింపవలయును
 సరముల నొప్పులలో న. హృదోగము
 లలోను. మేహములలోను వాడేది.

నెం|| ౧౦౮ (గురుదోషచారణము)
 పెర్మాంగి నేటుపాటాము. ౧ (గే)
 పాలపంచదారలో మాత్రచేసి రోజు
 క మూడు నాలుగు మారులు చెప్పి
 ముట్లు కావడమునకు ముట్లయ్యే రోజు
 లకు దగ్గరగాయివ్వవలెను. — —

నెం|| ౧౦౯ (బాలక వ్యభైరవి)
 బోమైడ్ అమోనియా. ౧ (డా)
 యిపికాకు వైను. ... ౪ (డా)
 సిల్వానీరపు. ... ౪ (డా)
 టింబరు కాంఫర్ కో. ... ౨ (డా)
 కీళ్ళు. ... ౨ (అ)
 కలిపి ౧ మిలిగంటేడు రోజుకు మూ

No 106

Idoform. ... 2 grs
 Sugar of milk. ... 1 grs
 Glycerine of Tragacanth. 8g
 To make 1 pill. Dose 1 thrice
 day. In later forms of Syphilis.
 In irritation of brains pinalcard.

No 107

Aconitroot powder. ... 1 grs
 Sugar of milk. ... 1 grs
 Glycerine of Tragacanth to make
 ... 1 pill
 Dose 1 hourly
 In fevers, Rheumatism
 n uralgia, Diseases of heart and
 in inflammations.
 Watch the effection pulse when
 you give these pills.

No 108

Permanganate of Potash. 1 grs
 Sugar of milk. sq
 To make a pill.
 In Amenorrhoea. 3 or 4 times
 a day for few days before the
 time of expected period.

No 109

Ammonii Bromid. 1½ dram
 Vinii Ipicac. 4 dram
 Syrup Scilla 4 drams
 T. camphor. co 2 dram
 Aqua. 2 ounces
 Mix. A small teaspoonful, thrice a
 day. For whooping cough in

చిన్న పిల్లల కోరింట్ల ద్వారా వాడది.

నెం 100

(అంతర్గతజ్వరంతకము.)

శేంఖమహాదావకము. } 30 చు
నీటికలిపినది. — — — }

త్వేనను. — — — 3 గ్రే

క్లోరోఫారం వాటరు. — 3 ఆ

నీళ్ళు. — — — 3 ఆ

కలిపేది - మోతాదుకు 1 ఆ. దొ॥

రోజుకు 3 మార్లు ఇచ్చేది. ...

అంతర్గతజ్వరములలోను నీరసముల

లోను - ఇచ్చినది. ...

నెం 100 (ధనర్వాతంతకము)

పొటాస్ బోరేట్. ... 10 గ్రే

క్లోరల్ సిరపు. ... 1 ట్రా

నీళ్ళు. ... 1 ఆ

కలిపి ధనర్వాతములో 4 గంటల

కొక్క మారు ఇచ్చేది. పశిపిల్లలకు

30 మోతాదులు చేసేది.

నెం 101 (బాలరోగోపధం)

గ్రే పౌడరు. ... 1 గ్రే

పైకార్ప నేటు పోడా. ... 1 గ్రే

దూబిర్న. ... 1 గ్రే

1 పాట్లముక్క రెండు మూడు రోజు

ల కొక్క మార్లు ఇచ్చేది రాత్రి ఇచ్చేది

విరోచనబద్ధము పోవుటకు విరోచన

మందులను ఇతర రంగులు పోవుటకు

నెం 102 (పైత్యాంతకము)

యెక్స్ట్రాక్ట్ పాకరా, సెగ్రెగారి

క్విడ్. ... 3 సర (డా

30 చక్క నూనె సెగ్రెగారి 1 ట్రా

No 110

Acid nit Hydrochl Dil 30 ms

Quinia Sulph. 8 grs

Chloroform Water. 3 ou

Water. 3 ou

Mix. 1 ounce a

Given thrice a day.

In Convalescence after fever and

in Debility.

No 111

Pot. Bromid 10 grs

Syrup of Chloral. 4 dr

Aqua. 1 ou

Mix. to be given every 4 hours

tretanes For infants 1/30 ounce dose

No 112

Grey Powder. 1 grs

Soda Bicarb. 1 grs

Rhubarb. 1 grs

in to 1 powder to be given every

2nd or 3rd night for Children to

keep open the bowels & in greenish or white stools.

No 113

Ext cascara Sagra Liquid. 34 dr

T. nucis vomica. ... 1 dr

గ్లిసెరిను. 3 డ్రా)

జ్వరహరము. ... ౧ అ

మోతాదు ౧ అ. చొ॥ రోజుకు రెండు

మారులు వైద్యముననుచుటకు, విరో

చననువుటకు.

నెం॥ ౧౧౪ (పురాణజ్వరహరి)

ఫెర్రియట్ క్వెలయా వైట్రీసు.

(౪౦ గ్రే)

ట్రైక్వియా. ౧౨ మ

నీళ్లు. ౪ అ

కలిపేది.

మోతాదు ౪ అ. చొ॥ భోజనా

నెం॥ ౧౧౫

తరువాతమును తలచిప్పులలోను పు

రాణజ్వరములలోను, పొండువలో

వాడేది.

నెం॥ ౧౧౬

విత్తము. — ... ౪౦ గ్రే)

పెప్పరు. ... ౨౦ గ్రే)

రిమాన్యులయరను. ... ౨౦ గ్రే)

ట్రైక్వియా. ... ౧ గ్రే)

బాగామర్దివి ౨౦ మాత్రలుచేసేది.

మోతాదు ౧ చొ॥ అజీర్ణముల

లోనుచేసేది.

నెం॥ ౧౧౭

యక్త్యాప్తకేసారా. ౪౦ గ్రే)

యక్త్యాప్తకాస్మికా. ౨ గ్రే)

జింజీరను. ... ౧ గ్రే)

బాగామర్దివి ౧౬ మాత్రలుచేసే

ది. మోతాదు ౧ చొ॥ సదావిరో

Glycerine. ... 3 dr

Inf Gentian. ad 8 ounce

Dose. 1 ounce, twice a day

In Torpid Liver. ...

No 114

Ferri et Quinia cit ... 40 grs

Liquor Strychnia. 12 ms

Water. ... 8 ounce

Mix. Dose 1 ounce, twice a day

after meals. In vertigo after

fevers. In chronic fevers and

Anaemia. ...

No 115

Bismuth sub nit. ... 48 grs

Pepsin powder. ... 24 grs

Ferri Reducti. ... 24 grs

Strychnia. ... 1 gr

Mix well and divide into 24 pills

Dose 1. In Dyspepsia.

No 116

Ext cascara. ... 40 grs

Ext nucis vomica. ... 2 grs

Gingerine. ... 1 gr

Mix well and divide into 16 pills

Dose 1. In habitual constipation.

యచ్చేది.

నెం|| ౧౧౭

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧౬ గ్రే

రాదాపిలం. ౧ గ్రే

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

విషేక మాత్రలు చేసేది.

పిత్తకమలలోను యచ్చేదియు

పింఛి విరోధము చేయుదును.

నెం|| ౧౧౮

లాపిని. ౧౬ గ్రే

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

రాదాపిలం చేసేది. ౧ మోతా

పిత్తకమలలోను యచ్చేదియు

నెం|| ౧౧౯

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

రాదాపిలం. ౧ గ్రే

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

సెబెరికాను. ౧ గ్రే

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

రాదాపిలం చేసేది.

చుట్టాన్మొంకేనాకారా.

నెం|| ౧౨౦

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

రాదాపిలం చేసేది. ౧ గ్రే

చుట్టాన్మొంకేనాకారా.

రాదాపిలం చేసేది.

చుట్టాన్మొంకేనాకారా.

రాదాపిలం చేసేది.

నెం|| ౧౨౧

చుట్టాన్మొంకేనాకారా. ౧ గ్రే

రాదాపిలం చేసేది. ౧ గ్రే

No 117

Ext cascara. ... 16 grs

Podophilline. ... 1 grs

Ext nucis vomica. ... 1 grs

Mix. into 8 pills. Dose 1

In congestion and other bilious

disorders. ...

No 118

Caulophyllin. ... 16 grs

Ext Pulsatilla Aleh. ... 4 grs

Into 8 pills. Dose 1 In Amenorrhoea

a sure cure. ...

No 119

Ergotine. ... 1 grs

Ferri Sulph. ... 1 grs

Ext nucis vomica. ... 1 grs

Ol Sabin. ... 1/2 grs

Ext Aloes Sac. ... 1 grs

into 1 pill To be given in Amenorrhoea.

...

No 120

Buonymin. ... 1 grs

Ext cascara. ... 1 grs

into 1 pill In Torpid Liver Habitual constipation and dyspepsia.

...

No 121

Buonymin. ... 1 grs

Iridin. ... 2 grs

Into 1 pill. ...

౧ మాత్రచేసేది. — ...

నెం|| ౧౨౨

ఎనాథిమిన్. — — — ౧ గ్రా

పెప్సిన్. ... — — ౨ గ్రా

మాత్రచేసి — — — ...

అజ్జన్మలలో యిచ్చేది.

నెం|| ౧౨౩

టింకెరున్యాసిస్పామి. ౨ డా)

టింకెరుబెహ్వా. — ౨ డా)

టింకెరు ఫిస్టాస్టిక్. — ౨ డా)

కేసా-కాఅరో మేటికు. — ౧ అ

యక్ష్మాస్థి యరతాక్రిల్. ౩ గ్రా

కలిషి భోజనానంతరము మిలిగంటె

డు పుచ్చుకోవలెను అజ్జన్మలలో

ను, కడుపుపొంగులలోను. —

నెం|| ౧౨౪

పొటాసిబ్రోమిడ్. — — — ౧ అ

టింకెరు పెర్క్లోరిడ్. — — — ౧ అ

నీళ్ళు — — — — ౩ అ

కలిషి భోజన మైనర్ గంటాంత్ర ప

రుండునపుడు మిలిగంటెడు మందు

నీళ్ళతో పుచ్చుకోవలెను. పీర్మనూల

నమలలో యిచ్చేది.

నెం|| ౧౨౫

పొటాసియము. — — — ౧ గ్రా

అన్నజేది. — — — ౧ డా)

నల్లమిరియాలు. — — — ౧ డా)

పిల్లులలో బ్రాన్చి, పిల్లు ౧ డా)

రం మాత్రచేసి భోజనానంతర

ము, రోజుకు రెండుపర్యాయములు

No 122

Euonymia. 1 gr

Pepsin. 2 gr

Into 1 pill In Dyspepsia.
No 123

T. Nucis vomica.

T. Belladonna.

T. Physostigmatis. a,a, 2 dr

Cascara Oromatic (Staria) 1 ounce

Ext Erythoxylon. 3 gr

Mix. a teaspoonful, thrice a day

after meals. An admirable remedy

in difficult digestion, accompanied

by constipation and flatulence.

No 124

potassi Bromidi. 1 ounce

T. Ferri Perchloridi. ... 1 ounce

Aqua pur. 3 ounce

Mix 1 to 2 teaspoonful in water

an hour after meals and at bed

time. For Seminal Emissions.

No 125

Acidi arseniosi. 1 gr

Ferri Sulphat. ... 1/2 dr

Pul Pip niger. ... 1 dr

Pul aloes et myrrha. ... 1 dr

Mix well. Into 40 pills and give 1

after meals twice a day. In Anaemia

with Amenorrhoea.

No 126

బిస్మత్ . — — — — ౭ గ్రే
సోడా. — — — — ౭ గ్రే
సోల్యూషన్ మాల్టీ. — ౧౦ చు
తున్నజిగురునీరు. — — ౧ డ్రా
నీళ్లు. — — — — ౧ అ||
కలిపి వక అ|| మోతాకు రోజుకు ౩
మార్లు యిచ్చేది. అజీర్ణములలోను,
నులిగడుపు విరోచనములు ఆమెరో
పములలోను యిచ్చేది. — —

నెం|| ౧౩౦

చామిక్చరు. — — 5½ అ||
టింబరుక్యాటిహూస్. — ౨ డ్రా
స్పిరిటుస్ సోఫారం. — అర డ్రా
యిసికాసువైను. — — ౧ డ్రా
కలిపి వక అ|| విరోచనములు కట్టుటకు

నెం|| ౧౩౧

మాల్బయట్టాగ్నీ. — — ౪ డ్రా
రోజుకు ౩ మార్లు యిచ్చేది కాజ్జివరా
యిలుపుచున్న కోలేనపుడు ఉపయో
గించును. — — — —

నెం|| ౧౩౨

కార్బోనిక్ ఆసిడ్. — — ౧ అ||
నీళ్లు. — — — — ౫౦ అ||
అయిసో సోఫారం. — — ౨౫౦ గ్రే
కలిపి మోతాకు గుళ్లలలో నాభిక
ములముకడుగుటకు వాడేది. యీ సా
ధనము వైద్యులు చేయవలసినది. —

Bismuth Subnitrat. ... 7 grs
Sodii Bicarb. ... 7 grs
Liqr Morph Hydrochl. ... 10 ms
Macelaga Acacia ... 1 da
Water. 1 ounce Macelaga. 1 ounce
Three times a day. In Dyspepsia,
Ch Dysentery, Diarrhea, & Pyrosis

No 130

(Mist creta e Catichu.)

Mistura creta. ... 5½ ounces
T. Catichu. ... 2 dr
Spt chloroform. ... 4 dr
Vinig Iplera. ... 1 dr
Mix Disp. ... 1 ounce
In Diarrhoea. ...

No 131

Malt Extract. ... 4 dr
Thrice a day when cod liver oil
disagrees. ...

No 132

Carb acid. ... 1 ounce
Water. ... 50 ounce
Iodoform. ... 250 grs
To be used to wash the Uterus
Septicaemia. ...

ఈ దేశముందు ప్రతిబస్టిలో కొనుగోరు బజారువస్తువులచే సాధారణముగా జన్మలకు దిక్కు. (సాధారణ స్వరములకు.)

నెం|| ౧

No 1

— — — — ౪ అ

మోతాదుకు ౧ అ || చొ || యూ
పూముకిచ్చేది. — — —

నెం|| ౨

రతికర్పూరము. — — — ౨ గ్రె
మిరియాలగుండ. — — — ౩ గ్రె

ముఖోమాత్రచేసి రోజుకు మూ
మాల్లు జ్వరములలోను, వైశ్యము
లోను, నెరములనొప్పిలలోను.

నెం|| ౩ (కడుపుపొంగుకు)

ంగువ. — — — ౫ గ్రె

ంతి. — — — ౫ గ్రె

మాత్రలు చేసి రోజుకు ౩ మారు
లుచ్చేది. కడుపు కాచేది. —

నెం|| ౪ (కడుపుకొప్పికి)

ంగువ. — — — ౫ గ్రె

నుందు. — — — ౩ గ్రె

ంతి. ౫ గ్రె

మాత్రలు చేసియుచ్చి

పుకాచేది. ...

౧౫ ౫ (విరోచనబద్ధ(పక్వములలో)

సాంబము. ౨ గ్రె)

మిరిసింగులగుండ. ౨ గ్రె)

మాత్రచేసి బోజనానంతరమురో
కు రెండుపర్యాయములుచ్చేది

నెం|| ౬ (చర్మలకు.

పుపాయివెళ్ళగుండ ౨ గ్రె)

రాకారము. ౧౦ గ్రె)

కర్పూరము. I-2 గ్రె)

పొల్లముకట్టి రోజుకు మూడుమా
లుచ్చేది.

Aqua. ... 4 ounce

Mix. Dose ... 1 ounce

every 3 hours. ...

No 2

Camphor. ... 2 grs

Black peper. ... 3 grs

Jagary. ... 2 grs

into 2 pills to be given in fevers,
cold and pains in nerves.

No 3 (Pimpinitis)

Asafetida. ... 5 grs

Ginger. ... 5 grs

into 2 pills. Thrice a day dry
fomentation. ...

No 4 (For colic)

Asafetida. ... 5 grs

Opium. ... ½ grs

Ginger. ... 5 grs

into 2 pills to be given in one dose
and fomentation to the abdomen.

No 5 (Foreconstipation habitual)

Aloes ... 2 grs

Pul.nucis vomica. ... 2 grs

into 1 pill to be given after 2
principal meals for a few days.

No 6 (Foreoughs)

Tylaphorae Asthmatic. 2 grs

Nitre. ... 10 grs

Camphor. ... ½ grs

into 1 powder, Dose 1. thrice a
day. ...

నెం|| ౭ (ఆకిలిపుట్టుటకు)

ఓష్ఠివ్యమకరలు.

కీటలా I-2 గల నానబెట్టి అగ్నేశ్శు
రోజుకు ౨ అ|| రెండు పర్యాయము
లుపుచ్చుకునేది.

నెం|| ౮ (సుఖజాడ్యములకు)

సుగంధికమాయము. ౨ అ||

రోజుకు ౩ మారులుయిచ్చెడి.

నెం|| ౯ (పరోచనములు కట్టుటకు)

కాచు. ౨౦ గ్రా

మామిడిజగురు. ౨౦ గ్రా

సేవసున్నము. ౪౦ గ్రా

౪ అ|| శిశ్శుగాని, దానిమృకమాయము

గాని, కలిపి రోజుకు ౩ లేక ౪ మా

ర్లుయిచ్చెడి.

నెం|| ౧౦ (నులికడుపుకు)

మయిలతుద్దం. ౧ గ్రా

నల్లమందు. ౨ గ్రా

కలిపిర మాత్రలుచెసి రోజుకు మూ

డుమారులుయిచ్చెడి.

నెం|| ౧౧ (రక్తకషుమకు)

(లేల్లకషుమకు)

అన్నభేది. ౨ గ్రా

నల్లమందు. ౧ గ్రా

౨ మాత్రలుచెసి రోజుకు మూడు

మారులుయిచ్చెడి.

నెం|| ౧౨

పటిక. ౧౦ గ్రా

శిశ్శు. ౧ అ||

కలిపి రోజుకు ౩ మారులుయిచ్చెడి.

No 7 (For Appetite)

Inf Galancha 2 ounce to be taken
twice a day.

No 8

(For Venereal Diseases)

Decoction of Sarsaparilla. Dose 2
ounces. Three times a day

No 9 (For Deerrhea)

Catichu. 20 grs

Mango Gum. 20 grs

Chalk. 40 grs

Water or Inf of Pomagranateroot

4 ounces Dose 1 ounce Three

or four times a day.

No 10 (M Dysentery)

Cupri Sulph. 1 grs

Opium. 2 grs

Mix, into 4 pills. Three times a
day.

No 11 (Menorrhagea)

(Leucorrhoea)

Ferri Sulph. 2 grs

Opium. 1 grs

into 2 pills. Dose 1 Three times a
day.

No 12

Alum. 10 g

Aqua. 1 ounce

To be given three times a day

నెం ౧౩ గుండెమంటకు,
మశూలలకు, మేహ వాతనొప్పులకు
రలబుగ్గి. ౫ గ్రే||
వృతివృ కసాయము. ... ౧ అ||
లిపి రోజుకు మూడుమాలులు యి
చ్చిది. — — — —

నెం ౧౪ శగరూక్షతలకు.
లికాకారము. ౪౦ గ్రే||
లవ మిరియాలగుండ. ౨ డ్రా||
ండినీ అత్తరపు. ... ౪౦ చు||
నెతో ౪ వుండలుచేసి త్రికాలము
యందు యిచ్చిది. — — — —

నెం ౧౫ వైత్యశాంతికి.
వాసారము. ౪౦ గ్రే||
శృతగ ముకులు. } ౪ అ||
నబెట్టిన నీళ్ళు. }
లిపి త్రికాలమందిచ్చిది. — — — —
అ|| మోతాదు. — — — —

నెం ౧౬ కళ్ళకులకకు.
టిక. ౫ గ్రే||
రవపునీరు. ౧ అ||
లిపి కళ్ళలో రోజుకు ౩ మారులు
శేది. — — — —

నెం ౧౭ నోటి పూతకు.
లికారము. ౧౫ గ్రే||
నె. ౧ డ్రా||
లిపి నోటికి పూసేది. — — — —

No 13(In Heart burn)

Acid Dyspepsia and Rheumatic
pains.) Wood ashes. 5 grs
Inf Galancha. 1 ounce
Mix and give three times a day.

No 14 (Gonorrhoea)

Nitro. 40 grs
Cubeb powder. 2 dr
Sandal oil. 40 ms
Honey. sq
into 4 bolls. Thrice a day.

No 15 (In Biliousness)

Ammonii chlorid. 40 grs
Inf Galancha. 4 ounce
Mix Dose 1 ounce Thrice a day.

No 16(Sore eye)

Alum. 5 grs
Rain water. 1 ounce
Mix. 1 or 2 drops into the eye,
thrice a day.

No 17(For Aphtha)

Borax. 15gr
Honey. 1dr
Mix and apply to the mouth and
tongue.

(1.) | వాడేయే గము. | పుట.

English Name	Telugu Name	1911	1912
Access Hepatic	యకృత్తులోకరుపు. —	౧౦౬	౬౨౬౩
Albuminuria	సుద మేహము —	౮౬	౯౨
Alcoholism	సారాయిమత్తత. —	—	—
Opesia	వెంట్రుకలు రాలుట. —	—	—
Menorrhoea.	ముట్టు కాకుండుట. —	౧౨.	౧౨౮.
Naemia....	పాండు వ. —	౧౧౮.	౧౫౮.
Nasarca....	వడలు వాపు. —	౬,౧౮, } ౨౦-	౯౩-
Poplexy....	తలకుర క్తమెక్కుట. —	౧౭౬౦	౯౮-
Phthae.—	నోటి పూత, బాలరోగము.	—	౯౮-
Ascites.—	జలోదరము. —	౧౭,౬౦.	౨౮-
Asthma....	ఉబ్బస. —	18,86,51.	౪౫-
Beri Beri....	బీమిర వాతము. —	౬౦.	౧౦౦
Biliary Calculi	వైద్యరాళ్ళు. —	౧౧౭,౯౮	౬౮.
Blue disease.	నీలరోగము. —	౧౧౮.	౧౫౮-
Bright's disease.	గురదాలయండు మేహము	—	౮౬-
Bronchitis.	దగ్గులలో భేదము. —	౪౮,౬౧.	౪౦-
Brow Ague.—	బొమనొప్పి. —	—	—
Bubo.—	బిళ్ళ. —	10,11,18,	౧౫౬.
Cephalalgia.—	తలనొప్పి. —	—	—
Cardialgia—	గుండెనొప్పి. —	—	—
Carditis.—	హృద్రోగము. —	౮౨.	౫౧-
Catarrhus.	వైద్యము. —	౮,౪౮.	౩౭-
Chancre.	కొరుకుపుండు. —	—	౪-
Chicken pox. —	చిన్నత్తువారు. —	౪౮.	౧౫-
Chlorosis.—	నీలరోగము. —	౧౧౮.	౧౫౮.
Cholera.—	ఝూచి. —	౪౯,౮౩.	౭౬-
Chorea.—	విసురు వాతము. —	౫౯.	౧౦౮-
Chyluria.—	తక్ర మేహము. —	౪౯,౮౬.	౯౦

Cirrhosis of Liver Cold.	కూర్మోవరము.	—	—	౯౦
Colic billiary.	శైత్యము.	—	౫,౪౫.	౩౬
Do Intestinal.	పైత్యశూల.	—	—	౫౦
Do Lead	పేగులయందుశూల.	—	—	౫౦
Colic Nephritic	శీసవిషశూల	—	౨౨.	౫౨
Coma.	గురదాలయందుశూల.	—	౪౦,౨౫.	౫౫
Conjunctivitis	మయికము.	—	—	—
Constipation	కళ్ళకలక.	—	౭౦	౧౦౦
Consumption Pulmonary.	విరోధనబద్ధము.	— —	౧౧౩.	౭౯
Continued Fever	క్షయ — — —	—	—	—
Convulsions.—	సంతతజ్వరము.	—	—	౨, ౯
Cow pox.	ఈడ్చువాతము.	—	—	—
Croup.—	గోస్పటికము.	—	—	—
Delirium.—	కూప్రితినేకఫరోగము.	—	—	—
Diabetes.	పరాకు.	౭౯	౧౦౦
Diarrhoea.	అతిమూత్రము.	...	౪౯, ౫౦	౬౦
Diphtheria.	విరోధనములు.	...	2'16, 32'47	౭౪
Dracunculus.—	కఫరోగము	—	—	—
Dysentery.—	నాకపురుగు.	—	—	౧౩౩
Dysmenorrhoea	రక్తవిరోధనాలు.	—	23, 16, 32.	౫౭
Dyspepsia.—	గంటునొప్పి.	—	౨౬	౧౨౯
Eclampsia.—	అజీర్ణము.	౧౧౩	౭౨
Ecthyma.—	ఈడ్చువాతము. నులుపు, పీకు.	—	—	—
Eczema.—	గజనర్పి. —	—	౧౧	౧౩౫
Elephant leg.	విసర్పి. —	—	౯౫	౧౩౦.
Encephalitis.	బూరగాలు.	—	౫౦.	౧౪౧
Endocarditis.	మస్తిష్కమేహము.	—	౨౨	౧౦౦
	హృదోగవిశేషము.	—	౫౨.	౫౦

Enteritis.	నాభి శైత్యము.	౨౩, ౩౦	౫౫
Epilepsy.	మూర్ఛ.	౪౩, ౨౦	౧౦౭
Erysipelas.	వ్యాపక పుడదురు.	౮౫.	౧౨౩
Erythema.	దద్దురు. ...		
Facial Paralysis.	వాతము చే మూతివంకరపుట.		
Febricula.	బడి వేటువూళ్లము.	౮-౨౨౩, ౧౯	
Fevers.	ఉష్ణములు.	(౪౮.౪౪) ౨	
Continued.	సంతతజ్వరము.		౨, ౯.
Eruptive.	దద్దురు ఉష్ణము.		౧౨
Intermittent.	అపేక్షజ్వరము.		౩
Relapsing.	అప్పుడప్పుడు వచ్చే జ్వరము		
Remittent.—	పొరి ఉష్ణము	౧, ౨౨, ౩౦	౭
Rheumatic.—	వాతజ్వరము.	(౨౫.౮)	౧౧౮
Scarlet.	మేహ సజ్వరము, అడ్డపుట్టి		౧౭
Typhoid.	సన్న పాతజ్వరము.	౮౮.	౧౦ —
Typhus. —	వోషజ్వరము. —		
Gallstones.	మైత్యరాళ్లు.	౧౧౭-	౬౪-
Gastrodynea.	పరిణామశూల. ...	౫౭.	౭౪-
Gastritis.	మేహ అజీర్ణము.		
Gonorrhoea.	శగరోగము.	౬౧.	౧౫౧-
No females.	స్త్రీలలో శగరోగము.	౮౪.	౧౫౩-
Gonorrhoeal Rheumatism.]	శగరోగమువల్ల కలుగు నొప్పలు.		
Gout. —	చిన్నకీళ్ళ నొప్పి. ...	౨౨.	౧౨౨.
Haematemesis.	రక్తవాంతి. ...	౮౮, ౮౧.	౭౦-
Haematuria.	మూత్రము లో రక్తము పడుట.		
Haemoptysis.	రక్తవాస. ...	౩౪, ౩౫, ౩౬.	౩౨.
Heart burn.	గుండెచుంట్.	౩౧.	౭౨-
Hemicrania.	పొన్నుకొప్పి. ...		

Hemiplegia.	పక్షవాతము.	—	౩౯.	౯౬.
Hepatalgia.	కుడిదొక్కలో పై నొప్పి.	—	4'22, 28' 48	౬౬.
Hepatitis.	యక్షుద్ మేహము.	—	౪౮, ౧౨౦	౬౦-
Herpes.	సర్పి.	—	౯౭.	౧౩౬
Hooping cough.	కోరింటదగ్గు, క కాగియదగ్గు.	—	౯౧, ౧౧౦	౪౩ -
Hydrocephalus.	శిరో వాతము.	—	౧౧౨.	౧౦౨
Hydrepericar- dium.	జలావృతహృదయము.	—	౮౨.	౨౭-
Hydrophobia.	కుక్క కాటువల్ల వెట్టి.	—	౧౧౧.	౧౦౪
Hydrothorar.	జలావృతశ్వాసకోశము.	—	౨.	౨౬.
Hysteria.	పిశాచమూర్ఛ.	...	౨౦-	౧౦౬
Hysteritis.	సూటికాకమల మేహము.	...	—	౧౪౪
Icthyosis.	పాలుసురా తేకుష్టు.	...	—	౧౪౧
Impetego.	పిల్లలసర్పి.	...	౧౧.	౧౩౮
Impotence.	నపుంసకత్వము.	...	౧౨౪.	౯౯-
Infantile- Tetanus.	వశిపిల్లలలో జన్మి.	—	౧౦౦.	౧౧౩
Influenza.	విషజనిత వ్యాపక పైత్యము.	...	—	౩౦
Intermittent- Fever.	అహిక జ్వరము.	...	—	౩-
Ischuria.	నీరుడిపుట్టక పోవడము.	...	—	౮౮
Itch.	గజ్జి.	...	౯౮.	౧౩౬
Jaundice.	పచ్చకామెల్లు.	—	—	౬౩-
Lead colic.	శీసవిషశూల.	—	౨౨	౮౨
Leucoderma.	బొచ్చి.	—	—	—
Leucorrhoea.	తెల్ల కుసుసు.	—	—	౧౩౨
Leprosy.	పెద్దరోగము, కుష్టు.	—	...	౧౦౧
Lichens.	బిడుము.	—	౯౯-	౧౩౯
Lock Jaw.	జన్నె-ధనుర్ వాతము.	—	౧౧౧-	౧౧౧
Lumbago.	నడుమునొప్పి.	—	—	—
Malaria.	మన్యపువిష గాలి.	—	—	—

(క.) వాడేయోగము. 1 | పుట

Measles.	వేపపువ్వు.	—	౪౮-	౧౨,
Menorrhagia.	రక్త క్షయము.	(పి.)	౩	౧౩౦,
Muscular Rheumatism.	మాంసపు కండ్లయందు వాతనా	—	8,22,76.	౧౦౮,
Nephritis.	గురదాలయందు మేహము.	—	—	౮౨,
Neuralgia.	నరములనొప్పి.	—	—	—
Ovarian. Dropsy	నాదాశయములయందు నీరు.	—	—	—
Palpitation.	గుండెదడారము.	—	—	—
Palsy.	పక్షవాతము.	—	౩౯-	౯౬,
Pancreas disease of.	త్రైకాశీరూములు.	—	...	౬౯,
Paralysis agitans	కంపనాతము.	—	౧౧౪-	౯౮,
Do of children.	పిల్లలలో పక్షవాతము.	—	—	—
„ Facial.	మూతివంపు.	—	—	—
„ General.	సర్వాంగవాతము.	—	—	౯౬,
Paraplegia.	రెండు కాళ్ళు గాని, రెండు చేతులు (లు గాని, పడిపోవడము.)	—	—	౯౬,
Parotitis.	కర్ణికలు.	—	—	—
Pemphigus.	నీటిసర్పి.	—	౯౮	౧౩౭,
Pericardial Dropsy.	జలవృతహృదయము.	—	—	—
Pericarditis.	హృద్ రోగవిశేషము.	—	౮౨	౪౮,
Peritonitis.	వపామేహము.	—	౮,౯౪-	౫౨,
Pertussis.	కోరింటదగ్గు.	—	...	౧౦౨,
Phlegmasia-dolens.	గట్టివాపు.	..	౭౮	౧౪౭,
Phthisis.	క్షయ.	—	—	—
Piles.	మూలవ్యాధి.	—	౨౨,౩౦-	౭౧,
Pityriasis.	చొండు.	—	—	౧౪౦,
Pleurisy.	ప్లూరసి.	—	౩౭,౩౮.	౨౮౫
Pleurodynia.	చాతీపై నొప్పి. డోపిరినొప్పి.	—	—	—
Pneumonia.	కఫరోగవిశేషము.	—	25, 26, 48, 75. }	౩౦,

Podagra.	అంగుష్ఠ వాతము.	—	౨౨-	౧౨౨,
Polyuria.	అతిమూత్రము.	—		
Porigo.	వ్యావక సర్పి-	—		
Prolapsus ani.	—		
Prurigo.	—	౯౯-	౧౩౯,
Psoriasis.	పెచ్చులుక త్రైకుష్టము.	—	౪౫.	౧౪౦,
Ptyalism.	పుష్పియెక్కు వగుట.	—		
Relapsing fever.	అప్పుడప్పుడవచ్చే ఉష్ణము.	—		
Remittent fever.	పొరఉష్ణము.	—	1, 22, } 31, 25. }	౭,
Retrocedent gout	గొటు.	—	22, 35, 37.	౧౨౨,
Rheumatism.	మేహ వాతము.	—	౫, ౨౨	౧౧౫,
Rheumatic Fever	వాతజ్వరము.	—	౫-	౧౧౫,
Ring Worm.	తాగుర.	—		౫౩
Roseola.	యజ్ఞబిదద్దురు.	—		
Round Worm.	యెమిడికలు.	—		౫౩,
Rubeola.	వేపపువ్వు.	—		
Rupia.			౪౯-	౧౩౭,
St Anthony's- Fire.	వ్యావక పుదద్దురు.	—	౫౫,	౧౨౩,
St Vitus's dance.	కంప వాతము.	—	౫౫ ౧౧౪	౯౫,
Salivation.	పుష్పియెక్కు వగుట.	—	—	—
Scabies.	గజ్జి.	—	౯౫-	౧౩౬,
Scarlatina.	చిడ్డపుట్టి.	—		౧౭,
Scorbutus.			64, 65, 71.	౨౭,
Scrofula.	రాజరోగము లేక ... గండమాల.	—	౪౧.	౧౨౬,
Scurvy.	64, 65, 71	౨౭,
Secondary Fever	యితరజబ్బులలోవచ్చే ఉష్ణము.	—		౨,
Septicaemia.	సూతికజ్వరము.	—	౭౫.	౧౪౬,
Shaking Palsy.	కంప వాతము.	—	58. 114.	౯౫,

Skin diseases.	చర్మరోగములు.	—	50,	038,
Small pox.	స్పృటము.	—	39,	03,
Sore throat.	గొంతునొప్పి.	—	—	—
Spaemia.	రక్తచేయి.	—	008,	025,
Spasms.	మూపు.	—	28,	008,
Spleen diseases.	ప్లీహరోగములు.	—	05,	22,
"Hypertrophy".	జ్వరబిల్లు.	—	—	22,
Splenitis.	జ్వరబిల్లుచేరొందుట.	—	—	22,
Sperradic cholera.	వ్యాధిచేరొందుట.	—	28,	22,
Squama.	పెద్దకట్టెపు.	—	—	038,
Stiff neck.	మెడనొప్పి.	—	22,	020,
Stomatitis.	నోటిపుండు.	—	—	—
Stroke.	మందచేయి.	—	55,	22,
Symptomatic fever.	రోగముచే జ్వరముచేరొందే (జ్వరము)	—	—	2,
Syncope.	మూర్చ.	—	—	—
Syphilis.	పుషిరోగము.	—	—	028,
Do Secondary.	పిరంగిపుండుము.	(గము)	10, 11, 18, 22.	022,
Do Mero litary	తరిదంబ్రువల్లచేర్చుపుషిరో	—	—	022,
Do Mero litary	చేరొందుట.	—	22,	02,
Do Mero litary	జ్వరపుండు.	—	—	02,
Do Mero litary	ధనురోగము.	—	000,	000,
Do Mero litary	చలిపుండు.	—	—	02,
Do Mero litary	నోటిపుండు.	—	22,	22,
Do Mero litary	పిల్లలనోటిపుండు.	—	—	—
Do Mero litary	మోర్చిపుండు.	—	020,	22,
Do Mero litary	సన్నపాతజ్వరము.	—	25, 26, 21, 28.	00,
Do Mero litary	పిషుచుజ్వరము.	—	—	—
Do Mero litary	చలితము.	—	20,	022,

Vaccinia.	గోస్పృటకము- ...		
Varicella.	చిన్నచ్చువారు- ...		
Variloid.	టీకాలతోపచ్చేమసూచికము-		
Variola.	మసూచికము- ...	3.1	౧3
Vertigo.	తలతిప్పు- ...	౧౨౦,	౬౬,
Vomiting.	వాంతి- ...	3౧,	౭.౪,
of Blood.	రక్తవాంతి. ...	౪౧, ౪౨,	౭౦,
White leg.	కాళ్లయందుగవిధమైనగట్టివాపు	౭౨,	౧౪౭,
Whooping c- ough.	కోరింటదగ్గు- ...	౧౧, ౧౦౦	౪3,
WormsIntestinal	నాళ్ళు- ...		౪3,
Wry neck.	మెడనొప్పి- ...	౨౨,	౧౨౦,

